

8829

భారతి

సాహిత్య మాసపత్రిక

సంపాదకుడు

శివలెంక శంభుప్రసాద్

అక్టోబరు 1959

సంపుటము 38 :

: సంచిక 10

విదీపతిక వెల ఒక రూపాయి

విషయానుక్రమణిక

అక్టోబరు: 1959

విశ్వనాథమధ్యాక్కాటలు: శ్రీగిరి శతకము	శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ ...	1
కేరళప్రభుత్వ గ్రహచారము	శ్రీ రాళ్లపల్లి గోపాలకృష్ణమాచార్యులు	4
గమ్యస్థానం	శ్రీ ఆర్. ఎ. చిదంబరం ...	11
రాయల గయశాసనము జయశాసనమే	శ్రీ నేలటూరు వేంకటరమణయ్య	21
మనశ్శైశవము	శ్రీ సి. నారాయణరెడ్డి ...	30
సోవియట్ రిప్బ్లిక్ ఆర్థికప్రణాళికలు	శ్రీ బులుసు వేంకటసుబ్బారావు...	31
శ్రావణాభిము	శ్రీ బొమ్మబాపిరాజు ...	36
ధ్వని: వర్ణం	శ్రీ భద్రరాజు కృష్ణమూర్తి ...	38
ఏరు కాడేసింది!	శ్రీ మిక్కిలి సుందర రావు ...	45
విడిపోతున్న రెండు సంస్కృతులు	శ్రీ సి. పి. సోన్ ...	51
నిరుదనామధేయులు	శ్రీ వికాల్ శేషాచార్యులు ...	57
అరుణ కిరణాలు	శ్రీమతి పి. అరుణకుమారి ...	64
తెనుగు శాసనాలలో అన్యదేశ్యాలు	శ్రీ మోడేకుర్తి సత్యనారాయణ	65
శింజాన మండీర రవః!	శ్రీ వంగల సుబ్రహ్మణ్యశర్మ ...	73
తెలుగు తొలికావ్యము: కవిజనాశ్రయము	శ్రీ దేవరపల్లి వేంకటకృష్ణారెడ్డి...	74
కీ. శే. హరినాగభూషణం పంతులు	శ్రీ సాధ్యానందనం శ్రీనివాసరావు	81
శిఖరవాసి	శ్రీ భట్టిప్రోలు కృష్ణమూర్తి ...	84
కథకళిసాహిత్యము	శ్రీ ఫుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులు	85
సాహితీ సుగతుని స్వగతం	రామచంద్ర ...	88
దమయంతి వాక్పాత్యము	శ్రీ కొంఠూరి వీరరాఘవాచార్యులు	89
చల్లగా చేతులు చాపుతున్న చైనా	రాజకీయ విద్యార్థి ...	94
కలగూరగంప		97
గ్రంథవిమర్శనము		98

నవంబరు సంచికలో

కోనగణపతి ఖండవల్లి శాసనము	శ్రీ తురగా కృష్ణమూర్తి
భారతీయ తత్త్వమీమాంస—	
నేటి ప్రజారాజ్యములు—	శ్రీ కాటూరి వేంకటేశ్వరరావు
బూర్గులవారి భాషాసేవ	శ్రీ బి. రామరాజు
ఎఱ్ఱమండ భూపతి చే బోలుశాసనము	శ్రీ మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మ
ద్వీపదభారతము	శ్రీ కొమ్మనమంచి జోగయ్యశర్మ
రోహిణి చంద్ర మంగళయోగము	శ్రీ రాళ్లపల్లి గోపాలకృష్ణమాచార్యులు
త్పతీయప్రణాళిక - నిగుద్యోగసమన్య	శ్రీ బులుసు వేంకటసుబ్బారావు

వార్తలు

డాక్టర్ సుబ్బరాయన్ కు కేంద్రమంత్రి పదవి

మద్రాసు రాష్ట్రం నుంచి లోక్ సభకు ఎన్నికైన డాక్టర్ సుబ్బరాయన్ కేంద్ర ప్రభుత్వం రవాణా, రహదారి శాఖల మంత్రిగా నియమితులయ్యారు.

దేశంలో తొలిసారిగా పెట్రోలిజిన్

ఆల్ ఇండియా రేడియో వారు నెహ్రే బహుమతిలో ఢిల్లీ కేంద్రంలో తొలిసారిగా పెట్రోలిజిన్ విక్రయం చేశారు. దీనికి రాష్ట్రపతి రాజేంద్ర ప్రసాద్ ప్రారంభోత్సవం జరిపారు.

సజ్జన్ బా అద్భుత కృత్యాలు

గుజరాత్ ప్రాంతంలోని అమ్రేల్ జిల్లా జనాకా అనే గ్రామంలో సజ్జన్ బా ఉరుఫ్ బీబా పెక్కు మాహాత్మ్యాలు మాఫుతున్నది. పూర్వజన్మ గుణాలు చెబుతున్నవట. 4 వాసీదేవి ఆవేశించినపుడు ఈ మే మహాత్మ్యం విశేషమాతుందిని వదలి. ఈ మే దర్శనానికి నెహ్రే బర్ మూడవ వారంలో చేరిన 50 వేల మంది తోక్కి 2వల్ల 49 మంది మరణించారు.

లావోస్ పరిస్థితి పరిశీలన

ప్రస్తుతం కల్లోలం చెలరేగిన లావోస్ పరిస్థితి పరిశీలించడానికి భద్రతా సంఘం జపాన్, ఇటలీ, టునీసియా, ఆర్జెంటీనా లోక ప్రత్యేక సంఘాన్ని నెహ్రే బర్ రెండవ వారంలో భద్రతా మండలి నియమించింది.

చంద్రలోకానికి రష్యా రాకెట్

సోవియట్ యూనియన్ నెహ్రే బర్ 18 వ తేదీన ప్రయోగించిన రాకెట్ "రెండవ ల్యూనిక్" 14 వ తేదీ ఆర్రాతి చంద్రమండలం మీద దిగింది. జనవరి నెహ్రే బర్ మొదటి ల్యూనిక్ ప్రయోగించబడింది. ఇది చంద్రమండలం దాటిపోయి, నూర్యమండలానికి ఉపగ్రహంగా మారింది. ఈ రెండవ రాకెట్ గంటకు 27 వేల మైళ్ళ వేగాన పయనించి చంద్రమండలంలో దిగింది.

కృశ్ణన్ అమెరికా పర్యటన

సోవియట్ యూనియన్ ప్రధాని శ్రీ నికితా కృశ్ణన్ అమెరికా ప్రెసిడెంట్ ఐసన్ హోవర్ ఆహ్వానంపై సకుంటంగా నెహ్రే బర్ 15 వ తేదీన మాస్కో నుండి అమెరికాకు విమానంలో వెళ్ళాడు. వాషింగ్టన్ లో ఆయనకు ఘన స్వాగతి మిగ్గులబడింది. కృశ్ణన్ 12 రోజుల పాటు అమెరికాలో పర్యటించి

తిరిగివెళ్ళాడు. రష్యా, అమెరికల సాంఘిక న్యాయస్థల భిన్నంగా ఉన్నప్పటికీ ఉభయదేశాల మధ్య సహజీవన సూత్రం పునాదిగా సంబంధాంశవాదాలు అభివృద్ధి కావడం అవసరమని కృశ్ణన్ పెక్కు సమావేశాలలో ప్రవచించాడు.

లంక ప్రధాని హత్య

నెహ్రే బర్ 25 వ తేదీన బొంబాయిలో ఉన్న బిశ్వక్తి సింహాశ్రమ ప్రధాని శ్రీ సోలమన్ బండార నాయక్ కు ఆయన ఇంటిలో ఉండగా రివాల్వర్ పేల్చాడు. రివాల్యరులను ఆయన పొలికాపుకు, కాలేయానికి తిరిగింపి. ప్రధాని 26 వ తేదీన ఆస్పత్రిలో మరణించాడు. ఆయన మంత్రివర్గంలో విద్యా మంత్రిగా వున్న శ్రీ విహనా నుకే ప్రధానిగా ఎన్నుకొబడ్డాడు.

గోదావరి వరదల భీభత్సం

నెహ్రే బర్ నెలలో వచ్చిన గోదావరి వరదల మూలంగా తూర్పు గోదావరి జిల్లాలో 450 గ్రామాలు డబ్బలిన్నాయి. 20,500 ఇళ్లు నష్టపడ్డాయి. లక్షల మంది యికి రాలకు వైగా వైరు నష్టపడ్డాయి.

శ్రీ పరవస్తు రామానుజస్వామిగారి మృతి

సుప్రసిద్ధ సంస్కృత, ప్రాకృత విద్వాంసులు, పరిశోధకులు శ్రీ పరవస్తు శేఖర రామానుజస్వామి గారు నెహ్రే బర్ 14 వ తేదీన బెంగళూరులో మరణించారు. వీరి వయస్సు 84 సంవత్సరాలు. వీరు విజయ నగరం సంస్కృత కళాశాలకు 12 సంవత్సరాల పాటు ప్రిన్సిపాలుగా పనిచేశారు. 1942 నుంచి 1954 వరకు తిరుపతిలో ప్రాచ్య పరిశోధనాలయానికి డైరెక్టరుగా పనిచేశారు. 'హేమచంద్రుని 'దేశీ నామమా' ఇతర సంస్కృత ప్రాకృత గ్రంథాలు సంస్కరించి ప్రచురించారు.

'అపరాజిత'కు బహుమతి

1958-59 లో వివిధ ప్రతిభలలో వెలువడిన కథలను తీసుకుని హైదరాబాదు న్యాయసాహితీ సమితి నిర్వహించిన పోటీలో, "భాంతి" ప్రతిభ 1959 మార్చి నుంచి కల్లో ప్రచురితమైన "అపరాజిత" అనే కథకు మొదటి బహుమతి గా 116 లభించింది. దాదాపు 1500 కథలు ఈ పోటీలో పరిశీలించబడినవి. శ్రీయుతులు శివు పతి రామానుజగావు, కురుగంటి సీతారామయ్య, తిరుగే శేవి గోపీనంద్ గారలు సభ్యులుగా విప్పిడిన ప్రత్యేక సంఘం ఈ నిర్ణయం చేసింది.

విశ్వనాథ మధ్యాక్షరాలు: శ్రీగిరి శతకము

శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ

ఎడఁద నాయది దూదిపరుపా కదలని యంతసుఖంపుఁ
బడఁక యేర్పడ్డది నీకు నాయెడఁ బన్నినమాయ
యిడియించడుగదయ్య నిన్నుగూడ నా యీ దోన మింత
సుడియించు నన్నె శ్రీశైలమల్లి కార్జున మహాలింగ !

నిను గుండెతోరాచి నొప్పుకనకుండ నీమీఁద వట్టి
కునుకుమాట లిఖింప నంచు మతిచేసికొంటి నీలోన
ననుచు కొందువు నిన్ను నీవ గుండెలోనకా తాపుపొందు
చును తాపు కనవు శ్రీశైలమల్లి కార్జున మహాలింగ !

ననుపుకాడవు నిశాన్తిద యెఱుగవు నావలె నీవు
కనిపించినప్పుడు నీవు రాలేదు గద యన్న నేను
చనుదెంచితిని నిద్రపోవుచుంటివం చనవచ్చు తొలచు
చునె యేమి యనరు శ్రీశైలమల్లి కార్జున మహాలింగ !

నామూహ నాగుండెలోని కదలిక నాబ్రదుకెల్ల
పాయని యీక్షేనిమీఁద నాధారపడియుండె నభవ
నా యీ తనువు చేసినావు రాయిగ నను జొరలేవు
సూయాణముగను శ్రీశైల మల్లి కార్జునమహాలింగ !

అరయ నా భావనాశక్తి కవధి లేదాయె మిక్కిలిగఁ
బెరిగిన విటుగుట యగుదె యేదైన వృషభరాడ్వహ !
పరమమా నీదు నిశ్చలమహస్వర్ణ భావనాశక్తి
సురుగఁజేయఁగదె శ్రీశైలమల్లి కార్జున మహాలింగ !

పెరిగి బుద్ధులు నేర్చికొను జగము తమపెద్దలవలన
పెరిగినతరువాత నాస్తవాక్యము విషమయి పోయె
నరయ నీయున్నికి నెల్ల నాస్తవాక్యము ప్రమాణమ్ము
సురలోకవంధ్య శ్రీశైలమల్లి కార్జున మహాలింగ !

ఎండినమలికిఁ బ్రమాణతథా మెక్కడు నీకుఁ
బండినమతి కాస్తవాక్య మొక్కటి పరమప్రమాణ
మెందుపచ్చిమనస్సు లెంత వాదించు నిల దండితోఁగ్ర
శుండావైత్య శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ !

కలసివచ్చినవాఁడు జగము పొరువకలనమం చాడు
కలసిరానియతండు లోక మిది వైవఘటనయం చాడు
తెలివి వేయివిధాలు తేల్చివేయుట తేలిక నిన్ను
సులభమార్గమ్ము శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ !

ఏది యెఱ్ఱైన నేమి మరి నే మార్పుటంతయు లేదు
నీదయ యనుకొంట లోనఁ దప్పే మొ నే నెఱుంగ నినుఁ
గాదని పొడిచివేసినది యేమి యాఘటకుండు తుదకు
సోదెలో రాదు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ !

తనలోనఁ దన్నుఁదాఁ జూచికోఁబోక తనకంటె నితర
మునయందుఁ దన్నుఁదాఁ జూచికొన్నట్లు మురిసి తానదియ
యనినట్లుగ న్యయంప్రతారణమునేత యలవాటుపడి పి
శునజాతి యాడు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ !

ఎవరిదాఁకనో యేలనయ్య నీమీద నెద నిల్వలేక
యవుర వారును వీరు నిట్టివారును నట్టివారంచు
తవులు మానినగుండెతోడ శివ ! పెడదారిఁబట్టెదను
సువిచారమూల ! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ !

ప్రియతమతేజ నాకుండె నీనుండి బెనుకనీయకువె
దయమాలి తనుకోను బెనకపోయిన దండింపుమయ్య
యయయ నీదండన మద్ది క్రొత్తయా యల్పమా భావ
సుయమ గూఢాకార శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ !

అటు సుఖావధి వౌచు నీవు దుఃఖాని కవధియై నేను
ఘటియించు దుఃఖంబు చివరజ్యోతివై కన్బొమల్ నదుమ
మొటకరించుచునుంటి గుండె యటమటింపుఁ యుఁ గన్నీటి
జొటజొటమూర్తి శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ !

విశ్వనాథ మధ్యాక్కలు: శ్రీగిరి శతకము

నిరతిశయంబు దుఃఖంబు సాధననియతి నేగ్యుని
నిరతిశయంబు సౌఖ్యంబు సీమూర్తి నిభృతంబు సేర్తు
ఋరమకాశిన్యమో ఋరమదయయో న్యభావంబు నీది
సురుచిరమహన శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ!

కదలక మెదలక యంత నిశ్శబ్దఘటనగా నుందు
మదిలోన నెంచినమాత్రలో నర్వమహిమ భాసించి
యెన దూసికొనిపోదు దూసినమ్ము సాహిత్యమ్ము కలవు
రొదలేనియమ్ము శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ!

షీతిలోనఁ బ్రత్యర్థితోడ యుద్ధమ్ముచేసెన రభవ!
శితికంత భక్తులతోడ యుద్ధమ్మునేసెన వీవు
అతిదయాక్షీరాంబునిధివి పిల్లలమని గుండె మాకు
శ్రుతిచేసికొంటి శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ!

అనుభవ పారమ్యమందినపుడు బ్రహ్మానందఋరిధి
వల చెప్పచుందురుగాని యవునుగా దది యుమాజాని
మనసులోనఁ దలంచుమాత్ర మధుఃపరీమళరేఖ యెడఁడఁ
జూనిపిఁట్టు లగు శ్రీశైలమల్లికార్జున మహాలింగ!

ఇల సుఖార్థులు గడ్డితించు కుదనులై యెకదొట్టుకేలొ
తాపులోపల నీవు నువ్వుగింజంత తారాడ. నొడలు
పుంకరించెడు గుండె ఋరమనిర్యాణముం బొందు నింత
సులభసౌఖ్యమవు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ!

తాకికంబయినట్టి సౌఖ్యలేశంబు లభియించు వ్యసని
తాకారణంబుగా వ్యసనభావంబు తమరిపై మలచఁ
దేకువ సౌఖ్యంబు తెచ్చి నిలువుగాదెల నింపవచ్చు
శోకాఁనోద శ్రీశైలమల్లికార్జున మహాలింగ!

నిన్నుఁగూర్చిన యూహ కాగడావోలె నిచ్చి కాలెడిని
మున్ను నమృద్ధిగా నా ముదంబును బోసితివేమొ
నన్ను తావిచ్చి నైధారాసుసాంతశ్య మొప్పు
చున్నట్టు లుండె శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ!

కేరళ ప్రభుత్వ గ్రహచారము

శ్రీ రాళ్ళపల్లి గోపాలకృష్ణమాచార్యులు

ఐనది. కొలాహలము శాంతమయినది. కొన్ని నెలలుగా కేరళ దేశములో చెలరేగి యుండిన ఆరాజక వాతావరణపు దుమారము ప్రశాంతమయినది. సమ్మెలు, ప్రాయోపవేశములు, గృహదహనములు, నిరోధక చర్యలు, లాఠీ దెబ్బలు, బాష్పవాయు ప్రయోగములు, తుపాకీ కాల్పులు, నిర్బంధవాసములు, మున్నగు విప్లవ చిహ్నములవలన అశాంతి ఇంక ఆ రాష్ట్రములో తగ్గి పోగలదు. పరిపాలనాధికారమును తానే స్వీకరించి నట్లుగా, కేంద్రప్రభుత్వపు సలహాపైన, రాష్ట్రపతి శ్రీయుత రాజేంద్రప్రసాదబాబు1 నిన్నటి (81-7-59) సాయంకాలమున 6-0 P. M. (I S T) వేళలో ఆజ్ఞాపత్రముపై హస్తాక్షరములు వేయుటతో శాంతి భద్రతలను పాదించజాలని కమ్యూనిస్టు మంత్రివర్గ పరిపాలనమునుండి కేరళ భూమి విముక్తిని సంపాదించినది. మంత్రివర్గముతోపాటు కేరళ శాసనసభ సయితము నిన్నటితో క్రిశేపముగుటచే, రాష్ట్రపతికి ప్రతినిధిగా గవర్నరుగారే కొంతకాలము రాష్ట్రపరిపాలనమును నిర్వహించగలరు. దేశములో ప్రకృతిరంజకముగా పాలన పద్ధతి జరుగకపోవుటవలన అత్యుచిత హెచ్చి, తక్కిలముగా విప్లవరూపమయిన అంతర్ముఖము బహులు దేరి హద్దుమారిపోవుచున్న కారణమున, సామాన్య రాజకీయనీతిసూత్రములను తాత్కాలికముగా అచట స్తంభింపచేయువలసివచ్చినది. మరల కొన్ని నెలలకు క్రొత్తగాఎన్నికలు జరిగి ప్రజాప్రతినిధులు వచ్చుదాక వేరియుండవలసినదే.

దేశములో ఇప్పుడిట్టి విప్లవము తలపెత్తుటకు హేతు వేమి, ఈ ఆరాజక చర్యలకు ఎవరు బాధ్యులు, విప్లవ కారణ చర్యలు నైతికముగా తుంతకవ్వములా, మంత్రి వర్గపు ప్రతిక్రియలు నీతి బద్ధములా, సామాన్య రాజ్యాంగ నీతి నియమములను ఇట్లు కేంద్రప్రభుత్వము స్తంభింపచేయుట పాధువా? అను మొదలగు సమస్యలతో మన కిదట పనిలేదు. వానిని రాజనీతి విద్యా విశారదుల చర్యలకు వదలుదము గాక !

ప్రశంసలోనున్న మంత్రివర్గము ఎట్టి ముహూర్తములో నిర్మించబడెనో, ఈ విప్లవమునకు, ఈ ఆకాల మంత్రివర్గ పతనమునకు, ఆ ముహూర్త ఫలములతో ఏమి సంబంధమో, కొంత పరిశీలించుము. రాష్ట్ర పరిపాలనను కొరకై మంత్రివర్గము నిర్మించు రాజనీతిజ్ఞులు తోయితిశ్చాస్త్ర సూత్రములను నిరాదరించుటవలన దేశమునకు ఎంత కీడుమూడునో గమనించగలిగిరిని, ఇకముందైనా, ఇట్టి సందర్భములలో, తగినంత జాగ్రత్త వహించగలరేమో అని ఆశి.

కడచిన హేతుబలంబ సంవత్సరమున చైత్రశుక్ల పంచమినాడు, రోహిణి నక్షత్ర యుక్త శుక్రవారమున, (5-4-1957 వ లేదీన) అభిజన్యమూర్త్యువర్తమందు, కేరళ రాజధానిలో శ్రీయుతులు ఇ. యం. కంకర సంబూద్రిపాదు ముఖ్యమంత్రిగా ఈ మంత్రివర్గము నిర్మించబడినదని చదువరు లెఱుంగుదురు. ప్రభుత్వము వారి మామూర్తికు లెవరో కాని, (ఏ ఉపకార్య దర్శియో, ఏ కాభాధికారియో కాబోలు) ఈ మంత్రి వర్గ నిర్మాణమునకు ఆనాడు పగలు 11-0 A M (I S T) గంటలకు శుభముమూర్త్యు నిర్ణయించియుండెదట! ఆ కాలములో ముఖ్యమంత్రి గవర్నరుగారి ఎదుట ప్రమాణస్వీకారము చేయవలసియుండెను. కాని ఆ దినమున రాహుకాలము పగలు 12-24 గంటలవరకు వ్యాప్తిలోనుండినది. ప్రాయశ్చముగా, దాక్షిణాత్యులు, ఇతర విషయములను గమనించకపోయినా, రాహు కాల మన్నచో గడగడ వడకుదురు. ఆ కారణమున కాబోలు, శ్రీ సంబూద్రిపాదు ఏదో యుక్తితో కొంత కాలయాపనముచేసి, 12-80 గంటలకు ముఖ్యమంత్రిగా ప్రమాణముచేయుటకు సిద్ధపడినాడు. రెండు నిమిషములలో తరింగము ముగిసినది. ఆ తుణుకు మంత్రివర్గ

1. ఈ వ్యాసము 1-8-1959 వ లేదీన వ్రాయబడినది.

కేరళ ప్రభుత్వ గ్రహచారము

పాలనమునకు జన్మకాలము, అప్పటి గ్రహభావస్థితి ఈ క్రింది చక్రము చూపగలదు :

	కు 12-52 గ 15-18-౯9 X 17-0	బు 0-84 కే 21-48 రాజ్య 22 27	కు 11-35 చ 21-54
	(సాయనము)		I 17-42
	సంబూదిపాగు మంత్రివర్గ చారిత్రము		వ 2-58 (వ) య 28-12 (వ)
శ 14-11 (వ)	ఇ 1-40 రా 21-48		పుణ్య 14-౯6 ను 24-84 (వ)

పదవీ స్వీకారమునకు చరరాశి లగ్నము అర్హము కాదు. పదవికి సహజముగా ఉండువలసినంత స్థైర్యము ఉండవలసివచ్చును. అందులో నిలుకడలేని ద్విస్వభావ నవాంశ! ఇక, జన్మకుండునదియా, ద్విస్వభావ (మిథున) రాశియందలి చరనవాంశ! ఇట్టి లగ్నములో పుట్టిన పరిపాలనాసంస్థకు స్థైర్య మెట్లు రాగలదు? పోగా, లగ్నమునకు శుభగ్రహ సాన్నిధ్యమునూ, కడకు ప్రబల శుభగ్రహ ద్విష్టి అయినా, చూపట్టదు. లగ్నాధిపతి చంద్రుడన్నచో, వ్యయభావములోనుండి పరిశోన్మయమై నాడు.

“నూనం వ్యయః పారిగత కృశాంకః,
క్షీణిత్వరం హంతి తిదా బలిచేత్.”

(శ్రోతిర్నిబంధము)

వ్యయచంద్రుని ఫల మిది. అగుటచే ముహూర్తము కేవలము బలహీనమైయున్నది. రాష్ట్ర పరిపాలన మారంభించుటకు ఇది తగిన ముహూర్తమునగుట సాహసము.

ఇంతటితో పోలేదు. పుణ్యసహము నిండుగా శిశికేంద్రవేగలోనున్న కాలములో సంపాదించిన పదవిలో పుణ్యము ఫలించగలదా? ప్రజాహితము చేకూరగలదా? ఇంద్ర, బుధ, విరుణులనుండి సయితము ఈ సహాయమునకు ప్రబలవేగ! నిరంకుశాధికార ఫలముగా విప్లవ వాతావరణమును ఈ యోగము సృష్టించ

గలను. రాజ్య సహమాధిపతి శుక్రకు రాజ్యభావములోనే యుండి యముని సార్థకేంద్ర విషమదృష్టిని తీసుకొని త్వరలోనే రవి సంయోగదర్శకు కాబోవుచుండగా ఆరంభమయిన ఈ మంత్రివర్గపు పరిపాలనము వలన కేళిములో శాంతిభద్రతలు ఎంత రమ్యముగా నుండుగలవో, ఊహకు మించినదికాదు. కష్టపడి రాహుకాలమును తప్పించినారే కాని, రాజ్య సహసుము రాహుశేతువుల వేధలో నరిగిపోవుచుండుట గమనించినవారుకారు. చంద్రమంగళ యోగము వ్యయభావములోనుండి, సప్తమాష్టమ భావాధిపతియై పద్మభావములోనుండు శనిమండి సమస్తకవేగ నంగుకొనుచున్నది. మంత్రివర్గమును కూలవోయుటకై శత్రువుల సన్నాహము ప్రబలముగా నుండునట్లుకు నూదన ఇది. శని కట్టుతిప్పించుకొని జారిపోవుట సామాన్యముగా అసాధ్యము. పంచమ రాజ్యాధిపతియగుటచే, “రాజయోగకర స్సాక్షాత్ విక వివ ధరానుతః.” అని, కర్కాటక లగ్నమునకు రాజయోగ ప్రసూదయిన కుజానితో లగ్నాధిపతి చంద్రుడు చేరుట. రాజయోగమునకు ప్రాబల్యమే కావలయును కాని, దోష మెట్లును? అని ఆక్షేపించువారందరూలేమో! వాస్తవముగా రాజయోగ ప్రాబల్యమున్న హేతువు వలననే, కేంద్రప్రభుత్వమునకు ఊతికొమ్మనుగు కాంగ్రెసుసంస్థకు ప్రతికూలాదర్శములుగల కమ్యూనిస్టు పక్షమునుండి మంత్రివర్గమేర్పడి పదవీ స్వీకారము చేయగల్గుట! కాని, ఇదిట ఒక్క విశేషవిధి యున్నది. లగ్నాధిపతిఅయిన చంద్రుడు రాజయోగకారకుడగు కుజాని సంయోగమునుండి విడివడి అప్తమాధిపతియగు శనితో సమస్తప్రకమునకే ప్రయాణముచేయుచున్నాడు. అగుటచే, ఈ చంద్రునికి ఇత్థికాలయోగమునకు మారుగా ఈ సరాఫయోగము పట్టినది.

“శిష్యగ్రహో మందగతే ర్గ్రహేత్తు
యదైకభాగం పురతిః ప్రయతి,
తదసరాఫః, సతు మూసరీఫః
పురతివైః దుష్టఫలః ప్రసిద్ధః.”

(తాజక భూషణము)

అను తాజక నూత్రము ప్రమాణము. ఇంతేకాదు. ప్రైవిఫముగా యోగభంశములను పొందిన ఈ లగ్నాధిపతి చంద్రుడు అప్తమాధిపతి శనితో ఇత్థికాల యోగము నందుట ప్రబలారిష్ట నూచకము.

“లగ్నంతిహాపతి సమాపతయో మృతీకా
చే ద్ధి కాలిన ఇమే నిశస్రదాః క్యుః.”

అను తాజకనూత్రమును గమనించినచో, (పటల శీత్రువులు గట్టి పట్టుపటి, అంతర్బుద్ధిచిహ్నమును గుర్తేద్య పద్మప్రాయమును పన్ని మంత్రివర్గమును కూలద్రోయుగురని స్పష్టమగును. ఆరునెలల ప్రయాసతో ఏబదిలక్షలవ్యయముతో. శీత్రుపక్షము కేంద్రము ద్వారా కడకు కౌర్యమును సాధించినదికదా?

శ్రీ సంబూద్రిపాదు రాహుకాలమును తప్పించు కొనగలిగినా, తులగ్నము తన జాతకముతో అతుకునో, లేదో, పాపము, గమనించినవాడు గాడు. ఒకవేళ, గమనించాయుండినా, ఇంద్రావరణ గ్రహముల స్థితిని నిరూపించి, అంతా సమీచినముగానున్నదనిభావించెను కాబోలు? చూడుడు. అతనిసాయన జాతక చక్రము ఈ క్రిందనున్నది. 18-6-1909 నాడు (8-30 ఉత్తరాక్షాంశలో 76-84 పూర్వరేఖాంశా (పక్షి కిలో) జనించిన

కు 11-15	శ 20-57 చ 24-48		రా 16-26 ర 21-52-59 బు 28-39 య 25-9
	(సాయనము)		కు 4-10 ఇ 15-58
వ 20-11 R I 5-4	సంబూద్రిపాదు జాతకము —		
కే 16-26	రాజ 4-8 పుణ్య 8-8	X 10-2	గు 7-10

వ్యక్తి ఇతడు. లగ్నాధిపతియగు శనితో, తన భావములోనున్న వరుణునితో, విషమదృష్టియొగము కల మాయాని ఇంద్రుడు సప్తమ భావములోనున్నాడు. ఆ ఇంద్రుని చలితస్థానము ఇప్పుడు కర్కాటక రాశిలో 17-42 లో నున్నది. నికరముగా అదే భాగ కలనే లగ్నముగా ఏర్పరచి ఇతడు పదవీ స్వీకారము చేయుట! అనగా, మంత్రివర్గ జాతకమునందు లగ్నములో అతని ఇంద్రుడు, సప్తమభావములో అతని

వరుణుడు, నిలబడియుండిరనుట! ముఖ్యమంత్రియొక్క ప్రబావము, అనగా, రాజనీతి మంత్రివర్గపు పతననకు నిదానమును నూచన నీనిమైనది కాదా?

మహూర్తము రాజయోగప్రసూయినా, ముఖ్యమంత్రి జాతకముతో చక్కని అతుకులేనిచో. సత్యము నిశ్చయాలగు. అతని రాజ్యాధిపతి శుక్రశుభలంఘన జన్మ వశబుద్ధితో సార్థకేంద్రమునకు రాగా, మంత్రి పదవి పోయినది.

“కర్మకాల ఫలం శిష్టం

దుష్టం స్యాత్ జన్మజం ఫలం,

కార్యం భూత్యాపి, తత్పశ్యాత్,

మహావిఘ్నః ప్రజాయతే.”

అను నూత్రమును ఇదట వనము అన్వయించుకొనవలసియుండును. పదవి వచ్చినా, తగవారే కౌర్యనిర్వహణమునకు మహావిఘ్నము దాపుగమెనది కదా? ‘విమోచన సమర సమితి’ యన పేరైన రాజ్యాంగమును కూలద్రోయుటకై, పలుకుబడి, ఆర్థిక సౌకర్యము, సంఘబలము, కాంక్షాస్ఫురంజన సానుభూతి, గల గొప్పప్రజాసంస్థ యొక్కటి వీర్వడి తనకదీక్షితో నానావిధ కష్టపద్ధతులతోర్పి విప్లవమును లేవదీసి కడకు తన ఉద్దేశమును సాధించి తీరినది. వరుణుని ఆగవము, ఇంద్రునిమాయ, ఈ కథలో స్పష్టముగా చూపబడినవి.

మహూర్తము అంత దోషధూయిస్తమయినచో, మంత్రివర్గము రహరమి గెండు సంవత్సరములమీద

2. శ్రీ సంబూద్రిపాదు జన్మకాలము తెలియను. నిరయనసింహులగ్నము కాబోలునని ఎవరో ఊహించినారట! జీవితానుధవముల ఆధారమున అతని జన్మలగ్నము సాయన మకర రాశిలో 5 భాగలు, 4 కలలనియు, శుద్ధజన్మకాలము ఉదయము 7-84 $\frac{1}{2}$ (IST) అనియు, సహేతుకముగా నిర్ధరించి, బెంగులూరు ‘అస్ట్రాలాజికల్ మ్యాగజైన్’ అను ఆంగ్ల మాస పత్రికయొక్క 1957 వ సంవత్సరపు ఆగష్టునెల సంచికలో నా ఊహలను పరిశోధకులకు మనవి చేసితిని. ఆ సమన్వయమును మార్చుకొనుటకు తనన నూతన సామగ్రి ఏమియు లభించలేదు. కనుక అప్పుడు సాధించిన చక్రమునే ఇచ్చటి ఉపయోగించితిని.

మంత్రివర్గ పతనము జరిగిననాటికి పై లగ్నాధారమున అతనికి దైనికజాతకమును సాధించినచో, దైనికలగ్నము అతని వరుణగ్రహ స్థానముండే వచ్చుచున్నది. జన్మలగ్నము సాధువనుటకు ఇది సయితము నిదర్శనమగుచున్నది.

కేరళ ప్రభుత్వ గ్రహచారము

నాలుగు శేలలు సాగియుండగలవా? అను శంకకొందరికి కలుగవచ్చును. ఏ యోగములయినా, అనుభూయగు దశరానిది ఫలము నియ్యవు. ముహూర్త చక్రమునకు దేవనూనదశ సాధించి చూడుడు.

రాజ్యభవనమునకున్న రవికి 2 భాగలు, 22 కలల దూరము వెనుక నైపున శుక్రకు నిలచియున్నాడు కదా? ఇది ప్రబల శుక్రహస్త్యకాలము. దాక్షిణ్యశూల దీనిని గమనించరట! వాగు గమనించినా, మానినా, రెండు దినములకు ఆ శుక్రకు-రాజ్యసహమాధిపతి—ముహూర్తపు రవితో సంగమించుట తప్పదు. చతుర్థాభాధిపతి ఆ సమయమే ఇది. దీని ఫలముగా, రెండు సంవత్సరములు కపటచింతలో దేశములో శాంతి భద్రతలు మాయమైనవి. 1959 జూన్ శేలకు దశమాధిపతి కుజుడు చరించి ముహూర్త చంద్రునిపైకి వచ్చినాడు. చంద్రునిగోయోగ మిప్పటికి పూర్తి అయినా, ఆత్మైక చక్రాలు, అక్రమ సహర్షనము, మాతృశ్లేశము, ఈ యోగఫలములని వగ వామిహారాచాగ్రాని మతము. “సాటస్త్యాసన కుంభి పణ్య మశ్వం మాతు స్స వక్ర శ్చక్ర.” అని. ఇది సంస్థాపాతికమునఁచే, మాతృశ్లేశమును టకు మాతృగ్రామిశ్లేశమును అర్థమున గ్రహించు సహేతుకమునను. కనుక, ఈ యోగఫలము లన్నియు ఇప్పుడు కేరళ దేశమునకు అనుభవమునకు రాదగియున్నవి. విప్లవ రూపము ప్రతిష్ఠాంభసము, క్రాంతిఘోషణములు, రక్తపాతములు, అపమృత్యువులు జరిగినవికదా? మంత్రి వర్గ విరోధులతో కారాగారములు కిటకిటలాడినవి. దేశము ఊళింపినది. కేంద్ర ప్రభుత్వము తలదీర్చినది.

రాజ్యసహాయమునకు గురవునండి త్రికొణ శుభ దృష్టిస్థికాగ్రము సమృద్ధిగానుండెను. ఆ సహాయము చరించి గుగదృష్టి నతికమించి మంగుగు జరుగుటచే, మంత్రివర్గపాలనయు కేంద్ర ప్రభుత్వపు సానుభూతిని కోలుపోయినది. శశికేంద్రవేగ దెబ్బచే నలుగురుండిన పుణ్యసహాయము చరించి ఇప్పుడే విప్లవకాయలగు ఇంద్రావరుణుల అధికేంద్రవేగ నంగుకొనుట. పుణ్య మిట్లు ఫలించినది. ఇదే సమయమందే చరితశవసుండి లగ్నముపై కేంద్ర విషమదృష్టి దాపురచుట. గ్రహ రాజాదుక్కర క్రూరదృష్టిఫలము రాజేంద్రుని కలము పోటులో ప్రతిఫలించినది. ఇట్టి దశానిపర్యాస సమయమందే చరితలగ్నము ముఖ్యమంత్రి జాతకపు వగులు నితో నికరముగా సమస్తదృష్టికి వచ్చుట. ఈనాటకమున కిది భారతివాక్యము!

ప్రమాణ స్వీకారపు లగ్నమునకు కొంత విలువ కలదా, అని సందేహించువారు రాష్ట్రపతి ఆజ్ఞా పత్రముపై చైత్రాలు చేసినప్పటి గ్రహస్థితిని

కొంత పరిశీలించుటగాక. 81-7-1959 నాటిరాత్రి 6-0 (IST) గంటఁకు దేశానిగరమునకు గుఱించిన చక్రమిది.

	కే 6-51		చ 20-27
(సాయనము)			
నంబూదిపాగుమంత్రివర్గ పత్రము.			
I 18.82			ర 7-88
క 1-26			వ 16-6
			బు 16-23(వ)
	ఇ 4-15 X 5-22 కు 22 19	రా 6 51	య 8-1 కు 6-58 కు 14-10

ఆక్షణమున పూర్వదిశాహరిజమున ఉదయించుచున్న సాయన చక్రరాశి 18 వ భాగంలో ఏమి వైశిష్ట్యమున్నదో, చదువరులు గమనించగలరు. శ్రీ నంబూదిపాదు జాతకపు వగులుని చరిత్రసాన మచే. దానిపైన కూర్చుండిన లగ్నము మంత్రివర్గపు లగ్నమునకు ఎగురుచుక్కగా పరిణమించినది. ఇది కాకతాళియన గలమా? అదే నిమిషమందే కేరళ రాజధానిలో దశమ కేంద్రము వృశ్చికరాశిలో 4³⁰ భాగలో నుండినది. ఏమి దీని విశేషమందురా? చూడుడు. ముఖ్యమంత్రి జాతకమున రాజ్యసహాయము వృశ్చికములో 4-8 లో నున్నది. మంత్రివర్గ జాతకపు చరిత్ర బుధుడు (వృషభములో 4-20) దానికి ఇప్పుడు ఎగురె నాడు. తాత్కాలికముగా మాయావి ఇంద్రుడు ఆ సహాయము పైకివచ్చి ఆ చరిత్ర బుధునితో సమస్తప్రక శక్తదృష్టికి రాగా, రాష్ట్రపతి ఈ పరికరము నుపయోగించుకొని ఆజ్ఞాపత్రముల నిచ్చినాడని అప్పటి దశమకేంద్రము చాటి చెప్పుచున్నది. ఇంద్రుని ప్రభావమువలె మంత్రివర్గము అతిస్థానమై, రాష్ట్రపాలనము రాష్ట్రపతి అధీనమయినది.

మంత్రివర్గజాతకమునకు ఆనాటికి దైనికజాతకమును సాధించి చూడుడు. దైనిక దశమకేంద్రము సింహములో 7³⁰ భాగలో నుండినది. శ్రీ నంబూదిపాదు చరిత్రభాగ్యాధిపతి బుధుడు (సింహరాశి 7³⁰)

అతని అద్వయాధిపతి రవిలో అర్ధకేంద్రవేధలోనుండగా, ఆ బుధుని సంయోగముతో దైవికదశమును నిలిచినది. నికరముగా ఆ భాగంలోనే అప్పటిరవి యుండుట! ఇది కాకగీయమా?

ముహూర్తలగ్నమునకు వెలయున్నదో, రేదో, చదువరులే నిర్ధరించుకొగలరు. “జ్యోతిశ్శాస్త్రస్థలం వర్వం లగ్నాధీనం బుధై స్ఫురతం.” అనుట ప్రాచీనుల అభిప్రాయము.

కేంద్రప్రభుత్వపు జ్యోతిశమువలన కదా ఈ మంత్రివర్గపతనము జరుగుట? ఆ ప్రభుత్వ జాతకమున ఇప్పుడిట్టి చర్యకు నూచన కలదా? అను శింక రావచ్చును. నిస్సంశయముగా అట్టి నూచన ఉండక తీరదు. చూతముగాక.

కేరళ మంత్రివర్గపు జాతకములో రాజయోగము నకు, యోగభంగమునకు సహకారణముగ చంద్రుని గరియోగమునకు స్పష్టముగా ప్రత్యక్ష శత్రుదృష్టిస్థాన మందే శ్రీ రాశేంద్రబాబు జాతకమందు రవియుండుట! అనుగ్రహము, నిగ్రహము, రెండును అతని అధీనములే. 3 ఇట్టి రవి దేవమానదశలో ఇప్పటికి కుంభ రాశిలో 18° వ భాగమునచ్చి, మంత్రివర్గ జాతకమందలి యమునికి ఎదురు ముక్కుగా నిలచి యున్నాడు. అతని ఆజ్ఞచే, ఈ మంత్రివర్గము కీర్తిశేషముగుటకు ఇంత చాలు. ఆజ్ఞాపత్రములో అతడు వైవాహికచేసిన ఊగమందు దేహగీనగరమందు దశమకేంద్రము నికరముగా అతని జాతకపు కుక్రమిపై (కుంభము 5° 19) నుండుట! దేశములో కాంతిని నెలకొల్పితే అతని ముఖ్యోద్దేశమనుట స్పష్టము.

ప్రస్తుత రాజనీతిలో రాష్ట్రపతి నిమిత్తమాత్రుడేకదా? కేంద్రప్రభుత్వపు అభిప్రాయమునకు రాజముద్రను తగిలించుచే, సాధారణముగా, అతనికర్తవ్యము. ఆ ప్రభుత్వమునతో, ఈ కమ్యూనిస్టు మంత్రివర్గపు రాజనీతియన్నచో, తలనొప్పి; మొనటినుండి దానిపాలన పద్ధతులపై ఒరగంటి చూపే. మంత్రివర్గ జాతకమందలి లగ్నమునకు 90° భాగంలో ఇంగ్రుడు (కర్కాటకము 17-20), 180° భాగంలో (మకరము 18-40) బుధుడు, కలది భారతప్రభుత్వ జాతకము. 4వగా, క్రిందబూది పాదుగారి వణుగునితో కేంద్రప్రభుత్వపు ఇంద్ర బుధులకు, ఏమాత్రమయినా, పాశ్చాత్యుడగులేదనుట! రాజనీతి ఆదర్శములలోగల భేదమే దీనికి కారణమని ఎరుగుదుము. కాని, కేంద్రప్రభుత్వపు శని (రాజ్యభావాధిపతి) కన్యా రాశిలో 18°-47' లో నుండి మంత్రివర్గ లగ్నమునకు గుత్తమిత్రదృష్టిలో నుండుటచే, పరీక్షించి చూతమని

కొంతకాలము ఓపికపట్టి కేంద్ర ప్రభుత్వము తీరకుండుక తప్పినది కాదు. మంత్రివర్గ జాతకపు రవి చరించితనతో ఘర్షణమున కెత్తుకువచ్చునోయని నిరీక్షించుచు, వేయి కన్నులతో పరిపాలనాపద్ధతిని గమనించుచుండిన కేంద్రప్రభుత్వజాతకపు ఇంద్రమహాశయునికి ఇపుడా అవకాశము లభించెను. ప్రకృతి రంజకముగా పరిపాలనమును సాగించనేరని ఈ కమ్యూనిస్టు మంత్రివర్గము “ఈ, రాజులు రాజులా, పెను తరాజులుగాక ధర్మ స్థలంబున్.” అనుతీరి, నిరర్థకము, అశాంతి కరము అయినదని భావించి, సమయముచూచి, ఆ ఇంద్రుడు రాజ్యాంగ స్ఫూర్తియందలి 356 వ మూత్రమును పేరున, అప్రతిహత్యుల తన వజ్రాయుధమును ఉపయోగించినాడు. మంత్రివర్గము, దానికి చెయూతగ నుండిన శాసనసభసభా, ఊగములో చీట పేకలమేడవలె బవ్వన కూలిపోయినది. ఇంగ్లనుకి క్రితాసామాన్యము. కావున నే, ఇంగ్లనుడన్నచో మనవారెంతో భక్తితో ప్రార్థించెడివారు.

“మత ఇంద్ర భయమహే,
తతో నో అధియం కృధి.”

అనుమండిరి వారు. అది యట్లుండే.5 మన మహాప్రధాని శ్రీ నెహ్రూ పండితునిజాతకములో చరితకణుగునితో (కులరాశి 26°-40) నికరముగా సార్ధకేంద్ర

8. ఈ మహనీయుడు జరించుట 8-12-1984 వ శతదినాడు పగలు 11-0 గంటలకట! (25-28 ఉత్తరాక్షాంశ; 85-10 పూర్వరేఖాంశ.) ప్రకృతి సమస్యకు అతనిరమరు గ్రహస్థితులు మాత్రము వ్యాసములో నూచించబడినవి.

4. భారత రిపబ్లికు సంవత్సర 26-1-1950 వ శతదిన 10-20 Am (IST) లో ఆరంభమయినది. దాని లగ్నము సాయువమేషులో 9-15.

5. ఈ లోకోత్తరవ్యక్తి 1889 వ సంవత్సర 14 వ శతదిన (25-25 ఉత్తరాక్షాంశ; 82-0 పూర్వరేఖాంశ) జనించెననుట సుప్రసిద్ధమయ్యెను. కాని అతని జన్మకాలమునుగూర్చి జ్యోతిశ్శాస్త్రవేత్తలలాభిన్నాభిప్రాయములున్నవి. 10-45 p m అని యొకరు, 11-8 p m అని యొకరు, 11-22 p m అని మరొకరు, 11-39 p m అని మరొకరు భావించి రాత్రి 11 గంటలకు జనమని “జ్యోతిషరత్నాకరమును గ్రంథములో వ్రాయబడియున్నది. తదితానుధముల దృష్టిలో 11-33 p m జన్మకాలమగునని యోహ. ఇది విమర్శనీయుమగుటచే దక్రమును ఇవ వ్రాయవలెనని.

కేరళప్రభుత్వ గ్రహచారము

గ్రహరవ్యప్తిలో రాజయోగ కారకుడు కుజుడుగా ఏర్పడినది సంబూరిపాడు మంత్రి వర్గము. అతని (చరిత) ఇంద్రునికి (మిథునరాశి 1°-45) అర్ధకేంద్ర విషమదృష్టి స్థానమందే ఆ మంత్రి వర్గపు జన్మలగ్నముండుట! పైగా, అతని చరిత రవికి (కుంభరాశి 1°-30) కేంద్రములో తత్కాలికముగా ఇంద్రుడు నిలిచియున్న కాలములో ఏర్పడిన పాలక సంస్థ ఇది. ఇట్టి సందర్భములలో మహాప్రధానికి ఈ మంత్రివర్గ పాలనముపై విశ్వాసము ఎట్లుండగలదు?

కాని, విశేష మొక్కటి కలదు. కేంద్రప్రభుత్వ జాతకమున రాజ్యభావాధిపతియగు శనితో (కన్యా రాశి 18°-47') పరివర్తన యోగముతో కూడిన ప్రబలమైత్రి బుధునికి (మకరరాశి 18°-42) కలదు. ఆ గ్రహస్థితియంతో మహాప్రధాని దేశమకేంద్రము (కృవభరాశి 19°) పరిపూర్ణ విత్రవృష్టిగా నుండుట భారతగౌరవి భాగ్యంపుపంట. ప్రస్తుతిపు కేరళ గవర్నరు శ్రీ బూర్గుల రామకృష్ణారావుగారి ప్రబల రాజ్య స్థానము (కృత్తికములో 18°-21') శ్రీ నైహూ పండితుని చతుర్థకేంద్రములో, అతని శని బుధులిరువురి అర్ధకోణభృగ్విష్టితో నేయుండుట ముఖ్యముగా మనము గమనించవలసిన అంశము. ఈ ప్రబల గ్రహయోగపు సామ్యరవ్యప్తి సంబూరిపాడు మంత్రివర్గ జాతకమునకు విరీతి లభించినవో, చదువరులు సులభముగా గుర్తించగలరు. గవర్నరుగారి ఉజ్వల నీతిస్ఫురణము భిన్నా దిష్టులకు సామంజస్యమును కూర్చుంచులని ఘముగా మంత్రివర్గమునకు మహాప్రధాని సానుభూతి లభించియుండే ననుకొన్నవో, సత్యమునకు సమీపమునందే ననుచు నిలువగలదు. మేషరాశి 17° వ భాగలో నున్న మంత్రివర్గపు రాజ్యస్థానము (దేశమకేంద్రము) స్వాతంత్ర్య క్రితితో రిపరీత పథము నాశ్రయించు స్వభావము కలది. ప్రజాసామాన్యమునకు దుచించినా, దుచించకపోయినా, ఉన్నతస్థాయిలో పరిస్థితులను మార్చు కుకూహలము దాని నెజగుము. భారతిప్రభుత్వపు ఇంద్రుడు (కుంభరాశి 17°-20') ఆ దేశమ కేంద్రమునకు సమస్తక మేకదా? మంత్రివర్గపు కార్యములు దానికి అభిమతియులు కాజాలవు. కాని, గవర్నరుగారి కాంతిభద్రతాప్రియుడు సుక్రనితో (ఇతడు చతుర్థ భాగ్యాధిపతిఅగుటచే ౧ జయోగ కారకుడు) చేరి అతని లగ్నము దేశమానవళిలో ఇప్పుడు మేషరాశి 17° వ భాగకే వచ్చుచున్న కాలమందే ఈ మంత్రివర్గము

ఏర్పడిన కారణమున, ఆ మానసియుని రాజనీతి నైపుణ్యము ఫలించి రెండు సంవత్సరములు పరిపాలనము ఒకవిధముగా పాగినది. కాని, ఎంతఅయినా, ఇది అగు కులబంత! గవర్నరును రాజ్యనిర్వహణ భారమును ఇది ఎంతకాలము మోయగలదు? శ్రీ నైహూ పండితుని చరితరవి (అతని లగ్నాధిపతి) మంత్రివర్గపు వరుణునికి ఎగురుకొగా, ఆసంస్థ విచ్ఛిన్నముకాక తప్పినదికాదు. రవి వరుణుల వేగ సంబంధములను పరీంచుదు.

దేశమునకు గొప్ప ఖోభికాని, రాజునకు ప్రబలారిష్టుము కాని రానున్నవో, మును ముందుగా ఆ ప్రదేశములో ఉత్పాతములు పుట్టునని పెద్దలు చెప్పదురు. భూమకేతు దిర్ఘము, భూకంపము, మున్నగునవి అట్టి ఉత్పాతములు. అనేక సంవత్సరములలో ఉత్పాతములనుండి అట్టి నూచనమువచ్చినవి కూడ. ప్రకృతి సందర్భములలో సయితముట్టి నూచన వచ్చినదనవచ్చును.

28-7-1959 వ తేదీనాడు 8-55 Am (IST) కాలమున కేరళదేశములో కొన్ని కేకండు చిన్న భూకంప మొక్కటి కలిగినది. వార్తాపత్రికలలో పాక మహాశయము చివరి యుండుదు. ఆనాడే ఢిల్లీలో కేంద్రమంత్రి మంజుల కేరళ సమస్యను రహస్యముగా చర్చించెను! కర్తవ్యమును గూర్చి వివో తీర్మానమునకు మహాప్రధాని ప్రముఖులు వచ్చియుండుట అసంభవముకాదు. తిరువారీ మూడు దినములకే కేరళ దేశమున కయ్యానిష్టు మంత్రివర్గము పదక్ష్రష్ట మగుట! ఆ దేశమున జరుగుచున్న అరాజక చర్యలు, అనైతిక ప్రవర్తనము, రక్తిపాతకములు మున్నగు ఘోరగుర్జనములను పరీంచక భూడివి తలడిలి తన వానోన్యధను భూకంపరూపములను వెల్లడించెనేమో? అచేతన గోళముల భూమికి ఇట్టి ధర్మముల నారోపించుట కవుకో, పారాణిమలకో, చెల్లును కాని శాస్త్రీయవృత్తమునకు చెల్లదను విమర్శ రావచ్చును. సరే. మంత్రివర్గపాలనముతో, దాని ఆకాలపతనముతో, భూకంపమునకేమి సంబంధమోమన మూహించలేము. మనకు అర్థముకాని ప్రకృతి రహస్యములలో ఇదియొక్కటి. పోనిండు. ఆ భూకంప ఊగమున కేరళ రాజధానిలో దేశమ కేంద్రము మిథున రాశి 14°-30' లో నుండినది. మంత్రివర్గ జాతకమున అక్షమాధిపతియగు శని నికరముగా చతుర్థకేంద్రములో నుండెననుట. దేశమునకు పట్టియున్న శనిపీడనాని ఫలమని నూచన కొదా ఇది? మంత్రివర్గ జాతకమున

దేశారిమనుషు నూచించునది కుజముల సమస్త ప్రకారమున
భూకంపకాలమున ఆగ్రహస్థానములందే కేంద్రమున
దశమ చతుర్దశేంద్రములు వచ్చుట కాకతాళియ
మునా? ముఖ్యమంత్రిగారి చరిత్రరాహుస్థానమున
ఆ దశమ కేంద్రము నిలుచుట అర్థమౌచి మనవచ్చునా?
ఏమో మరి? మరియొక్క విశేషము. వర్ధారంధ్ర శిఖా
మునకు, అనగా, సాయనమేషసంక్రమణ కాలము
నకు గ్రహస్థితిని సాధించినచో, ఆగ్రహ రాజధాని నగ
రములకువచ్చు భావస్థితినిబట్టి ఆ కేంద్రములకు శుభాశుభ
ఫలములు వచ్చుచున్న సందర్భములనున్నది. (పతి దర
రాశి సంక్రమణమునకు సహా ఇచ్చి చక్రముల స్థితిపరచి
ఫలముల నూహించెదరు. కాని, వానిలో ప్రధానమయి
నది మేష సంక్రమణ మనట నిర్వివాదము.

1959 వ సంవత్సరమున మార్చి నెల 21 వ తేదీ
నాకు 8.55 Am (IST) కాలమున సాయనమేష
ములో రవి ప్రవేశించెను. కేంద్ర రాజధానిలో అప్పటి
గ్రహస్థితి ఇది—

	ర 0-0-0 క 7-28	X 0-55	
	(సాయనము)		I 29-46
	మేష సంక్రమణము (1959)		చ 14-12 వ 15-30 బు 19-16
శ 20			
	ఇ 4-12 గు 22-8	రా 7-28	కు 0-34 య 2-17 ప 9-12

కర్కాటక రాశి గంధసంధిలో లగ్నమున్నది.
జలరాశిమండలి అగ్ని రాశికి దూకనున్న కేంద్రము లగ్నము
రాష్ట్రములో నున్న విప్లవమును, అశాంతిని, నూచించ
జాలును. పరిపాలకులకు సహా గంధమే ఇది. లగ్నాధి
పతి చంద్రుడు వరుణ సంయోగము చే అభిలషించుచు
అరాజక పరిస్థితులు రానున్నవిని తెలుపుచున్నాడు.
ప్రబలుడుగ్రహరాజు భాగ్య (ధర్మ) స్థానములో
కూర్చుండి ఆ చంద్రుని సంయోగమువై స్వాధీనకేంద్ర
క్రూరదృష్టిని బరచుచుండుట గమనించదగినది. కేంద్ర

మందలి విషమపరిస్థితిని కేంద్రప్రభుత్వపు రాజనీతి
సవరించదును నూచన ఇది.

ఈ సంక్రమణ కాలమునకు హానీనగరమునకు
లగ్నము సింహరాశిలో 7°-12' లో నుండినది. లగ్నాధి
పతియు రవికవచ్చుట. ఏనాడు చారిత్రకమున రవి ఆ
సింహరాశి 7°-12' కు వచ్చెనో, అనాడే (31-7-1959)
రాష్ట్రపతి అజ్ఞాపత్రమును వదిలించుట! కాలపుగమని
మహిమ!

శ్రీ సంయుక్తిహను జాతకములో రవివేగకల
చరిత్రబుగస్థానము సింహరాశిలో 7°-17'. మేషసంక్ర
మణకాలమున దేహదీపగమనకు లగ్నము సింహ
ములో 7°-12'. మంత్రినర్పతనమునాకు రవియుండుటే
అసింహ రాశిలో 7°-38' లో. మంత్రినర్పజాతకమునకు
అనాటి దైనిక దశమకేంద్రము అదే సింహరాశి
7°-30' లో నుండుట! రాజేంద్రబాబు చరిత్రక్ర
మండుట కుంధిరాశిలో 7°-22'. ఏమి ఈ కాలపుగ
మని గణిత చమత్కారము?

ఇంకేకాదు. దేహదీపగర లగ్నమునకు పుణ్య
సహాయము గనుమ్యులో 21°-24' లో నున్నది. కేంద్ర
లగ్నాధిపతి చంద్రుడు కుంభవ భవదశభాగ ఏనాడు ఈ
పుణ్యసహాయము చేరుకొనునో, అదిననుండే ఆ దశపు
పుణ్యము పండి కేంద్ర పాలనమువలన శాంతిచేకూడుట.
ఆ పుణ్యసహాయపు నాక్షత్రకాలము ... 11-38
చంద్రస్థానపు నాక్షత్రకాలము ... 2-56

వ్యత్యాసము 8-42
మేషసంక్రంతి నాక్షత్ర కాలభుక్తి 23-12

చెర్చగా మొత్తము ... 8-34

నికరముగా 31-7-1959 నాటి నాక్షత్రకాల
భుక్తి 8-34! చిత్రముకూడా! ఇంత చాలును. బమ్మెర
పాతనామాత్యుని భాగవతమునందలి ఈ క్రింది పద్య
రత్నమును స్మరించుచు విరమింతుము గాక!

“కారే రాజులు? ర బృహుల్ కలుగ వే?

గర్వోన్నతిం చెందరే?

వా రేరే? సిరి మాటగట్టుకొని పో

వం బారితే? భూమిపై

పేరైనం గలదే? శిబి ప్రముఖులక

ప్రీతిక యశఃకాములై

ఈ ర కొద్దులు? వారలక మరచిత

ఇక్కాలముక భార్యవా?”

గ మ్య స్థా నం

శ్రీ ఆర్. ఎం. చిదంబరం

స్వీకృతంగా ఆవులిస్తున్న ప్రకృతి—అనురాగంలో
నంపల్ని చల్లగా ముద్దు పెట్టుకుంటున్న పిల్ల గాలల
చేష్టలకు కోపంతో మంచలిస్తూ కొద్దిగా కదలు
తొన్నవి తాటి చెట్లు... నలుపుతున్నంతటి ఎదుర్కొం
టన్న మేఘాలనాటికి ఆగలేక సూర్యుడు మృగ మృగ
తెను చీల్చి బయటకు తొంగిమాస్తూ, అంతలోనే
అదృశ్యమవుతూ చూచుచూడుతున్నాడు. చిరఖ
పట్టుకుంటుంటే రావలసిన పార్శ్వం పొందేందుకు రెండు
గంటలు లేచి ఎవరో అనేకమూ నాకు తెలియ
లేదంటే, ఆ గంధీరప్రకృతిలో వున్న ఆకర్షణ
ఆయుండాది. ఉదయం ఎనిమిదింటులకే రెండే
రెండేతో పేషను చేసుకున్నాను. కాని వైలు పదిన్నర
చాకా రాదు.

ప్రతిక్షణం ఓ యుగంలా వుండి, గడిచారంతక
మాస్తే అది ఆరుగంటలకే కాళ్ళు బారచాపి
సుష్మ పైలో మునిగిపోయింది. 'కీ' యివ్వటం మంచి
వుంటాను. 'జీవితంలో ప్రతివస్తువూ ఇంజనా?' అని
పించింది. అవసరానికి ఎవీ అనుకోవు. ఆ వుదయం
ఉత్తరం పొన్నుచేద్దామని నెళ్ళిపోకి ఒక్క నిమిషం
క్రితమే బహు తీసినటు తెలిసింది. అంటే—ప్రతి అవ
కాశం ఒక్కక్షణంలో తప్పిపోతుంది. 'అయ్యో!
అనుగులు త్వరితగా వేస్తే ఎంత బాగుండేది!' అనిపిం
చింది. విజయవేది పారపోయి చెకాక కాని కలగ
దన్నాడు ఆస్కార్ వైల్డ్—నిజమే ననిపించింది.
వైలుపట్టాలు పోవవుగా కదిలిపోతున్నాయి. విభిన్న
అదిర్బాలకు మల్లే ఎక్కడా కలుసుకోకుండా, ఎవో
రహస్యాన్ని చెబితే వూగుతున్నట్లు భ్రమ పెట్టాయి.
రెండు సహంతిరేఖలు అసంతతిలో కలుసుకుంటామని
గణితశాస్త్రం చెబుతుంది. "అసంతతివేది ఎక్క
డుంది? అదేవో కనిపించనంతటిగా ఈ సిద్ధాంతాన్ని
ఎందుకు సమ్యక్?" అనెదూ అడుగులేనని
ఓ టీగం వాపోయినాడు. వాస్తవం.

ప్లాటుఫారంమీద ఆ చివరనుండి ఈ చివరకు
పహర్లుచేయ నారంభించాడు. ఇద్దరు ముగ్గురు ప్రయా

ణికులు తప్పించి మరెవరూ లేరు. అందులో ఒకతను
నిశ్చింతంగా వదులుతున్న ముసపాగ, మేఘాలలో ఆడు
కోటానికి సమాన మవుతోంది. ఇంతకూ ప్రకాశం
వస్తాడో రాడో! 'అటు సూర్యుడు ఇటు పొడిచినా
నేను రావటం తక్కువ' అన్నాడు వుత్తరంలో. అతను
రాకపోతే సూర్యుడు పశ్చిమంలో వుదయించాడను
కోవాలి. విచిత్రం! ఇలా అర్థంతోనే సామెతలు తెల్ల
మొహంజేస్తాయి. కాని, ప్రకాశం ఇలా ఎన్నిసార్లు
రాయలేదు? నుట నిలబెట్టుకోవాలన్న పట్టంపు అతి
తనికి ఎక్కడానాలేదు. సామాన్యతా సద్గుణ ప్రకాశం
దూరప్రయాణానికి సిద్ధమై టాక్సీలో అడుగుపెట్టి
బోతున్నాడనుకోండి. ఎవరైనా మిత్రులువచ్చి
'ప్రకాశం! ఆలెకో గిసెస్ చిత్రం వచ్చింది. పవ!
అంటే చాలు—గ్రూపం సంగతి గతి యుగంలోకి
వినిపించి సినిమాకు వచ్చిపోతాడు. నిలకడలేని అలాంటి
మనిషిని నమ్మటం మేం?

డి. వి. చిదంబరప్పకు మా మిత్రబృందంలో
మగ్గురు ప్రవాసవ్యక్తులుండేవారు. మొదటివాడు
ప్రకాశం—మాటామాను లక్షన్నర అభిప్రాయ
శ్రేణులు. ఒకరి ఆశ్చర్యములు మరొకరికి నచ్చవు. కాని
కలిసి మెలిసి వుండేవాళ్ళం—జాగ్రత్తగా ఆలోచిస్తే
ఈ అభిప్రాయభేదములు వాచే అనోన్యతగా, ఒకరి
నొకరు అర్థం చేసుకుని స్నేహంగా వుండగల రహకుం
టాను. ఒకే రకం మనస్తత్వాలన్న వ్యక్తులు ప్రతి
దానికి అంగీకరిం గా తి.వూపేస్తారు. వాదనలకు—
చర్చలకు తావుండదు. ఒకరి అభిప్రాయాన్ని మరొకరు
ఎప్పుడు ఖండించి పారేదాదా అన్న తిహ తిహ
వుండదు. కేవలం వుత్పలేని కూరలా వుంటుంది. మా
మైత్రి జీవితాంతంవరకూ రాయితా నిలిచిపోతుందని
అప్పుడొక్క నెరి కలలు కంటూ, స్నేహితాన్ని మరింత
దృఢతగల సమయాలానికి ప్రయత్నించినా, కాల
క్రమంలో తిలోమాలకు పిరిచి పోబడ్డాయి. ముగ్గు
పొదిల్లా ఎదుర్కొనే సమస్యల్ని తప్పించుకు తిరిగి
నేర్పరితనం వుంటేనే జీవితంలో కొన్ని సార్లైనా
తృప్తిగా నవ్వుకోవచ్చు. జీవితం సృష్టించే తుఫాను

లకు ధైర్యంగా నిలబడేందుకు చెనే ప్రయత్నంలో, ఒకరి కోకరు వుత్తరాలు గాఢబంటున్నా మానుకున్నాం.

ప్రకాశం తలదండ్రులు విశాఖపట్నంలో వున్నాడు. కాలేజీలో చదివేటప్పుడు చీకా—చింతారేకుండా కాలక్షేపం చెనేవాడు. హంసల్లా కదిలిపోయే అమ్మాయిల ఆడుగుబాటలు (తాగుగోడ్డు కనక) వెదకటం అతని హాబీలలో ఒకటి. సరిసిగ్గులు శ్రీ కృష్ణుడి చక్రాయుధంలాంటివి. మన కనుగుణంగా మార్పుకోవాలికాని మానసి జనుసుకోకూడదు. అదెలాగోమాత్రం చెప్పేవాడుకాదు. ప్రకాశం అంబంగా వుంటాడు. “ఎలా?” అని ప్రశ్నిస్తే సమధానం చెప్పటం కష్టమేమో! ఏ అమ్మయినా అతని సౌందర్యాన్ని వర్ణించవలసి వుంటుంది. ప్రకాశం తృప్తిగా నవ్వివప్పుడు అతనిముఖం మెక్కుర్తిలైటు హఠాత్తుగా వెలిగినట్టు తగుక్కునువం నాకళ్ళ కీనాటికీ కనిపిస్తోంది. సముద్రపులోతుల్ని చాచుకుని గంభీరంగా నవ్వేకళ్ళు—నాల్గరకాలకోకాలు కలిస్తే ‘హాస్యం’ వున్నదిస్తుందిని హ్యూమ్స్ ప్రతిపాదించినట్టు, నాల్గరకాల వికారాలు కలిస్తే సౌందర్యం వుండుతుందిగామోలు! నుగుటి మీద జారిపడే జాతును అతనిన్నడూ వెంకి దువ్వకోడు. ఆపని ‘ఎదుగుగారి’ చేస్తుంటాడు—‘హైరోడ్ క్రాపింగు’ వున్నవారికి దువ్వకునే బాధలేను గామోలు!

అలాంటి చక్కదనంతో ఎవరో అమ్మాయిల్ని ఆకర్షించి ఏడిపించుకుతిన్నాడు. అతని వైతిక జీవితంలో నల్ల మచ్చలు చాలా వున్నాయని అందరూ విమర్శిస్తారుకాని నేనుమాత్రం నవ్వును—ఎవరూ రుజువు చెయ్యలేదు కనక. అతని అభిప్రాయాలు, ప్రవర్తన అన్నీ తక్కువమైన సిద్ధాంతాలమీద ఆధారపడి క్రమంగా వేళ్ళు పాతుకుపోయాయి. వాటిన్నెవరూ కదల్చలేదు—అభిప్రాయాలు ఏవాడూ స్థిరమైనవి కావు. కనక, రుజువు దొంగకానే మార్పుకుంటాను.

గంటకొట్టారు. కాళ్ళు నొప్పిపుట్టటంవలన పిచ్చివాడిలా అటాయితూ చాలాపాద్య తిరిగివుంటానని గ్రహించాను. ఆశ్చర్యపోతూ స్తేమనునూస్తరుగది దగ్గరకు వచ్చేసరికి తొమ్మిదీ ఇరవై అయింది. ఆనుకున్న ప్రకారం బండి రెండుగంటలు లేటుకొదని, ముందుగానే బస్తాందని తెలుసుకునేలోగా బరువుగా నిట్టూరుస్తూ బండి వచ్చేసింది. ఇంజను దగ్గర్నుండి జాగ్ర

తగా వెళుక్కుంటూ వెళ్ళాను. ప్రకాశం సెకండు క్లాసు కంపార్టుమెంటునుండి దిగుతూ నాకేసి జేబురుమాలు వూపాడు. ఇద్దరం కలిసి సామాను దించాం.

“థాంక్స్!...అసలు నావుత్తరం నీటిమూటగా జనుకట్టి, గాలిమూటగా విసిరేసి, ఇసికమూటలా ఇంటి దగ్గరే వుండిపోయా వనుకున్నా.” నవ్వుకోక తప్పింది కాదు.

బలినివెక్కు వుత్సాహంతో పరుగులు తీస్తున్నాయి. బండి గతుక్కుల్లో పడ్డప్పుడుమాత్రం తల నీచి మని వెదుగుకరకు కొట్టుకుంటోంది. బండివాడు ఏదో పాట మొదలుపెట్టాడు. దూరంగా గొడ్డకొపగులు పాడుతూన్న జానపదగీతాలు గాలిలో తేలుతూవచ్చి చెవులదగ్గర గిరిగింతలు పెట్టాయి. ఆ వాతావరణంలో ఏదో మహత్తరానందం అనుభవితూ కళ్ళు మూసుకున్నా.

“అబ్బబ్బ!...మిథూను ఇంత వాగధికంగా వుంటుందిని ముందుగా తెలిస్తే అసలు రాకపోదును. ఇల్లు చేరుకునేసరికి నాపని సగం పూర్తయ్యేట్టుంది” అని విసుక్కున్నాడు ప్రకాశం. అంతేమరి హాయిగా పట్టుపాన్పుమీద వెళుతున్నట్టు బస్సులో, ట్రాములో ప్రయాణం చేసిన వ్యక్తికి బాధగానే వుంటుంది.

“రవడా! నన్ను తిమించాలి. నేను విశాఖపట్నం నుండి నిన్ను చాద్దామనే రాలేదు. కొంత స్వార్థం కూడా వుంది. మిథూనికి దగ్గరలో “దమ్మిడిపాలెం” అని మరో వూరుంది కదూ! అక్కడ మా మామయ్య వున్నాడు. అతనిదో పెళ్ళిసంబంధం చూసివుంచాడట. ఆ మొక్కుబడి చెల్లించుకురమ్మని అమ్మ, నాన్న పీక్కులింటే పోరుపడలేక పనిలోపనని బతులు దేరాను. నా మంచిచెడ్డలు, అవసరాలు నాకు తెలుసు. ఈ మనుష్యులతో ఇదేపేచీ. వీళ్ళేమో పెళ్ళిళ్ళు చేసుకుని పిల్లల్ని కని ఏంచేయడానికి తోడక ఆకాళంకంక చూస్తూ నుట్లులేలేస్తున్నాడు. అంతటితో తృప్తిపడడు—ఇతరులుమాత్రం ఎండుకు సుఖంగా వుండాలని నిద్రాచారాలులేకుండా, ఆ వూలో పడేవరకూ, వేపుకు తింటాడు.”

“అయితే బాబరూ! బండి దమ్మిడిపాలెనికి మల్లించమంటారా? అడ్డదోరంటు సులువుగా ఎల్లాచ్చు” అన్నాడు బండివాడు.

ప్రకాశం కళ్ళు ఓమాటు నవ్వి, వెంటనే కోపగించుకున్నాయి.

గ మ్య స్థా నం

“రవణా! కట్టిబ్రూట్స్! అచ్చ తెలుగులో చెప్పినా అర్థం చేసుకోలేదు” బంశివాడు సమాధానం కోసం ఎదుగు మాడకుండా తిరిగి తన పాటలో మునిగి పోయాడు. ఊగు చేగుకోటానికి ఇంకా గంట ప్రయాణం చెయ్యాలి. ప్రకాశం ‘మాక్ ఆర్గ్’ తీసి సోకొత్తి హిందీ సినిమాపాటను పలికించసాగాడు. బండివాడు తనపాట ఆపుకున్నాడు. పాతకూ కొత్తకూ పోరాటం కొనవచ్చు—గలిచేది ఏదో కాలక్రమంలో కాని తెలియదు. దూరంగా దమ్మిడీ కాలక నింశిపారు లోంది. పురకలు వేస్తూ ఎర్రటినీరు విసువాత్తర కౌర్యా చరణకోసం పరుగులుతీస్తోందో మరి! గట్టమిది మొక్కలు దానివుద్ద్యం చూసి గజగజ నవకుతూ ఒక దాని చెవిలో మరొకటి ఏదో రహస్యంగా చెప్పుకుంటున్నాయి. ప్రకృతి పరీక్ష రహస్యం మానవులకు అర్థంకాదునక ఆలోచనలు ఆగిపోయాయి.

“బాబూ! నీకు లేకపోతే బండి కాలక దాటే ప్రది. ఇప్పుడు లాభంలేదు. ఎడంసేతివేపు మల్లించి చుట్టుదోవంటు లోలతాను.” అంటూ బాగ్రత్తగా చుట్టించబోయాడు. ఓచక్రం సగంవరకూ బుడబో దిగబడిపోయింది. ఆ బురదను తప్పించాలన్న ఆతని ప్రయత్నం విఫలమైంది.

మగ్గురం దిగాం—చక్రాన్ని బయటకు తీసు టానికి కామేశ్వర్లు ప్రయత్నించాం కాని ప్రయోజనం లేకపోయింది. కావనమాత్రం మమ్మల్ని చూసి పెద్దగా నవ్వింది. ప్రకృతిశక్తులతో పోరాడి ఎవరూ గెలవలేరని దాని సారాంశం కొనవచ్చు.

“ఒట్టి జర్మన్ ఫార్ట్!...ఇలాంటి ప్రదేశంలో నువ్వెట్లా వుండగలుగుతున్నావో నాకు తెలియదు. ఇదే కొన్ ఆయితే మరో టాక్సీలో పోవచ్చు. ఇంకా చూస్తావే? సామానులు నెత్తిమీద పెట్టు.”

ప్రకాశం కోపంతో వణికిపోతున్నాడు. అతనికి జరిగిన స్వాగతానికి నొచ్చుకున్నాను. ఏం చేయటానికి తోచక వెనక్కి తిరిగి చూసేసరికి గట్టమట్టం నడిచి పోతున్న ఇద్దరు కుర్రాళ్ళు కనిపించారు. గుర్తుపట్టి చప్పట్లు చించి పిలిచాను.

ఇద్దరూ పగుగత్తుకొచ్చి “సమస్కారం మేష్టరూ” అన్నారు నవ్వుతూ. వాళ్ళకేసి జారిగా చూసేసరికి పరిస్థితి నర్థంచేసుకుని బండివాడితో కలిసి చక్రానికి విముక్తి కలిగించారు. భుజబలంతో పాలు బుద్ధిబలంకూడా అనధర మనుకున్నాడు.

“మేష్టరూ! రేపు బామెట్టేమేనాండి తెచ్చుకో వలసింది? నిన్ను మేం స్కూలుకు రాలేదు” అన్నారు. అవునని తలబాపాను. బండి కదిలింది.

“ఎవరూ వాళ్ళిద్దరూ?...నీ విద్యార్థులను కుంటా—పాపం! విషయగణంపన్నులు—విశ్వాస పాత్రలు అని నువ్వు వర్ణించవచ్చు. నేనుమాత్రం అపనిజంతువులంటాను. పిలకగానే పగుగత్తుకొచ్చావు. బొంబాయి కాన్వెంటులో నేనూ ఓవి డాది మేష్టరుగా వున్నా. ఎంత రిఫైన్డ్ గా వుండేవాణ్! ఇలాంటి పనులకు పిలిస్తే వీవు పగలేస్తావు” ప్రకాశం కళ్ళు గర్వంతో కదిలాయి.

“ప్రకాశం! ఇంతవరకూ నీ ఆభిప్రాయాన్ని ఖండించకూడదని వూగుకున్నాను. నీ ఆభిప్రాయాలు నేను మార్చలేనని తెలుసు. ఈ ఒక్కవిషయంలో మాత్రం మానంగా వుండలేను. మనిషిక్కావలసింది ఒక్క నాగికి లేకాదు; మానవత్వంకూడా అవసరం—మానవత్వంతోలే వివిటని ఆకుకు చెస్తావ; నా వుద్దేశంలో ఎదుటివాడు కష్టపడుతుంటే, అర్థంచేసుకుని నీకు చెత్తనైట్టు సాయంచేయి. అప్పుడు నిక్కరిగే తృప్తి, ఆత్మరికాసం ప్రపంచానికి స్వాధికారివైనా కలగదు. అలా ప్రతివాడు చెయ్యాలిగితే క్షేమం—ఆహంకారం—కుళ్ళు—కుట్ర—ఇవేమీ ఉండవు. మానవులు ఒక్కొక్కరు ప్రేమించుకుంటారు. అర్థం లేని ఈ ‘డిగ్నీటీ’ నాక్కొరలేదు. ఆ విద్యార్థులు చూటానికి నాకాగ్గా లేకపోవచ్చు. కాని ప్రభులం ఆశించకుండా సాయం చేయలేదా?” అన్నాను వుద్దేశంతో.

హృదయంనుండి వెలువడే సత్యాన్ని ఎవరూ ఎదిరించలేరు. ప్రకాశం నా మనస్థితిని అర్థంచేసుకుని వూగుకున్నాడు. పావుగంటవరకూ ఎవరూ మాట్లాడలేదు.

“బాబూ!...ఆమంచ రెకుతున్న ఆమ్మాయిని నూడండి—పాపం!...కొల్లకు ముట్లు, రాల్లు గుచ్చుకుంటున్నాయిగామో! అవాయిలేను గామో! పట్టుపోసపోళ్ళు” అంటూ సగం వెక్కిరింతగా, సగం జారిగా బండివాడేసరికి ఇద్దరం అటు మాళాం. అతను చెప్పింది నిజమే! చెతిలో ఎర్రటి కాంపల్సు వున్నాయి—కావిడీ మనిషి ముంచు సామానుతీసికకు తున్నాడు. గలగల మువ్వలచప్పడు విని ఆమెకూడా వెనక్కి తిరిగి చూసింది.

“రవణా చంపావ!...అని విజయభారతి! ఇక్కడి కందు కొచ్చింది చెప్పా...నాలో అతిరం ముక్కయినా చెప్పలేదా?”

అశ్వశ్రవణ! మునిగిపోయాను — నా మిత్ర బృందంలో గండ్లోనొక్క భారతి. బంకి ఆగేలోగా ప్రకాశం క్రిందు మాకి “భారతి!” అంటూ ఆమెను ఆపివేశాడు.

“ఎవని బాపకండి చాలు—సామానం చేయక బండెక్కు —మర రవణకూడా లోపలున్నాడు.”

భారతి నమస్కరించి బంకిలో కూర్చుంది. ఆమె సామానంతా ముందుకు సగ్గాను.

“నేను కత్తున్నట్టు వుత్తరం రాశాను. బంకి పంపమన్నాను. ఆ వుత్తరం పెనవాన్నకు అందించో లేనో నురి!” అని భారతి.

“ఇలాంటి పట్టాభివృద్ధి మనమ్యం కనీసం ఒకదాని వెనక ఒకటిగా అవిజనమై లిగ్రాము లివ్వాలి.” అని ఎత్తిపాడినాడు ప్రకాశం — ప్రయాణాల్లో వుండే కష్టాల్ని గురించి అతిశయో చెప్పకు పోయాడు. నేను మాత్రం ఆ సంభాషణకు దూరంగా వుండి భారతిని గురించి ఆలోచించ సాగాను.

ఆమెకు ‘షేక్స్పియర్’ స్వాగతిమంటే తనని పిచ్చి. అతని నాటకాలు, వ్యాఖ్యానాలు, విమర్శలు కలుపుకుని ఆమె మెల్లూలో కనీసం వంద పుస్తకాలైనా వుంటాయి ఎగుపురంంటే భారతి కిష్టమన్న సంగతి జ్ఞాపకొచ్చి ఆమెవంక చూశాను. పొడుగ్గా వున్న జడచివర ఎర్రగిబ్బను కట్టి వదిలేసింది. లేటి నూనీ రంగుచీర. ఎర్రటి పువ్వుల క్రెప్ జాకెట్టు — ఎర్రరాళ్ళవంటం — కళ్ళజోడు క్రేంమోద కూడా ఆ చివరనుండి, ఈ చివరదాకా ఎర్రగీత పాడుగా సాగి పోయింది. అంత అగమమయం ప్రకాశం, భారతి ఎంతో సన్నిహితంగా వుండటానికి వాళ్ళ అభిరుచులు వేరుకొనబడమనని నేను వాడిస్తూ వచ్చినా ఎవరూ నమ్మేవారుకారు. ‘అతను ఓటికెన వేలమీద ఆడించిన అమ్మాయిలో ఆమెకూడా ఒకతే’ అన్నారు మిత్రులు.

“ఏమండోయ్! మీ యింటికి రావటం లేదని కోపమా? మీ రిక్కడుంటున్నట్టు ప్రకాశం నాతో ఎప్పుడూ చెప్పలేదు.” రెండు మక్కల లేత చిలికి నట్టు నవ్వింది. కళ్ళజోడు తీసి తుడుస్తుంటే ముఖం అమాయకంగా కనపడింది. ఒక్క కళ్ళజోడు మనిషి

రూపాన్ని ఎలా మార్చులుగుతుందో మాత్రం నా కర్థం కాలేదు. భారతి మళ్ళా కళ్ళజోడు పెట్టుకునేసరికి బానికీ, అడ్డానికీ మధ్యవున్న కృత్యాసం బోస పడింది. భారతి లింక్రి గవ్వ మెంటు ఆఫీసరు — ప్రస్తుతం అందరూ బొంతాయినా వున్నాను. ఆమె లింక్రిదర్ ఎం. ఎ. చగువుతోంది. ప్రకాశం పనిచేసే కార్యాలయం యూనివర్సిటీ స్టాఫ్ గా వుంది కనక ఇద్దరూ ఆప్యవస్థకు కలుసుకుంటూ వుంటారట —

“అనంకారు భారతి! ఏనో పాఠశ్లాపకాలు వచ్చి” అని ఆపేశాను.

“ఓల్డ్ కున్ గోల్డ్” అన్నాడు ప్రకాశం.

పదికొండుగంటకు ఇల్లు చేరుకున్నాం.

అమ్మ. చెల్లాయి నాకోసం ఎదుగు చూస్తూ అగుగు మీదే కూర్చునివున్నాను. మాతోపాటు భారతి కూడా బంకి దిగేసరికి కొంచెం అశ్వశ్రవణకి తిప్పింది కాదు.

* * *

ప్రకాశం స్నానం చేసి, గ్లాస్కో పంచె గోచీ పోసి కట్టుకుని, పబ్లిటి బాచ్చీ తో ఉక్కున్నాడు. అతని అంద చంచాలు కొట్టొచ్చినట్టు కనిపించాయి. భారతికూడా నుస్తాభై చిలిగిసారిగా మరీకొంచెం ‘మార్డ్ లీ’ పాడగు మఖానికి అడుగుంది. ఇల్లంతా చూపించాను. చాలాచోట్ల మామగ్గును చెమలని భారతి హెచ్చరించింది. ఆ ఇల్లు ఓకివాడేసి లేడీయో ఫావనలో ఒకంగానా కట్టలన్నాడు ప్రకాశం. మోగో నాలుగుకగ్గీలు, లేడీలువేశాను. ఎప్పుడో కొన్న లేడీలు క్లాకు పెట్ట అడుగునుండి తీశాను.

చెల్లాయి ఉప్పా, కాఫీ తీసుకొచ్చింది. కాఫీ గ్లాసులో బొస్తంటే చెయ్యి వణికింది గామోలు! అంత నేలపాల్చింది. చెల్లాయి బాలిగా చూసింది.

“బాగానే వుండమ్మాయ్! నీ మొగుడిమీదకూడా ఇలాకాఫీ ఒకబోశాంటే ఆ దవన, ఈ దవన వాయిం చెప్తాను,” అంది భారతి మందలించుగా. ఆమె అమానుకత్వానికి నవ్వుకున్నాను. భారతికి జీవితానుభవం లేదు. భర్త మనస్తత్వం గురించి ఆమె చేసే వ్రాసాగానాలు సత్యానికి ఎంతో దూరంలో వుంటాయి. ఇంటికి వినపారపాటుకు ఏ మగవాడూ చెయ్యిచేసుకోడు. ఆమె దృష్టిగా భర్తల రాక్షసులు. పెళ్ళాం చేసే ప్రతిపనినీ జాగ్రత్తిగా పరిశీలించి, విమ

గ మ్య స్థా నం

ర్పించి, శిక్షించే సి. వి. డి. లు. చెప్పాయి సిగ్గు నాటూ ఆమె కనురుగా కూర్చుంది.

“అయినే గవడా! నీ భావిజీవితం మాటేవటి?” అనశిగాడు ప్రకాశం ఎటో చూస్తూ—ముఖంలోకి చూస్తూ అత నెన్నడూ మాట్లాడడు.

“అని ఆరున జాతికంఠో రాసి వుంటుంది లేక పోతే నుగుటియీ గుంటుంది. అంతే కాని ముండలూ తెలుస్తుంది?” అని భారతి అడుగుపడింది.

“అదేం ప్రశ్న? నాజీవితం ఏనాడో స్థిరపడి పోయింది,” అన్నాను. ప్రకాశం పెద్దగానవ్వడా— అందులో వున్న నక్కరింత ఆశ్చర్యంతో ప్రతి ఆణా వున్నానూ ప్రతిఃస్వనించింది.

“అలాగే నంటానా? ప్రపంచానికి, నాగరికతకు దూరంగా, ఒకమూలకు గ్రామంలో ఒకపండులుగా స్థిరపడటమే నన్ను చూపు నీజీవితవిశ్వాసం! ఛీ!... నన్ను తి స్థితికి రావాలన్న ఆకాంక్షలేదూ నీకు? చెత్తలో నగనా పైస పులిమిని దానితో కలకాలం తల్పిగా బయటపడవునోటం తెలివివక్కుర కాదా? ... నీది చచ్చు ఫీల్డింగ్! ఏమంటావ్ భారతీ?” అన్నాడు గోపిరావి బల్లి కేసి ను న్నా—

“నా సంతతి అలావుంద—మందు ను వ్యేఘన కాగ్యం చేయబడ్డవున్నావో చెప్ప—దినాలని కూతూహలంగా వుంది!” అన్నాను.

ప్రకాశం విగిలిన కాఫీని ఒక్క గుట్టకలో మింగేసి పెద్ద చప్పుడుచేస్తూ గ్లాసు తేలికమీదనుంచి మొదలుపెట్టాడు.

“అలా అడుగు. నాప్రాను... ఏవో సాధించ కుండా బతికటం నీదమనవుకే లక్ష్యం. నేను చెప్పే మాటలు నీకు గుచించకపోవచ్చు. ఆ భావన నువ్వు బహిర్గతం చేయకపోయినా, నేను అర్థంచేసుకోగలను. నూటికి అరవైమంది ఆశించేదాగ్లా సామాన్యజీవితం. నిత్యవసగాలు గడచిపోతానికి ఏదో ఇంత రాబడి. మరీమందరి కాని భార్య. ఆపురాన నుండరైలే ఎవ రై నా ఎత్తుకుపోవచ్చు... రక్షించుకునే సమర్థత లేకు కనక—సంసారపక్షానికి చెందిన స్త్రీ. సంఘంలో గౌరవం. అంతే, తింటూ, తిగుతూ పిల్లల్ని కని పారేసి మసిలితనంలో వాళ్ళనూ, వీళ్ళనూ యాచిస్తూ కాలం గడిపి కన్నుమూయటం. ఆ తిగువాతి నలు గురూ ‘అహ! అరున కేమండీ! నలుగురు కోడలులు! ఏకాదశివాడు పోయాడు. సరాసరి స్వర్గం చేరు

కుంటాడు. అని మె కర్థం. నువ్వం చనిపో వుం న కోవాలి. ఆ మాత్రం అడుగుకు. స త్తరమైన వాంఛలం భూతిభవివ్యక్తులు— వుంది. ప్రపంచాన్ని స్తాను. ఏనో వొకరు. మెరసిపోతాను, అదే సంతాపక, ఆశ నుం - అప్పటి వరకూ నేను జీవించి వుంటాను!”

ఆశయాలుకూ, ఆదరణకూ మ్యతవున్న వ్యత్యాసాన్ని గురించి అలాచిస్తూ భారతివంక చూశాను.

“ప్రకాశం చెప్పింది ఆకారాలనిజం—అందరికి మల్లే వుండబల్లకుంటే, నాన్నగారి మెప్పుకోస మైనా వెళ్ళి-గురు నేనన్నీ—అసలు నాకు వివాహంలా నమ్మకంలేదు. వ్యక్తిత్వాన్ని, స్వేచ్ఛను అమ్ముకోటం—అందుకే, ముందుగానే పథకం వేసు కున్నా. ఎం. ఎ. లూర్తికాగానే ఏ కాలేజీలోనైనా లెచ్చిగుగా చేర సాహిత్యంగంలో కృషిచేసి...”

“నోవేరీ ఒకమామనం అందుకుంటావు, షేక్స్ పియర్ రచనలు అతని స్వంతంకావని సోదాహరణంగా రుజువుచేస్తావు. అంతేనా?” అని సవ్యేశాను. భారతి నొచ్చుకుని ముఖం చిన్నబుచ్చుకుంది.

“కాదు. మాకు ఆర్థికస్వాసం వుంది. అవకాశాలా వున్నాయి. అనుకున్నవన్నీ సాధిస్తాం” అని ప్రకాశం ఆమెను బలపరిచాడు.

“భారతీ! అవన్నీ పగటికల లని నాకు తెలుసు. మీగుకూడా మున్నుండు గ్రహిస్తాను; ఆకావాదులుగా వుండటం తిప్పునను. కాని అంగకు అవధులు నిర్ణయం చిటా ఆర్థికసరిం. వాస్తవికతను ఎదుర్కు నేవరకూ నేనూ ఎన్నో అనుకున్నాను. వి. ఎ. ఎస్. ఆఫీ పన్నీ కావలమా? కాలేజీ ప్రాఫెసరుగా రాజించటమా? రాజకీయవేత్తగా ప్రసిద్ధిపొందటమా?... కోరికలకు అంతులేను. కాని సాధించగలిగానా? నేను వ్రాసిస్తూ కూర్చున్నాను కాని ప్రయత్నించ లేదని మీరు ఆరోపించవచ్చు. అది మాత్రం నేను ఒప్పుకోను—దూరంనుండి చూస్తుంటే అన్నీ తక్కు మని మెగుస్తూ, ఆశల్ని రేపుతూ రమ్మని పిలుస్తాయి. దగ్గరకు వెడితే అన్నీ గానాపెంకులు—మోస పోతావు. జీవితంలో రహస్యమే ఇది. లూర్తిగా పెడి

శ్రేణి—ఈ అవకాశాన్ని సాధించింది. పోలీస్ డివిజన్లో ఉన్నాను. అందుకు

“రవణా సంస్యం తెలిసిరాదు...అంతేకాదు. ఇక్కడి కందులవ చేతిలో లేదు. వైమంకి నడిపించే ముక్కయినాన్నానన్న సంగతి మరచిపో...”

“ఎవడా వైవ వున్నాడు?” అని గర్జించాడు ప్రకాశం. సరిగ్గా అదే సమయానికి అమ్మ దేవుడిపటం ముందు మల్లెపూలుంచి నమస్కరించింది. ఆ పని ఉదయం చేయవలసింది. పనితొందరలో మృత్యువు యింది గామోలు! చెల్లెయిమ్మలలో భయం లభించి అల్లుకుపోయింది.

“కంటి కగురుగా వచ్చి కపటమును—నా ప్రశ్నకు జవాబు లివ్వను. ఇంత లాజక్ చగువు కున్న నవ్వుకూడా దీన్ని నమ్ముతున్నావా? హంచీ, చెడ్డా—అన్నింటినీ కలిపి, పాపం. ఆ నోరులేనిదేవుడి నెత్తిమీద గుడ్డలు—ఏదో ఏదో చేసేయటం—‘అంతా వాడి చిద్విగానం!’ అవటా—దామిక! అలా ఆగం కాని భావలో, సగం మనసుతో దేవుణ్ణి పూజించే దానికంటే అరణ్యమ సిగరెట్లు ఎక్కువ కాల్చటం మేలు” అంటూ చెప్పకోపోయాడు.

“మనం ఆరాధించవలసింది అచేతన వస్తువుల్ని కాదు. కళ్ళను ఆరాధించు. చిత్రపటాలు గీయి. పద్యాలు రాయి. చెల్లుసహితం తలవూచేట్టు సంగీతం పాడు. హృదయాన్ని పులకరింపచేసే నృత్యం చేయి. అదే జీవితం—మోక్షం. కాంతి—సృష్టి—అన్నీ!”

నేనేం జవాబు చెప్పక భారతి వంకమాళాను. సర్వకర్త సంతోషముడైన భగవంతుడు ఏమీ అనలేక మూగ వాడిలా పూరుకున్నాడేమని గామోలు చెల్లెయి నోరు తెచ్చి ఆశ్చర్యంతో వింటుంది.

ఇదంతా వింటున్నట్టు దూరంగా, అసంతృప్తితో ఆకాశం గర్జించింది. గుండె జల్లుమంది. దమ్మిడికాలవ గట్టు తెంచుకుని ఏడుగులొస్తే నా ఉరకటానికి సిద్ధం కావుంది. మర్నీవర్షం కురిస్తే నిప్పుకు గాలితోడై నట్టవుతుంది.

“భోజనానికి లేవండి! తరువాత వాదించుకోవచ్చు.” అంది అమ్మ. ప్రకాశం వుత్సాహంతో తేలిలమీదకు వంగి ప్రశ్నించాడు.

“మావండి పిన్ని గారూ! మీ యబ్బాయి నిలా పల్లెటూళ్ళో గోళ్ళు గిల్లుకుంటూ కూర్చోవునక నాతో పంపండి. రాజాలాంటి వుక్యంగాలో చేర్పించి అభివృద్ధిలోకి తీసుకు వస్తాను.”

“ఏమోనాయనా! ఎవరి అదృష్టం ఎలావుందా. అంతా విధి లిఖితం! దిక్కు మెక్కు లేకుండా వందల కొలది మైళ్ళూరంలో వాడూ—ఇక్కడ నేనూ! ఎలా జరుగుతుంది? ఏదో యిలా కలిసి మెలిసి కలలో గంజో తాగుతూవుంటే చాలు. తృప్తి అనేది మన కుందాలి కాని...”

పెద్ద వుపన్యాసాన్ని క్లుప్తంగానికి సిద్ధపడ్డనాడిలా ప్రకాశం కనుబొమ లెకరేపాడుకాని, పానకంలో పువకలా సంగీతం మేల్పాగు ప్రవేశించాడు.

“మేమారూ!...ఈ వేళ మా యిల్లం తా నేమీకు లతో కలకల్లాడుతుంది. ఈవేళికి పాకం మాను కుండాం” అన్నాను.

“అయితే మేమారూ! అమ్మాయిని మానుకోటానికి ఎల్లండేకదూ వస్తానన్నాడు? వర్షి ను ను గ్న పొద్దున్న కనిపించాడు. అబ్బాయి ఇవేళ వస్తాడట—వియండ్లెండి. ఆ మూగుమగుపడ్డాక సంగీతానికి ఫుల్ స్టాప్ — అమ్మాయికంటే మధురమైంది — ఆమె కెగర్ని రాసి పెట్టిందో నూ. అమ్మాయిని సంగీత సరస్వతిగా మార్చవచ్చు. వెలవు” అంటూ ఆరున నెళ్ళి పోయాడు.

“ఈ రాసి పెట్టటం ప్రతివారినోటంబ వినిపిస్తోంది. భూతిద్దం తీసుకుని ఎగరే నా పరీక్షిస్తే బాగుండును” అంది భారతి.

“మీరిద్దరూ ఒకరినొకరు ‘మేమారూ’ అని సంబోధించుకోటం చివరాలికంతో యింపు కావుంది.” అని ఎత్తిపాడిచాడు ప్రకాశం.

భారతి చగువుకున్న పుస్తకాన్ని బల్లమీదంచి “ఏదీ! ఒక్కపాటపాడు!” అంది చెల్లెయి నుద్దేశించి.

చెల్లెయి సిగ్గుపడి “అంత బాగా పాడలేనండి.” అంది. ఆమె సిగ్గుపడుతుంటే చేమంతిపువ్వు అందానికి, చూరీపువ్వు అందం తోడైందని గామోలు ప్రకాశం ఓ క్షణం రెప్పవచ్చుకుండాచూసి “పరి పూర్ణజ్ఞానం వున్నవారెవరూ తాము గొప్పవాళ్ళమని చెప్పకోరు. అదో ఆచారం. అంచాత పాడి తీరాల్సిందే! లేకపోతే ఇంటికొచ్చిన అతిథుల్ని అకమానం చేసినట్టవుతుంది.” అన్నాడు కోపం నటిస్తూ.

నేను నవ్వుటం అంగీకారంగా తీసుకుని “ఏలా నీ దయరానా?” అలాటాలో పాడింది. ప్రకాశం, కీర్తన ముగిసేవరకూ కాల్పురిక జగతులో రక్కలు విచ్చిన విహంగంలా ఎగురుతూ, రసోత్పత్తికమంలో

గ మ్య స్థా నం

అటుగా తేలుతూ, సంగీతంలోవుండే ఆణువుల్ని చీల్చి అనుభవించాడని అతని ముఖభావంలో బట్టి గ్రహించాను.

“మీరు చెప్తున్నది పొరపాటు. గంధుయాత్రకు సాగించేస్తే మీ చెల్లాయి నక్షత్రంలా మెరిసి పోతుంది. ఆమెకు పెళ్లి చేసి సంపాదకాపంలో తోయి కంటి. సేగ్గుకున్నంతమాత్రాన వచ్చేదికాదు సంగీతం. ఆ అదృష్టం కొందరికే వుంటుంది. ఎన్నోసార్లు సేగ్గు కోవాలని ప్రయత్నించి ఓడిపోయాను. ఆ అనుభవం మర్చిపోలేను.” అంది వుండకంలో భారతి.

చెల్లాయి నాకేసి దీసంగా చూసింది. నేను నాత్రం ఏం చేయగలను? భాజనాలయ్యాక అమ్మ చవాసంగా నన్ను వంటింట్లోకి పిలిచింది.

“మాడు! ఆ యభ్యాలు ఊరు, పేరు, కులం, గోత్రం అన్నీ కనక్కుని వుండు. తెలివైనవాడు— చూట్టానికి మహారాజులా వున్నాడు. వీలవుతే అమ్మాయికి చూద్దాం.”

ఆశ్చర్యంతో చెల్లాయికేసి చూశాను. వంటింట్లో ఏదో పరిస్థితున్నట్లు పటిస్తూ ఓరకంటితో నాకేసి చూసింది. నా కర్ణమైంది.

తల్లి కూతురూ కలిసి వేసుకున్న పథకమన్న మాట—అమ్మను ప్రకాశం పుట్టాపూర్వోత్తరా లేవీ తెలియవు. గంధుగంటల కాంంలో అతన్ని అల్లుడిగా చేసుకోవాలన్న కోర్కె వుదయించింది! అతని నాకృత్యం—అందచందాలు ఆకర్షించివుంటాయి. కేవుని వునికిమీద పరిశ్రాద్ధ నిక్కాపంపున్న అమ్మ నాస్తిక ప్రచారం చేస్తున్న ప్రకాశాన్ని ఎలా మెచ్చుకుంటున్న ప్రార్థకుమాత్రం జవాబు దొరికి లేదు. వయసు ముదిరినవార్యకు కొన్ని విచిత్రమైన అభిప్రాయాలుంటాయి. ప్రకాశంకంటి యువకులు ప్రతిపాదించే సిద్ధాంతాలు కేవలం తాత్కాలిక మైనవని అమ్మ అభిప్రాయం కావచ్చు. లేక చెల్లాయి అతని మనసు మార్చగలుగుతుందన్న దృఢనిశ్చయం కావచ్చు. ఏదైనా వున్నా ఒక్కరివయంమాత్రం నిజం—ప్రకాశం ఎంత ఆవేశంతో, కచ్చితంగా మాట్లాడినా అందులో వున్న నిజాన్ని ఎవరూ గుర్తించగా, ‘వెరివాగుడు’ క్రింద జమకట్టి పూరుకుంటాడు.

“అయితే మరి ఎల్లంటి దమ్మదీపాలెంనుండి వస్తున్నారకదా? దానిమాట?”

“అదెలాగో ఒకలాగ తప్పించేద్దాం—ఈ అవకాశాన్ని మాత్రం వదులుకోకు.” అని హెచ్చరించింది. నవ్వుకుంటూ అరుగుమీది కొచ్చాను.

ఆకాశం మబ్బుల ముసుగు కప్పకుంది. అంతు లేని నిరళిలా చీకటి ఆవరించింది. మెరపులు—ఉరుములు—కన్నసంతానాన్ని పోగొట్టుకున్న తల్లిలా పూగిపలాడుతున్న చెల్లు—దూరంగా కోవచేస్తున్న భయంకరస్వని. దాని పుత్రావం తీగతీడానికి అధిక మవుతుంది. కిటికీలన్నీ మూసికాం.

“నేను వర్తంమూలంగా ఇక్కడ ఆగినట్లు మామయ్యకు కబురంపితే బాగుండును.” అన్నాడు ప్రకాశం.

“ఈ వానలో ఆ వూరెవరూ వెళ్ళరు—గట్లన్నీ జారతాయి.” అన్నాను. కుండపోతగా వర్షం కురిచి పోయింది.

“ఎల్లంటి కూడా ఇలా వర్షం కురిస్తే అసలు పెళ్లి చూపుకు రావేరారు.” అంది అమ్మ.

“మరీ మంచిది. ఆ బెడద కాస్తా వదులుతుంది.” అని వూరిడించాడు ప్రకాశం. ఎవరో తలపుతట్టారు. చెల్లాయి తలుపు తీసేసరికి పెద్దసంచి మోసుకుంటూ ఆచారి లోపల అడుగుపెట్టాడు.

“అరెరే!... నువ్వు?... ధరే! ధరే! మిత్రత్రియం మళ్ళీ కలసుకున్నాం.” అని ఆరిచింది చప్పట్లు చదుస్తూ భారతి.

మా మిత్రబృందంలో మూడోవ్యక్తి రంగాచారి. నాటికీ, నేటికీ అతనిలో మార్పులేదు. ఆచారికి మొండిపట్టుదల ఎక్కువ—ఎందరు ఆక్షేపించినా సరే, ఆచార ప్రకారం పిలక వుంచుకున్నాడు. నుదుటిమీద కొట్టాచ్చేట్టు నామాలండేరి. చాలామంది విద్యార్థులు అతన్ని అసహ్యించుకున్నారు. అతనిమీద నాకు మాత్రం ప్రత్యేకగౌరవం వుండేది. అడవిజంతువుల మధ్య ఏకాకిగా నిబద్ధ అతని మనస్తత్వాన్ని అభినందించాను. ఆధ్యాత్మిక చింతకు మనసే ప్రధానంకాదు—త్యాగచిహ్నంలా కూడా అవసరం—ఇది ఆచారి వాదన—వర్షంలో బాగా తడిశాడు—గడ్డం అసహ్యంగా పెరిగింది. ప్రకాశానికి అలాంటి వాళ్ళను చూస్తే అరికారిమంట.

“అర్థశా కో చేతు వస్తుంటే గీకీ పారేయ కూడదా?” అంటాడు. రంగాచారి ఏదోకంపెనీలో గుమాస్తాగా వున్నాడు. అత్తవారిల్లు మా వూరికి దగ్గర

లోనేవుంది. అప్పుడప్పుడు వస్తుంటాడు. మాయంట్లో అతన్ని బాగా తెలుసు.

“అయ్యో! పూర్తిగా తిరిగి ముద్దబోయావు. బట్టలు మార్చుకో—అమ్మాయ్! కాఫీ తీసుకురావే!” అని తొంపరి పెట్టింది అమ్మ.

“అవడా! ఆ సంచీలో పట్టున్నాయి. తీసి లోపలవుంచు.” అన్నాడు. అతని ఆ వ్యాయతను చూసేయడంలో ఏమూ దానికుంటే నిద్రంగా వుంటుందో తెలిసిందికాదు. ప్రకాశం కోరికిమీద ఈ వివాదాల్లో ఆచారి జీవితంలో కలిగిన మార్పులు వివరించాడు.

“బాబుడిగా! నీతియ్యడే! ఇంట్లో బాటిస్తే నువ్వే కొంటెనయం! ఆచారి పూర్తిగా అపరిచితుడైపోయాడు!” అని విన్నవించాడు. మాధ్యాహ్నం పూర్తిచేసికొని భోజనానికి రావని ఆచారి చెప్పింది. ప్రకాశం, భారతి నిల్చుకున్నారు.

* * *

రాత్రి ఎనిమిది—

మదిరిన ఎనుకూ బతుకు ప్రకృతి సుందరించి ఎవరిమీదో—ఎందుకో—ఆకారంగా పగ సాధిస్తోంది. వెలుగ్ని వేళ్ళతో సహా శూన్యంలోకి ఎగిరి పోయేటటు వున్నంతగా వీవే గలి. దానివేగాన్ని ఆనుకున్న యంత్రాలు నిర్ణయించవలసివస్తే, అవికూడా ఎగిరగిరి కొండలు, కుట్టలూ దాటే అదృశ్యమవుతాయి. ప్రకృతి ఒక్కసారిగా విజృంభిస్తే ఎవరూ ఎదుర్కోలేరు. ఎత్తు పల్లాలను సరిచేస్తూ, అడవిలో భూమిలో అణచివేస్తూ చెలరేగుతుంది. రాత్రిభోజనం లక్షాధిక శ్రమపడటంమొనగా నిలబడి ఆ పదారాకుండా వుండాలని నమస్కరించాను.

“ఏమిటిదంత?” అని అడిగాడు ప్రకాశం.

“కాదు ప్రకాశం! ఇది పరిశ్రమయం! ఈ వర్షాలు మంచితో సంరాలేను. ప్రజల్ని ఏడిపించుకు తినటానికే. బతిక నివ్వరు; చావనివ్వరు.” అతనికి నామాటలు బోధపడలే దనుకుంటాను. పేకాడుకుండ్లి రమ్మన్నాడు. మనసంతా చీకటితో నిండిపోయింది. దమ్మడి కాలం కన్నులజీవితమైన ఉత్సాహంతో ఎగిరి పడుతోంది. చీకట్లో మాడలేకపోయినా, అదిచేసే భయంకరగనని, అట్టడుగున దాచుకున్న రహస్యాన్ని, బట్టబతులు చేసింది. ఇంట్లోంచి ఏధిలోకి, ఏధిలోంచి

ఇంట్లోకి కాలుకాలిన పిల్లల ఎన్నిసార్లు నవచి వుంటానో తెలియదు. ప్రకాశం, భారతి నెట్లు ఆడుకుని విసుగెత్తి మానుకున్నారు రంగాచారికి కుసుపూ, జ్వరం వచ్చింది. నా ద్విగున్నమాత్రం లేవో ఇచ్చాను. అమ్మ మిరిగులకమయం కాచి ఇచ్చింది.

“అన్నగూ! ఎంతసేపు ఇంకా తిరుగుతావు? కాబ్బో నొప్పి పెట్టేదా?” అని చెల్లెయి బాధపడింది. ప్రకాశం పడుకునేందుకు మేడక్కాడు.

“ప్రకాశం! ఇది ఇంకొకటి అయ్యో— ఒంటరిగా మేడవిడచుకు పడుకోటం?” అని అమ్మ పడ్డాను. అతను నిద్ర కట్టించి నవ్వేసి వెళ్ళిపోయాడు.

రాత్రి పన్నెండు గంటలకు మెలకువ వచ్చింది. కబ్బు తెచ్చిపూజానా. అందరూ నిద్రపోతున్నారు. మనసంతా అంతోకోసంతో నిండిపోయింది. లేచికున్నాను. ఎవరో తిలుపుతామన్న నవ్వు. మొదటి భీమేశ్వర నమస్కన్నాను. గండ్లోనారి కొంచెం గట్టిగా వినిపించేసరికి వెళ్ళి తిలుపు తీశాను. చీకట్లో ఏమీ కనిపించక టార్పిన్లు వేశాను.

“నేనండీ! సీతారామణి బాబగూ! కాలవల్లు తెగి గూడెంలోకి వచ్చేసింది. అందరం నడుస్తాం. తిరుగు ఎంటనే రావాలి.” అన్నాడు గండ్లజగ్గయ్య. వాడి వంటిమీద చిన్నకువ్వులు తప్పించి, గుడ్డ ముక్కలేను. కబ్బు ఎగిరిగా వున్నాయి. చిన్న చింకి చాప నెత్తిమీద గొడుగులూ వుంచుకున్నాడు. అద తన్ని రక్షిస్తుంది గామోలు—అతన్ని మాడగానే గట్టిగా విడవా లనిపించింది. నా ఒక్కడివలన అయ్యే దేమీలేదు. సీతారామణి ఇంట్లోకి రమ్మని తిలుపు వేశాను. ప్రకాశాన్ని లేపుదామని మేడమీదకు వెళ్ళాను.

అతను సరక పెట్టి నిద్రపోతున్నాడు. తియ్యటి కలు కంటున్నాడుగామోలు! గబ గబ మేడమెట్లు దిగివచ్చి, గొడుగు, చేతికర్ర తీసుకున్నాను. భారతి కబ్బు నలుపుకుంటూ లేచింది. సీతారామణికి ఒపాత దుప్పటిచ్చాను. రంగాచారి మేల్కొన్నాడు. అమ్మ, చెల్లెయి భయం గూడుకట్టుకున్న కళ్ళతో అర్ధరహితంగా చూస్తున్నారు. ప్రకాశం మేడదిగి వచ్చాడు. అందరికీ పరిస్థితి అర్థమైంది.

“ప్రకాశం! నువ్వేమీదా వస్తే ఎంతో బాగుంటుంది! బతులుగోరు.” అన్నాను. అతను ఎగిరిగంతు లేస్తూ, తన ఆశయసిద్ధికి అవకాశం లభించినందుకు

గ మ్య స్థా నం

సంబరంతో వస్తాడనుకున్నాను. కాని ఆ నమ్మిక ఒక్కటే మాత్రమే నిల్చింది.

“సారీ! రవణా! నీళ్ళకూ, నాకూ అసలు పడకు. అయినా ఈపాటి కందరూ సురక్షిత ప్రదేశానికి చేరుకునే వుంటారు. మనం వెళ్ళి చేసే దేమో వుంటుంది. ఆ ప్రవాహానికి ఎదురిద్దలేం—”

అగ్ని పర్యటించడం, ఎన్ని అగ్ని కణాలు రాలారేమో, అన్ని మాటలందా మనకున్నాను. కాని అవగతుదాటిన పుత్రులకం నన్ను మాట్లాడనివ్వలేదు. మొదటిసారిగా ప్రకాశించిన వెలుగు కలిగింది. ఎందుకో, అతను వెంటనే వెళ్ళిపోతే బాగుండు నని పించింది.

రంగాచారి మూలగుతూ లేచి గుప్పటికప్పుకుని “మరో గొడుగు వుందా?” ఆ నడిగాడు.

“ఎందుకు!” ఆ నడిగాడు ఆశ్చర్యపోతూ— అతను ప్రశ్నించుటగా సమాధానం చెప్పకుండా, గమంతా, పరితూగా చూసి గోడమూలనున్న గొడుగు తీసుకుని “పది” అన్నాడు.

“అచారీ! నీకేమైనా మతిపోయిందా? ఈ వానలో తిరిగి వచ్చే వినువుకుండా తెలుసా? ఏ నిమోనీగా అయినా వస్తే?”

“చస్తాను. అంతేనా? నా బాక్సాని నాకు తెలుసు. ఆలస్యం చేసుకు.” అన్నాడు. అతని తివ్యం నాకు బాగా తెలుసు—విడిన్నా చేతులనీవస్తే ప్రతి అక్షంతో మొదలు పెడతాడు.

ముగ్ధం బతులు దేరం.

“మాను బారితీ! మానవజాతి క్షేమంకోసం స్వాస్థ్యమూ ధాన్యమోసే వుంటుంది” అన్న ప్రకాశం మాటలు చెవులదగ్గర్నుంచి దూసుకుపోయాయి.

మేం వల్లేనికి నీరు మోకాయదాకా వచ్చేసింది. అందరూ గడ్డొలపకూతూ హాసకారాలు చేస్తున్నారు. చిలినుండి రిక్షించుకోటానికి ఎలాంటి ఆధారమూ లేదు. వాళ్ళకున్న ఆస్తివాస్తులు—కుండలు—నీరు నంకిగిన్నెలు—అన్నీ వ్యాతింత్రియం ప్రకటించి ప్రవాహంతో కలిసిపోయాయి. ఊళ్ళో పెద్దలు కొంతమంది వచ్చారు. అందరం కలిసి ఆ జనాన్ని మొరక ప్రదేశానికి చేర్చాం—మౌనంగా గడుపుతూ తెచ్చి అంగులలో వుండటానికి తగిన విప్పిట్లు చేశాం—ఈ అనుభవం కొత్తదికాదు. అయినా శిశువారి దమ్ముడే కొలవ ఇలాగే విశ్వంభించి, తనలో అంతర్గతమైవున్న

శక్తిని చూపించింది. మరోగంటలో ఆ గుడిసె లన్నీ సగంవరకూ నీటిలో మునిగిపోయాయి. క్రితంసారి ఈ విషయసంభవం జరిగినప్పుడు అందరం కలిసి, మున్నగు ఇలాంటి అవదలు రాకుండా వుండేందుకు ఏదైనా చర్య తీసుకోమని ప్రభుత్వానికి అర్జీ పంపుకున్నాం. కాని బ్రహ్మాండమైన ప్రణాళికలతో సరి మతి మవుతూన్న ప్రభుత్వానికి ఇలాంటి అల్పవిషయం గమనించడానికి తీవ్రకవుండాకావచ్చు—సగం దారిలో ఆచార కష్టతరగి పడిపోతే సీతారాముడు అతన్ని భుజంపొడ మోసుకోవచ్చు.

ఇల్లు చెగుకు నేటికి మూడుగంటలైంది. ప్రకాశం నిద్రపోతున్నాడో లేనో చూద్దామని మేడమెట్టు దాకా వెళ్ళి తిరిగి వచ్చేవాను. ఆచార ఎవరికీ నిద్రాభంగం కలగకుండా వుండేందుకు మూలుగును అణచి పెట్టటానికి యత్నించాడు.

ప్పుడు నిద్రపోగానో తెలియదు.

ఏదో బ్రహ్మాండమైన చిప్పకు—ఆ వెనువెంటనే దిక్కుల్ని చీలుస్తూ ఆర్తనాదం పెనుగాలిగా, నిశ్శబ్దాన్ని వశీకరిస్తూ వ్యాపించింది. ఉల్కిరిపడి మంచం మీదనుండి క్రింది కురికాను. వంటిమీదంతా జల్లుపడుతోంది. అందరూ మేలుకున్నారు.

“అన్నయ్యా!” అనరిచిం—మెల్లయి మేడవంక వేరెట్టి చూపిస్తూ—అవును... మేడ కూలిపోయింది. అయ్యో! ప్రకాశం?...

ఓ నిమిషం ఏం తోచలేదు—రంగాచారి గబగబ మెట్లెక్కాడు. ఆ గదినిండా మట్టిబెడ్డలూ, పెంసలూ, వానాలూ—అందరం కలిసి ఆ శిశుల మధ్య నాకబాగ నమస్కరిస్తున్న ప్రకాశాన్ని బతుకు తీసుకువచ్చాం. ఆ చిప్పకొంతుల దెబ్బల వీపువేసింది. సీతారాముడు అతని పక్కనే కూర్చున్నాడు. చీకటిని, వర్షాన్ని లెక్కచేయకుండా దాకి రిక్ష తీసుకు వచ్చాను—అతను కళ్ళు కట్టాడు. ఇంజక్షన్ నిచ్చాడు. కాని ఎంతకూ ఆగని రక్తిప్రవాహం! అశ్చర్యాలతో, ఆదర్శాలతో, అందరిపండును అంగుకోవాలన్న ఆకాంక్షతో పొంగిపోతున్నాన్న ఆ యువరక్తం దారి కనపడగానే బతుకు కురుకుతోందిగామోలు! ప్రకాశం కళ్ళు తెరిచి అందరివేలా చూశాడు.

“రవణా! మేడమీద పడుకోవద్దని మందే చెప్పావు—విన్నావు కాను—అబ్బ!...మరణ బాధ

ఎంత క్రూరమైంది?...పాపం! వాళ్ళు కూడా ఇలాగే బాధపడివుండాలి; అటు చూడు! నేను బతికానీ గామాల ఆచారి ఏమో మంత్రాలు దిడువుతున్నాడు! వెర్రిమనుష్యులు—నే నిలాగే చచ్చిపోతాను—వాళ్ళోరికలు నన్ను సమాధిచేసి కడసారి గానం చేస్తాయి.”

“అలాగనకండి బాబయ్యా!...చివరి కేమీ అవను. అంతా నడుచువుతుంది.” అన్నాడు సీతారాముడు... అంతేకాదు. సీతారాముడు ప్రకాశంకోసం ఎదురుస్తున్నాడు!!

“రథదా! ఓ సంగతి చెప్తాను. విన్నాక ఆశ్చర్యపోతావు. మెదట్లో అనుకోలేనుకాని, ఇక్కడి కొచ్చాక నిన్ను వాపించి నీ చెల్లెల్ని పెళ్ళిచేసుకుందా మనుకున్నాను కుమారా!...”

ఆ తరువాత అతను మాట్లాడలేదు. ఉదయం ఐదుగంటలకు వెర్రిగా నవ్వి కన్ను మూశాడు. ఆపుకుండా మనుకున్నా కన్నీరు ఆగలేదు. తెల్లగ్రాం ఇద్దామంటే అతని తలనెండుల ఎడను తెలియదు. భారతి పర్వంలోంచి ఎడను తీసిచ్చింది. సీతారాముణ్ణి ఎలాగైనా బ్రతుకు వెళ్ళి తెల్లగ్రాం యిమ్మని పంపాను.

ప్రకాశం ముఖం ఇంకా ప్రపంచం వేపు ఆశగా చూస్తోంది. ఎన్నో పథకాలు వేసుకున్నాడు. అతన్నీ ఆచారంలో పెట్టే శక్తి సామర్థ్యాలున్నాయి. కాని జీవితం అతన్ని మోసగించింది. “అమ్మా! అతను గొప్పవాడైపోతాడు. నే నెలా సహించగలను?” అన్న అమాయతో, సిగ్గుతో తలెత్తు కూర్చున్న మొక్కను మొదలంట తుంచితేసి వికటాబ్రహ్మణం చేసింది. ఏ ఆశయాల్లా లేకుండా, మక్కిన పేనులావున్న నాబోటివ్యక్తుల్ని అడం చేశాడు.

“వాడో వెర్రివాడు! పొనిద్దా!” అంటుంది గామాల; అవును మరి—మాంసాహారికి బలిసిన శరీరం కావాలికాని కుక్కశరీరం దేని?

ప్రకాశం మృతశరీరంతో దమ్మిడి పాలెం చేసుకునేవరికి పదకొండుగంటలైంది. పావుగంట ప్రయాసపడి అతని యిల్లు కనుక్కునేసరికి శరీరంలో ప్రతి అణువు గజగజ పోతోంది.

ప్రకాశం మధ్య సంగతి తెలుసుకున్నాడు.

అంతే—శోదనలు—అవేశాలు—శాపనార్థాలు.

భారతి తన ఇంటికి వెళుతూ “నా అభిప్రాయాలు కొన్ని మార్పుకుంటున్నా—పొరపాటుగా, అసందర్భంగా మాట్లాడాను—క్షమించండి” అంది. అదంతా విని జ్వలించుకునే పరిస్థితిలో నేను లేను.

ఇంటికి తిరిగొచ్చి స్నానం చేశాను. అమృతభోజనానికి రమ్యంలే ఆకలి లేదన్నాను. రంగాచారి గొడవకొనుకుని కూర్చున్నాడు.

“అమ్మా!” అని పిలిచాను.

“ఏం నాయనా?” అంది దిగులుగా. చెల్లాయి కూడా అక్కడే వుంది.

“ప్రకాశం ఎవరో తెలుసా? ఎటుండి చెల్లాయిని చూసుకోవాలికి రావలసిన పెళ్లి కొడుకు. అతని మామయ్యగారు మనం అచగలేదు. ఇంతకూ విసిరివేయడం!”

అమృతవాసు చెప్పలేదు.

గోడమీదున్న దేవుడి పటానికి నమస్కరిస్తూ “నిన్ను నమ్మి చెడినవారలేరు రామదండ్రమూర్తి!” అంది గద్దదకంకంతో.

చెల్లాయి నాకేసి భయభయంగా చూసింది. ఆచారి ఓచూరు దగ్గి విషాదంగా నవ్వుకున్నాడు. సీతారాముడు బ్రాహ్మణుడి తిరిగివచ్చి మాకాలుమీద తల అన్ని కూర్చున్నాడు—అతన్ని చూసి అనుకున్నాడు:

“సుహృదకుంకల ప్రతిమనిషి దైవంతో సమానమైనవాడు.”

రాయల గయశాసనము జయశాసనమే

శ్రీ నేలటూరు వేంకటరమణయ్య

గయ శాసనవిషయమై ఇంతకుముందు కొంత చర్చ సాగియున్నది. దీనిని శ్రీ కె. వి. హెచ్. శర్మ గారు మొట్టమొదట ఆంధ్ర సాహిత్య పరివర్తిలో 47 వ సంపుటము 2, 3 సంచికలలో (పుటలు 185-90) “ముక్కుతిమ్మన గయశాసనము” అను శీర్షిక క్రింద ప్రకటించిరి. దానికి ప్రవేశికగా వాగు విరచించిన పంపాద కీరు వ్యాసములో సదగు శాసనగ్రంథమున “కృష్ణ దేవరాయరాములు వేయించిన విజయశాసనము” అని స్పష్టముగా జెప్పియుండునను అది “యాత్రావిజయమే గాని విజయయాత్ర కానేదు” అని తీర్మానించినారు. ‘యాత్రావిజయ’మన నేమియో నా కింతవరకును బోధ పడలేదు. శ్రీ శర్మగారు ప్రకటించిన శాసనగ్రంథమును బరికించివాడగా ముక్కుతిమ్మన సదగు శాసనగ్రంథ రచయితకాని శాసనప్రతిష్ఠాపకుడు గాడనియు, నందు ప్రకటించియుండునట్లు అది కృష్ణదేవరాయల దీర్ఘజయమును వర్ణించు విజయశాసనమే యగుననియు దోచినది. ఈ నా యభిప్రాయమును చెప్పుచు గత ఫిబ్రవరి భారతిలో నొక వ్యాసము వాసి ప్రకటించితిని. అందుకు జవాబుగ శ్రీ శర్మగారు “రాయల గయశాసనము జయశాసనమా?” అను క్షితితో ఆగస్టు భారతిలో నొక వ్యాసమును ప్రకటించిరి. ఈ వ్యాసమునందు శ్రీ శర్మగారు అపరిచిత నూతనచరిత్రాంశములను గొన్ని పరిశోధన రంగస్థలమున ప్రవేశపెట్టి చరిత్ర పరిశోధకుల కృతిజ్ఞతకంటెయు బాత్రులయినారు. కాని వారు నలు వఱచిన నూతన చరిత్రాంశములు వారు కృష్ణదేవరాయల గయశాసనమునుకూర్చి ప్రతిపాదించిన సిద్ధాంతమును నెలకొల్పజాలవు. వారు పొందుపఱచిన నూతన చరిత్రాంశములను మొదట నమూనాచేసి తరువాత నవి యెట్లు వారి వాదమున కనుకూలంపవో వివరించుచున్నాడను.

శ్రీ శర్మగారు ఇట్లునుచున్నారు:—

“గయముందలి ప్రసిద్ధమైన విష్ణుపాదాచార్యుల గయములో నే పది, పదిహేను శాసనములు గలవు. వానిలో నాలుగుశాసనములు మూత్రము మిక్కిలి ముఖ్యమైనవి.

- (i) సంస్కృతభాషలో నాగరికలిపిలో కాకతి మొదటి ప్రతాపరుద్రుని పేర్కొనుచున్నది.
- (ii) కన్నడభాషలో హొయసల వీరనరసింహుని చెల్లుచున్నది.
- (iii) తెలుగులో విజయనగర శ్రీ కృష్ణదేవరాయల శాసనము.
- (iv) తెలుగులో విజయనగర అచ్యుతదేవరాయల శాసనము.

ఈ శాసనములలోగల కాలములకూడ సరిగా ఆయా రాజుల కాలములకు సరిపోవుచున్నవి. కాలమునకు తిగి నట్లే లిపి భాషకూడ నున్నవి. ఈ నాలుగుశాసనములను విష్ణుపాదాలయారణ్యలోనే గలవు.”

I “కాకతి మొదటి ప్రతాపరుద్రుని కాలమునాటి శాసనములో నాతని గురువులకు మల్లికార్జున నూరి భార్య గారియునామె తన బంధువులకు భర్తకుకూడ గయ శ్రాద్ధమును నిర్వహింపగా జరిపించెనని కలదు.

“శ్రీమన్నిభిల భూపాలమూర్తి రత్నలసత్పదః,
అస్తి ప్రతాపరుద్రాఖ్యో రాజరాజశోమణిః.

* * *

తస్యత్రిభువన విద్యా చక్రవర్తీతి విశ్రుతః,
గురవః సన్నిలోకేఽస్మిన్మల్లికార్జుననూరయః.

* * *

గౌరీ గుణవతీ తస్య విశ్వజ్ఞన వినోదినః,
ధర్మపత్నీ గయాశ్రాద్ధం వీతవిఘ్న మకారయత్.”

II హొయసల వీరనరసింహుని పద్యనాథిభిల్లో పాధ్యాయుని కొడుకు అప్పన్న గయమున దొక మతమును గట్టించి దేవ పితృ మనుష్య ఋణములను దీర్చి కొనెను.

“శ్రీ హొసణ వీరనారసింగన దేవార
ద ఆచార్య పద్యనాథ భిల్పాధ్యాయర
మగమప్పంఱను గయాశ్రజన.మతవ
మాడి దేవరిణ పిత్య్మిణ మనుష్య్మిణ వను
కశేదను” —

III 'శ్రీకృష్ణదేవరాయల శాసనము'. శ్రీ శర్మ గారు వారి వ్యాసమున ఈ శాసనపాఠమును, ప్రతివిభమును పూర్వప్రకరణమునం నుదాహరించినట్లు వల్ల నిచ్చట శాసనగ్రంథమును మరల నుటంకించలేదు. పాఠముల పాకర్యార్థము దాని భాగము నిచ్చట బొందుపఱచుచున్నాను.

“శ్రీమన్మహారాజాధిరాజ రాజ

పర మేశ్వర వీరప్రతాప వీర

కృష్ణదేవరాయలు

వే ఇంచిన విజయ శాసన

ము||.....

“యీ శాసనము

ముక్కు

తివ్వకు

ప్రాసెను.”

IV “విజయనగర శ్రీ అచ్యుత దేవరాయల శాసనము. ఇందు తిరుణంగన విజయనగర సింహాసన కర్తలను గూర్చి చెప్పిన కలగు. శాసనములో తినుడు, ఈశ్వర నారసింహ అని పేర్లున్నవి.

శ్రీమన్మహారాజాధిరాజ రా

జపర మేశ్వర శ్రీ వీరప్రతాప హిం

దూరాజ్య స్థాపనాచార్యాయ

దుకులతిలక తిమ్మయ ఈ

శ్వరనారసింహ నుండె

శ్వర శ్రీ వీర అచ్యుతరాయ మ

హారాయల ధర్మశాసనం తిం

మృణం విజయనగర సింహ

సన కర్తల గూర్చి చెప్పెను ”

ఈ శాసనముల నాధారపఱచుకొని “హైందవ సంప్రదాయానుసారము మతాపిత్వల సుకృతార్థము గలకు పంపుటలోగల ఆశ్చర్యమేమి?” అని పృచ్ఛించి నాగు శ్రీ శర్మగారు. అనగా హిందూ సంప్రదాయము ననుసరించి శ్రీ కృష్ణదేవరాయలు నిజమతాపిత్వల సుకృతార్థము గలకు ముక్కుతిమ్మన నంపెనని వీరి యభిప్రాయము. వీరికి ఒత్తాసియై శ్రీ సుబ్బరామప్ప యను నొకానొక పండితులయ్యలు “పై శాసనములను వాని పాఠములను బరికించినచో ఆయా రాజులు వారి ప్రతినిధులను ఆచార ప్రకారము పంపించి గూర్చి ట్టెత్రిమున శ్రాద్ధాదికములను చేయించిన పిమ్మట చేయించిన శాసనములనియే తెలియుచున్నవి” అని

యట్లాటించి, “డాక్టర్ నేలటూరిగారిన్నట్లు కృష్ణ దేవరాయల గూర్చి శాసనము ఆ సార్వభౌమని విజయము నే చాటినట్లయిన పైని దెల్పిన కాకతి ప్రతాప రుద్రుడు హాయిపరి నరిసింహుడు, అచ్యుతరాయలు కూడా గలయన జయింపినట్లేకదా!” అని యొక విషయ వివరించారు. ‘శ్రీకృష్ణదేవరాయలుగానీ మరీ పైని దెల్పిన రాజుగానీ గయనరకు విజయ గూర్తలు చేసి నట్లు ప్రసిద్ధిచరిత్రకారు లెవ్వరను ప్రాయశః.... కావున శ్రీకృష్ణదేవరాయల తరువన ముక్కుతిమ్మన చేయించిన శాసనము ఆ సార్వభౌమని విజయము నెంతమాత్రమున చాటుటలేదు. అది కేవలము శ్రాద్ధాది కర్మముల వాతకప్రకారము చేయుటను చాటును. రాజయగ్యాలను సూచించునట్లు అంపలి వాక్యములు పదములు రచియింపబడినవేకాని అవి విజయమును చాటునట్లు తోచదు’ అని తమ యమూల్యమైన యభిప్రాయమును వెలియిచ్చిరి.

ఇట్లు శాసనపరిశోధకు లొకప్రక్కను, నాంగ భాషాశాస్త్రవిదులు మఱొకప్రక్కను ఉద్ఘాటించుచున్నను వారి సిద్ధాంతము సమంజసము కాదనియు, వాస్తవమారమనియు వోచుచున్నది. శ్రీ శర్మగారు కృష్ణదేవరాయలు శాసనముతోపాటు చిట్టూరుదాలగూడరణములోనుండు మఱొక మూడు శాసనములను బేర్కొనియున్నాడు—అంపలి మొదటి రెండును శ్రీ శర్మగారి వాదమును ప్రోత్సహించుటలై. అవి యందు బేర్కొనబడియుండు రాజులు గాని, వారు తమకు బదులుగ గూత్రార్థ ముపింపార ప్రతినిధులు గాని చేయించిన శాసనములు కావు. అవి శాసనపరిశోధకుల పరిభాషలో “ప్రైవేటు” శాసనము లనబడును. మొదటిది కాకతీయప్రతాపగురుని కాలమునకు జరిగినది. అది గూర్చి మహారాజుగారి గురుజైన మల్లికార్జున నూరియొక్క ధర్మసత్తియైన గౌరి యను నామె తన బంధువులకు ధర్మకుడు గగూ శ్రాద్ధమును నివ్వఘ్నముగా జరిపించినది అని శ్రీ శర్మగారి నుడువుచున్నాడు. ఉదాహృతి శాసనశ్లోకములలో బంధువుల ప్రస్తావము లేకున్నను శ్రీ శర్మగారి మాటలను విని మంగీకరింపనగును. శాసనము చేయించినప్పు టికి గౌరి విభరాలు—అమెను రాజు పంపలేదు. తన్ను రాజు పంపింట్లు ఉదాహృతి శాసనగ్రంథ భాగమునం దెచ్చటను చెప్పియుండలేదు. రాజు తన సితా శృంగు గూర్చి శ్రాద్ధము నేయుటకు గురుపత్నియయైనను

రాయల గయశాసనము జయశాసనమే

శ్రీని నియోగి నియుండువాడు—ఆమెకు పుత్ర సంతతి యుండినట్లుగపడెను. భర్త గతించినవెనుకఁ జూచు ములు గలుగువని జంకఁక అతిపిక్కిత్రాధికము జగపుటకు గలుగు బతులుచూపించి. తన కడకును నెరవేర్చుకొని నది; భర్తకును ఆయనతోపాటు బంగారులకును గయ శ్రాద్ధముజేసి శాసన మెత్తించినది. అంతయ—ర జ కుటుంబ ప్రశంసయేలేదు.

రెండవశాసనము హొయసభ వీరవారసింగ జేపుని నాటిది. ఆ మహాగజయొక్క దేవాలకు పూజారి కుమారుడు అప్పయ్య గునుకుబోయి మఱుమను గట్టి తన ఋత్రమును నీగికొనెను. సామాన్యముగ నివి నేవఋత్రము, పితృఋత్రము, ఋషిఋత్రము అను మూడు తిరగఁజూగ విధిజింపబడుచున్నను మహద్య ఋత్రమును మఱియొకవిధమైన ఋత్రముగూడ నుండు నని “దేవానాం పితృణాం ఋషీణాం తిథా నః - ఋగవాచిజాతజే” అను మహాభారతి శ్లోకము కల్గి నెలియవచ్చుచున్నది. అప్పయ్య తన వ్రాయించిన శాసనమున ఋషిఋత్రమును వదిలిపెట్టి వానికి బతులు మనుష్య ఋత్రమును జేర్చొనినాడు. ఈ శాసనముం దప్పయ్య తన హొయసభ వీరవారసింగజేపుని పంపున గయకు బోయినట్లుగాని, యాతని పితృగల విముక్తి కొఱకు శ్రాద్ధాదికర్మము జేసినట్లుగాని వ్రాసెనని యుండలేదు. మఱుమను గట్టి తన ఋత్రమును తుడిచిపొగట్టుకొంటిని మాత్రము చెప్పకొనెను. కావున ఈ శాసనసాక్ష్యముగూడ నిచ్చిం ప్రస్తావనకు లేదనినదికాదు.

ఇక మిగిలియుండునది అమృతరాయుని - ఇది సర్వ శాసనమని యందే స్పష్టముగ గలదు. సర్వశాసన ముగా మఱుమనకు సంబంధించినది. ఈ శాసనము నెత్తించిన వాడు తిమ్మగన్న—అతడు గయకుండు చేసిన కార్య మెద్దియో వివరించుకొనలేనుగాని ‘విజయనగర సింహాసనకర్తల గయకుక్తం చేసెను’అని యున్నది.1 శ్రీ శిర్మగారు నయాదుచేసిన క్రొత్త శాసనములు మూడింటి నది యొక్కటియే వారు చెప్పనట్లు రాజుచే దనకు బ్రత్యక్షముగయుగ యాత్రాద్ధ మంపబడిన యతని ప్రతినిధి వ్రాయించినది. కాని కృష్ణదేవ రాయల గయశాసన మట్టిదికాదు. అమృతరాయల శాస నము ధర్మశాసనము. కృష్ణరాయలు వ్రాయించినది విజయశాసనము అని యందు స్పష్టముగ జెప్పి యున్నది. శాసనమున నిట్లు విజయశాసన

మని విశిష్టఃరింపబడియున్నను కృష్ణదేవరాయలు తన తలిదండ్రులకు శ్రాద్ధకర్మము జగపుటకొఱకు తనకు బతులు తన యాస్థానకపులలో నొక్కఁడయిన ముక్కు తిమ్మనను గయ కంపెనయు, నతడు తన్ను రాయలు గయకంపెన వాస్తవకార్యము దెల్పక గయకుక్కిరిని ప్రకటించుటకొఱకు అదట నొక కల్లబొల్లి విజయ శాసనమును వ్రాయించెననియు, సదగు శాసనము రాయలయూత్రత విజయమును నూచించుననియు, విజయ యాత్ర నెంతమాత్రము దెప్పరనియు శ్రీ శిర్మగారు వాదించుచున్నారు. ఇదికేవలము శ్రీ శిర్మగారి యూహా జన్యమైన కట్టుకత. “ఈ శాసనము ముక్కుతిమ్మకు వ్రాసెను” అనుశాసనసాక్ష్యము నాధారముచేసుకొని యంత గ్రంథమును చెప్పినారు. కృష్ణరాయలు తిమ్మనను గయకంపెననుటకు శాసనమునందెట్టి యాధారము లేదు. నాటియు నందితిమ్మన నియోగిజిహ్వయని శ్రీ శిర్మగారెచ్చెయున్నాడు. అతడు మహాకవి. శ్రాద్ధాది కర్మలను వ్రాయించుటగాని, యజమానులకు బ్రత్యక్ష మ్నయముగ వ్రాయుటగాని రాజపురోహితుని నెఱుమితి కృత్యము. కావున శ్రీ కృష్ణదేవరాయలు దిన పితృ కర్మకు గయశ్రాద్ధము జరుపవలెనని యుద్దేశపడియుండిన విజయశాసనమున రంగనాథదీక్షితులనో లేక మఱి యొక వైదికునో పంపక నియోగిజిహ్వ సంపియుండును.

1. ఇందు పేర్కొనబడిన విజయనగర సింహాసన కర్తలెవ్వరో విచారించదగియున్నది. శాసనములో తిమ్మకు ఈశ్వర వారసింహ అని పేర్కొన్నది. వీరు అమృతరాయల పితృపితృమహులు అని శ్రీ శిర్మగారు నుడిచిరి. పితృపితృమహా ప్రపితృమహులని యుండిన వై మూడుపేరులను కలసి వచ్చియుండెడివి. ఈ సందర్భమున శ్రీ శిర్మగారు తమ మనస్సును విప్పి చెప్పవచ్చును వారి ధోరణినిబట్టి చూడగా వైచేర్కొనిన తిమ్మకు ఈశ్వర వారసింహులే తిమ్మగన్నచే గయ ముక్తులుగ జేయబడిన విజయనగర సింహాసనకర్తలని వారి యభిప్రాయమైయుండునని తోచుచున్నది. సింహాసనకర్త కనుగా సింహాసనాధిపతియని యర్థము. తిమ్మకు ఈశ్వర వారసింహులయందు దేవ్యగను విజయ నగరసింహాసనము నధిష్ఠించియుండలేదు. కావున తిమ్మ గన్నచే గయముక్తులు గావింపబడిన విజయనగర సింహా సనకర్తలు వారయియుండురావని సంశయము గలుగు చున్నది.

తిమ్మనయు నట్లు పోయియుండవలయు. కావున కృష్ణ రాయల విజయశాసనమును ధర్మశాసనముగ మార్చుటయు నని శ్రీ శిర్డీగారుచేసిన ప్రయత్న ముమోదింపదగినది కాదు. వైగా. అందు పితృస్మరణయే లేదు. మఱియు గృష్ణరాయల గయశాసనము విజయశాసనమేగాని యన్యముగాదని నిరూపించగల ప్రబలపాత్య ము శాసనమందే కానవచ్చుచున్నది. శాసనముయొక్క చివరిభాగము రెండుచీరకలుగ విభజింపబడియున్నది. ఎడమప్రక్క చీరకలుందు “వరనందన బాసద స్వ వరగండ్లాంక్కా” యను పద్యపాదము లైదు చిన్న పంక్తులుగ నొకదానిక్రింద మఱియొకటి చెక్కబడవని, కుడిప్రక్క “యీ శాసనము ముక్కుతిమ్మయ్య గ్రాసెను” అను వాక్యము యొడమప్రక్క చీరకల రెండుపంక్తులుగ జేర్చబడియున్నది. ఈ రెండు చీరకల నడుమ ఆయుధపాణులయిన పురుషులు మువ్వగు నిలిచియుండునట్లు చెక్కబడియుండు శిల్ప మొక్కటి కానవచ్చుచున్నది. ఆ మువ్వగులోను నుద్ధ నిలిచి యున్న పురుషుడు గురుదీర్ఘకాయుడు. ఖడ్గముతోడి దక్షిణహస్తమును శిగున్నపైకత్తి కట్టెగుట తన కభిముఖుడై నిలిచి యాయుధపాణియై యెదిరించుచున్న ప్రతిపక్షనొక్కని (వేరు నుంకించుచున్నాడు. తక్కిన వాగు మధ్య నిలిచియుండు నా యొద్దని పిరువ నాతనికి బాసటగ కుడిచేత ఖడ్గమునో లేక యట్టి యాయుధ మునో పూని నిలిచియున్నాడు. ఈ శిల్పము మనపూర్వీకులు యుద్ధక్షేత్రములందు నెలకొల్ప వీరిశిలాఫలకముల వంటిది. ఇది కృష్ణరాయల గయశాసనాంతర్యాగమున జేర్చబడియుండుటచేత నిది యీ శాసనోక్త విజయమునకు సంబంధించినదని తెల్లమగుచున్నది. విజయశాసనమున నిట్టిశాసనముండుట యుక్తమేకదా; కాని శ్రీ శిర్డీగారు ‘యీశిష్టు మహిషాసురమర్దని వరై కాస్పించుచున్నది’ అని తమ యభిప్రాయమును వెల్లబెట్టినారు. అట్లయినను అది రాయల జైత్రయాత్రను నూచించునీ కాని తీర్థయాత్రను నూచింపదు. గుర్గాడవి యుద్ధమున కధిదేవత—పూర్వము విజయనగర చక్రవర్తులేమి తక్కిన హిందూభూపాలులేమి శిరన్నవరాత్రోత్సవములు జరిపి యుద్ధయాత్రలు వెడలువారు. మఱియు నాకాలపు హిందువులు మహమ్మదీయుల ననురాంశిసంభూతులుగా బరిగణింపుచు వచ్చిరి. కావున ప్రస్తుతశిల్పము మహిషాసురమర్దని యొకడు నది రాయల సంగ్రామ విజయమునే ప్రకటిం

చును. తీర్థయాత్రాత్మక శాసనమున నీశిల్పముయొక్క యాచిత్యము గానరాదు. శ్రీ శిర్డీగారు వాదించు నట్లు మాతాపితల సుకృతార్థము చేసిన తీర్థయాత్రను ప్రకటించుటయే ఈ శాసనోద్దేశమైన నంగు కల్గులు

కట్టారతో యుద్ధమునీయు యోధుల శిల్పముతో నేమి పని? కావున సదగుశిల్పము శ్రీ కృష్ణదేవరాయల గయ శాసనము జయశాసన మేమని ఘంటాపథముగ జాటుచున్నది.

2

ఇంతవఱకు కృష్ణదేవరాయల గయశాసనము అంగు విష్ణుచ్చముగ ప్రకటింపబడియుండునట్లు విజయ శాసనమే యనియు, నది శ్రీ శిర్డీగారు చెప్పినట్లు రాయలకు ప్రతిగ ముక్కుతిమ్మన గయకు తీర్థయాత్ర చేసి యచ్చట రాయల తిరువంగులకు శ్రాద్ధాదికర్మలను జరిపి పిండము వేసియు నా వివరమునే స్మరింపక రాయలపేర వ్రాయించిన యబద్ధపు విజయశాసనము గాదనియు, మఱియు గృష్ణదేవరాయలశాసనము శ్రీ శిర్డీగారు తమవాదమును నెగ్గించుకొనుటకు ఉదాహరించిన కొకతి ప్రతాపగుడ్ర హొయ్యళ వీర నరసింహ విజయనగరాచ్యుతదేవరాయల శాసనముల వంటిది కాదనియు, నవి కేవల మతసంబంధ ధర్మశాసనములనియు, గృష్ణదేవరాయలది యతని యుత్తరాశాదిగిజయమును ప్రకటించుటకొక కైత్రించిన విజయశాసనమనియు వివరించిరి. ఇక నీ జైత్రయాత్రయందు కృష్ణరాయలచే బరాధూతుడైన ప్రభు వెవ్వడో కనుగొనవలసియున్నది. అతని పేరుగాని

యతడు పాలించుచుండిన రాజ్యము పేరుగాని శాసనమునందు చెప్పియుండలేదు. కాని శాసనకాలమును బట్టియు నది నెలకొల్పబడియుండు స్థలమునుబట్టియు ఊహించుట కవకాశము గలదు. శాసనకాలము శకాబ్దము 1444 అను నేటి కృష్ణదేవరాయ్ ఆపాద బహుళ 18 ను (అనగా క్రీ. శ. 1521 జూలై 2-న లేచి మంగళ వారము) నాడు చేయించినది యందేకలదు; మరియు నది నెలకొల్పబడియుండు గయ యప్పటి పఠాను సామ్రాజ్యములోని కలకత్తయైలాడినంశమునకు జెందిన బ్రాహ్మణులలోని మహమ్మదీయు మహమ్మదీయ ప్రభువులవలన క్రింద నుండెనని మహమ్మదీయ చరిత్రలవలన తెలియుచున్నది; కావున కృష్ణదేవరాయలచే నతనియు తిర్రాళాదిగిజులు సంనిధియున గయ(పాంత) దేశమున పరాజయమునందినాది డి బ్రాహ్మణులలోడియే యని మన ముచితమునవచ్చును. దక్షిణభారతావనివాడగుడైన కృష్ణదేవరాయలు తన రాజ్యమునకు బహుదూరముననుండు గంగాతీరభూముల నయించుట సాధ్యమా యను సంశయము పెక్కిందైన పడించుచున్నది. అట్టి సంశయమున కెదురు లేదనియు గృష్ణదేవరాయలు ఉత్తరాపథము దండయాత్రల నేయుకావనియు చల్చుచు నల్లపాని పెద్దనాగ్యుని మనుచరిత్రలోని

‘నానాపతి శిశుంగర సింధురాయ్ కు

లరిగావు లెవ్వని ఖరతిరాసి

యాపంచగౌడధాత్రిపంచ లెవ్వని

కసివాలుగా నేగునట్టి బహులు.’

అను పీఠపాదము లాచిగ యమును నిరూపించుచున్నది అని ఫిబ్రవరి భారతిలో నేను వ్రాసుగా శ్రీ శిర్డీ గారును, కుబ్జరామప్పయను పండితులొక్కఁడు పెద్దనాగ్యుని వాక్యము లతిశయోక్తులనియు సత్యత్యక్తిములు గావనియు వాని సాక్ష్యము నంగీకరించుటకు వలనుపడదనియు వక్కాణించిరి; కవుల వాక్యములలో నతిశయోక్తు లుండవచ్చును; అంతిమాత్రిమన వారు చెప్పిన వనియు నతిశయోక్తులని త్రోసి వుచ్చట పాడియా? పెద్దనాగ్యుని వాక్యము లతిశయోక్తులని త్రోసివుచ్చటకు విరు మాపిన ముఖ్య కారణ మేమనగా గృష్ణరాయలు ఉత్తరాపథముపై నెత్తిపొయినట్లు సాక్ష్యము వాటియొందును గానరాక బొవుట. దీనినే ఆంగ్లములో ‘అడ్వర్స్ మెంటు ప్రాంప్త లెన్స్’ అందుదు. పరిశోధకు లీవాదము నంత

ప్రబలమైనదానినిగ గ్రహింపకు. ఈ సందర్భమున మన దేశముయొక్క ప్రాచీన చరిత్రనుగూర్చి యెల్లఁగును జ్ఞప్తియందుగొనకలసిన విషయ మొక్కటి కలదు. మన పూర్వీకు లెవ్వఁగును మన దేశ చరిత్రాత్మక గ్రంథములను రచించియుండలేదు. బ్రిటిషుయుగమున ఆంగ్లేయులతోడి సంపర్కము వల్లను నాంగ్లేవిద్యాభ్యాసమువల్లను భౌతికయులకు-ముఖ్యముగ హిందువులకు చారిత్రక జ్ఞానోదయమైన పిమ్మట క్రీ. శ. 19 వ శతాబ్దము నుదయ 20 వ శతాబ్ద ప్రారంభమునను నీవదేశి ల్లాచరిత్ర నెరుక గానవచ్చును తన్వలన గ్రంథముల యగ్రము వారి కెఱుకపడెను. ఇట్లు పూర్వచరిత్రగ్రంథములు లేకబోయినను ప్రాచీన చరిత్రరచన కనుకూలమును శాసనాద్యాధారములు త్రవ్వలెంతయును దేశమునందు యెఱుఁపలగు గలవనియు చదివవచ్చెను. అంతిమ చరిత్రసాగన సంపాదనకు యత్నములు ప్రారంభమైనవి. ఇండియా గవర్న మెంటువారు లార్డు కర్జునుగారి ప్రేరణవలన ఆంగ్లేయ లాజిల్ డిపార్టుమెంటును స్థాపించిరి. పాశ్చాత్య పరిశోధక సహాధియుల నేకులు లభ్యమైన సామగ్రి నాధార పఱచుకుని మన పూర్వచరిత్ర రచనయునకు మేలుబంతు లిడిరి. వారి ననుసరించి విద్యావంతులైన భారతీయులు చరిత్రగ్రంథములు వ్రాయవారంభించిరి. కాని సాగన సేకరణము సంపూర్తి కాలేదు. నిరంతరము సాగుచున్నది. క్రమక్రమముగా నూతనమైనవి తిహ్వార్య మెఱుకపడని చరిత్రాంశము లెన్నియో నెలువకు చున్నవి. సాగన సేకరణము ముగియునంతవాక చరిత్ర పరిశోధకు లూరకుండక లభించిన చరిత్రాధారములను పరిశీలించి వానిమూలమున నెంత తెలియవచ్చునో యంతవఱకు దేశచరిత్రరచన సేయుచు వచ్చిరి. కాని యజగొజగ లభ్యమైన సాగనసామగ్రి యాధారమున వ్రాసిన చరిత్రలును, చేసిన సిద్ధాంతములును తాత్కాలికముగ నంగీకార్యములే యైనను స్థిరస్థాపితములని యెంచుటకు వీలుకాదు. అప్పుడప్పుటికి నెలువకు నూతన చరిత్రాంశముల ననుసరించి మార్పుజెందవలసియుండెను. ఇదియొక కృష్ణదేవరాయల చరిత్ర పట్టుననే కాక సమస్తమైన పూర్వహిందూరాజుల యెఱుఁప, రాజ్యములయెఱుఁప చెల్లగల సత్యము. కృష్ణరాయల యాస్థానకవియు నతనితో పెక్కుదండయాత్రలకు బోయిన నాడును నగు పెద్దనాగ్యుడు అతఁడా పంచగౌడధాత్రిమిదికి దండెత్తిపోయెనని విస్తృత

వాక్కుల బల్కలచుండగా సాక్షాత్తుకనుజేసని కారణము చెప్పచు నది యబ్బువువ్రాతమని త్రోవేవుచుట ననుజనమా? పంచగౌడధాతీపదముగొది ధాటి యతిశయోక్తికొద నియు, సత్యాత్మికమనియు గూజుచేయుచున్నది. ఎవ్వ రెన్ని వ్యాఖ్యానిముల జేసిన నేమి, రాయలు స్వయముగ వేయించి శాసన మది “విజయశాసన”మని యుద్ఘోషించుచున్నది. ఇక ఆపంద గౌడధాతీపదదండయాత్ర తోపాటు పెద్దనాగయ్యకు వనింపిన చరిత్రాంశములు అతిశయోక్తిగ నేమి కనగొందము. మొట్టమొదట నతిశయోక్తిదండయాత్ర లేందంటు మొదల నెవని కుమారతకు గ్రాంచాచల రాజుయ్యోనని వక్కాణించినాడు. ఈ యుద్ధయానలేందము నెల్లూరి జిల్లాలోని యుద్ధయగిరి. ఇది కృష్ణదేవరాయల రాజ్యాంగంధికారమున కలింగగజపతుల యధీనమునందుండెను, క్రీ. శ. 1513

కృష్ణరాయలు ముక్కుతిమ్మనను దనకు బగులు గఱుకు తీర్చుకాత్ర సేయ నంపెనని తమ వాదము గూజు సేయుటకు క్రీ శకృగా గు మతియొకమార్గము నవలంబించినారు. “కృష్ణదేవరాయలు గొప్పదైవభక్తుడు... క్రీ వెంకటేశ్వరు డీతని యప్పదైవము... అతని తీర్థయాత్రాభిలాష, ఆగమోక్త కర్మయందాదరము అతని శాసనములలోగల యాశోక మే చాటుచున్నది” అని చెప్పి తుగునకంశాలు శాసనములలో పెక్కింటియందు గానవచ్చు ‘కాంచీ క్రైస్తవోదాచల కనకనభా’ సత్యాత్మికము నుదాహరించి, “రాయలు తిల్లి దండ్రులకు నాగమాంబా నరసానామకులపేర ననేకధర్మములు చేసిన వితరణశాలి హైందవసంప్రదాయానుసారము మాతాపితల సుకృతార్థము తిమ్మకవిని గఱుకు పంపుటలోగల యాశ్చర్యమేమి?” అని యబ్బుము నభినయించినాడు. కృష్ణరాయలు పెద్దదైవభక్తుడే—క్రీ వెంకటేశ్వరు డాతని యిష్టదైవమే—తీర్థయాత్రాపరాయణుడే—వితరణశాలియే—కాంచీవా రెవ్వరు? కాని యిది యప్రస్తుత ప్రశంస. క్రీ శకృగా రసకొనునట్లు కృష్ణరాయలు ముక్కుతిమ్మనను తన మాతాపితలసుకృతార్థము గఱుకు తీర్చగ మంపె ననువిషయమును సాపించుట కిది సాక్ష్యము కాజాలవు. అటని నిగూఢింపగల యాధారమెందును లేకుగాన నిర్వాహకమైన వట్టికథ నొకదానిని కల్పనసేయుటవలన గలుగు ప్రయోజనమేమి?

కృష్ణరాయలు గయశాసనము పెద్దనాగోక్తిక ఆ పంచగౌడధాతీపదముగొది ధాటి యతిశయోక్తికొద నియు, సత్యాత్మికమనియు గూజుచేయుచున్నది. ఎవ్వ రెన్ని వ్యాఖ్యానిముల జేసిన నేమి, రాయలు స్వయముగ వేయించి శాసన మది “విజయశాసన”మని యుద్ఘోషించుచున్నది. ఇక ఆపంద గౌడధాతీపదదండయాత్ర తోపాటు పెద్దనాగయ్యకు వనింపిన చరిత్రాంశములు అతిశయోక్తిగ నేమి కనగొందము. మొట్టమొదట నతిశయోక్తిదండయాత్ర లేందంటు మొదల నెవని కుమారతకు గ్రాంచాచల రాజుయ్యోనని వక్కాణించినాడు. ఈ యుద్ధయానలేందము నెల్లూరి జిల్లాలోని యుద్ధయగిరి. ఇది కృష్ణదేవరాయల రాజ్యాంగంధికారమున కలింగగజపతుల యధీనమునందుండెను, క్రీ. శ. 1513

లో కృష్ణదేవరాయ లా గుర్గమును ముట్టించి యొకటి వ్నరసంకల్పన ఫల్యంతము కొటలోని గజపతిరాజ్యముతో భోరాడి దానిని సాధించినాడు. దేవనెన్యాధిపతియైన కుమారస్వామి గ్రాంచపర్యమనునరలే రాజులు ఉదయగిరిని ఆక్రమణ భేదించి కౌ నెను. చూడును సమకాలిక పాశ్చాత్యచరిత్రకారుడైన న్యూని జేమి చెప్పచున్నాడో:

“And the king (Krishnadevaraya) laid seige to it (Udayagiri) for a year and a half, in which time he made many paths across rocky hills, breaking up many great boulders in order to make a road for his soldiers to approach the towers of the fortress. The place at this time was so strong that they could not approach it except by one way which was so narrow that men could pass along it one at a time and in this place he made a broad road and many others also, so that he could come close to the fortress.”²

ఇంగు పెన్ నాగయ్యకు పల్లిన యతిశయోక్తి లెవ్వయూ లేవునదా. ఇక ‘నానాపతిశంకర సింధు రాగ్యక్షుల’ విషయము విచారితము. మొట్టమొదట సింధురాగ్యక్షుని గూర్చి:- సింధురాగ్యక్షుడు కటక రాజ్యపాలకుడైన గజపతిమని యంద రంగీరించిన విషయమే. అతనిని కృష్ణరాయ లోడించి యతని రాజ్యమును హరించెనని యుచునుగిరినుండి క్రీ కూర్మముఫల్యంతము గానవచ్చు విజయనగరశాసనములే చాటుచున్నవి. రాయల దండయాత్ర కటకము దాక సాగినట్లు రాయనాదకము తెల్పుచున్నది. ‘కటకమును గొల్చె’ నని పెద్దన చెప్పచున్నాడు. రాయలది సత్యమని యంగీరించినాడు. ఒకా నొకప్పుడు కీ॥ శీ॥ డాక్టర్ యన్. కృష్ణస్వామి అయ్యంగారు, నేకు రాయలగయశాసనము విజయ శాసనము గాదని క్రీ శకృగా గు వాదించునట్లు రాయలు దండయాత్ర సింహాద్రిని దాటలేదు; అతడు కటకమును గాల్యలేదు, అది కేవలము త్రేక్షికోటకు జెప్పిన యతిశయోక్తి యని వాదించిరి. కాని యిట్టివల గాన వచ్చిన సాక్ష్యమునల్ల రాయలు వాస్తవముగ కటకము దాక దండుచెసెనట్లు తెల్ల మైనది. యుద్ధపంచర్యమున క్షుర సానముల దిగులెట్లుట సహజమే; కావున పెద్దనాగయ్యకు చెప్పిన రాయలంగీరించిన కటక

రాయల గయశాసనము జయశాసనమే

దహన కృతాంతము సత్యాత్మకమని పరిశోధకు లాప్పుకొనుచున్నారు.

సింధురాష్ట్రాన్నిపై విజయము సత్విమైనప్పు డాతనితో జోడింపబడిన నావాడపతి శకంధుల మీది విజయ ముబద్ధమగునా? నావాడపతి యొక్కరై నదియు నింతవఱకు నేలలేను. ఇతనిని గుర్తించుటకు పాఠ్యము కొకయున్నది. ఐదుచరిత్రకొగడైన రామరాజ భూషణుడు గూడ నావాడపతిని చేర్చుని యున్నాడు. అతడు కటకేంద్రుడైన గజపతికిని, హయపతికిని, పాండ్యరాజునకును సహనస్కంధుడు. గజపతి గజమును హయపతి హరును పాండ్యరాజు భిగ్గుమును కర్ణకర్ణులసామాజ్య పునరుద్ధారకుడై పతిగుమలరాజునకు కొన్నె జట్టిన బ్రాతడు అమూల్యము లైన కటకాధిరణమును సమర్పించినట్లు రామరాజ భూషణుడు వక్కొడించుచున్నాడు. రామరాజ భూషణునిరచన భావగర్భితమైనది. కటకేసుడు గజపతి; అతడు గంధసింధురములను, హయపతి యశ్వములను గాన్నె జట్టుట సహజమే. అట్లే పాండ్యేశి నావాడపతులపంపిన కానుకలు వారి రాజ్యజన్యములని యెంచుట యొప్పును. పాండ్యేశుని గుర్తించుట సులభము. అతని రాజ్యమున మత్త్యము లుప్పతిల్లున; కాని రామరాజ భూషణుడు మత్త్యములను చేర్చొనక పాండ్యదేశమున గానరాని భర్త్యును నేల చెప్పెనో తెలియదు. నావాడదేశము కటకనిర్మాణమునకు ప్రసిద్ధమైనదేమో. అటునుకొనినను తిమ్మాలమున నాదేశమును గుర్తించుటకు వలనుపడెను.

శకంధుని గూర్చి గజపతి యేబది సంవత్సరముల నుండియు చచ్చి పాగుచు నేయున్నది. 'శకంధు' శబ్దము 'శకందర్' అనుపాంసీక నామమునకు సంస్కృతీకరణమని గుర్తించితి. శే. లక్ష్మీగురావు పంతులవారు చరిత్రపరిశోధకులదృష్టిని కృష్ణదేవరాయల సమకాలికులైన మహమ్మదీయ ప్రభువుల వంకకు మరల్చుటయే కొక పెద్దనాశ్రయిని శకంధుడు శ్రీ. శ. 1528 లో మూడు నెలలకాలము గుజరాతుదేశమును పాలించిన శకందర్ గుల్తనకుననియు గుర్తించిరి. కృష్ణరాయలు జయించిన యీ పంచగొడధాత్రిపదిమ వాగినుకొనినట్లు గుజరాతు కొదనియు, నది మనవ్యాఖ్యాతలు వివరించినట్లు కన్నోజీలు మొదలయినవారి ఉత్తరదేశమే యనియు, నీ నిర్వచనము సత్యమని కృష్ణరాయలు గయవిజయ శాసనము రూపుసేయుచున్నదనియు, 'పెద్దనాశ్రయి'కు చేర్చొనిన శకంధుడు ధిలీపాలకుడైన శకందర్ లోడి యనుపరాసు అనుననియు ఫ్రెంచ్ భౌగోళిక వ్రాసి యుంటిని. అది శ్రీ శర్మగారికి నచ్చలేదు. నేను చెప్పె

నది సరికాదని కొన్ని కారణములనుచూపి తీర్మానించినాను. (1) "కృష్ణదేవరాయలంతటి గొప్పవాడు కొక బొయినను పికిందగులోడి నామాన్యకుమాత్రముకాదు. ఇంచుమించుగా నుత్తరదేశమున కంతకును సార్వభౌముడు." అని చెప్పి దీనికాధారముగ 'అద్వాక్ నో హిస్తరీ ఆఫ్ ఇండియా' అనుగ్రంథమునుండి యొక ప్యాసేజ్ నుదహరించివాడు. శకందర్ లోడి శర్మ గారు చెప్పినట్లు శూరార్ గనగుడే. పెక్కురు రాజులను జయించాగులను జయించినమాటయు వాస్తవమే. కాని 'పె యంశే'ను లభితు కృష్ణరాయలచే పరాధులు దుకొనిన యెట్లు నిరూపింపాలి? ఒకచో జయమంది నాతడు మఱియొకతావునను, ఒక చురుమున జయమందినవాడు మఱియొక సమయమున పరాజయమును పొందియుండగూడదా? హిందూలు కృష్ణని రణరంగమునను, నెహలియర్ నాటగూ సంరామమునను, హిల్లరు స్వాలీన్ గ్రాడ్ ముట్టడిసంస్థమునను పరాజయమును పొందియుండలేదా? కొవుం యెంత మగటిమిగల శూరుడైనను సికిందర్ లోడి మోటుమి నగుట యసంభవము కావాలను. ఈ సందర్భమున శ్రీ శర్మ గారు మఱియొక ప్రశ్న వేయుచున్నాడు. "అట్టి శకందర్ దిగ్విజయమును అనగింజంతియున్న దానిని గుమ్మడికాయంతి చేసి వర్ణింప మన ప్రబంధకవులు చిచ్చునీసపాదార్థములలో నేల్చి వేయుటలోగల సారస్వతమేమి?" కవులు నిరంకుసులు. వారి చిత్రకృత్తిని బంధమైనది. రాయమారుయస్థమున ఆదిల్ షాహుపై గృష్ణరాయలకళింప విజయము చేకురినది కా. పాశ్చాత్యుడైన న్యూజిజ్ ఆ విజయమును విపులముగ వర్ణించి యుండగా రాయలయాధానంపు లెవ్వగును దానినేల స్మరింపలేదో శ్రీ శర్మగారు చెప్పగలరా?

కృష్ణరాయలచే నోటువడిన శకంధుడు సికిందర్ లోడి కొడుకులకు శ్రీ శర్మగారు చూపిన కారణములలో మఱియొకటి "శకందర్ నానుజేయు నింక కొంతమంది గలరు. వారిలో రాయల సమకాలికుడైన డైనను పెద్దన చేర్చొనిన శకంధుడు కావచ్చునా?" కృష్ణరాయల సమకాలికులలో శకందర్ నానుజుగలెన ప్రభువులు కలని నిరూపించుట కొఱకు 'ఫర్దర్ సాగ్స్ ఆఫ్ విజయనగర హిస్తరీ' అనుగ్రంథమునుండి సాక్షియును సంగ్రహించి శ్రీ శర్మగారిట్లు వ్రాసి యున్నాడు. "పె చర్చా విజయమును గూర్చి డాక్టరు గిమరయ్య గారె యుట్లు వ్రాసి".

"It is interesting to note that a Sik andar is mentioned as one of the adversaries of the Gajapati Prataparudra in a Sanskrit drama called Jagannatha Vallabha natakam (M.G.O. M. Library R. No. 4198).

The Velicherla grant of Prataparudra Gajapati refers to him as Pancha-gaud-adhinayaka (JAHRs ix P. 56). The apacha gauda-dhatripada of Peddana perhars refers to the dominions of the Gajapati which Krishnaraya invaded"

‘స్థూర్ సోగ్ధన్ అఫ విజయనగర హిస్టరీ’ 1946 లో ముద్రితమైనది. తత్సార్య మేదాతేన నాడు వ్రాయబడినది. శ్రీ శర్మగారు సంతకము ఫ్రీబరీలో పరిపత్పత్రియందు ప్రకటించునంత వఱకును యయందు కృష్ణరాయల విజయశాసన మున్నదని యెవ్వఱు నెఱుగరు. శ్రీ త్ర చక్ర తాంశ ములు వెలవడినపుడు తత్సార్య ముగొఱయైన సామ్రాజ్యము నాధారపఱచుకొని చేసిన సిద్ధాంతములు తత్సార్యమున నంగీకారములేనను నా గృహించి వలసిన యవశ్యకత నింతకుముందే వివరించి యున్నాను. కావున 1940 ప్రాంతమున చేసిన సిద్ధాంతమిప్పటి నా యభిప్రాయమునకు బంధము గావాలను. జగన్నాథవల్లభనాటక విజయమునందు ప్రతాపరుద్రగజపతియొక్క ప్రతిపక్షిగ భేర్లోన బడిన సికందర్ ఎన్ఫడ్డో కాను; అతడు ఢిల్లీ శ్వర్ణదేవ శికందరుగొడియే. అతడు యునావురాధినాథుడైన హుసేన్ షా మార్క్సి నోడించి యతని రాజ్యమును మారింఁచెను. హుసేన్ షా ప్రతాపరుద్ర గజపతి నాశ్రయించెను. ఏకాగ్రముచేతనో ప్రతాపరుద్ర గజపతి సికందర్ లోడి నెదిర్చి యుద్ధముజేసి విజయము జేకొనెను. ఆ విజయకార్యమున నే ప్రతాపరుద్ర గజపతి ‘పంచగౌడాధినాయక’ గని బిరుదు గలిగించినది. ఈ పట్టున నీక్రింది యంశములను స్మరణకు దెచ్చుకొనుట యుక్తము:- (1) కృష్ణరాయలకాలమున పంచగౌడాధిపతి కృతటికి గకబాయిసను నంగుచాల భాగమునకు సికందర్ అను మహమ్మదీయ ప్రభువు అధిపతియై యుండెను. (2) అతడు ప్రతిపరుద్ర గజపతితో యుద్ధముజేసి యోడిపోయెను. (3) కృష్ణ దేవరాయలు పంచగౌడాధిపతిపై దండవడిలు వాడు. (4) అతడొక శికందరు (శికందర్) ను జయించి యరిగావుగ జేసికొనెను. శ్రీ. శి. 1517వఱకు ఢిల్లీ పతానురాజ్యమును పాలించిన శికందర్ లోడి యొక్కడును, 1526 లో మూడుమాసములకాలము గుజరాతును పాలించిన శికందర్ షా యొక్కడునుదప్ప రాయల సమకాలికులైన భౌంత్రియ మహమ్మదీయ ప్రభువులలో శికందర్ నామధానిలు పఠియెవ్వరును గాన రాదు. కలకేని వారిని శ్రీ శర్మగారు పేర్కొందురుగాక.

ప్రబంధములలోని పద్యములనుబట్టి చక్ర తాంశముల సిద్ధాంతీకరించుట గూడ ప్రమాదము అని శ్రీ శర్మగారు హెచ్చరిక నేయుచున్నారు. ఇది చరిత్ర పరిశో

ధకులందఱును గమనము నందుంచుకొని మననము జేచు దగినసంగతి. ప్రమాదమెట్లు కలుగునో తార్కాణించుట కొఱకు మనుచరిత్రలోని వ్రతులు కాళి కురు కరూళి అను వాక్యాసాంతపద్యమును గొని, “దీనినిబట్టి కురుగు, కాళి, కురు, కరూళి, కోశల, ఆంధ్ర, పింగు, బాహ్లిక, ఆంధ్ర, వంగ, వింహరీ కేశాధీశుల రాజకుమారులు కృష్ణరాయల కూడిగము నేముట యెంత యథాగమ పెసిన పద్యములలోని నానావిపతి శికందరు సింధురాష్ట్రముల రిగావు లగుటకూడ నట్టికే కావచ్చును” అని వాగు వ్యాఖ్యానము జేసినాడు. అనగా రెండును అబద్ధములే యని వారి యభిప్రాయము. శ్రీ శర్మగారింటి పరిశోధకులుగూడ యతిశయోక్తులనుండి వాదవ చక్ర తాంశములను వేర్వేలుపజాలకపోవుట శోచనీయము. శ్రీ శర్మగారు ఉదాహరించిన ‘కురుగు, కాళి, కురు, కరూళి’ అను పద్యమున పెద్దనాగని వర్ణింపబడినది చక్ర తాంశములు గావు. కృష్ణదేవరాయల సామ్రాజ్యములను చాటించుటయే యతని యుద్దేశము— పెద్దన చక్ర తాంశముగాడు; మనకవి-కావున నతడు పరంపరాగతి మెదచ్చుకవి సంప్రదాయము ననుసరించి నానాకేశాధిపతులను రాయల గూఢిపత్రికను నంగీకరించి తత్సార్య ముగ దిను పుత్రికల వాతని కూడిగమునకు నంకించి తెల్పినాడు. ఈపట్టున శికమహేశ్వరుని గురించి యతని రాయబారి విక్రమాంగుని పేరొలగమున జెప్పినట్లు బల్కిన ‘కన్యగొనివచ్చి కానుక గానిచ్చి మురికి కాళి కరూళి మద్రపతులు’ అను సీసపాదమును స్మరింపనియొప్పుది. నానావిపతి శికందరు సింధురాష్ట్రములు కృష్ణదేవరాయల కరిగావులగుట గూడ అబద్ధమని వాదించిరి గదా శ్రీ శర్మగారు. నానావిపతి శికందరుల మాట యటుండనిండు—వీరిలో బ్రథముల విషయ మజ్ఞాతము; ద్వితీయులది వివాదగ్రస్తము; కాని సింధురాష్ట్రమును అనగా గజపతి కృష్ణరాయల కరిగావుల యథార్థము గాకపోవుట యెట్లొ నిరూపించవలసిన బాధ్యత శ్రీ శర్మగారిమీద నున్నది. మఱి వై సీసపద్య ప్రథమపాదము జెప్పిన యుద్ధయగిరి విజయముగూడ పెద్దనాగని కల్పనమే యగునా? ఉదయగిరిమొదలు శ్రీ కూర్మమువఱకు దేశము పొడుగునను తెక్కుతావులంగు గానవచ్చు కృష్ణరాయలయొక్కయు, నతని దండనాయకులయొక్కయు శిలాశాసనముల కేమి జవాబు? రాయల సమకాలిక పాశ్చాత్య చరిత్రకారుడైన న్యూనిజాన్గిలించిన కలింగజైత్ర యాత్రాగ్రంథమున కేమి జవాబు? అన్నియు నెబ్బకల్పనలని ప్రోసి పుచ్చుటలసిదేనా?

3

కృష్ణరాయలు జైత్రయాత్ర నడిపిన ఆపంచ గౌడాధిపతిపదము మనుచరిత్రకా కారులు చెప్పినట్లు

రాయల గయశాసనము జయశాసనమే

కన్నోజి మొదలయిన గంగాతీర్త శకమనియు నతనిచే పంధూతుడై యుని కరిగావైన శకంబగును ధీన్తీ పరాను సామాజ్యాధిపతియైన సికందర్ లోడియే యనియు వచించితిని. ఈ యభిప్రాయము సమంజసము గానీ కృష్ణ గాయలు పంచగౌడరాత్రిపై గయనియు శాసనకాలము (క్రీ. శ. 1521 జూలై 2 వ తేది నుంగరి వాగము)నకు ముందొక పారి దండుచేసినట్లు చెప్పవలసి యున్నది. ఏలనగా గయవిజయ శాసనము వేయించి నప్పుడు పంచ గౌడరాత్రిని పోలించుచుండినాడు ఇబ్రాహీమ్ లోడి. ఇతడు సికందర్ లోడి పుత్రులలో త్వష్టుడు—క్రీ. శ. 1517 వఱకు రాజ్యముచేసి తిండి పోగుక గడుదైన ఇతడు పితృయమైన సింహాసనము నధి స్థించెను. కావున నేననుకొనునట్లు కృష్ణరాయలలోడి యతిని కరిగావైన శకంబగుడే ఇబ్రాహీమ్ తిండియైన సికందగు లోడియైన పక్షమున. కృష్ణ గాయల దండె గూత్రియు శకంబగుని మోలమియు సికందగు లోడి రాజ్యకాలమున నే - అనగా క్రీ. శ. 1517 నకుముందే జరిగియుండవలయును. కృష్ణదేవరాయలు క్రీ.శ. 1509 జూలై గుగన్లులలో వజ్రసింహాసనాధిపతియై పల్నాటి పీఠుడాయెను; కావున కృష్ణరాయల పంచగౌడరాత్రిపై దండెగూత్రియు, సికందగులోడి పరాజయమును క్రీ. శ. 1509. 1517 ల మధ్యకాలమున జరిగియుండవల యును. కృష్ణరాయలు ఉత్తరాశా దిగ్విజయ మొనర్చి నట్లు ఆము క్రమాల్పదలలో చెప్పకొనియున్నాడు.

అలక శోడకగట్టికొ ఖుసప్రుతి

హాన్తి నరరాసానిపు

దృలు వొగుని చలచ్చమాగజమదా

సారపుతి నీర్తిపు

పల్లనస్యంబికి యోధాటి ధిరిగా

కట్టించితా దృష్టి కే

గుఃఖానోగ్రకపాల మర్దిపహరి

దూబాంగల శ్రీశీకిన.

ఈ పద్యముయొక్క చతుర్థపాదమున తేర్కొన బడిన ఏనులఖానుడు విజాపురపాలకుడయిన యూసుఫ్ ఆదిల్ ఖానుడేనుని కీ. తే. కే. వి. లక్ష్మణరావుగారు నిరూపించియున్నారు. ఈ యూసుఫ్ ఆదిల్ ఖా నుడు క్రీ. శ. 1510 లో మృతిపొందినట్లు చెరిగా చెప్పచున్నాడు. అతని మరణము తొలలొండకడ సంభవించెనని బుర్హాన్ - ఇ - ముఅజిర్, త రిఫ్ - ఇ - ముహమ్మద్ కుత్బుషాహి యను మహమ్మదీయ చరిత్రల వలన తెలియుచున్నది. కావున ఆము క్రమాల్పదలలో తేర్కొనబడిన కృష్ణరాయల యధిపహరిశ్లేత్రయాత్రి క్రీ. శ. 1510 లో నడచెనని నిశ్చయింపవచ్చును. ఈ యధిపహరిశ్లేత్రయాత్రి పంచగౌడరాత్రిపై నాగిన దేమో! మఱియు గృష్ణరాయలకు యవనరాజ్యస్థాపనా

చార్యమును బిరుదొకటి కలదు. ఇది క్రీ.శ. 1513 నుండి యతినిశాసనములలో గుఱుగువలన తత్త్వాప్తమే యతి డెవ్వడో యొకమహమ్మదీయ ప్రభువును అతినిరాజ్య మున సుప్రతిష్ఠించి గయించెననుట తెల్లము. అతి డెవ్వడెవనో!

కృష్ణదేవరాయలు పంచగౌడరాత్రిపరముపై నేల దండు వెచ్చలలసినచ్చెనో తెలియదు. కేవల కీర్తి లాలసతియే యునా? లేక యంతఃకల ప్రబలకారణ మెన్ని యేనియు నుండియుండునా? ప్రస్తుతియు మనకు గల చరిత్రజ్ఞానమును బట్టి యీ ప్రశ్నలకు తెగిన సమా దానము చెప్పొకట హింసపక్ష; కాని యని యుత్తిగా పథమున హిందూ సాహస్యదీక్ష సాతియుల సంఘస్థిగా కీడుమై జగరుచుండినవోలు. మహమ్మదీయ ప్రభు వులు హిందూధర్మమును నిర్మూలము చేయ నేచ్చెయించి తమ సంకల్పము నెఱవేర్చుకొనుటకు నిరంతరము కృష్ణ సల్పచుండిన. సికందగులోడి స్వసతాభిమాని, సగుమతి ద్వేషి. నిజమతిమంబలి గుభిమానము పెంపున హిందు వుల నధిదాగుగముగ వీడంచెను. హిందూ దేవాలయ లను విఱుగ గొల్పించి వాని స్థానమున మసీదును గట్టించెను. విగ్రహములను తురిమిలు గావించి యాతునకలను మాంసవిక్రయమునగు కసామనారిచే తొకరాటుగ వాడుకొన నియోగించెను. తీర్థములలో గ్రుంకరాదని శాసించి దేశాంతిరాజులయందొగూత్రి కులను ఘోరముగ బాధించెను. స్వసతాభిమానులైన హిందువుల ననేకులను బంపించెను. 3

హిందూ సర్వస రక్షకుడైన కృష్ణరాయలు సికందగులోడి కృత్యములను సహింపక యతినిపై దండునడలియుండవచ్చును ఈ దండెగూత్రి విజయ వంతముగ గొనసాగెనని పెద్దవాగ్యుని న కల్యణులవలన విదితమగుచున్నది. యుద్ధమున సికందగులోడి పరా ధూతుడయి హిందూమత చారిత్ర్యవహారగులను దన రాజ్యమున నిరవధిముగ సాగనిచ్చుట కొరకే సంతి చేసికొని యుండవచ్చును. సికందర్ లోడి గతించిన వెనుక అతని పుత్రుడు ఇబ్రాహీము పూర్వము తన తిండి రాయలతోనేసికొనియుండిన యొడంబడిక నులంఘించి హిందువులను మరిల వీడించుట కారం భింప గ గృష్ణదేవరాయలు మరల పంచగౌడరాత్రిపై దండుచేసి ఇబ్రాహీమ్ ను యుద్ధమున పరాజితుని గా వించి గయయగు విజయశాసనమె తిండియుండును.

భారతీయ వ్రాసిన చరిత్రను చూచి మనకు తెలిసిన విషయ మల్లము. తత్త్వాప్త మపరిచితమైన చరిత్రాంశమేదైన బహులపడినపుడు మన యుగగౌర యొన జ్ఞానము సాధాగము చేసికొని యవి శూద్రములని చెప్పి వాని కపార్థమును గల్పించుట పాపిగాగు. భావి పరిశోధన వాని సత్యాసత్యములను వెల్లడిచేయగలను.

3. History of Medieval India.

మ న శ్చై శ వ ము

శ్రీ సి. నారాయణరెడ్డి

లోకవృత్తి మాధ్యిక లోలుఁము; తామ
సైకవాసనా దృష్టము; నమ్మద ద్వి
రేఫహాసాంతరమ్ము నాహృదయ; మిందు
చిత్రముగ నేమ శిశుత రసీభవించె.

ఇది నాగుండియ గూడున పొదిగికొనిన మాతనానుభూతి; సనగ-తా
తుద రెక్కలపై బడి రాత్రి దినమ్ములు మంచుబొట్ల తిరుగజారెన్.

నాలో మమూరపింధమ్ము చవుకళించె గగనాన మబ్బుతున్నయును లేదు
నేను మిన్నంటు పెన్నిలపుల్లువైపోతి శారద శర్వరీ చాఢ్యు లేగు
నాలోన సద్యగంధమ్ము వాకలుగట్టె పొడుపు గుబ్బలిని కెంబూతలేగు
నేను కోకిల కుహూస్వానమ్మువైపోతి గున్నమామిడి పూతగొనగ లేగు
నృప్తినియమ తిరిక్తమై భిన్న భిన్న వాసనాస్రగహమ్ములు భాసమాన
నవ్యలోకావృతమ్ములు నాయెడంద శైశవానందపీఠసంస్థాయి యయ్యె.

ఒక కొంత నేపు నద్యోదశస్మందారములతోడ దాగుడుమూతలాడి
ఒకకొంత నేపు వాయుగరుత్తులూది పట్టికొని వ్రేలుచు పల్లటీలు గొట్టి
ఒక కొంత నేపు నిగికిలేచి సుగచాప ఖండమ్ముపై 'జారుబండ' లాడి
ఒక కొంత నేపు చంద్రకరండమందు వెల్గెడి వత్తికోసమై కేలుసాచి
ఇప్తఫేలా విలాస సంతుష్టభావనా తరంగిత స్వాంత సుందరుడనాచు
జగతి నొకమల్లెపూల చెండుగ మలంచి కదలితిని శైశవామ్మనృతుటికలోన.

ఎండేగినా పూలమందలే కనిపించు లేవు మొగమ్ము చిట్లించు మ్రోళ్లు
ఎటుచూచినా పూర్ణిమేందువులే రవణించు కస్సుబుస్సాగు చీకట్లు లేవు
ఎటు విన్న మత్త్రకేకృతులే ప్రతినదించు లేవు పుచ్చములు వాలెను నెమళ్లు
ఎటుగన్న చిరునవ్వులే ఇవతాళించు మనుజరూపభజంగమములు లేవు
ఒక శర త్రిక వర్షర్తు వొక వసంత మను వివేచనీయావస్థ నతిగమించు
శబలిని మృదూహ సంపుటి శైశవమ్ము నను రసైకదృశాభిగమ్యునిగ జేసె.

ఏపూర్వ జనుః పుణ్య ప
రీపాక మ్మిటుల అంకురించెనొ శిశుతా
రూఢకమై నా యెడలో;
ఆ పుణ్యమి నాదు జీవితాశయ మగుతా!

సోవియట్ రష్యాలో ఆర్థికప్రణాళికలు

శ్రీ బులుసు వేంకటసుబ్బారావు

విప్లవ పరిపాలన ఫలితంగా కాని, నిరంతర యుద్ధాలమూలంగా కాని ఆర్థిక పునోగమనం తర తరాలుగా కుంటున్నదన అనంతరం, విముక్తి లభించిన అనేక నూతన స్వతంత్ర దేశాలకు కేవలం మూడు నాలుగు దశాబ్దాల అల్పకాలంలోనే మహత్తరార్థికాభివృద్ధిని సాధించ కలిగిన సోవియట్ రష్యా ఆర్థిక ప్రణాళికల ఆదర్శప్రాయాలుగా నిలిచాయి. ఇండోయా, చైనా మొదలైన దేశాల్లో ఆ ప్రణాళికల అనుకరణానికి ప్రభుత్వాలు కృషి ప్రారంభించాయి. ఈ పరిస్థితి ఆయా దేశాలలో గెండు విభిన్నాభిప్రాయాలకు దారితీసింది. ఒక్కటి: రష్యా ప్రణాళికల అనుకరణాన్ని బలపరచేది. మరొకటి: ఇంగ్లండు, అమెరికా మొదలైన దేశాలలోని పెట్టుబడిదారీ విధానాన్ని బలపరచేది. మిదటి అభిప్రాయాన్ని బలపరచేవారు రష్యా, చైనాలను, రెండవ అభిప్రాయాన్ని బలపరచేవారు అమెరికా, ఇంగ్లండు దేశాలను భూతల స్వర్ణాలుగా చిత్రించడం జరుగుతున్నది. ఈ సంబంధంలో ఏదో ఒక పద్ధతిని ఆంధానుకరణం చేసేకన్న, రెండింటి నుంచి చెదలను జాగ్రత్తగా పోషించి, ఒక సమన్వయ మార్గాన్ని ఎన్నుకోవడం ఉత్తమం. రష్యా ప్రణాళికలను, అభివృద్ధిని, బాగోగులను స్థూలంగా పరికిద్దాం.

బోల్షివిక్ విప్లవానికి పూర్వం, సార్ చక్ర చక్రవర్తుల కాలపు రష్యాలో ఆర్థిక పునోగమనానికి ఒక కార్యక్రమం, ప్రణాళిక, అంటూ ఏమీ ఉండేది కాదు. కమ్యూనిస్టు విజయనంతరం దేశానికి ఒక ఆర్థిక పునోగమన పథకం అంటూ ఏర్పడింది. మొదట్నుంచి, బాటి ఆర్థిక శ్రేణుస్సుకు మూల నూత్రాభారీ పరిశ్రమల తీవ్ర పునోగమనమని రష్యా ఆర్థిక శాస్త్ర నిపుణుల ప్రబల విశ్వాసం. రష్యా ప్రణాళికలన్నీ ఈ విశ్వాసాన్ని పురస్కరించుకొనే రచనలప బడ్డాయి. వర్గసాయంకన్నా, గ్రామీణ, లఘు పరిశ్రమలకన్నా జాతీయీకృత పటిష్ఠత్వానికి భారీ పరిశ్రమలకే ప్రాధాన్యం ఇవ్వబడింది. ఇకా పెద్ద వివాదగ్రస్తమైన విషయం.

ఈ మూల నూత్రాన్నటుంచి, సోవియట్ రష్యా ప్రణాళికలను పరిశీలించే ముందు వారి ఆర్థిక రాజ్యను తిత్వాన్ని మనసులో ఉంచుకోవాలి. వారి ప్రభుత్వానికి సర్వంసహాధికారం, ఆర్థిక రంగంలో అన్ని విషయాలపైనా, ఉంటుంది. ఉత్పాదక శక్తులన్నీ ప్రభుత్వ వశం చే ఉంటాయి. ఈ కారణం వలన పరిశ్రమలను నడిపించడంలో ప్రభుత్వ రంగం, పెట్టుబడిదారుల రంగం, వాటి మధ్య సంఘర్షణ, ఇత్యాది విషయాలకే ప్రసక్తి ఉండదు. ఉండేవంతా ప్రభుత్వ రంగమే. అందువలన ఒక పారిశ్రామిక సంస్థకు, మరొక పారిశ్రామిక సంస్థకు స్పర్ధ సంభించడం, ఒకటి అంతరించి, రెండవది పైకి రావడం అనేది ఉండదు. పరిశ్రమల వృద్ధి ప్రభుత్వం ఏలా కావాలంటే అలా జరుగుతుంది. పెట్టుబడిదారీ దేశాల్లోవలె వర్గాల ఒక్కమాటుగా పెరిగిపోవడం, పాటుపోట్లు రావడం, ఈ కమ్యూనిస్టు దేశాలలో ఉండదు. తరువాత, ప్రభుత్వానికి, ప్రజలవలె లాభేచ్ఛ పరిశ్రమల స్థాపనకు ప్రధానాశయం కాదు కనుక, దీర్ఘకాలికంగా దేశానికి ప్రయోజనకరమైన పరిశ్రమల స్థాపనలో ప్రభుత్వ కృషి సాధ్యమవుతుంది. మరొక సాధ్యత ఏమంటే, పరిశ్రమలలో లభించే “మిగులు” అంతా ప్రభుత్వానికే లభ్యం కావడం వలన నూతన పరిశ్రమలను స్థాపించడానికి ఎక్కువ ఆటకొలం ఉంటుంది. మనదేశంలోవలె పారిశ్రామిక లాభాలపై ‘పన్నులు’ విధించడం ఉండదు.

రష్యా ప్రథమ పంచవర్ష ప్రణాళిక 1927 వ సంవత్సరంలో ప్రారంభమై 1932లో అంతమైంది. దీని తరువాత ద్వితీయ పంచవర్ష ప్రణాళిక 1937 లో అంతమైంది. తృతీయ ప్రణాళికలో మూడవ సంవత్సరంలో రష్యా ద్వితీయ ప్రపంచ మహాసంగ్రామంలో మునిగిపోయింది. సమరం ముగియగానే 1946 లో చతుర్థ పంచవర్ష ప్రణాళిక ప్రారంభమై 1951 లో అంతమైంది. 1956 లో పంచవర్ష పంచవర్ష ప్రణాళిక ఆఖరించే. 1959 నుండి 1966 వరకు బ్రహ్మాండమైన పస్తర్ష ప్రణాళిక అమలుకు తీవ్రకృషి జరుగుతోంది.

ఈ ప్రణాళికలను గురించి మనకు వివరమైన వివరాలు లభ్యం కాక పోయినప్పటికీ, రష్యా నాయకులు చెబుతున్న దాన్ని బట్టి మా స్త్రీ ప్రణాళికలు చాలా భారీననీ, అన్నీ ఆఖరికేమైన విజయాన్ని సంపాదించాయని గ్రహించాలి. మొదటి పంచవర్ష ప్రణాళికలోనే భారీ పరిశ్రమల స్థాపనకు అమితమైన పెట్టుబడిని ప్రభుత్వం వ్యయం చేసింది. మాక్స్ ఇంకో చెప్పాంటే, మొదటి పంచవర్ష ప్రణాళిక రష్యా భవిష్యత్పై ప్రాథమిక ప్రభావానికి ప్రాధాన్యత అని చెప్పాలి. ఇది కేవలం పారిశ్రామిక ప్రణాళిక. ఈ ప్రణాళికా వ్యయాలకు సోవియట్ రష్యా సంపూర్ణంగా స్వచ్ఛంద ప్రభుత్వమే ఆదారపడటాని చివ్వింది 1928-1932 అనగా, 1928 మొదలు, ప్రథమ పంచవర్ష ప్రణాళికాంతానికి ప్రభుత్వం పెట్టిన పెట్టుబడి 112.5 వేల మిలియన్ల రూబుల్లు. ప్రథమ పంచవర్ష ప్రణాళికలో పారిశ్రామిక ఆభివృద్ధికి 26.8 వేల మిలియన్ల రూబుల్లను వ్యయంపరచారు. దీనిలో 20.0 వేల మిలియన్ల రూబుల్లు భారీ పరిశ్రమల స్థాపనకు వినియోగించారు. ఈ ప్రణాళికలో ఇనుము-ఉక్కు-బొగ్గు-విద్యుచ్ఛక్తి మొదలైన మూలపదార్థాల ఉత్పాదక పరిశ్రమలకు ప్రాధాన్యం ఇవ్వబడింది. ఈ ప్రణాళికాంతానికి క్రొత్తగా ఒక్కొక్క ట్రాక్టర్లు ఉత్పత్తి అయ్యాయి పరిశ్రమల ఆభివృద్ధికి కేటాయించిన సామగ్రిలో పోలిస్తే, వ్యవసాయాభివృద్ధికి కేటాయించినది బాగా స్వల్పమని చెప్పాలి. 1927-1932 లో పరిశ్రమలకు 26.8 వేల మిలియన్ల రూబుల్లు కేటాయించగా, 1925-1932 లో వ్యవసాయానికి, 6.8 వేల మిలియన్ల రూబుల్లను మాత్రం కేటాయించారు.

ద్వితీయ పంచవర్ష ప్రణాళికలో భారీ పరిశ్రమలకు 55.9 వేల మిలియన్ల రూబుల్లను, సాదా పరిశ్రమలకు 19.5 వేల మిలియన్ల రూబుల్లను కేటాయించి, వ్యవసాయానికి కేవలం మనకు 81 వేల మిలియన్ల రూబుల్లను కేటాయించారు. దీనితో పారిశ్రామిక పునోద్ధృతిని నిరవహించి చెప్పవచ్చును. తృతీయ పంచవర్ష ప్రణాళికలో పరిశ్రమల వృద్ధికి ఇంకా పెద్దమొత్తాలను కేటాయించారు. 1938-41 వరకూ, భారీ పరిశ్రమలపై 54.6 వేల మిలియన్ల రూబుల్లు, సాదా పరిశ్రమలపై 28.7 వేల మిలియన్ల రూబుల్లు వ్యయంపరచారు. వ్యవసాయానికి కూడా ఎక్కువే కేటాయించినప్పటికీ, పరిశ్రమలకు కేటాయించిన

చిన దానినిద తక్కువగానే ఉంటుంది. ఈ మూడు సంవత్సరాలకు వ్యవసాయానికి కేటాయించిన మొత్తం 86.9 వేల మిలియన్ల రూబుల్లు. పారిశ్రామిక రంగంలో క్రమంగా మోటారు, రైలింజనాలు, ఓటోలు, విమానాలు, విద్యుదంతాలు, రసాయన ద్రవ్యాలు ఉత్పత్తిచేసే పరిశ్రమలు స్థాపించబడి ముందకు వేశాయి. చదువు పరిశ్రమ, శిశువృత్తి కేంద్రాలు విస్తారంగా వృద్ధి పొందాయి. ఈ మూడు ప్రణాళికలలోను పారిశ్రామిక రంగంలో చేసిన కృషి ఫలితంగా 1940 వ సంవత్సరానికి, సోవియట్ రష్యా ప్రపంచంలో పారిశ్రామికీకృతిలో ద్వితీయ స్థానాన్ని ఆక్రమింపకలిగింది. ఆరోగ్యాభివృద్ధి కూడా క్రమంగా ఎక్కువ అవుతోంది.

ద్వితీయ ప్రపంచ సంగ్రామం మూలంగా, 1940 లో మానవ ప్రణాళికను నిలిపివేయవలసి వచ్చింది. అయితే, సోవియట్ అధికారుల నాణ్య ప్రకారం, యుద్ధ సమయంలో పనితీరు, మొత్తం 140 వేల మిలియన్ల రూబుల్లు పరిశ్రమల ఆభివృద్ధికి వ్యయం చేయబడినాయి. దీనిలో 120 వేల మిలియన్ల రూబుల్లు భారీ పరిశ్రమలకు కేటాయించబడినాయి. యుద్ధాంతరం పున్నాకాగా కౌగ్లక్రమం అతి రమంగా కొనసాగింది. 1946 లో చతుర్థ పంచవర్ష ప్రణాళిక అమలులోనికి వచ్చింది. దీనిలో 411.5 వేల మిలియన్ల రూబుల్లకు పారిశ్రామిక వ్యయం పెరిగింది! పంచమ పంచవర్ష ప్రణాళికలో ఈ సంఖ్య 454.4 వేల మిలియన్ల రూబుల్లకు పెరిగింది. ఈ పది సంవత్సరాలలోను, పారిశ్రామికాభివృద్ధికి శక్తి చేసిన సామగ్రి, సంగ్రహానికి పూర్వం (1940-1946) చేసిన సామగ్రి కన్న అయిన రెట్లు ఎక్కువ! ఓల్గా, నీఫర్, కామా, ఇర్టిష్, అంగారా వగులమీద బ్రహ్మాండమైన జల విద్యుదుత్పాదక కేంద్రాలు నిర్మితమై, పరిశ్రమలకు కొరతని శక్తిని సరఫరా చేయసాగాయి. ఈ మాతన నిర్మాణం ఫలితంగా, 1956 వాటికి 82 మిలియన్ల కిలోవాట్ల శక్తి ఉత్పత్తి అయింది.

ఈ పంచవర్ష ప్రణాళికల మూలంగా పారిశ్రామిక రంగంలో రష్యా ప్రపంచంలో ఒక ఉన్నత స్థాయికి రాగలిగింది. ఉక్కు ఉత్పత్తి 1918-1940లో అయినప్పటికీ రెట్లు పెరిగింది. బట్టల ఉత్పత్తి 85%; జాతీయదాయం కూడా బాగా పెరిగింది. 1940 లో జాతీయదాయం 100 అనుకుంటే 1950 లో అది 164 కు, 1957 లో 284 కు, 1958 లో 360 కి పెరి

సోవియట్ రష్యాలో ఆర్థిక ప్రణాళికలు

గింది. అదేవిధంగా పారిశ్రామికీకృతి కూడా అత్యవ్వకాలలో ఉన్నత శిఖరలను స్పృశించింది. పారిశ్రామికీకృతి 100 అయితే, 1950 లో 178కు, 1957 లో 889 కి, 1958 లో 420 కి పెరిగింది. అంతే ఈ యెనిమిది సంవత్సరాల కాలంలో 4.2 రెట్లు పెరిగిందన్నమాట. 1917 వ సంవత్సరంలో ప్రపంచానికింతకంటే కలిసి మొత్తం పారిశ్రామికీకృతి 100 అయితే అందులో రష్యా ఉత్పత్తి కేవలం 28 మాత్రమే! అయితే, ఈ వాడు సోవియట్ రష్యా ఉత్పత్తి 20 పాళ్ళకు పెరిగింది. పారిశ్రామికీకృతి విషయంలో విశోపా కంపెనీలో ప్రథమ స్థానాన్ని, ప్రపంచంలో ద్వితీయ స్థానాన్ని రష్యా అలంకరించుకొనింది.

రష్యా ఆర్థిక ప్రణాళికలలో 1958 వరకూ అయి జరిగిన పంచవత్సర ప్రణాళికలన్నీ ఒక ఎత్తు, 1958-1955 వాకు రెండున్ను సప్తవత్సర ప్రణాళిక ఒక ఎత్తు అని చెప్పవచ్చును. ఇంతి ధవన్యముతో కూడుకొన్న బ్రహ్మాండమైన ప్రణాళిక ఏ ఇతర దేశంలోనూ, ఎన్నడూ సిద్ధపంచబడలేదు. సోవియట్ కమ్యూనిస్టుపార్టీ 21 వ సమావేశంలో ప్రధాని కృశ్చేవ్ ఈ బృహత్పితృణాళికా స్వరూపాన్ని సూచించారు. పారిశ్రామికీకరణలో పాశ్చాత్య దేశాల నన్నీంటిని అధిగమించి, రష్యా ప్రజల జీవన ప్రమాణాలను అత్యున్నతస్థాయికి పెంపొందించు చేయడమే ఈ ప్రణాళిక ఆశయం. 1958 వ సంవత్సరపు పారిశ్రామికీకృతి కన్న ఈ సప్తవత్సర ప్రణాళికాంతానికి నూటికి 80-85 పాళ్ళు పెగుగుతుందని అంచనా వేశారు. అలాగే నిత్య వసరల ఉత్పత్తి 60.65 పాళ్ళు పెరగలగు. ఇనుము ఉత్పత్తి 70 మిలియన్ల టన్నులకు, ఉక్కు ఉత్పత్తి 91 మిలియన్ల టన్నులకు ప్రణాళికాంతానికి పెగుగుతాయి. రవాణానికైనావ్యల ఉత్పత్తి ఈ విశవత్సరాలలోను కూడు రెట్లకు పైగా పెంపొందుతుంది. ఐదురు ఉత్పత్తి కూడు రెట్లు పెరిగి, బొగ్గు అవసరాన్ని తగించి వేసుంది. అటు యంత్రాంగం సైకల్స్, విద్యుచ్ఛక్తి రజ్జింపవుతుంది. వ్యవసాయోత్పత్తి నూటికి 70 పాళ్ళు పెరుగుతుంది. ఒక లక్ష బ్రాక్టర్లు అదనంగా ఉత్పత్తి అవుతాయి. పశుసంపద పెంపొంది మాంసం, పాలు, గ్రుడు అన్ని విధంగా ప్రజలకు లభ్యమౌతాయి. రవాణా సౌకర్యాలు కూడా చాలా వృద్ధి అవుతాయి. మరొక అత్యుత్తరమైన విషయం ఏమంటే, ఇంత భారీ కార్యక్రమం జరుగుతూన్నా

కూడా పన్నుల భారం బాగా తగ్గటండుకు కృషి జరుగుతుందట!

1928 నుండి ఇంత బృహత్పితృణాళికా కార్యక్రమం అమలులోపెట్టి, సోవియట్ రష్యా తొన్ని రంగాలలో అత్యుత్తరమైన అభివృద్ధిని సాధించుకొనిన మాట వాస్తవమే అయినా, ఈ ప్రణాళికలు అనేక విధాలుగా విమర్శింపబడాయి.

మొట్టమొదట గణంపరిగిన విమర్శ, - రష్యాలో పారిశ్రామికీకృతి, వ్యవసాయాన్ని నిర్లక్ష్యంచేసి, ఆహార ధాన్యాలను ఎగుమతిచేసి ప్రజలను కష్టనష్టాలకు గురిచేయడంద్వారా సాగ్యమైనది. 1918-1950 మధ్య కాలంలో పారిశ్రామికీకృతి 5 క్ష రెట్లు పెరిగినప్పటికీ గోధుమ ఉత్పత్తి కేవలం 6% మాత్రమే పెరిగినది. రష్యాలో 1911-1932 మధ్యకాలంలో ఆహార ఉత్పత్తి తగ్గినాయి, యేమం సంభించినట్లుకు కూడా, ప్రభుత్వంచేసిన ఎగుమతులలో అత్యధికి భాగం ఆహార ధాన్యాలేనని ఆర్థిక శాస్త్రవేత్త ఎ. బైకోవ్ "సోవియట్ ఆర్థిక వ్యవస్థ" అన్న గ్రంథంలో కేర్కొన్నారు. రష్యాలో జరిగిన భారీ పారిశ్రామిక వ్యవస్థానిర్మితికి ఆమిత వ్యయకరమైన విదేశీ యంత్రాంగాం కావలసివచ్చింది. దీనికోరకు రష్యా ఎగుమతి చేయగలిగినవి ఆహార ధాన్యాలు మాత్రమే కాబట్టి, పరిశ్రమలను విశోవిధంగా పెంపొందించాలనే తిహితీలో రష్యా నాయకులు ఆహార ధాన్యాలను విరివిగా ఎగుమతిచేశారు. ఆ ఎగుమతి చేయడంలో కూడా, దేశంలో ఆహార సమస్య విషయంగా ఉన్న సమయంలో చేయడం తీవ్ర విమర్శలకు గురైనది. ఇంకొక విషయమేమంటే, పారిశ్రామిక వ్యవస్థా నిర్మాణానికై ఈ వ్యవసాయరంగంపై ఆధారపడడమే కాక, దానిని నిర్లక్ష్యం చేయడం కూడా జరిగింది. పండిన పంట ఎగుమతిచేయడం, ఎక్కువపంట పండేట్లు చేయడానికి కృషిచేయకపోవడం జరిగింది. ఈ నిర్లక్ష్యాన్ని మొదటినుండి వ్యవసాయరంగానికి కేటాయించిన తిక్కువ మొత్తాలు దుజువుచేస్తాయి.

నిర్మిజీవితంలో మానవుని జీవనప్రమాణాలను పెంపొందించే వస్తుజాలాన్ని ఉత్పత్తిచేయడానికి మారుగా, కేవలం భారీ యంత్రాంగాన్ని తయారుచేయడానికే రష్యా ప్రభుత్వం సృజకత్తులను కేంద్రీకరించిన దని మరొక విమర్శ. అనగా, ఇనుము, ఉక్కు తయారు చేయడంలో ప్రభుత్వం చూపిన శ్రద్ధ, జోళ్ళు, బట్టలు, గృహాలు, కౌగితాలు, సైకిళ్ళు, మొదలైన నిత్యవసరాలను ఉత్పత్తిచేయడంలో చూపలేదని విమర్శ జరిగింది.

ఇక చూడవ విమర్శ పారిశ్రామికీకృతికి సంబంధించినది. పారిశ్రామికీకృతిలోని అభివృద్ధి

కూడా రష్యా చెప్పకుండున్నంత ఆధికంగా లేదని అంకలకు, వాస్తవ పునాదునానికి తాత్పర్యం చూపాడుననీ, ఈ విమర్శ. సోవియట్ రష్యాలో 1918 వాటికి పారిశ్రామికోత్పత్తి బాగా అల్పమైనది. దానితో పోల్చితే ఏ కొద్ది అభివృద్ధి అయినా గెంతు రెట్లు, మూడురెట్లు ఆధికంగా కనబడుతుందని ఈ విమర్శ సాగింజెము. ఇది ఎలాగంటే, 1918 లో 100 రైలింజనను తయారుచేసి, 1940 లో 200 ను తయారుచేసే ఉత్పత్తి వాస్తవికంగా బాగా తక్కువే అయినా రైల్వేల వృద్ధి కనబడుతుంది. ఈ విమర్శలూ కొంత సత్యం ఉంది.

సోవియట్ రష్యా పారిశ్రామికోత్పత్తి విషయంలో ప్రపంచంలో ద్వితీయస్థానాన్ని ఆక్రమింపకలిగినప్పటికీ, ప్రజల జీవనప్రమాణాల విషయంలో చాలా తక్కువ స్థానాన్ని పొందుతుందని మరొక తీవ్ర విమర్శ. ఈ విమర్శ మొదటి గెంతువిమర్శలకు సంబంధించినదే. వ్యవసాయాన్ని నిర్లక్ష్యం చేయడం వలన, పారిశ్రామికోత్పత్తి కొరకు వ్యవసాయదానాలను ఎక్కువ తీసుకువచ్చడం, నిత్యావసరము జాలాన్ని తయారుచేసే బగులు, ఉక్కు, బొగ్గు, ఇనుము మొదలైన వాటిపై దేశీయార్థిక విధానాన్ని కేంద్రీకరించడంవలన, ప్రజలకు ఉద్యోగం అధికంగా దొరికినప్పటికీ, జీతం లభిస్తున్నప్పటికీ వస్తువులు కరువగుండువలన జీవన ప్రమాణాలు పెంపొందడానికి అవకాశం లేకపోయింది. ఈ విధంగా, 1918-1950 లో ప్రతిబిడ్డ ఉత్పత్తిలో 75%, ఉన్న వస్త్రాను ఉత్పత్తిలో 80%, ఆహారదానాల ఉత్పత్తిలో 56% మాత్రం అభివృద్ధి కలిగింది. అయితే ఈ కాలంలో జనాభివృద్ధిని కూడా మనం లెక్కకు తీసుకొంటే, పెగురుల అంతగా కనపడుతుంది. ఈ కాలంలో జనాభివృద్ధి 40% పైగా ఉందని అంచనా వేశారు. అంతేకాక ద్వితీయ ప్రపంచయుద్ధ ఫలితంగా పరిస్థితి మరింత అధ్వాన్నమై, 1952 వరకు యుద్ధ పూర్వస్థితికి కొలుకొనడానికి ఎంతో కృషి అవసరమైంది. అందువలన అభివృద్ధి కుంటుపడడం కూడా జరిగింది.

మరొక విమర్శ ఏమంటే, పరిశ్రమల అభివృద్ధి విషయంలో సోవియట్ రష్యా, బ్రిటన్, హాలెండు, నార్వే, డెన్మార్క్, స్విడెన్ మున్నగు దేశాలలో పోల్చుకోవడం అసమాజంగా వుందని. రష్యా వంటి విస్తృతమైన దేశంలో, సమాజసంపదలతో ముతూగే దేశంలో అంత అభివృద్ధి జరగడం ఒక ఘనకౌగ్యం కాదని, మనం చూడగలగినది, మనపై ఒక్కొంటికి లభించే ఉత్పత్తి కాని, దేశానికంతటా అయే ఉత్పత్తి కాదని, ఈ విమర్శ తర్కరహితం.

ఈ విమర్శలూ ఓటుంగితే, మొత్తం విషయం సోవియట్ రష్యా ఆర్థిక ప్రణాళికలు ఘనమైన విజయాన్నే చూరగొన్నాయని చెప్పవచ్చును. కొన్ని రంగాలలో అభివృద్ధి లాభించిన మాట వాస్తవమే అయినప్పటికీ, ఆర్థిక విధానంలో లోటుపాట్లు కలిగినప్పటికీ, ఏ ఆశ్చర్యంతో సోవియట్ రష్యా నాయకులు ప్రణాళికలు ప్రారంభించినారో, ఆ ఆశ్చర్యాల నెరవేరాయి. విశేషమైన భారీపరిశ్రమల స్థాపన ద్వారా, రష్యా ఆర్థికస్థితిని మహాన్నత స్థాయికి చేరడం వారి ఆశయం. ఈ పద్ధతిలో, వ్యవసాయ రంగం కొంత కుంటున్నదన మాట నిజమే అయినా, దీని కాలికంగా విజయం సంపాదించింది.

సోవియట్ యూనియన్ లో అంత మూర్ఖ విజయం సాధించిన ఆర్థిక ప్రణాళికలు, మన దేశంలో యథాతథంగా అమలించడం సాధ్యపడదు. రాజకీయకారణాలను, సాంస్కృతిక కారణాలను అటుంచి నప్పటికీ, ఆర్థిక దృష్ట్యా కూడా, ఆ విధమైన ప్రణాళికలు మనకు అచరణ సాధ్యం కావు. మొట్టమొదటి కారణం: మనం వ్యవసాయంగాల్ని ఎంత మాత్రం నిర్లక్ష్యం చేయలేము. మనం వాంఛించే వ్యవసాయ, పారిశ్రామిక రంగాలలో సమమైన అభివృద్ధి. రెండవ కారణం: మనదేశంలో పూర్తిగా ప్రభుత్వరంగం, ప్రభుత్వరూపజన్యం కుదగదు. ఒక వంక ప్రభుత్వరంగం, ఒక వంక పెట్టుబడిదారుల రంగం, దేశీయమైన వృద్ధి అవుతూనే ఉంటాయి. కాబట్టి, స్వర్ణ, ధరల పెరుగుదల, ఆర్థికంగా పాటుపోట్లు, సంభవిస్తూంటాయి. సోవియట్ యూనియన్ లో ఇటుకాక ఆర్థిక విధానం అంత బలమైన ప్రభుత్వ వాస్తవాలనే ఇమిడి ఉండడంవలన వారిపై మెచ్చిన రీతిగా పరిశ్రమలను వృద్ధిచేయవచ్చును. మన దేశంలో అనేక సమస్యను పరిష్కరించుకోంటూ ముందుకు పోవాలి. సోవియట్ రష్యాలో సమస్యలు ప్రక్కకు పెట్టబడి పురోగమనం జరుగుతుంది. మన ఆశయం ప్రజల జీవన ప్రమాణాల హెచ్చింపు. వారి ప్రధానాశయం పారిశ్రామికోత్పత్తి హెచ్చింపు. జనాభివృద్ధి మనదేశంలో ప్రధాన సమస్య. వారికీ సమస్యలేదు.

అందువలన వారి ఆశయాలు, వారి సమస్యలు, వారి దేశ ఆర్థికస్థితిగతులు, వారి ఆర్థిక విధానపు తీర్మానము, మనవాటికి పూర్తిగా భిన్నమైనవి. కాబట్టి, ఏ నిర్దిష్ట పథకంద్వారా దేశీయార్థిక అభివృద్ధి జరగాలన్న భావాన్ని మాత్రం వారినుండి మనం అలవరచుకొనడానికి వీలైనదే కాని, వారి ప్రణాళికల అంధానుసరణం మనకు తగదు. మన ప్రణాళికలు సమగ్రమైనవి, ప్రజల ఆమోదముద్రను పొందినవి అయ్యుండాలి. ప్రణాళికలో ప్రతి చిన్న అంశం ప్రజల ఇష్టానికి వ్యతిరేకంగా ఉండరాదు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో -

కృష్ణా బ్యాంజి, తుంగభద్ర దిగువ కాలువ, ఎగువ పెన్నా ప్రాజెక్టు, రొంపేరు స్కీము, రాళ్ళపాడు ప్రాజెక్టువంటి ఎన్నో ప్రాజెక్టుల నిర్మాణం పూర్తి అయింది. వాటి వల్ల కొత్తగా అనేక ప్రాంతాలు ప్రయోజనం పొందుతున్నవి...

ప్రతియేటా కొత్తగా నాలుగువందల గ్రామాలకు విద్యుద్దీపాలు పెట్టుబడుతున్నాయి...

సోబాగ్గు ఉత్పత్తి 1956 లో 17 లక్షల టన్నులు. కాగా ఇప్పుడు 21 లక్షల టన్నులు దాటిపోయింది...

రాష్ట్రంలో కొత్తగా నాలుగు వైద్యకళాశాలలు, రెండు ఇంజనీరింగు కళాశాలలు, అనేక సాంకేతిక విద్యాసంస్థలు స్థాపించబడ్డవి...

సామాజికాభివృద్ధి ఉద్యమం మారు మూల గ్రామాలకు కూడా విస్తరించి దిన దినాభివృద్ధి గాంచుతూ దేశ విదేశ ప్రముఖులు ప్రశంసలను పొందుతూ వుంది...

“ఆంధ్రప్రదేశ్” పత్రికలో -

ఈ సర్వతోముఖాభివృద్ధి కార్యక్రమం విశేషాలను సమగ్ర వ్యాసాలద్వారా, ఛాను చిత్రాలద్వారా ఎప్పటికప్పుడు తెలుసుకోవచ్చు. ఈ మాసపత్రిక విడి ప్రతి ఖాస 18 నయాపైసాలు. సంవత్సర చందా 2 రూ. 16 న.రూ.పైసాలు. పత్రిక ప్రతులను ఏజెంట్లవద్దనుంచిగాని, లేదా ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ సమాచార పౌరసంబంధాల శాఖ వైరెక్టరు కార్యాలయం, హైదరాబాదునుంచిగాని పొందవచ్చును...

ఆంధ్రప్రదేశ్ పత్రికలో ప్రచురణార్థమై సాహిత్య, సాంస్కృతిక, చారిత్రిక, అభివృద్ధి విషయాలను గూర్చి రచయితలు వ్యాసములను, కవితలను, కథానికలను, నాటికలను తదితర రచనలను పంపవచ్చు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ సమాచార పౌరసంబంధమంలశాఖ,
హైదరాబాదు

శ్రావణాభిముఖము

శ్రీ బొడ్డు బాపిరాజు

స్థిలాల సీటి మబ్బలు

ప్రేలిన వందాల తెనుగు వినువీధులలో

లీలాగళిత శ్రావణ

బాలా కమనీయ కైశ్యబంధము లగుచున్.

ప్రత్యూషకింశుకప్రథల కాదంబినుల్

కంజాతవనమత్త కుంజరములు

మధ్యందినాతపాంబర వలాహక పంక్తి

గంగావిహార నౌకావళిమ్ము

సాంధ్యరాగచ్చటా శబలితాద్రమ్ములు

జ్వలదగ్నిహుత వీర నెలనునతులు

సాంద్రచంద్రాతపశ్యామలాంబుధరమ్ము

క్షీరాబ్ధి పర్యంక శేషశాయి

గగనమందిర కుడ్య భాగమ్ములందు

శ్రావణశుభాంగి వ్రాయు చిత్రము లనంగ

ప్రాప్త డంభోధర శ్రేణి పరిధవిలై

భావనా రమ్యములు నభిప్రసాంగాముల.

నింగి నీలంపు మొగసాల నింద్రచాప

మేడు వన్నెల వెలిగె; మిన్నేటిపైన

దేవతాస్థాన శిల్పులు తీర్చికట్టి

నట్టి రత్నాల వంతెన యగునొ ఏమొ!

మండుటెంజల ఓగ్రమింగి మబ్బుక్రమ్మ

మబ్బులను చీల్చుకొని ఎండ మాడ్చివేసె

దాని గవ్వించి వచ్చెను వానజల్లు

ఆకసమ్ము దాగుడుమూత లాడుకొనెను.

శ్రావణాశ్రము

అమరకన్యలు మిన్నటి యలల నోలి
మబ్బు తునకల నవరించి మడత పెట్టి
పడవలనుజేసి ఆటగా విడిచినట్లు
సాగె నొయ్యారముగ మింట జలధరములు.

వెడలె ప్రస్థాన పర్వత్యభేరి మ్రోయ
బారులంఁగిర్చి మబ్బుల పౌజ మొదట
మెరపు జవరాండ్ర వాల్చూపు విరుల నరుల
తరలె వరుణుండు జైత్రయాత్రకును మింట.

తొలుత చల్లనిగాలితో చినుకు చిందల్ విందుగా పూల వా
నలు చిల్కించిన మబ్బులే తుదకు మందల్ వందలై ముంచి తె
ప్పల తేలిం చె జగముల్లెల్ల తలవంపన్; మానవుం డెంతి! యం
తల యాకాశమె యాగ్రహింప నెవ రున్నా రేమి గావింపగా ?

అలిగి మార్మోమువెట్టు గయ్యాళివోలె
విగిలిపోయి అనావృష్టి బెడడవెట్టి
అలపెరుంగని వెలయూలి వాపువోలె
ముంచివేయుచు నతివృష్టి ముప్పు తెచ్చి
కలతపెట్టకు శ్రావణ గగనలక్ష్మీ!

తల పెరుంగు పతివ్రతా తరణివగుచు
పిలిచినంతన నమవృష్టి నిలిచి, నిన్న
నమ్మిన తెనుంగురైతుల నమ్మి గనుము
పంటకళ్ళమ్ము బంగారు పాదుచేసి !

ధ్వని: వర్ణం

శ్రీ భద్రిరాజు కృష్ణమూర్తి

ఋగ్వేది నుట్టాడేటప్పుడు అతనుద్దేశించింది 'ఇది', 'అనికాను' అని ఆ భాషావ్యవహారాల కలా తెలుసున్నది? ఈ ప్రశ్నను గురించి నిశితంగా ఆలోచిస్తే వ్యవహారాల జ్ఞానంలో భాషావ్యవహారాల ఒక విలక్షణమైన కట్టుబాటున్నట్లు కనిపిస్తుంది. ఉదాహరణకు 'ఉన్నావ' 'ఉన్నావ' అనే రెండు చిన్న వాక్యాలు తీసుకుందాం. ఈ రెండిటి మధ్య ఉన్న అర్థభేదం తెలుసువాళ్ళు ఎలా గుర్తిస్తూన్నా? రెండు వాక్యాలలోనూ 'ఉన్నా' భరతు సమానంగానే ఉంది. అంటే ఈ భాగంవల్ల ఆ రెండిటి మధ్య ఉన్న భేదం స్ఫురించటం లేదన్నమాట. ఒక వాక్యం చివర 'వ' అంటున్నట్లు రెండోవాక్యం చివర 'వ' అంటున్నట్లు నే-ఈ రెండూ ప్రత్యేక వాక్యాలని శ్రోత గుర్తిస్తాడు. ఇంకా వివరిస్తే 'ఉన్నావ' 'ఉన్నావ' అనే వాక్యాల మధ్య అర్థభేదం 'వ-వ' ల ఉచ్చారణ భేదాన్ని గుర్తించటంవల్ల ఏర్పడదని చెప్పవచ్చు. కాని 'ఉన్నావ' అనే బగులు ఎవరన్నా 'ఉన్నావ' అన్నారనుకోండి; రాయలసీమ వ్యవహారాలు చాలామంది సర్కారులో 'వ' అనేవోట 'మ' అనే ఉచ్చరిస్తారు. ఇక్కడ 'వ' బదులు 'మ' ఉంచటం వల్ల అర్థభేదం రావటం లేదు. అంటే 'వ-వ' ల భేదంలాగా 'వ-మ' ల భేదం తెలుగులో విమాంశలికంలోనూ అర్థభేదం కాదన్నమాట. మరి కొన్ని ఉదాహరణలు తీసుకుందాం. కాలం-గాలం, మాలు-తాలు, బోటు-దోటు, తగ్గు-దగ్గు, పాటు-బాటు; వీలైనంత తక్కువ ఉచ్చారణభేదంతోనే అర్థభేదాన్ని కలిగించే ఇలాటి మాటల జంటల్ని పరిశీలిస్తే, ఆయా ఉచ్చారణ భేదాలు తెలుగు వ్యవహారంలో అర్థ భేదన సమర్థాలని తెలుస్తుంది. అంటే క-గ, చ-జ, ట-డ, త-ద, ప-బ ల మధ్య ఉన్న ఉచ్చారణ భేదమే (ప్రథమ-సరళ భేదం) వైమాట్యంలో భిన్నార్థ స్ఫూర్తిని కలిగింపగలిగింది. తెలుగు మాతృభాషగా మాట్లాడేవాళ్ళందరికీ ఈ ధ్వనుల మధ్య ఉన్న భేదం గుర్తించే శక్తి వ్యవహారికతరంగాలలో

చిన్నప్పట్నించి సహజంగానే ప్రవర్తిస్తుంది. అలా ప్రవర్తించకపోతే ఒక అర్థం ఉద్దేశించినప్పుడు మరొకటి రాకుండా నివారించటం వీలుగాక వ్యవహారం కష్టమవుతుంది.

భాషలో ఉన్న గుర్తింపులు నియత సంఖ్యగానే ఉంటాయి. కాని అన్నిటి మధ్య వై జెప్పినట్లు వంటి భేదమే — అంటే భిన్నార్థస్ఫూర్తిక మైన భేదం — ఉండి తీగలన్న నియమ మేరూ లేదు. ఇంతకుముందు చెప్పినట్లు 'వ-మ' ల భేదం ఇలాటిది గాను. ఈ తరగతికి చెంది మరొకన్ని ఉదాహరణలు తీసుకుందాం. కాలి - కాలి, కాలం - కాలం, బోజి - బాజి, ఈ జంటల్లోని మాటల మధ్యగూడా ఉచ్చారణ భేదం (ధ్వని భేదం) ఉంది. భౌతికంగా క-గ, చ-జల మధ్య ఉన్నది ఎలా భేద మనిపింపకుంటుందో, అనే విధంగా క-ఖ, జ-ఞ ల మధ్యది గూడా ఉచ్చారణ భేదమనే చెప్పాలి. కాని ఈ భేదం భిన్నార్థస్ఫూర్తిని కలిగించటంలేదు. అంటే క-ఖ, జ-ఞ ల భేదం, క-గ, చ-జ ల భేదంలాగా మన వ్యవహారంలో ప్రవర్తించటంలేదు. కాని సంస్కృతంలో కళి-గళి, కగ - ఖగ మొదలగునట్లు క-గ ల భేదం లాగానే క-ఖ ల భేదం కూడా ఆవశ్యకమైంది. ప్రాచీన తమిళంలో క-గ ల భేదం తెలుగులో లాగా భిన్నార్థస్ఫూర్తికం గాను. నేటి తెలుగులో చాలామంది వ్యవహారంలో పదాది గకారానికీ, పదమధ్య అద్విరుక్తంగా వచ్చే గకారానికీ ఉచ్చారణలో తేడా ఉంది, ఉదా. గాలి, గుర్రం, పగలు, మొగుడు. పదాది గకారాన్ని బరువుగాను, పదమధ్యంలోవచ్చే గకారాన్ని తేలిగ్గాను ఉచ్చరిస్తాం. ధ్వనిశాస్త్రపరిభాషలో మొదటిరకం 'గ' ను కంఠ్యస్వర్యం అనీ, రెండోరకం 'గ'ను కంఠ్యో

* ఈవిధంగా ఉదాహరించిన చోట్ల ధ్వనులు కేవల మాతృత్రాలుగానే గ్రహించాలి. 'మ' అంటే కేవల వ్యంజనం 'మ' అనే గ్రాహ్యం. అకార సంయోజనం ఉచ్చారణకోసం మాత్రమే.

ధ్వని : వర్ణం

వ్యం అనీ అంటాడు (మా. అనుబంధం). ఎవరన్నా వై పదాల్లో ఉచ్చారణను తాదానురుచేసి 'గ' బహులు 'గ' కారం ఉచ్చరించినా అర్థసంక్లితగాని, భేదంగాని వివక్షను. అంటే 'గ - గ' ల భేదంగాదా 'వ-మ' 'క-ఖ' ల భేదంవంటివిగాని 'క-గ' ల భేదంవంటిది గాదని తెలుస్తున్నది. వై చక్ర సారాంశం: ప్రతి భాషా వ్యవహారంలోని భవ్యమలన్నిటి మధ్యా ఉచ్చారణ భేదాలుంటాయి. ఈ భేదాల్లో కొన్ని అర్థభేదన సమర్థాలు, కొన్ని అర్థభేదన అసమర్థాలు. భాషలో మొదటి రకం భేదాలు ప్రధానమైనవి. రెండోరకం అప్రధానమైనవి. ప్రధాన భేదాలనే వ్యవహారాలు గుర్తిస్తాడు. అప్రధాన భేదాలు సామాన్యంగా ఉన్నట్లు గూడా వర్ణాలు, శ్రోతలు గుర్తించరు.

అప్రధాన భేదంల భవ్యమలమధ్య సంబంధం భాషా విచారణగా ఉంటుంది. ఇక్కడ 'విచారణ' అంటే ఆచార్యుల మధ్య ఉన్న ఉచ్చారణభేదం ఏమే సరిస్థితుల్లో ప్రకృతిస్తుందో మాత్రికా పంక్తి చెప్పకము. ఇంతిమముందు చెప్పిన ఉదాహరణల్లో 'వ-మ', 'క-ఖ' 'గ - గ' మొదలైనవాటి మధ్య ఉన్నది అప్రధాన భేదం అని చెప్పేం. ఈ అప్రధాన భేదం రెండు విధాలుగా ఉంటుంది.

ఒకటి, స్థానభేదాన్నిబట్టి నిర్ణయింపదగినది. ఇకటి తెలుసుకొని ముఖ్యంగా పరిగ్రహించాం (ప్రాంతం వ్యవహారంలో వివరణ 'మ-వ' 'గ - గ' ల భేదం ఇలాటిది. పదాదిని, ద్వితీయమైనప్పుడు, ఓవ్యవస్థల గుండు 'మ' అనే ఉచ్చారణ వివరణకుంది. ఉదా. మా, అమ, గమ, అమ్మలి; పదమధ్యంలో (అమృతమధ్య) అద్విగుక్తంగా వచ్చినప్పుడు, పదాంతంలోను, సంయోగంలో 'వ, స, హ' లు పరంగా ఉన్నప్పుడు, 'వ' అనే ఉచ్చారణ వివరణకున్నది, ఉదా. మావ (మామ), ప్రవృత్త (ప్రవృత్త). సవరణ చృవ (సంవత్సరం), మావరణ (మాంసం), సివరణ (సింహం). అలాగే 'గ - గ' ల భేదం గూడా స్థానాన్నిబట్టి నిర్ణయింపవచ్చు. పదాదిని, ద్వితీయమైనప్పుడు, గకౌచ్చారణం, ఉదా. గారి, ద్వి, మొ; అపదాదిని, అద్విగుక్తంగా వచ్చినప్పుడు 'గ' కారొచ్చారణం, ఉదా. తిగదా, పగలు, మొగుడు. మొ. నియంతంగా వినిపిస్తుంది. తెలుగులో చ-చ, జ-జల భేదం గూడా ఇటువంటిదే. తలవ్యాప్తమైన ఇ, ఈ, ఎ, ఏ, ఉ, ఊ ముండు, చ - జ

లు గాను, కంఠ్యావ్యులైన అ, ఆ, ఉ, ఊ, ఒ, ఓ ముండు చ - జలు గాను పలుకుతుంటాం. ఉదా. చిలుక, చీమ, చెంబు, చేను, కుంజె, చేస, చేదువు, చేప, చుక్క, చూపు, చొప్ప, చోటు.

పైన ఉదాహరించిన 'మ-వ' ల జంటలో, 'మ' వచ్చేచో 'వ' గాని, 'వ' వచ్చేచో 'మ' గాని ఉచ్చరించం. అలాగే 'గ - గ' ల, 'చ-చ' ల. 'జ-జ'లు పరస్పర భిన్న పరిసరాల్లోనే ఉచ్చరిస్తాం. ఆ పరిసరాలను నియమింపగా నిర్మాపించవచ్చు. కాని ప్రధాన భేదంకలక-గ, చ-జ మొదలయిన భవ్యమలజంటలు పరిశీలించే వాటి మధ్య ఇలాటి నియంతసంబంధం కనిపించదు. పదం మొదట, మధ్య, ద్వితీయమైనప్పుడు, అద్విగుక్తమైనప్పుడు గూడా 'క-గ' ల వ్యవహారంలో ఉన్నాయి, ఉదా; కాలం - గాలం, నకలు-నగలు, దక్కు-దక్కు, 'మ-వ' మొ. వాటిలాగా పరస్పర భిన్న పరిసరాల్లోగాక 'క-గ'లు సమాన పరిసరాల్లోనే రావటంవల్ల వాటి సంబంధం విచారణ అని చెప్పటానికి కుద్రలేదు.

రెండో రకమయిన అప్రధానభేదం. పదంలో ఒకేస్థానంలో (పరిసరంలో) రెండు భవ్యమల ఏ ఒక్కభవ్య ఉచ్చరించినా అర్థభేదం లేకపోతే, ఆ రెండంటిమధ్య సంబంధం కూడా అప్రధానమైందే. ఉదా. కార్-ఖార్, కారం - ఖారం మొదలైనవోట్లు, 'క' కారం ఉచ్చరించినా, 'ఖ' కారం ఉచ్చరించినా అర్థభేదంకలలో సంక్లితగాని, మాగ్నగానిలేదు. ఈవిధమైన అప్రధాన భేదంలో 'క-ఖ' లు 'మ - వ' లలాగా పరస్పర విభిన్నస్థానకాలుగాక, ఏకస్థానకాలుగానే ఉన్నాయి. 'కాలం-గాలం'లో గూడా క-గలు ఒకేస్థానంలో మాగ్నమైనా ఆ మాగ్నమల్ల అర్థభేదం ఏర్పడుతున్నది గాబట్టి, ఆ భేదం ప్రధానమైనది. ఆ భేదంవల్ల 'కాలం-గాలం' రెండు భిన్నపదాలుగా గుర్తిస్తున్నాం. 'క-ఖ'ల భేదంవల్ల అర్థభేదం రావటంలేదు, కాబట్టి 'కార్-ఖార్' ఏకపదంగానే గుర్తిస్తాం.

ఇందుకు ప్రధాన భేదాన్నే 'భేదం' అని వ్యవహరిద్దాం. ఇప్పుడు వర్ణస్వరూపాన్ని రెండు మూడు పద్ధతుల్లో నిర్ణయించవచ్చు. వాగ్ వ్యవహారంలో అర్థ భేదనసమర్థమైన కనిష్టంకాన్ని

‘నర్థం’ అనవచ్చు. క, గ, చ, జ మొదలైనవి వర్ణాలు. ఇవి ఎలా అర్థభేద సమర్థాలు ఇదివరకు చూపించేం. కనిపించే అవలంబం ‘క’ అన్నదానిలోని ఏక శబ్దానికి భావలో అర్థభేదాన్ని కలిగించే శక్తిలేదు. అంటే దానిలో ఏక శబ్దం ఎలా ఉంటుందనవచ్చు ‘క’ అన్న ఉచ్చారణ, జీవ్యమూలం, మృత్యుతాలవును తాకిలోపలించి వచ్చే శ్వాసను తీరకాలం నిగ్ధించి వికటంబం విన్నవతున్నది. భృగిశాస్త్ర పరిభాషలో స్థానకరణాలను బట్టి దీన్ని ‘కంఠ్యం’ లేక ‘హనుమాలీయం’ అనీ, ప్రయత్న భేదాన్ని బట్టి ‘అభ్యాస (పగమ) స్వస్వ’మని అంటారు. పైన నిగ్ధాపించిన ఆస్థిప్రయత్న స్వస్వంతల ‘క’ కానో ఉచ్చారణం విన్నవతున్నా ఆప్రయత్న భాగాలకు (ఏక శబ్ద మాత్రాలకు) వ్యక్తిగా భావంలో అస్తిత్వం లేదు. అందుకే ‘క’ కారం భావంలో కనిపించే కాంక్షం అన్నాం. తార్కిక భావంలో ప్రతి భేద కాంక్షనూ తానొక భేద మవుతుంది కాబట్టి, వర్ణం భావంలో ‘కనిపించే భేదం’ అని ఇంకా సంగ్రహించి చెప్పవచ్చు. మిగిలినా బుద్ధికింటే భిన్నమైంది భేదం. భావంలోని ప్రతివర్ణమూ, మిగిలిన వర్ణాలన్నీటి నించి సురైనటానికి కలెందరిగా ఉండాలి తాత్పర్యం అయితే అప్రధానమైన భేదం కల గ్యనులను ఈ నిర్వచనంలోకి ఎలా పరిమిల్చాం అనే ప్రశ్న వస్తుంది. అవ్యోమ్య ప్రధానభేదం లేని గ్యనులన్నీ కలిసి ఏకైక భేదంగానే భావంలో ప్రవరిస్తాయి. పైన నిగ్ధాపించిన ‘మ-వం’, ‘గ-గ’, ‘చ-చ’ మొదలైన జంటల్లో ఒక్కొక్కటి ఒక్కొక్క వర్ణం. దీన్ని బట్టి వర్ణం అంటే ఉచ్చరితస్వని మాత్రమే కాని వికటమాతుంది. అందుకే కనిపించే భేదం అన్నాం. ఉచ్చరించిన గ్యని ప్రతిదీ ఏదో ఒక వర్ణానికి చెందుతుంది గాని, ప్రతివర్ణమూ ఒక్కొక్క గ్యని మాత్రానికి గ్రాహకం కాదు. ఇప్పుడు ‘నర్థం’ అన్న పదానికి నిర్వచనం మరికొంత ప్రపంచించవచ్చు. అప్రధాన భేదం కలిగి, అర్థభేదంలో ఏకైక కనిపించే భేదంగా వర్తించే గ్యనుల సమూహం వర్ణం అనవచ్చు. ఒక వర్ణానికి చెందిన గ్యనులను, కొంతవరకు ప్రాచీనుల పరిభాషను బట్టి ‘సవర్ణ’ అని చెప్పవచ్చు. నేటి తెలుగులో ‘మ-వం’, ‘గ-గ’, ‘చ-చ’ మొదలైనవి సవర్ణాలు. సవర్ణాలమధ్య ఉచ్చారణ సాదృశ్యం ఉండాలి. అవి భిన్న సరిసరాల్లో వచ్చేవిగా నైనా

ఉండాలి, లేక ఒకే పరిసరంలో పర్యాపక వ్యక్తిగా వచ్చినా అర్థభేదాలు గాకుండా (స్వతంత్ర పరి వర్తనీయాలగా) నైనా ఉండాలి.

రెండువర్ణాల మధ్య మనం గుర్తించే భేదం - అంటే రెండు సవర్ణ సమూహాలమధ్యమండే భేదం - ఉచ్చారణపర్యాపక భేదంవల్ల వేర్వేరుతున్నది. ఉదా. సవర్ణాలైన ‘చ-చ’లు ఒక వర్ణం, ‘జ-జ’లు మరొక వర్ణం (చూ. వినకటిపేరా). ‘చ-చ’ల మధ్య ఉచ్చారణలో కొన్ని వాటికలున్నాయి; రెండు స్పృహ మ్యాలు, రెండు శ్వాసవత్ స్వనులు, స్థానకరణాల్లో మాత్రం చిన్న తేడా ఉంది. ‘చ’ కు స్థానం దంత మూలం, కరణం నాలుక కొన; ‘చ’ కు స్థానం కఠిం తాలువు, కరణం జీవ్యమధ్యం; అలాగానే ‘జ-జ’లు కూడా స్పృహమ్యాలు, కాని ఈ రెండు నాదవత్ స్వనులు, చదు అలాగానే జకు, ‘చ’ కు లాగానే ‘జ’ కు స్థానకరణాలుంటాయి. ‘చ-చ’లకు ‘జ-జ’లకు సాదృశ్యం, స్థానకరణాల్లో ఉంది. భేదం, మునిటి జంట శ్వాసవంతం, రెండో జంట నాదవంతం; ఈ రెండు జంటల్ని రెండు భిన్న వర్ణాలుగా గుర్తించడమే ధర్మం - శ్వాస; నాదభేదం. ‘చ-చ’ల మధ్యనూ స్థాన కరణాల్లో భేదం ఉన్నా అవి భిన్న వర్ణాలు కావటం లేదు; చ-జ-ల మధ్య స్థానకరణాల్లో సమాంతర్యం ఉన్నా అవి ఒకేవర్ణంలో భాగాలు కావటం లేదు. అంటే రెండు జంటలకూ భిన్న వర్ణత్వం ఆనో పించే ఉచ్చారణ ధర్మం, శ్వాస నాద భేదం కాని, దంత మాలీయ తాలవ్యభేదం కాదు. ‘చెల్ల-జెల్ల’ అన్న పుకు ఇవి రెండు భిన్న శబ్దాలు కావటం ‘చె-జె’ల భేదాన్ని బట్టి. అలాగే ‘చీ-జీ’ అన్న పుకు. ‘చ-చ’ల మధ్య ఉన్న స్థానకరణభేదం అప్రధానం కాబట్టి ఎవరన్నా ‘చ’ ఆవలంబించాలి, వారవాలు వలనో, బుద్ధి పూర్వకంగానో ‘చ’ అన్నా అర్థపండి గ్గత విన్నవను, ‘మాడు’ అన్నది ‘మాడు’ అంటే ఏదో వింతగా అనిపించవచ్చుగాని అర్థభేదం కల గదు. అందువల్ల వర్ణాలకు భిన్నత్వం చేకూర్చే ఉచ్చారణ ధర్మాలు, ఏ రెండు వర్ణాలమధ్య కనీసం ఒకటైనా ఉంటుంది. సవర్ణాలమధ్యమండే

ధ్వని : వర్ణం

ఉచ్చారణ భేదాలు భావలో అప్రధానాలు. భిన్న వర్ణాల (సవర్ణసమూహాల) మధ్యనుండి ఉచ్చారణ భేదాలు ప్రధానాలు. తెలుగులో శ్వాసవాదభేదం ప్రధానమైంది. అందువల్ల పే, క-గ, చ-జ, ట-ఠ, తి-డి, ప-బ మొదలైనవి భిన్నవర్ణాలుగా గుర్తిస్తున్నాం. కాని స్పృశ్యమ్య భేదం 'క-ఛ', 'గ-ఞ'ల మధ్య నున్నది అప్రధానం. 'క-గ'లు రెండూ కంఠాల్లో, రెండూ స్పర్శలు, కాని ఒకటి శ్వాసవంతం (అఘోషం), రెండోది నాదవంతం (ఘోషం, లేక సవర్ణం). శ్వాసవాద భేదం, ఈ రెంటిమధ్యా కనిష్ఠం. 'క' పాలు కూడా భిన్నవర్ణాలు. ఇవి రెండూ, స్పర్శలు పరుషాలు. కాని ఒకటి కంఠ్యం, మరొకటి ఓవ్యం. ఇక్కడ వర్ణభేదకరత ఉచ్చారణస్థానకరణాల్లోని భేదాన్నిబట్టి వచ్చింది. ఓవ్యత్వం, కంఠ్యత్వ వర్ణభేదాని స్వరూపము. 'క-చ'లు కూడా భిన్నవర్ణాలే. రెండిటి మధ్య ఉన్న ఉచ్చారణ భేదం ఇక్కడ గరిష్ఠం. 'క' స్పర్శం, కంఠ్యం, శ్వాసవంతం. 'చ' దంతమాలీయం. లేఫ (కంఠం) నాదవంతం. ఈ విధంగా వర్ణాలను పుష్కలమిచ్చి గుర్తింపజేసే ఉచ్చారణ విశేషాలను (వర్ణ) భేదక లక్షణాలని చెప్పవచ్చు. వీటినే ఆంగ్లంలో Distinctive features అంటారు. ప్రతివర్ణాన్ని మిగిలిన వర్ణాల నించి వేరుచేసే భేదక లక్షణం-ఒకటిగాని అంతకంటె ఎక్కువగాని ఉండవచ్చు. అటువంటివి స్థానకరణ ప్రమాత్మాలను బట్టి ప్రతి భాషకు ను నియతసంఖ్యాకంగా నిరూపించవచ్చు. ఈ విభజన ప్రకారం కొన్ని భేదక లక్షణాల సమూహం వర్ణం అని నిర్వచించ వచ్చు. వర్ణాలను వేరుచేసేవే భేదకలక్షణాలుగాని సవర్ణాల మధ్య నున్న ఉచ్చారణ భేదాలు భేదక లక్షణాలనిపించుకోవు. నేటి తెలుగులో శ్వాసవత్త్వం నాదవత్త్వం, అనువాసకత్వం, స్పృశ్యత్వం, రేఫత్వం మొదలగువి కొన్ని ప్రమాత్మాలలో భేదకలక్షణాలు. స్థానకరణాల్లో, ఓవ్యత్వం, దంత్యత్వం, మూర్ధన్యత్వం, కంఠ్యత్వం మొ.వి కొన్ని భేదకలక్షణాలు. అచ్చుల్లో సంవర వివారాలు, కంఠ్యతలు స్థానాలు కొన్ని భేదకలక్షణాలు. కాని తెలుగులో అచ్చుల్లో 'అనువాసకత్వం' భేదకలక్షణం గాదు. (ఫ్రెంచి భాషలో సానువాసక నిరనువాసక స్వరభేదం అర్థభేదసమర్థ ముతుంది. తెలుగులో అలా లేదు. సంస్కృతంలో అబ్రహ్మ మహాప్రాణాలు భేదకలక్షణాలు. అందుకే పే, క, ఖ,

ప, ఫ మొదలైనవి భిన్నవర్ణాలు. ఆంగ్లంలో అబ్రహ్మ మహాప్రాణ భేదాలు సవర్ణాలు, పదాదిన p, t, k వర్ణాలు, pin, kin, tin, మొ. చోట్ల ph-, kh, th-, గాను, 's' వర్ణానికి పరంగా వచ్చినప్పుడు spin, skin, sting, మొ. చోట్ల అబ్రహ్మణాలు గాను ఉచ్చరిస్తారు. ఈ భేదం పరస్పర భేదాన్నిబట్టి నిర్ణయింపదగినవి గాబట్టి అప్రధానమైనది.

ఒక భావలోని వర్ణసమూహం, ఆ భావ లోని కనిష్ఠ భేదాల మొత్తం. భాషావ్యవహారంలో వైవిధ్యం ఈ భేదాల వివిధ సంయోజన పద్ధతులవల్ల నే విస్తృతుతున్నది. రెండు అభిప్రాయ భేదం-ఏకైక భేదంవల్ల గాని, అనేక వర్ణభేదంవల్ల గాని విస్తృతమవు. ఈ వర్ణభేదాలు 'కాలం-గాలం,' మొ. వాటిల్లో లాగా పదాదినేగాక భిన్నస్థానాల్లో కూడా ఉండవచ్చు. ఉదా : కాడి-గాడి, కాడి-కడి, కాడి-కాని, కాడి-కాప. ఈ నాలుగు జతల్లోనూ వర్ణభేదాల స్థానం క్రమంగా మార్పటంవల్ల భిన్నశబ్దాల రూపధ్వని మొదటి జతలో 'క-గ'ల భేదంవల్ల, రెండో జతలో 'ఆ-అ'ల భేదంవల్ల, మూడో జతలో 'ఇ-ఎ'ల భేదం వల్ల, నాల్గో జతలో 'ఇ-అ'ల భేదంవల్ల ఆయా శబ్దాల మధ్య భిన్నార్థసృజిత విస్తృతుతున్నది. వై ఉదాహరణ లన్నిటిలోను ఏకైక వర్ణభేదం వల్ల నే అర్థభేదం విస్తృతమైంది. కాని రెండు శబ్దాల మధ్య భేదం, అనేక వర్ణ కల్పితంగా కూడా ఉండవచ్చు, ఉదా : కాడి-మేడి, కాడి-జోలి, కాడి-మేకు; ఈ జంటల్లో రెండు, మూడు, నాలుగు వర్ణాలు క్రమంగా భేదించటంవల్ల భిన్న శబ్దాలు విస్తృతుతున్నాయి.

వర్ణాలను స్వరాలు (అచ్చులు), వ్యంజనాలు (హల్లులు) అని ప్రాచీనులు విభజించారు. కాని వైచిత్త్యము బట్టి భాషలో ప్రతి కనిష్ఠ భేదకాంతమున వర్ణముతుంది కొబట్టి మరికొన్ని రకాల భేదాలను కూడా వర్ణసమూహములలో చేర్చుచి. అవి కాల పరిమితి (స్థితి), ఊనికి, స్వరం, విరామం, మొదలైనవి. తెలుగులో హ్రస్వాచ్చుల ఉచ్చారణకు, దీర్ఘాచ్చుల ఉచ్చారణకు కాలపరిమితిలోనే భేదం. స్థానకరణాలు సమానాలే. 'పకు-పాకు' అన్నచోట 'దీర్ఘ' అర్థభేదకం గాబట్టి దాన్ని కూడా వర్ణమనే వ్యవహరించాలి. ఒకటూ, రెండో మొ. జొత్తిరాహ భాషల్లో హ్రస్వదీర్ఘ భేదం అప్రధానం. పరిపర భేదాన్ని బట్టి హ్రస్వదీర్ఘలు సవర్ణాలు. ఊనికి భేదం

వల్ల అర్థభేదం కలిగి భాషా తెలుగు చెందిన ఆంగ్లం. 'permit' అన్నమాటలో మొదటి అచ్చుపై ఊనిక నిలిస్తే విశేష్యంగాను, రెండవ అచ్చుపై ఊనిక నిలిస్తే క్రియగాను ఆంగ్ల భాషా వ్యవహారంలో ఉంది. 'Black bird' అంటే ఒక పక్షి విశేషం. 'Black bird' అన్నప్పుడు నల్లని పక్షి అని అర్థం. ఇట్టిచోట్ల స్వరవ్యంజన భేదం లేకపోయినా ఊనికల భేదంవల్ల అర్థభేదం ఏర్పడుతున్నది. కాబట్టి ఊనికలు గూడా ఆంగ్లంలో వర్గాలే. వైదిక సంస్కృతిలో ఉచ్చరీద స్వరితలు (high, low, mid) అని మూడురకాల స్వరాశ్రయవర్గాలు (pitch phonemes) ఉన్నాయి. తెలుగులోను స్వరవర్గాలున్నాయనే చెప్పాలి. కాని ఇవి వాక్యస్థితిలో ప్రవర్తిస్తాయిగాని, పదస్థితిలోలేవు. అంటే రెండు పదాల భేదం స్వరాశ్రయంగాదు. రెండు వాక్యాల మధ్య భేదం స్వరభేదాన్ని బట్టి నిర్ణయించవచ్చు. ఉదా: 'అది?' 'అనిగాను ఇది.' 'అది?' అన్న వాక్యంలో చివరి స్వరం క్రమంగా తక్కువ స్థాయినించి ఉచ్చస్థాయికి వస్తుంది. రెండవ వాక్యంలో స్వరం ఉచ్చస్థాయినించి నీచకు దిగుతుంది. ప్రక్షారక వాక్యాలను సూచించే స్వరం Δ అని, నిర్ణేతార్థక వాక్యాలతన వచ్చే స్వరం V అని గుర్తు పెట్టుకోవచ్చు. స్వరభేదాల స్థాయిని 1, 2, 3 అంకలతో నీచ స్వరితోచ్చాలని ఉత్తరోత్తర ప్రక్షాంతిగా నిరూపించవచ్చు. వైన చెప్పిన రెండు వాక్యాల స్వరభేదాలు నిరూపించటానికి వినియోగించే కనిష్ట స్థాయి భేదాలను గూడా వర్గాలని పిలవచ్చు. వ్యవభాషాలూ, విరామాలూ గూడా భాషలో అర్థభేదకారే. ఉదా: రగకు ఈ క్రింది రెండు వాక్యాలు చూడండి. "వాడు తెలిసీ తెలేనట్లు మాట్లాడేడు" "వాడు తెలిసీ, తెలేనట్లు మాట్లాడేడు." ఈ రెండు వాక్యాల మధ్య ఉన్న అర్థభేదం, మొదటి వాక్యం 'తెలిసీ తెలేనట్లు' అని అన్యవహితంగా ఉచ్చరించటంవల్లను, రెండో వాక్యంలో 'తెలిసీ, తెలేనట్లు' అని వ్యవహితోచ్చారణవల్లను ఏర్పడ్డది. అందువల్ల వ్యవభాషాలు కొన్నిచోట్ల నిలపటం కొన్నిచోట్ల నిలపక పోవటం భేదకలక్షణంగా అన్ని భాషల్లోనూ ఉంటుంది.

పర్వం - లిపి

భాషలో వర్గాలతో రిపినిష్టలుండాలి గాని సవర్గాలకు గుర్తులు పట్టేదు. సవర్గాలన్నీ ఏకైక

భేదంగా వర్తిస్తాయి కాబట్టి వాటిన్నిటికీ ఒకే లేఖన చిహ్నం చాలు. ప్రతివర్ణభాగాలయిన గ్యనుల (సవర్గా) ఉచ్చారణ స్థానభేదాన్ని పట్టి నిర్ణయించటానికి సామ్యమాతుంది గదా! వర్గానికి పెట్టుకోనే గుర్తు కేవల సంకేత మాత్రమే కాబట్టి అందులో సౌలభ్యానికే ప్రాధాన్యం గాని ఉచ్చారణతో సంబంధంలేదు. సంప్రదాయాన్ని బట్టి మనం ఈనాటి తెలుగులో సవర్గాలయిన 'మ-మ-లకు / అనీ, 'చ-చే' కు / చ / అనీ, 'జ-జే' లకు / జ / అనీ, 'గ-గే' లకు / గ / అనీ, గుర్తులు పెట్టుకోవచ్చు. * కాని / మ / గ్యని మాత్రం కాదనీ, కొన్ని భేదకలక్షణాల సమాహారానికి కొన్ని సవర్గాలకు సంకేతం మాత్రమే అనీ గ్రహించాలి. ప్రస్తుతం తెలుగు లిపిలో / ది / వర్గాలకు గుర్తులేవు ఉదా: 'కొట్టేడు, కాఫీ, కొనాడు' శిష్టల వ్యవహారంలోను 'భ-భ' లను వేరుచేసే భేదకలక్షణం ఉచ్చారణలో లేదు. రెంటిని 'భ' గానే ఉచ్చరిస్తాం. రెండూ ఒకవర్గంగానే ప్రవర్తిస్తున్నాయి. అర్థభేదం సంరక్షాన్ని బట్టి మాత్రమే తెలుసుకుంటాం. ఉదా: "ఈపద్యానికి అర్థమేమిటి?" "ఆవగింజలో అర్థభాగం కాలేదు" సంస్కృతిలో వేరైన 'అర్థ అర్థ' శబ్దాలకు తెలుగులో భేదం పోయింది. ఇలాంటి చోట్ల ఒకే సంకేతం చాలు. ప్రాచీనాంగ్లంలో 'అ-ర'లు ప్రత్యేకవర్గాలు. వేటి తెలుగులో ఇవి సవర్గాలు. ద్వితీయ మైనప్పుడు 'అ' కారోచ్చారణం, అన్యత్ర 'ర' కారోచ్చారణం విని పిస్తుంది, గొట్టే, మారటం; అందువల్ల ఈ రెండు సవర్గాలను / ర / గుర్తుతోనే సూచించవచ్చు. / గొ / ర /, / మ / ర /, భాష మారుతున్నప్పుడు ముందున్న వర్గాలు కొన్ని జారిపోతుంటాయి. కొత్తవర్గాలు అన్య భాషాసంపర్కంవల్ల వచ్చి చేరుతుంటాయి. సమాజంలో వచ్చే మార్పులతో పాటు వ్యక్తులు మారుతున్నట్లే, చరిత్రలో వచ్చే మార్పుతో పాటు ప్రతి భాషలోని వర్ణసమాఖ్యయం కూడా మారుతుంటుంది. ఆ మార్పులు లేఖన చిహ్నాల్లో చూపక పోవటంవల్ల, చగువుకొనేటప్పుడు కొన్ని అర్థ సందిగ్ధతలు ఏర్పడుతుంటాయి.

* వర్గాలను గ్యనులనుంచి వేరుగా సూచించటానికి ఇళముందు / / గుర్తులు ఇరువైపులా ఉపయోగింపబడతాయి.

ప్రాచీనులమతం :

పాణిన్యగులు భాషాశాస్త్రవేత్తలు. ఆధునిక భాషాశాస్త్రానికి పునాదులు వీరి రచనలే. ఇంతదాకా చేసిన ఈ వాదం వీరి రచనల్లో లేక పోయినా, దానికి కాగలసిన భావ బీజాలు మాత్రం అక్కడ ఉన్నాయి. సంస్కృత భాషావ్యాకరణ కర్తశబ్దాన్ని కేవల లేఖన చిహ్నం అనే అర్థంలో ఉపయోగించలేదు. వారు విధించిన వర్ణామూలేలోపాదికార్యాలు ఉచ్చారణ భేదాలకు చెందినవిగాని లిఖిత చిహ్నాలకుగాను. అప్రధానోచ్చారణ భేదాలన్నవోట వాటిని ప్రత్యేక వర్ణాలని వారు వ్యవహరించలేదు, ఉదా. 'యవ'లకు భిన్న పరిసరాల్లో వచ్చే లఘులఘూచ్చారణ భేదం ఆలాటే. పాణిని ప్రధానంగా అచ్చులకే 'వర్ణ' శబ్దం ఉపయోగించాడని, అందులోను, స్థానకరణభూతి ఉన్న అచ్చులన్నీ ఏకవర్ణగ్రాహ్యులుగానే పరిగణించాడని విమర్శకుల అభిప్రాయం. 'ఇ' వర్ణం అంటే వ్రాసేదీర్ఘపుట భేదాలుకల 'ఇ, ఈ, ఇ ి' లకు గ్రాహకం. కాని పాణిని ప్రతి కనిష్ఠభేదానికీ 'కౌర' ప్రత్యయం చేర్చి వ్యవహరించాడు. ఇకారం, ఈకారం, చకారం, కకారం, ఇత్యాది. కాని, ఈవర్ణం, చవర్ణం, మొ. వ్యవహృతి అష్టధాయిలో లేదని పండితుల నిర్ణయం.

ఆ తర్వాత వ్యాకరణ సంప్రదాయంలో 'వర్ణ - కౌర' శబ్దాలు పర్యాయాలుగానే ప్రయోగించారు. కాని వర్ణసమామ్నాయంలో ఉపదిష్టలేనని చాలా వరకు కనిష్ఠ భేదాలేగాని ఉచ్చరిత ధ్వని సర్వస్వం గాదు.

ఇక సగర్వాలంటే తుల్యాస్య ప్రయత్నాలు కలవి అని ప్రాచీనులమతం. ఈ వ్యాసంలో అప్రధానభేదం కల వర్ణ ధ్వనులను 'సగర్వా' లని పిలవటానికి ఆధారం చిన్నయమారిగారి నూత్రం 'దంత్యతాలగ్యంబు లయిన దజలు వర్ణంబులు' (బాల్యా. సంజ్ఞా. 7) మాత్రమే. కాని మారిగారి అభిప్రాయం అటు ప్రాచీనుల మతానికి చెందదు, ఇటు వీరునుల మతానికి చెందదు.

తుల్యాస్య ప్రయత్నం చ - చే, జ - జే మధ్య సేకాదు, చే - జే, చ - జ - మధ్య గూడా ఉండి గదా! పోతే, 'చ-చే'లు ఒక వర్ణం 'జ-జే'లు ఒకవర్ణం అని వారి అభిప్రాయంఅయితే, కర్ణ సమామ్నాయంలో "తెనుగువకు వర్ణములు ముప్పదియారు" అన్ననూత్రంలో చ-చే, జ-జే

లు నాలుగు భిన్న వర్ణాలుగా పరిగణించారు. ప్రాథ వ్యాకరణ కర్త గూడా వీటిని నాలుగువర్ణాలుగానే చెప్పాడు. సంజ్ఞా. నూ. (1).

ఈ వ్యాసంలో 'ధ్వని' అంటే ఉచ్చరితమైన భాషాధ్వని. 'వర్ణం' అంటే భాషానిర్మాణక్రమంలో కనిష్ఠ భేదం, లేక భేదకాంక్షం. 'సవర్ణం' అంటే వర్ణగత ధ్వని. అంగ్లంలో వీటిని క్రమంగా Phone, Phoneme, allophone అంటారు.

అనుబంధం

భాషాధ్వనుల ఉత్పత్తిక్రమాన్ని గురించి చెప్పే శాస్త్రాన్ని ధ్వనిశాస్త్రం లేక శిక్ష అంటారు. సంస్కృత ధ్వని నిరూపణం చాలా శాస్త్రీయంగా శిక్షిల్లోనూ, ప్రాతిశాఖ్యిల్లోనూ కనిపిస్తుంది. పారిభాషిక పదాలు చాచవకు మన ప్రాచీనులకే ఉపయోగించుకున్నా వాటి ఆవ్యయవివరణల్లో ఆధునిక ధ్వని శాస్త్రానుగుణంగా కొన్ని మార్పులు చేసుకోవాలి. పెంపులు మొదలు కాకలకం దాకా ఉన్న ప్రదేశాన్ని ఆస్యం లేక వక్రిం అంటారు. ఉచ్చారణావయవాన్ని ఈ భాగంలోనే ఉన్నాయి. ఓష్టాలు (కిందిన, పైది), జిహ్వ (అగ్రం, మధ్యం, మూలం), దంతాలు, దంతిమాలం (పై పండ్లచిరుగు), తాళపు (పూర్వభాగం, మూర్ధం), అంగిలి (మృగు తాలుపు), సప్తపథ, కాకలకం లేక స్వరశేటిక (నాద తంత్రులు, Vocal chords), ఇవన్నీ ధ్వనుల ఉత్పత్తిక కారణాలైన వక్ర్యాంగాలు. వీటిల్లో కొన్ని స్థానాలు, కొన్ని కరణాలు; కదలిక గల అవయవాన్ని కరణం అనీ, లేనిదాన్ని స్థానం అనీ చెప్పుకోవచ్చు. సాధారణంగా కింది పెదవి, నాలుక (కొన, మధ్య, మొదలు) కరణాలు. పై పెదవి, పై దంతాలు, దగ్గర మూలం, తాలుపు, అంగిలి - ఇవి స్థానాలు ఉపరితీర్తులనుంచి నిర్గమించే గాలి కంఠిలం మొదలు పెదవులు దాకా ఉన్న ప్రాంతంలో పొందే మార్పును ప్రయత్నం అంటారు. స్థానకరణ ప్రయత్ని భేదాన్ని బట్టి ధ్వనును విభజించవచ్చు.

స్థానకరణాలనుబట్టి చేసేవిభజన :

ఓష్టాలు—స్థానం : పై పెదవి; కరణం : కింది పెదవి.

దంతోష్టాలు—స్థానం : పై దంతాల వెనక భాగం; కరణం : కింది పెదవి.

దంత్యాలు—స్థానం : పైదంతాల వెనక భాగం; కరణం : నాలుక కొనగానీ అంచుగానీ.

దంతమూలీకులు—స్థానం : దంతమూలం; కరణం : నాలుక కొనగానీ అంచుగానీ.

తాలవ్యాలు—స్థానం, కఠిన తాలువు; కరణం : నాలుక నుంచు లేక మధ్యభాగం.

మూర్ధవ్యాలు—స్థానం : కఠిన తాలువు చివరి భాగం, దీన్నే 'మూర్ధం' అంటారు; కరణం : మువ్వితేసిన నాలుక కొన.

కంఠ్యాలు—స్థానం : అంగిలి నేక మృగుతాలువు; కరణం : జిహ్వమూలం.

కంఠ మూలీకులు—స్థాన కరణాలు : నాద తంత్రులు.

ప్రతుత్పన్నులు కొన్ని సామాన్యములు, కొన్ని విశిష్టములు. విస్తృతప్రయోజనం కల ప్రతుత్పన్నులు సామాన్యములు. అవి శ్వాస, నాద, అల్పప్రాణ, మహాప్రాణాలని నాలుగు విధాలు. నాదతంత్రులను కంపింప జేయుకుండా నిర్గమించే ఊపిరి 'శ్వాసం'. నాదతంత్రులను కంపింపజేస్తూ వెలువడే ఊపిరి 'నాదం'. శ్వాసం వినబడకు, నాదం వినబడుతుంది. నాద నిర్గమనం జరిగేటప్పుడు పండు చెవులూ మూసుకుంటే 'సుయం' మనే స్వనికంపన వినవచ్చు. శ్వాసనిర్గమితో అది వినిపించదు. నిర్గమకాలంలో స్వాభావికా ద్భావనకు వెలువడే గాలి 'అల్పప్రాణం', అంతకంటే ఎక్కువ ఒత్తిడితో వెలువచ్చిన ఊపిరి 'మహాప్రాణం'. అచ్చుల్లో వచ్చే ఒక ప్రతుత్పన్ను భేదం అనునాసిక్యం. ఇది నాసికారంధ్రాల ద్వారా నాదవంతింగా గాలిని నిర్గమింప జేయుట.

ఇక విశిష్టప్రతుత్పన్నులను ఏర్పడే స్థాన భేదాలు : గాలిని ఊడకొంగు స్థానకరణాలు నిరోధించి విడవటంవల్ల ఏర్పడే స్థానాలు - పుర్రాలు; స్థానకరణభేదాలనుబట్టి ఓవర్లపుర్రాలు, దంశ్యపుర్రాలు, ఇత్యదిభేదాలు. వీటిలో శ్వాసనాద, అల్పప్రాణ, మహాప్రాణ భేదాలనుబట్టి సూక్ష్మతర విధి జన చెయ్యవచ్చు. స్థానిక నిరోధం లేకుండా గాలి

స్థానకరణాల సంకుచితావకాశంకుండా ఒరుసుకొని రావటంవల్ల ఏర్పడే స్థానాలు ఊహ్యులు, కిష ప హల వంటివి. గాలి నాసికారంధ్రాల ద్వారా వెలువడే ప్రతుత్పన్నులలో ఉచ్చరించే స్థానాలు అనునాసికాలు, బిభిషణ మారులు. నాలుక ఇసువైపులకుండా గాలి వెలువచ్చటంవల్ల ఏర్పడే స్థానాలు హ్యాయ్ కాయ్, లగ్ మొదలైనవి. కరణం అవ్యవహితంగా కంపించు ంకుల ఏర్పడే స్థానాలు, కంపితాలు లేక లేఖలు, 'ర-ఱ' మొదలైనవి. ఈవత్ పుగ్గువల్ల ఏర్పడే స్థానాలు శిశిలపుగ్గులు, హిందీలో 'చచ్చరించే 'ఛ' (ఉదా. 'లడ్డీ కొ') ఇటు వంటిది. ఊహ్యులకున్నంత ఒకపిడి లేకుండా గాలి బారి పోయే ప్రతుత్పన్నులలో ఏర్పడే స్థానాలు అంతస్థలు, యనమొదలైనవి. భాషల్లో ఇవి కొన్నియోల్ల అచ్చులు గాను, కొన్నియోల్ల హల్లులు గాను ప్రవర్తించాయి. ఈరెండు వర్గాలకు మధ్యస్థంగా ఉంటాయి కొబ్బటి అంతస్థలవ్వాగు. చ-చే బ-బే ఉచ్చారణలో మొదట పుగ్గుప్రతుత్పన్నం, చివర ఊహ్యప్రతుత్పన్నం ఉండటం వల్ల వీటిని స్పృహ్యోహ్యాలని గాని, స్పృహ్యోహ్యాలని గాని పిలవవచ్చు. తాళపత్రగ్రంథాల్లో 'చ'కొరాన్ని 'త్సి' గా రాసుటానికి హేతు వీప్రయత్న విలక్షణతే కావచ్చు.

అచ్చు, ఉచ్చారణస్థాన భేదాన్నిబట్టి తాల వ్యాలు, కంఠ్యాలు, అని ద్వవిధం. నాలుక మధ్య భాగం కఠిన తాలువును సహిషించేటప్పుడు క్రమంగా ఏర్పడే అచ్చులు ఎ, ఎ, ఇలు. నాలుక వెనుకభాగం మృగుతాలువును సహిషించేటప్పుడు క్రమంగా ఏర్పడే అచ్చులు, అ, బ, ఉ లు. ఇ, ఉ లను ఉచ్చరించేటప్పుడు వక్రంగా అవకాశం తిక్కుకుండా ఉంటుంది. ఎ, అ లను ఉచ్చరించేటప్పుడు ఈ అవకాశం ఎక్కువగా ఉంటుంది. ఈ ప్రమాణాన్నిబట్టి ఇ, ఉ లను సంవృతాచ్చులనీ, ఎ, అ లను వివృతాచ్చులనీ వ్యవహరించవచ్చు. ఎ, బ లను అర్ధసంవృతాలని గాని అవనచ్చు. తాలవ్యాచ్చులు లెలుగులో నిరోహ్యులు. కంఠ్యాచ్చులు (అకారం తప్ప) ఓహ్యులు.

ఏరు కాడేసింది!

శ్రీ మిక్కిలి సుందరరావు

హా!

దాగలి రివ్యస బాటాల్లా దూసుకుపోతోంది! శిథిల పృథివిపై కృత్రిమ హృదయాల బాటలా మూలుగుతోంది సిగ్గిని. మానవరక్తాన్ని త్రాగి యెముకల్ని పెండువేస్తోంది నరాల్ని జీవులని పించి మెదడుకు తిమ్మి గెక్కించే చరిత్రా!

సూర్యులగ, బాటాల్లాగ, యాత్రేయగ, గాలులున్న చినుకులు సూటిగా హృదయంలో గుమ్మకు పోయేలాగా దూసుకు పోతున్నాయి వడిగా— చీలి పడిపోతూ.

మహావృక్షాలు చరమరాత్రికి ఆహుతి కాబోతూ చేస్తున్న రోద మహాసంక్రామంలో మరణ బాగో విలవిలలాడుతున్న సైనిక సమాహంబులుండి.

వాన మహా ప్రవాహమయ్యింది భూమ్మీద— ప్రవాహం భయంకరంగా ఉద్ధృతిరూపం దాల్చింది. వరిచేయ గట్టు తెంచుకుని స్వనాశన మాత్రా మానవజాతికి రానున్న ఘోరాన్ని దగ్గిస్తున్నాయి.

చీకటి కిరిగిపోతున్నది కాటుకలాగ. ఆకాశం చేసే హా హా కారాలకు ప్రకృతి మావత్తూ సింహం నోట పడ్డ లేడి పిల్లలా గిజ గిజ తిన్నుకు లాడుతున్నది కంఠం తెగి.

ఇంత భీకరత్వ సమయంలో ఊరిబయట గోడ్డు మీద కలుసుకున్న రెండు శరీరాల ఆకారాలు లీలగా గోచరిస్తున్నాయి.

ఒక ఆకారం రెండో ఆకారానికి కట్ట అందించింది.

రెండో ఆకారం ఆ కట్ట పాసుతో మొదటి ఆకారాన్ని అనుసరిస్తుంది.

రెండు ఆకారాలు భయంగా వణికుతూ నడుస్తున్నాయి.

రెండు ఆకారాలు పెలమేటి ఆనకట్టపై నిలబడ్డాయి. వరదతో కూడిన మహాప్రవాహం గుండెల్ని చిల్చుకుని వచ్చే దుఃఖంలాగ పొర్లి పొర్లి ఆనకట్టను డీకొంటున్నది.

రెండు ఆకారాలు చిక్కు సమస్యను ఒకే ఒక స్థానంలో తేల్చుకోవడానికి యత్నిస్తున్నాయి.

“నన్ను ఖాసీచేసిన యీ ఊరుమీద నా కని తీర్చుకుంటాను.”

“అది నీచేతుల్లో వుం దనుకుంటున్నావా?”

“ఉంది?”

“నీవు లోకంలో అందరికంటే బహినుషివి.”

“కౌవచ్చు. ఇప్పుడు అందరూ నాకంటే బలహీనులు.”

“ఆ వేళం—నిన్ను అలా మాట్లాడిస్తున్నది.”

“చేతుకిచ్చిన ఆ వేళం నాకు గొప్ప తెలివి నిచ్చింది.”

“నీ తెలివి కనితీర్చుకోడానికి సాయపడను.”

“లేదు. ఇప్పుడే నాకని తీర్చుకుంటాను.”

“ఎలా?”

“ఈవూరిని నా రుప్పెట్లో పెట్టాను శిగ వంతుడు!”

“అంటే?”

“ఈ లాకు త్రిప్పానంటే నా ప్రాణంలో ప్రాణం కొట్టుకు పోయినట్లు యీ పూగు మొత్తం పోతుంది.”

రెండు ఆకారాలు నిశ్శబ్దంగా - మనీబొస్ట్ర లాంటి, కాగు చీకటి లాంటి ఆకాశంలో రెండే చుక్కల నీడల్లా నిలబడ్డాయి. గాలివాన వేగంలాగ ఆలోచనలమీద ఆలోచనలు రెండు హృదయాల్లోను దూసుకు దూసుకు పోతున్నాయి. నరసిరాలు జీవుల పొంగి మెదళ్ళు దిమ్మెక్కిపోతున్నాయి.

“ఒక్కసారి ఆలోచించు—ఆపని చేసేయింను.”

గాలి పెట్టే రోద ప్రళయంగా వుంది! వాన పెట్టే బాగ విలయతాండవంగా వుంది.

చెట్లు, గట్టు, గనుమలు, కొలువలు, పొలాలు చీకటి ప్రవాహంలో వికృతమైపోయి ఆకాశం వులిక్కిపడేలా అగుస్తున్నాయి!

మొదటి ఆకారం తన ఇయ్యబోయే పనిని గూర్చి యెంతసేపు ఆలోచించినా ఒక నిర్ణయానికి రాలేక—యివ్వాలి తనకు జరిగిన అవమానాన్ని మళ్ళీ జ్ఞప్తిచేసుకుని ఆవేశాన్ని పెంచుకుంటున్నది.

* * *

రైలు ఒంటి స్టేషనులో ఆగింది.

వాన హోదామంటోంది. ఈదురుగాలి ప్రాణాలు తోడుతున్నది. మధ్య మధ్య భయంకరంగా ముప్పు పగిలి పోతున్నట్లు ఉరుములు మెరుపులు నిర్విరామంగా వివస్తున్నాయి.

రంగయ్య బండిదిగాను. చేతి సంచిని బాగ్ర త్రగా పట్టుకున్నాడు. జేబులోని పన్ను తడిచి చూసుకున్నాడు. ఒక్కసారి పగ్గుకూడా విప్పి చూద్దామనుకున్నాడు. వాన హోదాలో అని చెయ్యడానికి వీలు కలిగింది కాదు.

రైలు కూలేసి సాగిపోయింది. ఈదురుగాలి యిసిరిసిరి కొడుతున్నది. కటిక చీకటి ప్రకృతి వృష యంలో కరార నృత్యం చేస్తున్నది. అంతా చీకటి! ఈ బీభత్సవాతవరణంలో వివస్తువును కూడా పొల్పుకోవడానికి వీలులేకుండా వుంది!

రంగయ్యకు భయం పుట్టుకొచ్చింది! యీ ప్రళయవాతావరణంలో తను యింటికి చేరుకోవడం ఒక భీకర సమస్యగా పరిణమించింది.

రంగయ్య గండెలు గాలికి చిటపటమనే చినుకుల్లా కొట్టుకుంటున్నాయి.

రంగయ్య స్టేషనులోకి వెళ్లి వరండాలో నిలబడ్డాడు. స్టేషను మాడగు రంగయ్య దిగ్గరిమండి టిక్కెట్టుపుచ్చుకుని మంగళసంతో కోటల ప్రశ్నిలు చేశాడు. స్టేషను మాప్తగుంటి గొప్ప అధికారి అల్పజీవిగా పరిగణింపబడుతున్న తన యోగక్షేమాలు తెలుసుకున్నందుకు మనసులో తెగ గర్వపడ్డాడు రంగయ్య.

ఈ బండికి ఆ స్టేషనులో దిగివచ్చాడు రంగయ్య ఒక్కడే! రంగయ్య అంచనా ప్రకారం రైలు మధ్యాహ్నం యీ స్టేషనుకు రావలసింది. అలా తన అంచనా ప్రకారం బండి చేగున్నట్లయితే యీ గాలినాన కూడా తనకు లేకపోయేది. లంఖణా బండి నాలుగు గంటలు లేటయినందువల్ల ప్రమాదం తన గొంతు మీదకు వచ్చింది!

చీకటి, గాలి, వాన,—వీటిని చూస్తూనే ఒంటరిగా యింట్లో యోగంపించిపోతున్నా సీత - అనుకున్నాడు రంగయ్య. తన సీత గుర్తుకొచ్చేసరికి రంగయ్య కంపించి పోయాడు. తన కాళ్ళు నేలమీద నిలబడలేక పోయాయి.

తనని సాయంకాలానికి తప్పక తిరిగి రమ్మని మరీ మరీ వేడుకుంది సీత—ఒకడు కన్నీళ్లుకూడా కార్చింది.

తను యిదివరలో ఒకసారి యిలాగే బస్టి వెళ్ళాడు. ఆ రాత్రి సీత ఒక్కలే వుండవలసి వచ్చింది యింట్లో.

రాడీ వెధవలు! ఒకరి వెనుక ఒకరు వచ్చి సీతను బనవంతం చేశాడు. ఏకీపించుకు తిన్నాడు!

బస్టినుండి తను తిరిగి వచ్చినతరువాత సీత వెక్కి వెక్కి యేడ్చింది. కంట తడిపెట్టుకుని విషయమంతా చెప్పింది. ఈ వూగుమంచి వెర్రిపోదామని కూడా చెప్పింది. అందుచేతను అప్పటినుండి కాస్త బాగ్ర త్రగా మసలుతూ వచ్చాడు.

తను వెళ్ళాడకముందు సీత అల్లరి చిల్లరిగా తిగుతుండేది! ఒక రోజు వరిచేలో కొత్తకోసేలప్పుడు తనకు సీతకు పరీచయం కుదిరింది. సీతంబే తనకు యెంతో యిష్టమయ్యింది. ఈ లోకంలో తనకు సీత ఒక్కలే దిక్కనిపించింది. సీత కూడా తనని ఎంతో ప్రేమించింది.

తను చేసుకోకముందు సీత యెన్నో తప్పులు చేసిందట! అన్నీ చెప్పి కన్నీళ్లుపెట్టుకుంది. తను చేబడిలేమంచిగా బ్రతుకుతాననీ, మరొకనృ యెత్తుతానని చెప్పింది.

అప్పుడు తను సీతను చేసుకోవడానికి యిష్టపడ్డాడు. ఆ వూగువా శృంగర సమృథించలేను. అయినా రంగయ్య సీతను చేసుకున్నాడు.

నాటినుంచి సీత యెంతో మంచిగా బ్రతుకుతున్నది. ఇంత మంచి సీతను దెవుడు తనకు దిక్కుచెసే నందుకు తను ఒంటరిగా దేవుడికి దండాలు పెట్టుకునేవాడు.

సీత యెంత మంచిగా బ్రతుకుతున్నా—వూళ్ళో వాళ్ళకు పూర్వంగా వున్న చెడ్డ అభిప్రాయం మాత్రం పోయిందికాదు. అందుకే సీతను పొలాల్లో, బావిదిగ్గర, యెక్కడ వీలుదొరికితే అక్కడ అల్లరి పెడుతున్నారు రాడీవెధవలు.

“ఈ రాత్రి యెంత గొవవచ్చేస్తానో వెధవలు!” అనుకున్నాడు రంగయ్య.

స్టేషనులో ఒకే ఒక లాంతరు వుంది. అది పొర బాటున ఆరిపోతే అందరి ప్రాణాలు అక్కడే పోయేటంత భయంకరంగా వుంది వాతావరణం!

బుకింగ్ ఆఫీసులో యిద్దగు ముగ్గురు పడుకోవడానికి సిద్ధపడుతున్నాడు ఇళ్ళకు వెళ్ళేత. స్టేషనుకి వారికి రెండు మైళ్ళదూరం. ఆ వూళ్ళో పొగాకు

ఏ రు కా డే సిం ది :

కంపెనీలో రైలు వేగాలుకొని పూర్ణోజనాన్ని పుట్టించి మాత్రంకాదు.

రంగయ్య కొద్దిగా తడిసిపోవడంవల్ల చలిగాలికి వణికి పోతున్నాడు.

స్తేషను మాస్టరు రంగయ్యను గమనించాడు!

“రంగయ్య, సంచిలో పెద్ద సామానువుంది!” అన్నాడు.

“ఏమంటుంది మాబోటివార్య దగ్గర?” అన్నాడు రంగయ్య.

“ఈ వానలో యెలా వెల్దా? అఫీసులో పడుకోగదూ—పదిగూన్నే వెళ్ళొమ్మ!” అన్నాడు స్తేషనుమాస్టరు.

“వానయ్యేది వరదయ్యేది యింటికి చేరాలిసిందే! అర్జంటు పనుంది,” అన్నాడు రంగయ్య.

“అయితే ఒక పని చెయ్యి - వెంకన్నయిప్పుడే ఒంటెద్దుబండి కట్టబోతున్నాడు. దానిలో వెళ్ళి, మెల్లిగా చేగుకోవచ్చు.”

“అయితే సరేనండి,” అని చెప్పి బతులుదేరాడు రంగయ్య. వెంకన్న రంగయ్యను బండిలో ఎక్కించుకున్నాడు.

కంకరగోడ్డు మీద బండి కలకలలాడుతున్నది. చుట్టూ విలయతాండవం జరుగుతున్నది. బండి తడిసి పోతున్నది. రంగయ్య ఒక మూలకు ఒదిగి పడుకున్నాడు.

ఒంటెద్దు అతి కష్టం మీద బరాబరా లాక్కు పోతున్నది భారాన్ని.

కొండంతి ఆనందంతో రైలుబండి యెక్కిన రంగయ్య యింత త్వరలో యీ విపత్తు సంభవిస్తుందినుకోలేదు. సంచిలోని పట్టుచీర, రవిక తడిసిపోయూ యేమోనని చూసుకోన్నాడు. బాగానే వున్నాయి.

పక్క విప్పి చూసుకోన్నాడు.

పక్కలో వున్న చంద్రహారం అతీ సమయంలో మేరిసిన మెరుపువల్ల ధగధగలాడిపోయింది.

రంగయ్య తన విదేశీ సంపాద జీవితంలో తన భార్యకు తొలిసారిగా ఒక బంగారు వస్తువు కొనగలిగాడు పట్టణంలో. చంద్రహారం కొన్న తినవారి కొంత డబ్బు మిగిలింది. ఆ డబ్బుతో చంద్రహారానికి తగిన బట్టలకూడ భార్య కట్టుకోవాలని ఆ పట్టుచీర, రవిక కొన్నాడు. ఇంతి ఖరీదుగల వస్తువులు తాను కొనడంవల్ల తను తన గర్వపడుతున్నాడు. సీతకు యిది యెప్పుడు చూపెడదా అనే ఆతురత అతన్ని త్వర పెడుతున్నది.

సీత చెప్పినమాటలు ఒక్కసారి అస్పష్టంగా గుర్తుకు వచ్చాయి.

“నా చిన్నతనంలో చంద్రహారాన్ని ఒక గొప్పళ్ళ అమ్మాయి మెడలో చూశాను. అప్పటి నుండి జీవితంలో యెప్పుడైనా అటువంటి దండనా మెడలో వేసుకోవాలనుకున్నాను. ఈ రోజు మీరు నా కోరిక తీరుస్తున్నారు” అని చెప్పి హాగి పోయింది సీత.

ఈ చంద్రహారం కోసం యెంతో కష్టపడి చేసిన కూలిమీని డబ్బులు వెనుకేశాడు రంగయ్య. రంగయ్య లాంటివాడు యింత గొప్ప హోరాన్ని కొన్నాడంటే ఆ వూరివార్యకు యెంతో విభ్రాంతి కలుగుతుంది!

సీత పట్టుచీర కట్టుకుని పట్టురవిక తొడుక్కుని—మేళ్ళో చంద్రహారం మెరిసి పడుతుంటే, తల్లో మల్లె పూలు పక్కున నవ్వుతుంటే, నొసలు కుంకుమరేఖలు స్థిరపడుతుంటే, కళ్ళ కాటకరేఖలు తెలియనిభావలు ఆడుతుంటే—నిజంగా సీత అందాన్ని చూడాలి! సీత కన్న అందిం ఆ వూళ్ళో మరెవ్వరికీ లేనవే చెప్పాలి.

సీత తనకు దొరకలసిన భార్య కావను కంటాడు రంగయ్య—తనలాంటి మంచివాడికి తగిన భార్య కావంటాడు జనం. సీత—తనూ యెప్పుడూ తగువులాడుకోలేదు విదేశీ జీవితంలో—సీతను విడిచి తీరం బ్రతకలేదు తను—తనను విడిచి తీరం నరకమే నంటుంది సీత!

వెంకన్న ఎద్దును చలకుగా అడిగిస్తున్నాడు.

ఈ గుగూలి యిదిరి కొడుకున్నది. పెట్టిన వురిమింది ఆకాళం. పెట్టిన పికురు పడింది దూరంగా—రంగయ్య సుండేలు కొట్టుకులాడాడు.

రంగయ్యకు అదిలో పెళ్ళంటే భయంపుట్టేది. పెళ్ళిచేసుకోవడానికి కూడా తనకు అర్హత లేదనుకునేవాడు. దానికి కొండం తను దిక్కులేనివాడుగా పెరగడమే!

రంగయ్యను గూర్చి ఆ పల్లెలో ఒక చిన్నికథ వుంది.

ఒక అర్ధరాత్రి వేళ ఒంటరిగా ఒక పడుచు పిల్ల ఈ గ్రామం వచ్చింది. ఆ వూళ్ళో వున్న సత్రంలో రెండు రోజుల పాటు తిలదాచుకుంది. వూళ్ళో వాళ్లు ఆ మేను యేమి అడిగినా జవాబు చెప్పేదికాదు. అప్పట్లో వూళ్ళో మునసబు గారు దిక్కులేనివారైంటే యెంతో అదరం చూపేవారు. అందువల్ల ప్రజలు

కూడా ఆమెను యేమీ అనేవాళ్ళు కాదు. ఆమె అలాగే రహస్యంగా అక్కడే వుండేది.

ఒక నాటిరాత్రి ఆమె సత్రంలో ప్రవరించింది. బిడ్డవుట్టిన నంటనే మరణించింది. తెల్లవారిన తరువాత ఆ వూరి ప్రజలు ఆ వూరి సత్రంనంద్రి చేగారు. ఆ దిక్కులేని బిడ్డను పెంచుకోవడానికి యెవ్వరూ యిష్టపడలేదు. అప్పుడు ముసలబుగారు ఆ విషయంలో కలుకజేసుకున్నారు. ఆ వూరి కాపలాదారుడుగా వుండే సుబ్బయ్యను పిలిపించాడు. తనకోరిక మీద ఆ బిడ్డను పెంచవలసిందిగా సుబ్బయ్యను ముసలబుగారు కోరాడు.

సుబ్బయ్య అందుకు అంగీకరించాడు.

ఆ బిడ్డను అతిజాగ్రత్తగా పెంచి పెద్ద చేశాడు. ఆ బిడ్డమీద క్రమేణా అందరికీ బాపిలిగింది. ఆ పని బిడ్డ తను దిక్కులేని వాడినని తెలుసుకున్నాడు. ఆ వూరి ప్రజలే తనకు తల్లిదండ్రులు అనుకోనేవాడు. అతడే రంగయ్య!

ఆ సవాల్లందరినీ రంగయ్య 'అక్కయ్య' అని పిలిచేవాడు. సువాల్లందరినీ 'అన్నయ్య' అని పిలిచేవాడు. తనకంటే చిన్నవాల్లను తమ్ముకు, పెద్దవాల్లను అని పిలిచేవాడు.

ఆ వూరిలో యెవరికీ కష్టం వచ్చినా తన కొచ్చి నట్టే బాధపడేవాడు. ఎవరూ ఏ పని చెప్పినా కాదనకుండా ఆపనిచేసి ఆరోజు అక్కడే భోజనం చేసేవాడు. వాళ్లకు పనికిరాని బట్టలు యేవైనా యిస్తే వాటిని పరిశుభ్రం చేసుకుని తొడుక్కునేవాడు.

చిన్నచిన్న పరిహాసాలతో అందరినీ నవ్వించేవాడు. అతని ఆమాయకత్వానికి అందరూ యెంతో ఆస్వాదంతో చూపించేవారు. పువ్వులంటే అతనికి యెంతో యిష్టం! అందుచేత కొన్ని పువ్వుల్ని చెవుల మీద పెట్టుకొని తిగుతుండేవాడు. అది చూసి ఆతనిని కొందరు 'పూలరంగయ్య' అని పిలిచేవారు.

రంగయ్య చిన్నతనమంతా అలాగే యే బరువులు, బాధలు లేకుండా గడచిపోయింది. ఆ వూరి కెవరైనా క్రొత్త చుట్టాలు వస్తే రంగయ్య వాళ్లను సులభంగా పరిచయం చేసుకునేవాడు.

అప్పుడు వాళ్లు "ఎవరీ రంగయ్య?" అని తెలుసుకుంటే ఆ పల్లెవాళ్లు రంగయ్య తల్లిని గూర్చి యీ క్రిందివిధంగా చెబుతారు.

"రంగయ్య తల్లి ఒక గొప్ప కులానికి చెందిన పిల్ల. వాళ్లంట్లో పాలేరుని ప్రేమించింది. వాడికి కూడా

రంగయ్య తల్లి అంటే యెంతో ప్రేమ! అయితే యేవో కారణాలవల్ల అతనికి జన్మభ్రాతృ విధించారు. అతడు జైలుకెళ్లాడు. రంగయ్య తల్లికి గర్భం వచ్చింది. ఒక నాటిరాత్రి అర్ధరాత్రివేళ ఆ వూరి నుండి పారి పోయి యీ వూరు వచ్చింది. ఇక్కడ సత్రంలో రంగయ్యను కని మరణించింది." పల్లెప్రజలు యీ రీతిగా చెప్పతరేగాని దానికి గుజువేమీ లేదు. అది నిజం అనిగాని, అబద్ధం అని గాని యెవ్వరూ చెప్పలేదు.

ఇలా యెన్నో విషయాలు రంగయ్య వూరి యంతో దొర్లి పోతున్నాయి. మారణసంగ్రామంలో చాలెగిన ఆ గాలివాన మహావృక్షాలను వైతం పెట్టి గింపివేస్తున్నది. చావుబ్రతుకుల మధ్య అవి పోరాడుతున్నాయి.

బండి సాగుతున్నది. ఎద్దు బలకంతం గాలి వున్నది వరాలన్నీ కూడకట్టకుని. బండి యిగుసు కిగు వంటున్నది. కంకరగోడ్డు కంకరవంటున్నది కర్కశంగా.

నెంకన్న వుండీ వుండేలేక "అయితే రంగయ్య, సీత ఒక్కతే వుంటుందా యింటివద్ద ఇంత గాలి వానలో?" అన్నాడు.

"లేదు నెంకన్నా, యింటిమంగు పంచలో ఆ గుడ్డివాడు పకకుని వుంటాడు తోడుగా. ఆ ముసిలాడికి మేమంటే ప్రాణం."

"వాడిది యేవూ రంటావ్?"

"ఏవూగో నాకు తెలిదు. అడుక్కునే వాళ్ళకు వూరెటి? అడుక్కుంటూ మనవూగా వచ్చాడు. మన వూళ్ళోటిందీ తిప్పలా కాస్త సుఖంగా గడుస్తుంది గదా! అందుకని యీ నాలుగేళ్ళనుండి మనవూళ్ళోనే వుంటున్నాడు—ఇక్కడ గడ్డుగోజులు వస్తే - మంచి గోజులుండేవోయిని వెతుక్కుంటూ పోతాడు." అన్నాడు రంగయ్య యీ గురుగారికి కొంగల్లపోతున్న తనకిరిరాన్ని స్వాధీనం చేసుకుంటూ.

వాన కొంచెం తగ్గుముఖం పట్టింది. గాలిమాత్రం హోరుగానే వుంది. బండి వంతెనమీదకు వచ్చింది. ఏరు ఉన్నతరంగా వుంది.

రంగయ్య యేటికంతా చూశాడు. చీకట్లో ప్రవాహం స్వాధీనం తప్పి సుక్కు సుక్కుగా మెరికలు తిగుతున్నది.

"అంత మహాప్రవాహాన్ని లాకు తలుపులు అడుకుని వున్నాయి. ఒక్కలాకు తలుపు తిప్పలేనా? అమ్మ

ఏ రు కా డే నిం ది !

బాబో! ఊరంత నేలమట్టమై నీట్లో కలుస్తుంది! అనుకున్నాడు రంగయ్య.

తెలియనితీరిగా రంగయ్య ఒళ్లు గనకొచ్చిచింది. వెంకన్న మళ్ళీ మొదలెట్టాడు.

“రంగయ్య, మన పల్లెను చూస్తుంటే చిరాకెత్తుతుంది నువ్వో—పాపం పెరిగి పంపిపోతున్నది. దేవుడి మీద ఒక్కడికీ నిగాలేదు కదా? అందుకే దేవుడికి కోపం వచ్చి యీ గాలివాన పంపించాడు. పంపిలన్నీ పోతున్నాయి. ఈ యేసు తప్పకుండా కరువు వచ్చి తీరుతుందనుకో—”

రంగయ్య వింటూ తనలో నెమరు వేసుకుంటున్నాడు వెంకన్న ఆభిప్రాయాల్ని—వెంకన్న మొదలెట్టాడు.

“ఒట్టి పోతుకోలు ర చక్రీగులు, దొంగతనాలు, తగాదాలు, కొట్లాటలు, చాత్యలు, కోర్కలు, కైపు! పదిళ్ళక్రింద మన పల్లె యెంత మంచిగా వుండేదో—యిప్పుడు అంత చెడ్డగా మారిపోయింది. ఇప్పుడు యేపల్లె చూసినా యీ ఎల్లకన్యలైన తగునాత బస్తీలకంటే చెడిపోయాయి. ఘో—ఘో, గోత వునుతుంది. ఒక్కణ్ణి నమ్మడానికి వీలేదు కదా?”

“వెంకన్న అక్షరాల్ని నిజం చెబుతున్నాడు! అనుకున్నాడు తనలో రంగయ్య.

“బస్తీలో నే నయం—ఎవరి నోవను వాడు పోతాడు. ఒకడి సంగతి యింకొకడు పట్టించుకోడు. మరి మన వూళ్ళోనో—ఇక్కడ లేచిందంటే అక్కడ పోయిపడి దంటాడు” అన్నాడు రంగయ్య. గోడుకిగవె పులా వున్న చింతచెట్లవారుని దాటుకొంది బండి.

మెల్ల మెల్లగా పల్లె దాపుకు చేరుకుంటున్నది. రంగయ్య బండి దిగాడు. వెంకన్న యిద్దరెల్ల తీసుకున్నాడు. తగునకుంటూ యింటికి వెళ్ళాడు.

పంచలో ముసలివాడు కనుపించలేడు.

“సీతా! సీతా! నే నొచ్చాను తిలపు! తిలపు!” రంగయ్య యెంత అరచినా తిలపు తెరుచుకోలేదు. బలవంతంగా నెట్టాడు. కాని ఓరగా తీసివుంచినకూడా గుర్తించలేకపోయాడు.

ఇల్లంత చీకటిగా వుంది. అగ్గి పెట్టెకోసం వెతికాడు. నూట్లోదొరికింది. బుడ్డి ముట్టించాడు. మంచం మీద సీత కనుపించలేదు.

అటు వైపుమూలని దూలానికి వెళ్ళాడుతున్నది సీత! రంగయ్య గజగజ వణికి పోతున్నాడు, నిలవునా నీర పోతున్నాడు, గుండెలు బాగుకుంటున్నాడు.

“సీతా! సీతా! అయ్యో నే ననుకుంటూనే వున్నాను! ఎవరు సీత—నిన్నీ పని చెయించింది?

ఒక్కమాట కూడా చెప్పకుండా వెళ్ళిపోయావా? నేను సీతా! నేను! నీ రంగయ్య! అయ్యో! నాసీతను వాడు కాకుండా చేశారు. నాసీత యెవ్వనికి అపకారం చేసేదికాదు. నాసీత మహాయోధులు! సీతా! సీతా!!” పెరిగాయేనునూ గుండెలు బాగుకున్నాడు రంగయ్య. బైట అగ్ని పర్యతాలు పరిగిల్లు అక్కడక్కడ చెప్పు కెళ్ళు కెళ్ళున పరిగిపడతున్నాయి. గాలి, చినుకులు అవిరామంగా భూమ్యాకాశాల్ని ఏకం చేస్తున్నాయి. ఉరిపోసుకున్న సీతను క్రిందికి దించాడు రంగయ్య. మంచంమీద పడుకో బెట్టాడు. కిరసనాయిలు బుడ్డి చూపుతున్న గుడ్డి వెలుతురులో సీత అమానుకపు చూపులు రంగయ్య హృదయము కలచివేస్తున్నాయి.

రంగయ్య మంచంమీద సీతకు దగ్గరగా కూర్చున్నాడు. జీవంలేని అందం సజీవంగా నే కనుపిస్తున్నది.

“సీతా! నిన్ను అందంగా వుట్టించడమే దేవుడు చేసిన తిప్ప” అని భోగమన్నాడు.

బుడ్డి వెలుతురులో సంచి కనుపించింది రంగయ్యకు. సంచిలో నుండి పిల్లలవీగ, కవిక తీశాడు. గుఱాన్ని బంచంతంగా ఆపుకుంటూ చీరను సీతకు కప్పివేశాడు.

పగ్గు గుర్తు కొచ్చింది!

పగ్గు విప్పాడు. సీత మళ్ళీ పలుకుతున్నట్లయ్యింది:

“నా చిన్నితనంలో చంద్రహారాన్ని ఒక గొప్పశిల్పి అయ్యాయి మెడలో చూశాను. అప్పటి నుండి జీవితంలో యెప్పుడైనా అటువంటి దండ నా మెడలో వేసుకోవాలనుకున్నాను. ఈ గోడ మీదు నా కోరిక తీరుస్తున్నాడు” అని చెప్పి పొంగిపోయింది సీత.

రంగయ్య చంద్రహారాన్ని సీత మెడలో అలంకరించాడు.

బుడ్డి వెలుతురులో సీత అందం నిరనిగ లాడుతున్నది. సీత నిద్రుస్తున్నట్లుగా యెంత అందంగా వుంది! రంగయ్య నిలవునా చలించిపోయాడు!

రంగయ్య బతుటికి నమస్తున్నాడు!

సీత మెడలో ఆమె కోడుకున్న చంద్రహారం మెగులున్నది. రంగయ్య కోరికెచ్చిన పట్టుచీర, కవిక ఆమె మీద ప్రాకుతున్నాయి!

రంగయ్య గోడు మీదను గబాగబా నడిచాడు.

సీత కొలాన్ని దొంగిలించడానికి ప్రయత్నించిన మూగుల హృదయావంతి చీకటి అంతటా వైచర విహారం చేస్తున్నది. గాలివానా చేతులుకలపుకున్నాయి. ప్రకృతిపై పగబూని మబ్బులు అరుస్తూ వాటికి ప్రాతానహాన్నిస్తున్నాయి.

వాన, గాలి, చలి, చీకటి, ఉడుములు, మెరుపులు, పిడుగులు భయంకరంగా స్వారించేస్తున్నాయి వికారంగా నడుస్తున్న రంగయ్య మీదకు.

రంగయ్య వెంటి కేకలు వెయ్యడానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు—అతనికి పిచ్చెక్కి పోతున్నది.

తను యీ పూరులో యెవ్వరికీ యెప్పుడూ అపకారం చెయ్యలేదు. తన ప్రతివారికీ యేవో విధంగా సాయపడాడు తన జీవితంలో—వార్షికు తన చేసిన సేవ అపారం! అంతా తనకు ఋణపడివున్నారు! అయినా, అంతా తనకు కీడు చేశారు! తన జీవితాన్ని సర్వనాశం చేశారు!

అంత చలిగాలిలో రంగయ్య రక్తం ప్రవహించింది! నవనరాలు మండిపోయాయి!

రంగయ్య ముందుకు పరుగుతీశాడు!

“రంగా! రంగా!!”

రంగయ్యకు అంతరంగంలో ఆ పెద్ద కేక వీపు చరిచినట్లయ్యింది!

ఒక్కసారి అగిపోయాడు.

“ఎవరు?” అన్నాడు కోపంగా రంగయ్య.

“నేను రంగా! ముసిలివాణ్ణి! గుడ్డివాణ్ణి!”

రంగయ్య చలించిపోయాడు. దుఃఖం కట్టలు తెంచుకుంది.

“తాతా!” రంగయ్య పెద్దగా రోషంగా ముసిలివాణ్ణి కాగలించుకున్నాడు. ముసిలి వాడు పుక్కిరి బిక్కిరయ్యాడు.

“ఏంచెయ్యను రంగా! నేను పందలోనే వున్నా! రాడీ మూకరా! ఒకడి తరువాత ఒకరు వచ్చారు. సీతను నానాభాద పెట్టారు! సీత వాళ్ళ కార్యమీద పడి యేడ్చింది. ఎంత చెప్పినా వెళ్లవలు విసుకున్నాడు కాదు. మహాతల్లి తనదారి తాను చూసుకుంది.” అని చెప్పాడు.

“తాతా! యీ పూరొళ్లకు నేను కీడేం చేశాను?”

“రంగా! నీకు అన్యాయం జరిగింది. ఎంత గోల జరుగుతున్నా ఒక్కడు కూడా రాలేదు.”

ఎక్కడో ప్రశ్నలుగా వురిమింది. ముసిలాడు భయపడి రంగయ్యను కాగలించుకొన్నాడు.

ఏగు దగ్గరకు వచ్చింది.

రొద తీవ్రంగా వుంది. యేటి వంటెన దగ్గర ప్రవాహాన్ని అడ్డుకునే లాకులు గుర్తుకు వచ్చాయి.

రంగయ్యకు ఎక్కడ లేని ఆవేశం వచ్చింది.

ఇప్పుడు యీ పల్లె ప్రాణాలు తన గుప్పిట్లో వున్నాయి! తను యీలాకు తిప్పితే, పూరు మొత్తం

నామరూపాలు లేకుండా పోతుంది. పండిన పాపం పరిహార మవుతుంది. తన సీతను చంపినందుకు యీ భూరం జరగాల్సిందే! సర్వనాశనం కావల్సిందే!

ఏమైనా సరే ప్రతికూట తీర్పుకోవాలి! లేకుంటే తన గుండెలు యీ దుఃఖాన్ని భరించలేవు. ఉన్నట్టుండి ఒక్కసారిగా లాకు దగ్గరకు వెళ్ళాడు. రెండుచేతులతో లాకు కట్టిని విగించి పట్టుకున్నాడు.

* * *

“అంతా ఆలోచించాను. ఇక నాశనం తప్పదు” అన్నాడు రంగయ్య.

“దేవుడు నీచేత యీపల్లెను నాశనం చేయించ దలుచుకున్నాడేమో! లేకపోతే యింత మంచివాడిని ఆకస్మాత్తు యెంతగా మారిపోయావ్!”

“నా సీతను నాశనం చేసిన వాళ్ళ మీద కసి తీర్చుకుంటున్నాను” పెద్దగా అరిచాడు రంగయ్య—అతని అరుపు గాలివాన తీవ్రస్వరంలో లీనమైపోయింది. లాకు తిప్పడానికి అమర్చిన కట్టి గిగ్గున తిగుతుంది. లాకు తలుపులు బావుగు మని రోదించుకుంటూ విడి పోయాయి.

రంగయ్యకు ఆకస్మాత్తుగా పూరుమీదవచ్చిన ఆ వేసెలాంటి ప్రవాహం తలుపుల్ని చీల్చుకుంటూ వంటెన పగిలిపోయ్యేలా గరిష్ట పూరిని నాశనం చెయ్యడానికి పురకలు వేస్తున్నది.

ఏరు చీకట్లో త్రాచుపాములా బుసలుకొడుతూ నురుగులు క్రమ్మతూ, పడక విష్ణుకుని, పూరిని కొలు వెయ్యడానికి పగులులు పెళుతున్నది.

రంగయ్యకోసం వెతికాడు గుడ్డివాడు.

లాకు కట్టి దగ్గర రంగయ్య బాడ దొరకలేదు.

“రంగా! రంగా!!” అని యెంతసేపు పిలిచినా జవాబులేదు. ఏటి వంటెనమీద గుడ్డివాడు దయ్యం లాగ మిగిలిపోయాడు.

“ఇంత మంచి రంగయ్యకు దేవుడు యింతలోనే యెంతకోపం తెప్పించాడు! జీవితంలో కోపం అంటే యెరుగని రంగయ్యలాంటి వాళ్ళకు కోపం వస్తే యీ ప్రపంచంకూడా భరించలేకపోతా!” అనుకున్నాడు ముసిలాడు నల్లని చీకట్లో!

గాలివానలో కబ్బిపోటీమీద ముందుకు సాగింది నల్లని ఆకాంక్షల భీతిగా. ఏరు త్రొక్కుతున్న పరకలు ఆ నల్లని ఆకారపు కర్ణ పుటాల్లోని పోగుతున్నాయి!

తోక త్రొక్కిన నల్లని త్రాచులా చెట్లంత యెత్తుకు యెగిసి బుసలు కొడుతున్నది నెలయేరు!

విడిపోతున్న రెండు సంస్కృతులు

శ్రీ సి. పి. స్కో

పాశ్చాత్యుల విప్లవానికి, వైజ్ఞానిక విప్లవానికి పాఠిమేర స్పష్టంగా లేదు కాని శంకషయ ఉపయోగకరము. పాశ్చాత్యు విప్లవమంటే నా అభిప్రాయం క్రమంగా వృద్ధిపొందే యంత్రాలవాడుక, స్త్రీ పురుషుల కర్మాగారాలలో పనిచేయడమూ, (ఈ) దేశంలో - ముఖ్యంగా కృషీవలులుగా ఉన్న జనాభా కార్మికులుగా మారిపోవడమూ, కర్మాగారాలలోని వస్తువులను ఉత్పత్తి చేయడమే కాక సరఫరా చేయటంలో పాల్గొనటమూ. ఈ మార్పులు మనకు తెలియకుండానే జరిగిపోయాయి. విద్యాపరిషత్తులు పీటెనిగమనించనేలేదు. లండన్ లు ద్వేషించారు. ఈ లండన్ లో ప్రయోజనప్రధాన వాదనలైనవారూ, మేధావులైనవారూ కూడా ఉన్నారు.

శాస్త్రాలనుగురించి, కళలను గురించి మనలో ఘనీభవించిన వైఖరులకూ ఈ మార్పుకూ సంబంధం ఉందని నే ననుకుంటున్నాను. ఈ మార్పు 18 వ శతాబ్దం మధ్యనుంచి 20 వ శతాబ్దం ప్రారంభం వరకూ జరిగినదనవచ్చు. మరొక మార్పును కూడా ఇక్కడ చెప్పాలి; వైవా టన్నిటికి సంబంధించినది అయినా ఇది ఇంకా గాఢంగా శాస్త్రీయమైనదీ, త్వరితమైనదీ, ప్రయోజనాత్మకంగా బ్రహ్మాండమైనదీ - మనుషటిలాగ ఉజ్జాయింపుగా కాక శుద్ధశాస్త్రాన్ని పరిశ్రమకు వినియోగం చేయడమే.

ఈ రెండవమార్పు ఎప్పటినుంచి ప్రారంభించినదీ నిర్ణయించడం మన అభిగ్రహించిన ఆధారపడి ఉంటుంది. కొందరు, అరవై సంవత్సరాల క్రితం రూపొందిన రసాయనిక, యాంతిక పరిశ్రమలతో ప్రారంభమయిన దంటారు. కాని నా మట్టకు నేను ముప్పై నలభై ఏళ్ళ క్రితం కాదని అనుకుంటున్నాను. సుమారుగా చెప్పాలంటే, పరిశ్రమలో మొదట పరమాణుకణాలను వాడినప్పుడు. ఎలక్ట్రోనిక్స్, పరమాణు శక్తి, ఆటోమేషన్లను వాడే సమాజము ఇంతకు ముందున్న వాటిన్నీటినుంచి వేర్చినదని నా అభిప్రాయము. అంతేకాక ఈ సమాజం ప్రపంచాన్ని మార్చివేస్తుందని కూడా నా అభిప్రాయం. ఈ మార్పు నే నేను "వైజ్ఞానిక విప్లవ"మనడానికి అర్హమైనదని భావిస్తున్నాను.

ఇదే మన జీవితాలకు భౌతికమయిన ఆధారము. ఇంకా నూత్నంగా చెప్పాలంటే, మన మొక భాగంగా ఉంటున్న సంఘానికి జీవపదార్థం (Social Plasma). దీనినిగురించి మనకేమీ తెలియదు. శాస్త్రీయమైన సాంప్రదాయక సంస్కృతికి చెందిన వారిలో చాలా మంది, పండితులైనప్పటికీ శుద్ధశాస్త్రానికి సంబంధించిన భావాలను ఏమాత్రం అర్థం చేసికొనలేకుండా ఉన్నారని ఇంతకుముందే చెప్పాను. వినియోక్త శాస్త్రం విషయము చెప్పనే అక్కరలేదు. విద్యా వంతుల మనసునే వారిలో ఎంతమందికి పరిశ్రమలో ఉత్పత్తిని గురించి తెలుసు? "యంత్రపరికరాలంటే ఏమిటి?" అని ఒక సాహిత్య సమావేశంలో అడిగాను. ఎవరూ నూటిగా సమాధానము చెప్పలేకపోయారు. వృత్తిలో ఉండేవారికి తప్ప తక్కినవారికి పాశ్చాత్యు శాస్త్ర పద్ధతులు మంత్రాలంత నిగూఢంగా, నూతుగా ఉంటాయి. ఉదాహరణకు; మామూలు గుండీలనే తీసుకొండి. ఇవి ప్రతిరోజు కొన్ని లక్షలు తయారవుతూ ఉంటాయి. ఈ పరిశ్రమ నిర్వహణకు మైనదని నానా సిద్ధులైన లండన్ లు తప్ప ఎవరూ అనరు కాని ఈ సంవత్సరం కేంబ్రిడ్జిలో శాస్త్రీయ విషయాలలో మొదటి తరగతిలో ఉత్తీర్ణులైన వారిలో పంచుందిలో ఒకరికి కూడా ఈ విషయం సరిగ్గా తెలిసి ఉండదు.

అమెరికాలో పరిశ్రమతో ఇంతకంటే కొంచెం ఎక్కువ పరిచయము ఉన్నదేమో కాని ఏ ప్రముఖ అమెరికన్ రచయిత తన పాఠకుల కీ పరిచయం ఉన్నట్లు గుర్తించి వ్రాశాడు? దక్షిణ భాగాలలో ఉంటున్న సాంఘిక వ్యవస్థలను వర్ణిస్తారేకాని పాశ్చాత్యు సమాజాన్ని గురించి వ్రాయనే వ్రాయరు. ఇంగ్లీషు నవల రచయిత అసలు వ్రాయలేడు.

కాని ఉత్పాదకమైన ప్రతి వ్యవస్థలోనూ అతి నూత్నమైన, ప్రయోజనకరమైన, వ్యక్తిగత సంబంధాలు ఉంటాయి. ఇవి నిజంగా అంత సరళమైనవి కావు. ఇవి సైన్యంలోని ఒక దళంలో ఉండే సంబంధాలలాగ ఆజ్ఞలను శిరసావహించడం వంటిదని అను

ఇది రెండవ వ్యాసం, మొదటి వ్యాసం సెప్టెంబర్ సంచికలో ప్రచురించాము. — సంపాదకుడు.

కుంటాము కాని వాటికంటే చాలా సరికొత్తమైనవి. ఇవి తెలియనివారి సమాజంలో కాలపెట్టిన వరు ట్టులు తిప్పిపోతారు.

నిజం చెప్పాలంటే చాలామంది శాస్త్రజ్ఞులే ఈ విషయంలో అజ్ఞులుగా ప్రవర్తిస్తారు. శుద్ధశాస్త్రజ్ఞులనూ, వినియోగ శాస్త్రజ్ఞులనూ ఒకే తరగతిలో చేర్చినా వారిద్దరికీ చాలా భేదాలున్నాయి. ఇంజనీర్లు, శుద్ధశాస్త్రజ్ఞులూ తమను ఒకరి నోకరులూగా అపార్థం చేసుకుంటారు. వారి ఆచరణలు భిన్నంగా ఉంటాయి. ఇంజనీర్ల ప్రపంచం నియమబద్ధమై ఉంటుంది. లోపల చిచ్చితంగా ఉన్నా పైకిమాత్రం క్రమశిక్షణ కనిపించేట్లు ఉంటారు. శుద్ధ శాస్త్రజ్ఞుల విషయం వేరు. వామపక్షాలకు చెందినవారే పీరిలో ఆధిక్య సంఖ్యాకులు—ఇంకే వృత్తిలోనూ ఇంతమంది ఉండవలెమో, ఇంజనీర్ల లో మాత్రం దక్షిణ పక్షాలకు చెందినవారే ఎక్కువమంది ఉంటారు. మన ప్రస్తుత సంఘ వ్యవస్థే వారికి నచ్చిన ట్టునిస్తుంది.

ఇంజనీర్లకూ, వినియోగ శాస్త్రానికి సంబంధించినంతవరకూ శుద్ధశాస్త్రజ్ఞుల తెలివీ మగ్గుతోపోయింది. ఈ విషయాలలో వారి కేమాత్రం ఆసక్తి లేకపోయింది. “శుద్ధమయి”న సమస్యలంత అగృహీతమైనవి వినియోగ శాస్త్రంలో ఉంటాయని వారు గ్రహించలేక పోయారు. వాటి పరిష్కారం “శుద్ధమై”నవాటి పరిష్కారమంటే సంతృప్తికరంగా ఉంటుందని వారికి తెలియదు. వీలైనప్పుడల్లా సరికొత్త విషయాలకోసం వెతికేస్వభావం మనశేతలలో ఉన్నది. ఈ వైఖరివల్ల వినియోగ శాస్త్ర సమస్యలు తమ సమస్యలకంటే తక్కువ రకమైనవి అనుకునే వారు. నేను ఈవిషయం ఇంతగా నొక్కిచెప్తున్నానంటే దానికి కారణము లేకపోలేదు. మున్నెప్పనిళ్ళ క్రితం నేనూ ఈ విధంగా ఆలోచించే వాడిని. కేంబ్రిడ్జ్ లో అప్పుడున్న మానసిక వాతావరణము గర్హితమైనది. మేము చదివే శాస్త్రము కనికీ పనికిరాదని గర్వపడేవారము. ఎంత నిరుపయోగమయితే అంత గొప్ప, అనుకునేవారము.

రూఢక పార్ ఇంజనీరింగ్ పైన అభిరుచి చూపే వాడు కాదు. కాపిటా, ఒక ఇంజనీరింగ్ పటాన్ని మెట్రోలిక్ కు పాపగా వారు దాని సహాయంతో ఒక యంత్రాన్ని తయారుచేశారని ఆశ్చర్యపడుతూ చేప్పే వాడు! రూఢర్ ఫోర్డ్ క్రాక్రాఫ్ట్ యంత్రనిర్మాణాచార్యులమాసి అతని కొక 600 హాస్ (గాంట్) ప్రయోగంగా ఇప్పించాడు. 1983 లో, తమ చనిపోవటానికి ఇంకా నాలుగు సంవత్సరాలు ఉండనగా, అతడు (రూఢర్ ఫోర్డ్) పరమాణుకేంద్రంలోని శిక్షణ ఎప్పుటికీ ఉపయోగించుకోలేమని అంటూ ఉండేవాడు.

తొమ్మిది సంవత్సరాల లోపుగా చిక్కగోల్ మొదటి రాశి పనిచేయడం మొదలుపెట్టింది. ఈ ఒక్క విషయంలోనే రూఢర్ ఫోర్డ్ పారపడ్డాడు. ఇది సరిగా శుద్ధశాస్త్రము వినియోగ శాస్త్రముగా మారినప్పుడే పనిగమనించాలి.

శుద్ధశాస్త్రజ్ఞులు నిజంగా సాంఘికపరిస్థితులను ఆర్థం చేసుకొనలేకపోయారు. పోనీ అనుకుంటే, అక సహాయనప్పుడు కష్టం లేకుండా గ్రహించాలిగే వారనిమాత్రం చెప్పవచ్చు. యుద్ధకాలంలో చాలామంది శాస్త్రజ్ఞులకు ఉచ్చితతో పరచడం కలిగినది. దానితో వారు కట్టె వేరారు. నా ఉద్యోగంలో నాకు కూడా ఇదే అనకాశం కలిగినది. ఇది నా జీవితంలోనే ఆత్మంతా మూల్యమయిన శిక్షణ విషయంలో ఒకటే ఆయినా, నా ముప్పై అయిదవ ఏట సంభవించినది.

మన మీ జ్ఞానానికి కష్టవంతో బాటు ఎందుకు ముందుకు పోలేకుండా ఉన్నాము? తక్కువదేశాలు ఎందుకు నాన్న దాటిపోతున్నాయి? మనము భవిష్యత్తు నే విధంగా ఎగుక్కువాలి?

మానసిక, సాంఘిక విషయాలనుగురించి మాత్రమే ఆలోచిస్తే మన విద్యావిధానం భిష్టమైపోయినదని స్పష్టమవుతుంది.

విజ్ఞానశిక్షణ నిరుపమైన విద్యావిధానం కలదని నేను అనలేను. ముందు చెప్పినట్లు రవ్యస్థ, అమెరికన్లు ఇద్దరూ కూడా ఈ విషయంలో మనకంటే హెచ్చుగా అసంతృప్తి పడుతున్నారు. అంటే బాగు చేయడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారన్నమాట. మనకంటే జీవితంపైన ఎక్కువ సూక్ష్మదృష్టి చూపుతున్నారని తెలుస్తున్నది. నా ముట్టకు నేను, వారు మనకన్న సరియైన మార్గంలో, సత్యానికి దగ్గరగా ఉన్నారని నమ్ముతున్నాను. కొన్ని విషయాలలో మనదే పైచేయి. విద్యోపాయాలు వారికంటే మనకే ఎక్కువ తెలుసు; విద్యానైపుణ్యంలో మాత్రము ననుకబడి పోయాము.

ఈ మూడు విధానాలలోని భేదాలనూ పరిశీలిస్తే కొన్ని విషయాలు బయటపడతాయి. మన విద్యార్థులలో కొంతమంది మాత్రమే పద్దెనిమిదవ ఏటివరకూ విద్యాభ్యాసం చేస్తారు. విశ్వవిద్యాలయాలకు వెళ్ళే వారు ఇంకా తక్కువ అనుకోండి. ఒక చిన్న విశిష్ట జనగణాన్ని (Elite) తయారుచేసే ప్రాచీనపద్ధతి కొంచెంగా మారినా, ఇంకా పోలేదు. ఆ ప్రాతపద్ధతిలోనే ఆ విద్యలో ప్రత్యేకత సంపాదించాలనే పుబలాట పడుతున్నాయి. ఇంకా ఒకటవ సంవత్సరం వరకూ మన విద్యార్థులు అమెరికన్లకంటే కష్టపడవలసి వస్తుంది, కాని రవ్యస్థకంటే కాదు. పద్దెనిమిదవ సంవత్సరం వచ్చేప్పటికి మన శుద్ధశాస్త్రజ్ఞులకు శాస్త్ర

విడిపోతున్న రెండు సంస్కృతులు

మన గురించి తెలిసినంత ప్రపంచములో ఎవరికీ తెలియదు (తక్కిన విషయాలలో ఆజ్ఞానం ఎలా ఉన్నా). ఇరవై శతాబ్దం సంవత్సరంలో పట్టభిన్నులైనప్పుడు కూడా ఇంకా తక్కిన వారికన్నా ఒక మెట్టు ఎక్కువేనని చెప్పాలి.

అమెరికాలో పద్ధతి వేగం. పద్ధతిమీదన సంవత్సరం వచ్చేవరకూ దేశంలో ఉండేవారందరినీ హైస్కూల్స్ లో చదివిస్తారు. విద్యావిధానం కొంచెం శిథిలంగా ఉండటముచేత గణితములోనూ, శాస్త్రాలలోనూ తక్కువగా శిక్షించబడే వారి ఉద్దేశము. కిరీలో చాలామంది కళాశాలలలో చేరుతారు. ఇక్కడ కూడా, హైస్కూల్స్ లో వలెనే విద్యాప్రణాళిక శిథిలంగా ఉంటుంది. నాలుగేళ్ళ తర్వాత వారు మన విద్యార్థులంత తక్కువగా శిక్షణ పొందకపోయినా, వారి విద్యావిధానంలో స్వతంత్రమయిన ఉపాధి ఉండే అవకాశంవల్ల తమ ఉత్సాహాన్ని కోల్పోయారు. పి. హెచ్. డి. (Ph. D.) లో నిజమయిన కష్టాలు ప్రారంభమవుతాయి. అక్కడినుంచి విద్యార్థులు తీవ్రంగా తనిచేయవలసివస్తుంది. మనము ఎంతమంది పట్టభిన్నులను తయారు చేస్తామో వారంతమంది పి. హెచ్. డి. లను (శాస్త్రంలోనూ, ఇంజనీరింగ్ లోనూ) తయారుచేస్తారు. దీనివల్ల విద్యార్థుల ప్రతిభ ఎటువంటిదో గ్రహించవచ్చు.

రష్యాలో హైస్కూల్స్ విద్యాప్రణాళికలు మనవాటంత ప్రత్యేకత సంపాదనస్పష్టి కలిగి కావు. కానీ అమెరికన్ ప్రణాళికకంటే కష్టమైనవి. చాలామంది కిరీమరీ కష్టంగా ఉన్నాయని గ్రహించి మార్పుటానికి చూస్తున్నారు. మొత్తానికి ప్రతివారిని యూజిఎల్ ఉండే లైసీ (Lycee) పద్ధతిలో శిక్షించే ప్రయత్నం కనబడుతుంది. అందరూ అన్ని విషయాలూ చదివి తీరాలి - ప్రత్యేకంగా గణితంలోనూ, శాస్త్రంలోనూ. కళాశాలలలో ఈ పద్ధతి మాత్రమేగా మారిపోయి, మొత్తం అయిదుసంవత్సరాల శిక్షణకాలంలో చివరి మూడుసంవత్సరాలలోనూ, విశేషజ్ఞానసంపాదన మనకంటే తీవ్రమయిపోతుంది. ప్రతి ఇంగ్లీషు విశ్వ విద్యాలయములోనూ మెకానికల్ ఇంజనీరింగ్ లో ఆసక్తి ఉన్న డిగ్రీ తీసికొనవచ్చు. రష్యాలో దీనితో సమానమయిన డిగ్రీ రెండుమూడు శాస్త్రాలతో కలిపి తీసికొనే అవకాశాలు ఉన్నాయి.

వారు నామాట వింటారని కాదు కానీ ఇంజనీర్ శిక్షణవిషయం కొంచెం మితిమీరిపోయేటంతగా ప్రకరించారని నేననుకుంటున్నాను. ఇంజనీర్ ను కూడా అవసరం లేనంత మందిని తయారుచేస్తున్నారని నా అభిప్రాయం. మిగిలిన ప్రపంచంలో ఉండే

ఇంజనీర్ మొత్తపు సంఖ్య కన్నా రెండురెండు పెద్దది రష్యాలోని ఇంజనీర్ సంఖ్య. అమెరికాలోని శుద్ధశాస్త్రజ్ఞుల సంఖ్య రష్యాలోకంటే కొంచెమే తక్కువకానీ భౌతిక, గణితశాస్త్రాలలో రష్యానందే ముందంజ.

కొన్ని సందేహాలున్నా, రష్యానందే మంచి దిని నేననుకుంటున్నాను. వైజ్ఞానిక విప్లవాన్ని వారే మనకన్నా, అమెరికన్లకన్నా ముందు అర్థం చేసుకున్నారు. రెండు సంస్కృతులూ ఒకదాని కొకటి దూరమైపోలేదేమో అక్కడ. ఇటీవల వ్రాసిన రష్యాన్ నవల దీనిని చదివినా ఈ విషయము తెలుస్తుంది. పాఠకులలో యంత్రాలకు సంబంధించిన స్థాపరచయం ఉందని రచయిత భావిస్తాడు. శుద్ధశాస్త్రం కనుపించదు. అంటే అక్కడకూడా సాహిత్య విషయాలలోనే ఆసక్తికలవారు లేకపోలే దనిపిస్తుంది. అయితే ఇంజనీరింగు కనిపిస్తుంది. అమెరికన్ నవలల్లో మానసిక నైపుణులు ఎంత సామాన్యంగా ఉంటానో రష్యాన్ నవలల్లో ఇంజనీర్లు అంత సామాన్యంగా ఉంటారు. బాజాక్ (Balzac) చేతి పనులపై చూపిన భావసేవ పార్శ్వశామికోత్పత్తిపైన ప్రవర్తిస్తాడు. ఈ నవలలో గమనించదగ్గ విషయము వారికి విద్యపైకల తీవ్రమైన నమ్మకమే. మాతృభాష విద్య నేర్పడగా గౌరవించే వాగో పేరుకూడా అచేరినగా గౌరవిస్తున్నారు. ఈ గౌరవంలో ఆదర్శాలూ, ఆశలూ కూడా మితిమయి ఉంటాయి. విడి ఎట్లా ఉన్నా, రష్యానందే ఒక్కరే దేశభివృద్ధికి కావలసినది శాస్త్రజ్ఞులూ, ఇంజనీర్లూ అని గ్రహించారు.

అభివృద్ధి చెందిన దేశాలన్నిటిలోనూ మన పరిస్థితి చాలా ప్రమాదకరమైనది. దీనికి కారణాలు చరిత్రలోనే ఉన్నాయి. బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యంపైన చూపిన శ్రద్ధ వైజ్ఞానికవిప్లవంపైన చూపి ఉంటే కొంచెం బాగా ఉండేదేమో కానీ, అలా జరగలేదు. మనదేశంలో పండే ఆహారము మనజనాభాలో సగము మందికే సరిపోతుంది. అందుచేత ఫ్రాన్స్, స్వీడెన్ లకంటే మనమే ఎక్కువ క్లిష్టస్థితిలో ఉన్నాము. సహజమయిన ప్రాచీన సంపదలు మనకు చాలా తక్కువ - పెద్దదేశాలతో పోల్చుకుంటే ఏమూలకీ రావు. ఇంతకీ మనకు ఉండే సంపద మన చాతుర్య బలమే. స్వాభావికంగా నెలేనేమి, మరొకవిధంగానెలేనేమి మనము లౌభ్యము. ఇదే మన బలము. మనకు మన జనసంఖ్యకు మించినంతగా కల్పనాశక్తి, యంత్రనిర్మాణశక్తి ఉన్నాయేమో ననిపిస్తుంది కొన్ని సమయాలలో. ఒక చాలి, దేశము తక్కినవాటిని మించిన తెలివకలిగి

ఉంటుందని నేనవలించేను, కాని మనము ఎవరికీ తీసిపోము.

అటువంటప్పుడు అందరికీ నన్ను మనమే వైజ్ఞానిక విప్లవం యొక్క ప్రాముఖ్యము గ్రహించిఉండాలి. అందరినీ మించి ఉండాలి. కొన్ని విషయాలలో ఏదో కొంచెము చేశామనుకొండి. పరమాణుశక్తి వినియోగంలో మనదే అగ్రస్థానం. కువ్వ మైన ఘనీభవించిన మన విద్యావిధానంలోను, ఉభయసంస్కృతులలోను సద్గుణనడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాము.

కాని ఇది చాలదు. సరిగ్గా చదువుకొనకపోతే నాశనమవుతామనడం అతిశయోక్తి. కాని మన విద్యా విధానాలను మార్చుకొనకపోతే మన జీవితకాలంలోనే దిగజారిపోతామనడంలో అజద్దం లేదు. వాటిని మార్చుకుంటామనమేమీ చెబుతున్నామని నేను గట్టిగా నమ్ముతున్నాను. ఇది చాలా కష్టమని నాకు తెలుసు. ఇది మనలో చాలామంది మానసికాభిగమలకు వ్యతిరేకంగా ఉంటుంది. ఎన్నో విధాల నా స్వంత అభిగమాలతో వ్యతిరేకంగా ఉన్నది. ఎందుచేతనంటే, నశించిపోతున్న ప్రపంచంలో ఒక కాలు ఊని. ఎలాగయినా జన్మించాలనే మరొక ప్రపంచంలో రెండవ కాలు ఉంచాను కాబట్టి. నేను చెప్పినవాటిని అంగీకరించే శక్తి మనకందరికీ ఉంటే బాగుండును.

ఇదంతా మనదేశానికి సంబంధించిన సమస్య. దానిని పరిష్కరించుకోవలసినవారం మనమే. అసలు విషయ మేమిటంటే, వైజ్ఞానికవిప్లవంవల్ల పారిశ్రామికంగా అభివృద్ధి చెందిన దేశాల ప్రజలు క్రమంగా విశ్వరథంతులవుతున్నారు; ఈ అభివృద్ధి చెందిన దేశాల ప్రజలు మాత్రం దగ్గిరులుగా ఉండిపోతున్నారు. వీరిద్దరి మధ్య తారతమ్యంగా రోజు రోజుకు ఎక్కువై పోతున్నది. ప్రపంచం మొత్తంమీద చెప్పాలంటే, ఈ తారతమ్యము బీదవారికి గొప్పవారికి ఉండేదే.

ధనవంతులయిన దేశాలలో అమెరికా, తెలజాతికి చెందిన కామన్వెల్త్ దేశాలూ, బ్రిటన్, యూరోపులో చాలా భాగం, రష్యాలను చేర్చవచ్చు. చైనా ఎటుకాకుండా ఉన్నది. మిగిలినవా రెండూ బీదవారే. గొప్పదేశాల ప్రజలు ఎక్కువకాలం బ్రతుకుతున్నారు, కడుపునిండా తింటున్నారు, తిక్కువ పనిచేస్తున్నారు. ఇండియావంటి బీదేశాలలోని మనుష్యుల జీవిత పరిమాణం ఇక్కడి దానిలో సగం కూడా లేదు. ఇప్పటి ఆసియా వాసులు తమ తండ్రులనాటి వారికంటే తక్కువ తింటున్నారని వింటున్నాము. దీని వివరాలు లేవు గాని ఇది నిజముకాదని నాతో కొందరు చెప్పారు. ఏమైనా, బీదదేశాలలోని ప్రజలు కేవలం బ్రతుకడానికి కావలసినంత మాత్రమే తిన గలుగుతున్నారన్నమాట నిజము. శిలా

యుగం ఉత్తరార్ధంలో వివిధంగా పనిచేసేవాగో ఇప్పుడూ ఆ విధంగానే పనులు చేస్తున్నారు. ప్రజా బాహుళ్యానికి జీవిత మెప్పుడూ భయంకరంగా, అసహ్యంగా, అల్పంగా ఉండేది. ఈ వెనుకబడిన దేశాలలో ఇంకా అలాగే ఉన్నది.

పేదవారిమధ్య, ధనవంతులమధ్య ఉండే తారతమ్యం పేదవారే మొదట గమనించారంటే ఆశ్చర్యంలేదు గమనించిన తర్వాత దొరికే ఉండదు. 1311 2100 గాకూ ఏది మిగిలినా ఈ తారతమ్యం మాత్రం మిగలదని నిష్పంక్షాంగా చెప్పగలము. ధనాన్ని అధిష్టించే మేమీ లేదుగనుక, ఈ రెండు తింగతులూ కలిసి ఉండలేవు.

పాశ్చాత్యదేశాలే రావలసిన మార్పును తీసికొని రాగలవుకాని ఈ దేశాల సంస్కృతిలో కలిగిన విభజనవల్ల ఈ మార్పుయొక్క అవసరం పూర్తిగా గ్రహించలేకపోతున్నాడు. ఇప్పటివరకూ మానవ చక్రంలో మార్పు చాలా నెమ్మదిగా జరిగాయి; ఒకవ్యక్తి జీవితంలో తెలిసేవికావు. నేటి పరిస్థితి వేరు. మన ఊహకే అందవంత త్వరగా మార్పులు జరిగి పోతున్నాయి. పై దశాబ్దంలో ఇంతకుముందు ఎప్పుడూ లేనిమార్పు కలిగి తీగుతుంది. రెండు దశాబ్దాల తర్వాత ఇంకా తీవ్రంగా ఉంటుంది. బీదదేశాలలో ఈ విషయాన్ని ప్రజలు గ్రహించారు. ఈ మార్పు కోసం చేతులుకట్టుకుని కాదుకు నేగుకు సిద్ధం గాలేరు.

ఇంకొక వంద రెండువందల సంవత్సరాల తర్వాత పరిస్థితి బాగుపడవచ్చునని చెప్తే, వారికి ఒళ్లు ముందుతుంది. "వీరు మనతో సమానంగా కావాలంటే అయిగువందల సంవత్సరాలే నా పడుతుంది." అని ఆసియా, ఆఫ్రికాలలో కొంతకాలం గడిపిన నిపుణులు అవడం వింటూఉంటాము. ఇదంత ప్రమాదకరమైనదో తెలుసుకొనడం ముఖ్యము. ఈ విధంగా అనేవారితో సాధారణంగా ఆదిమ (Neanderthal) మానవుడు అయినదేశాల్లో సమానం కాగలుగుతాడనిపిస్తుంది.

మార్పు ఎంతశీఘ్రంగా జరుగుతుందో నిర్ధారణ అయిపోయినది. మొట్టమొదటి ఏటంబాబు ప్రేరిన తర్వాత "ముఖ్యమయిన రహస్యం కాస్తా బహుటపడి పోయింది-అసలు ఈ బాంబు పనిచేయడమే." అని ఎటగో అన్నారు. కావాలనుకుంటే ఏ దేశమయినా ఏటంబాంబు చేసుగలదు. ఇదేవిధంగా రష్యా చైనాల పారిశ్రామికాభివృద్ధిరహస్యం ఒక్కటే; అదేమిటంటే అభివృద్ధి జరగటము. ఆఫ్రికా, ఆసియా వాసులు దానిని చూస్తున్నారు. రష్యాను నేడై ఏళ్ళలో ఈ అభివృద్ధిని సాధించారు. వారి కప్పటికే పశ్చిమ ఉన్నది. (బారిష్ట పాలసలో పరిశ్రమ కేమీ తక్కువ

విడిపోతున్న రెండు సంస్కృతులు

లేదు.) ఈ నలభైవేళ్ళలో ఒక అంతర్భుద్ధిమూత రూపక ప్రపంచయోధ్యమూ జరిగాయి. చైనాలో వారికున్న పారిశ్రామికీకరణం చాలా తక్కువ. అయినా త్వరలో సాధించేట్లున్నాడు.

ఈమార్పు లెంతో బాధపడగా వచ్చినది; ఎంతో త్యాగం చెయ్యగా కలిగినది. ఈ బాధలో ఎక్కువ భాగం అనవసరంగా పడ్డమాట నిజం. దానినిమాసి ఊరుకొనటం కష్టము. దానివల్ల రుజువయ్యేదిమటంటే మనుష్యులు రేపటిభుక్తికి సంభవాభివృద్ధిపడతారా అన్నది. ఇవాళే భోజనముంటే ఎవరూ ఉదాత్తంగా ప్రవర్తించరు. భోజనముంటే కలిగే చైతన్యమేలేదు.

ఈమార్పులు నిరూపించిన సత్య మింకొకటి ఏమటంటే 'టెక్నాలజీ' చాలా సులభమయినది. దీనిని గ్రహించే సామర్థ్యం శాస్త్రీయమైన సంస్కృతికి మాత్రమే ఉన్నది. మరొక విధంగా చెప్పాలంటే, మనుష్యులు సేర్పూరించే వాటిలో టెక్నాలజీకి సంబంధించినంతవరకూ జరుగుబోయే విషయాలను తెలుసుకొనవచ్చు. చాలాకాలం పాశ్చాత్య దేశాలవాగు దీనిని గుర్తించలేకపోయారు. చాలామంది ఇంగ్లీషువారు ఆరు, ఏడు తిరాలుగా యంత్రపరికరాలలో సామర్థ్యం చూపారు. కనుక ఈ సామర్థ్యం మరొకరికి రాదనుకొన్నాడు. ఈ విషయంలో మనకొకపోకల్యం ఉన్న మాట నిజమే. తీర్మానం సంప్రదాయంతో దీనికేమీ సంబంధము లేదు. కేవలం ముంపిల్లలు ఆడుకునే వస్తువులు యంత్రాలు కలిగినవూనే. వారు చదివినంకమునుపే యంత్రమైన విషయాలు తెలుసుకుంటున్నాడు. అదేవిధంగా అమెరికాలో మోటారుకార్లు అధికంగా ఉండడముచేత అందరూ మంచి మెకానిక్కులుగా తయారయ్యే అవకాశం ఉన్నది. కడచిన ప్రపంచయుద్ధంలో ఇది చాలా సహాయపడినది. రష్యా అమెరికాను అంగుళానానికి ప్రణామిస్తున్నా, మోటారుబండ్లు తిక్కువ కనుక ఇంకో కొంచెంకాం పడుతుంది.

ఒక దేశాన్ని పారిశ్రామికంగా మార్చాలంటే కొవలసినంత స్పృహనిశ్చయముంటే చాలు. కొవలసినంతమంది ఇంజనీర్లునూ, శాస్త్రజ్ఞులూ తయారు చేయడానికి ఒకజాతికంటే మరొక జాతిగాని, ఒక దేశంకంటే మరొక దేశంగాని శాస్త్రీయమైన శిక్షణలో స్వాభావికంగా సామర్థ్యం చూపుతుందనే ఊహకు ఆధారములేదు. ఇంచుమించు అందరూ ఒక్కటే అనవచ్చు. సంప్రదాయమూ, సాంకేతికశిక్షణ, ప్రధానమని అందరూ తెలిసిన విషయమే.

దీనిని మనమే చూస్తున్నాము. కోమ్ విశ్వ విద్యాలయములో సిస్టీలియన్ యువకులు భౌతిక శాస్త్రంలో ఆవర్స పరీక్షలో ప్రథమశ్రేణిలో ఉత్తీర్ణులు కావటం నాకు తెలుసు. ముప్పైవందేళ్ళ కాలక్రితం వారే ఘోషాలో ఉండేవారు. 1980 లో జాన్ క్రాక్ఫోర్డ్ మాస్కోనుంచి తిరిగి వచ్చటం నాకు బాగా జ్ఞాపకం ఉన్నది. అక్కడ ఫ్యాక్టరీలను కూడా చూసినప్పటికి వివరాలే కొందరు అక్కడి గ్రామీణులు యంత్రాలనుగూ సాష్టాంగపడేవట్లు కథలు విందామనుకుని, "కార్మికులైనా ఉంటారా?" అని అడిగారు. క్రాక్ఫోర్డ్ మితిభాషి, "మెట్రోలిక్ లో లాంటి వారే" అని ఊహిస్తున్నాడు. ఎప్పటిలాగే అతను నిజాన్ని తెలుసుకొనగలిగాడు.

కొదమకుంటే లాభంలేదు. ఇంజినీరు, అభిరక్షా, అసియూ, దక్షిణ అమెరికా, మధ్యప్రాచ్యాలలో వైజ్ఞానిక విప్లవం తీసుక రావటానికి వీలు ఉన్నది. పాశ్చాత్యులు దీనిని గ్రహించకపోవటం తప్పు; అజ్ఞానంకంటే పాపంలేదని చెప్పాలిగో సరిస్థితులలో ఇది ఒకటి.

విశ్వరాష్ట్రవైశ్వర్యమంతలయిన దేశాల మధ్య తారతమ్యం తొలగించవచ్చు. తొలగిపోతుంటే కూడా. మనం దూరదృష్టితో, జౌదార్యంతో, సహజమైన స్వాధీనంతో ప్రవర్తించకపోతే యుద్ధంతోబాటు కరువుకూడా వస్తుంది. మనల్ని ఎక్కువగానే ప్రశ్నలు "ఎవరింకా?" "ఎవరిచేతి?" ప్రపంచముంతా వైజ్ఞానిక విప్లవం కావాలంటే పెట్టుబడి కావాలి. యంత్ర రూపంతో సహా అన్నికాల్లేన పెట్టుబడులు కావాలి. ఒక దశ విచ్ఛేదనరకూ దోచదశలూ ఈ పెట్టుబడి మేలైంది సాధించలేవు. అందుకనే తారతమ్యం ఎక్కువవుతున్నది. పెట్టుబడి వైటనమంచి రావలసినదే.

పెట్టుబడిశాస్త్రం కావలసినది శిక్షణ పొందిన మనుష్యులు. అంటే కావలసినంతమంది ఇంజనీర్లు, వైనిస్టులూ విదేశాలలో పదిపాను సంవత్సరాలు ఉండగలరాలి. ప్రస్తుతం, ఈ విషయంలో రష్యన్లదే పైచేయిగా ఉన్నది. ఇక్కడే వారి విద్యావిధానం ప్రయోజనం తెలుస్తున్నది. వారికి అలాంటివారు కావలసినంతమంది ఉన్నారు. మనకు లేదు; అంటే అమెరికన్లకుకూడా. చైనాలో బోల్బద్దగ పారిశ్రామికాభివృద్ధిని తీసుకువచ్చేటందుకు అమెరికా చిటనలు ప్రయత్నించా యునుకొండి. ఎంత పెట్టుబడి కావాలో ఆలోచించండి. పది, ఇరవై వేలమంది ఇంజనీర్లు కావలసి వస్తారు. ప్రస్తుతం అంతమంది మనకు దొరకరు.

ఇటువంటివి రీతి కేవలం సాంకేతికమైనవి కాదు. ఉంటే చాలాను. మానవజాతి సంబంధమయిన విషయాలలో కూడా ఇటువంటివి కావాలి. “పెద్దరికాన్ని” పూరికావలించుకుంటేగాని వారి పనిని వాగు చేయలేదు. ప్రాన్సిస్ కాన్సెషన్ నుంచి ఆల్బర్ట్ మైట్టర్ వరకూ చాలామంది యూరోపియన్ ఆసియన్లూ, ఆఫ్రికన్లూ ఉదాహరణమయిన సేవచేశారు. కాని ఇటువంటివారు కాదు ప్రస్తుతం కావలసినది. పాత్రికేయులవలె ప్రవరించి, తెలిసినవారో చెప్పి వారిపనిచేసేవరకాల వలె పోయేవారు మాత్రమే కావాలి. అదృష్టవశాత్తూ ఈ వైఖరి శాస్త్రజ్ఞులకు సులభంగా వస్తుంది. విజాతిద్యేషం వారిలో తక్కినవారికంటే తక్కువ. వారిసంస్కృతి అసలు ప్రజాస్వామ్య స్వభావం కలిగి. ఆసియా, ఆఫ్రికాలో శాస్త్రజ్ఞులే మనకు మంచి చేయగలరు వారు.

మనసమస్య పరిమాణం (ఇంత ఉండని) తేలింది. అంగబలం రూపంలోనూ, పరికరాలరూపంలోనూ బ్రహ్మాండమయిన పెట్టుబడి కావాలి. (ఈ పెట్టుబడిని ప్రస్తుతం మనం సగంభాగం చేయలేని స్థితిలో ఉన్నాము.) ప్రతిజ్ఞం పెంచునే దొరకడు. ఆ మైనకూడా చెప్పలే మనుకోండి.

నాతో కొంతమంది మనుషులు ఈ విధంగా అన్నారు: “సరే అంతా బాగానే ఉన్నది. కాని నువ్వు లోకవ్యవస్థను మార్చుకున్నావు. రాజకీయాల నూత్న నిర్మాణాన్ని అనుశాసించడం నీకు ఇష్టం మనుకున్నావు. మానవులే విధంగా ప్రవర్తిస్తారో తెలుసుకోవడానికి ప్రయత్నించాలనుకున్నావు. వారు నువ్వు చెప్పినట్లు ప్రవర్తిస్తారని నిజంగా నమ్ముతారా? పార్లమెంటరీ ప్రభుత్వము కల మనదేశంలో, అమెరికాలో నీ ప్రజాభివృద్ధి సిద్ధించేందుకు అవలంబించవలసిన రాజకీయపద్ధతి నీకు తెలుసా? ఇది జరిగే అవకాశం, పదికి ఒకరే నా ఉన్నారని నీకు అనిపిస్తున్నదా?”

ఇది సమస్యగానే ఉన్నది. నాకు తెలియదనిమాత్రం సమాధాన మివ్వగలను. అహంకారాలను గురించి, దౌర్బల్యాలనుగురించి, దర్పాలనుగురించి, మనుష్యులలోని అధికారవాంఛలనుగురించి చెప్పినంతమాత్రాన చాలునా? అసలు, వారంటే. వారే మన శిల్పసామగ్రి. మన స్వార్థం ద్వారానే వారినిగురించి నిర్ణయించగలము. కొన్ని సమయాలలో వారు ఇంకా స్వార్థంతో ప్రవర్తిస్తారు. దానిని గ్రహించలేని “తాత్వము” నిరర్థకమైనది.

ఎంత చెప్పినా, ఏమీ తెలియదనడం నిజంకాదు. నాకోకమార్గం తోస్తున్నది. దానిద్వారా పాశ్చాత్య

నాగరికతలో మానవాకాలని ఉంటే నమ్మకాన్ని ఫలించేట్లు చేయవచ్చు. నేను చేయగలిగినది ‘సాధించడమే’-ఇది ఎంత అసంతృప్తికరమైన దనప్పటికీ, కాని ఇదికూడా నాకు ముక్కాంతిని చేపూర్వకములను తప్ప మరేమీ చేయలేను.

ఒక్కటిమాత్రం చెప్పగలను. మన చేయగలిగినా, చేసినా, చేయకపోయినా ఉండకున్నామంటే కమ్యూనిస్టులు చేసేవేస్తాను. ఈ చేయడంలో తామే కాక ఇతరులకూడా అమితంగా బాధపడేట్లు చేస్తాను. కాని ఎలాగో సాధిస్తాను. ఇదిగనుక జూరీలే మనము వైతికంగా, ప్రయోజనాత్మకంగా పరాజయము పొందాము అన్నమాట. మహాఉంటే పాశ్చాత్యదేశాలన్నీ కలిసి తక్కిన ప్రపంచంలో ఒక ద్వీపంగా ఉండిపోతాయి: మనదేశం ఇంగుళా మరొక ద్వీపంగా ఉండిపోతుంది. దీనిని నిష్పయంగా స్వీకరించి ఉండకోవడమేవా? చరిత్ర లోపాలను తీయించదు. ఒకవేళ మనము గనుక నెగ్గలేకపోతే ఆవిషయాన్ని చరిత్రగా వ్రాసే అవకాశమే ఉండదు.

ఇంతలో, ప్రజలు చేయగలిగినవి కొన్ని ఉన్నాయి. విద్యాభ్యాసం అన్ని సమస్యలకూ పరిష్కారంకాదు. కాని విద్యలేకుండా ఏ విషయాన్నీ ఎగుర్కొనలేము. అన్ని సూచనలూ ఒకేమార్గాన్ని చూపిస్తున్నవి. రెండు సంస్కృతులమధ్యా ఉన్న విభేదాన్ని తొలగించడం మానసికంగానూ, ప్రయోజనాత్మకంగానూ కూడా అత్యవసరము. ఇవి రెండూ వేరైపోయినప్పుడు ఏ సమాజమూ వివక్షణ చూపజాలను. మేధావత్వవిరహకృత్యంకోసం, ఈ దేశం ఎగుర్కొనే ప్రయత్నం నివారించడంకోసం, బీదవారి మధ్య విపరీతంగా వైభవంతో ఉంటున్న పాశ్చాత్యదేశాల రక్షణకోసం, వివక్షణ ఉంటే దారిద్ర్యం అనుభవించనక్కరలేని దరిద్రులకోసం, మనమూ, అమెరికన్లూ కూడా కొత్తమాపు అలవరచుకోవాలి.

కావలసినంత వ్యవధి ఉన్నదనుకుంటూ పెరిగాము; అంత లేదని ఇప్పుడు తెలిసికొనగలుగుతున్నాము. ఎంత తక్కువో ఆలోచించడానికి భయంగా ఉన్నది. [ఎన్ కొంటర్ నుంచి]

నవరణ

సెప్టెంబర్ సంచికలోని “విడిపోతున్న రెండు సంస్కృతులు” వ్యాసంలో 51 వ పుటలో Wave అనడానికి మారు wane అని, 56 వ పుటలో Luddites అనడానికి మారు Luddits అని అచ్చు తప్పుదొరికింది.

—సంపాదకుడు.

బిరుద నామధేయులు

శ్రీ విక్రాల శేషాచార్యులు

[ఆగస్టు సంచిక తరువాయి]

వేదాంతదేశికుడు

వీరి అసలు నామధేయులు వేంకటనాథాచార్యులు అని. శ్రీరంగనాథ ప్రసాదబద్ధమైనది వేదాంతదేశిక గ్రంథము.

క్రీ.శ. 1192) శకే శుక్ల
ఉదధూ ద్వేంకటేశ్వరః,
బద్ధప్రాయే (1293) శకేప్రాయా
తస్మేయే పరమంపదం.

అను వీరనరసింహాచార్యుల కముంబట్టి శాలివాహన శకము 1192 లో వీరి ఆచారము. అప్పుడు క్రీ. శ. 1269 వ సంవత్సరమును. ఆచారసమాప్తి శా. శ. 1293. అప్పుడు క్రీ. శ. 1369 సంవత్సరము. 1369 లో 1269 త్రోయగా 100. ఇది వీరి విభవ (జీవిత) కాలము. అనగా నిష్పటికి 590 యేడులనాటివారు. కాంచీపురనివాసులు. విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతములో వేదాంత సంప్రదాయమునకుఁ బ్రవర్తకులు. సంస్కృత ద్రావిడ భాషఁలో 150 గ్రంథములకుఁ గర్తలు. శ్రీ భగవద్దామనజ రచిత శ్రీ భావ్య గీతాభాష్యది గ్రంథమునకు గొప్ప వివరణముల నిర్మించినవాడు. న్యాయపరిశుద్ధి, న్యాయసిద్ధాంతజనన, నేత్రవర విమాంస, విమాంసాపాదక, తత్త్వ ముక్తాకలాపము, శతదూషణి, శ్రీగోళ నిర్ణయము, మొదలగు తక్కి విమాంసా వేదాంత జ్యోతిషాది వివిధ శాస్త్రములందు ననేకములైన యుద్ధిగ్రంథములను విరచించి యంతస్తుమున్ను నడిపించిరి. వీరిది విశ్వామిత్ర గోత్రము. తమ గోత్ర ప్రవర్తకుడైన యా విశ్వామిత్ర మనీంద్రుఁడు కమలాసను సృష్టికై బ్రతి సృష్టి యునర్చినట్లు కాలిదాసుని రఘువంశము, కుమార సంభవము, మేఘ సందేశములకు బరువగ యగువంశము, మార సంభవము, హంస సందేశమును మహా కావ్యములను, ప్రబోధచంద్రోదయాది నాటకములకు సంకల్ప నూనోదయాది నాటకములున్న వివరించి కావ్యరస పిపాసువులకుఁ గాంక్షతీర కావ్యసుధాకలశముల నొసలగినవారైరి. మఱియు పాగుకౌసహస్రమును నిర్మించి మొట్ట మొదట సహస్ర వాఙ్మయము రచన

కాది కవియై యుప్పిరి. ఇన్యుహనీయుని కవిత్య లక్ష్మికిని స్వకీయ (వైష్ణవ) మత స్థాపనమునకు నేరి నాత్మార్థుగ శ్రీరంగనాథ భగవానుఁడే “కవితార్కిక సింహా” యను బిరుదమును, వేదాంతశాస్త్ర ప్రతిష్ఠాపన మునకు నామోదించి “వేదాంత దేశిక” పదమును, ఆ దేవ దేవుని పట్టపురాణి శ్రీరంగనాథుకి మహాలక్ష్మి “సర్వ తంత్ర స్వతంత్ర” బిరుదమునున్న పరశ్వత పండితి ప్రకాంఠమండల మధ్యమున ననుగ్రహించిరి. ఇది మొదలు వేదాంత దేశిక నామమున జగన్ముతాచారు కమ్మరియు శ్రీరంగనాథుఁ డనుగ్రహించె. నాటం గోలె వారి కా నామధేయమే నామధేయమై యుప్పు చున్నది. ఇప్పుడు వేంకటనాథాచార్యులైన నెవ్వరి కిని నెఱుకపడకు. వేదాంతదేశికు లనిన నే వీరు స్ఫురింతురు. భగవద్వాక్యము రితివోవునే? ఇల్లు శంకరరామనుజాదుఁడొకఁడు దేవతలు ఋషులు సంవాదములు జరిపినట్లు వారి చరిత్రములు చెప్పు చున్నవి. వీరు వేదాంశసంఘాతులు కనుక వీరితో దేవ ఋషులు సభాపములు చేసిరినుటలో బంధువులతో బంధువులు నూట్లాడుకొనిరి యనుటలోవలె సాదేహ ముండెను. శంకర రామనుజులు వేదాంత స్థాపనార్థము ధూమయం దవత్రించిన నాత్మార్థు శంకర శేషాచార్యుని చరిత్రములం జరుపుచున్నాము. వీరును తద్గ్రము శ్రీ వెంకటేశ్వర ఘంటాంశ ముతో నవతరించిరి యని విరి చరిత్ర ములు సుకువుచున్నవి. నేవాంశ సంఘాతులతో దేవర్షులు సంభాషించుట స్వాభావికమే. వీరికి నామధేయముగా జగద్గ్రహీతమైన ఈ వేదాంతదేశిక బిరుద నామమే వేదాంతశాస్త్రములో నిస్సీమప్రతిభిగల వెనుకటివారికి ముందు మఱియొక విశేషణపదమును చేర్చి బిరుదముగ నివ్వఁబడుచున్నది. ఎట్లన? “అభి నవ నిగమాంతాచార్య, అభినవ నిగమాంతదేశిక” యని. వేదాంత దేశికులకే నిగమాంత దేశికులని నామాంతరము. ఈ బిరుదము వడగలసంప్రదాయపు వైష్ణవ పండితు లలో మిక్కిలి ప్రచారము నొందియున్నది. వీరు రచించిన సమస్త గ్రంథములపేళ్లు సరహస్యముగ శ్రీమాన్

మా తండ్రిగారిచే రచితమైన “అశ్వారాచార్య జనన దేశికాలాది నిరూపణ” మను గ్రంథమునందుఁ దలపఁ బడియున్నది.

ఈ వేదాంతదేశికమును బిరుదము వైఖానసు లలో “వైఖానస మహిమ మంజరి” మున్నగు గ్రంథముల రచయితయగు శ్రీనివాసదీక్షితులకును గలదు. ఐనను వాల్మీక్యాదులును వ్యాసశిష్యోచితులేయైనను వ్యాస శిష్యులతో మహాభారత ప్రకృతయైన కృష్ణవైష్ణవాదులుండే స్ఫురించుచున్నట్లు వేదాంత దేశికుల యనఁ గనే ప్రకృత చర్చయమానులగుచుండు మహామభావుండే హృదయపీఠి నలంకరించుచుండును. సర్వతంత్ర స్వతంత్ర శిష్యులను ఇట్లులే వీరియందే సుప్రసిద్ధియై యున్నది.

వైదిక సార్యభాముడు

ఈయనయొక్క తొలినామము వేంకటనాథాచార్యులు. తోళ్ళపూర్ అని ద్రవిడనామము. ద్రవిడ దేశవాసులు వజ్రుల సంప్రదాయమునకుఁ జేరిన శ్రీ వైష్ణవులు. హరితగోత్రులు. ఏ శతాబ్దములోనివాఁ డేలీయగుగాని (కొంత) ప్రాచీనులు. వీరు గర్భ శాస్త్రమునందు బహు గ్రంథములను విరచించినవారు. వీరి రచనలు - దశనిర్ణయ 1. స్మృతి రత్నాకరము 2. పితృమేగసారము 3. సుధీవిలోచనము (పితృమేగసార వ్యాఖ్యానము) 4. ప్రయోగచంద్రిక 5. ఆశౌచశతకము 6. గృహ్యగర్భము 7. కంఠభూషణము 8. అనునవి ప్రచురింపఁబడి యున్నవి. ఇంకను శ్రాతిమిమాంసా వేదాంత శాస్త్రములలోను ననేక గ్రంథములను విరచించినట్లు నుడివెదగ. ఆశౌచశతక రచన నాటికి వైదిక సార్యభామ బిరుదము లభ్యముకాలేదు. కనుక నే యందు అదివదలి కడుమ గోత్ర పిత్రాది నామములు మాత్రము నుపయోగపడినవి.

“వేదఽద్వితీయః స్మృతి ఘ ప్రవీణో

వేదాంతవిశ్రాంతమనా శ్శృతేఘ,

సుధీ స్ఫులిలో హరితాస్వయాంగ్

జయ త్యయం వైదిక సార్యభామః.”

ఇత్యాదిగ గ్రంథాంతములయందు శ్లోకములలో తనను వైదిక సార్యభామశిష్యులచేతనే చెప్పినను గ్రంథాంత గద్యములలో వేదాంతదేశికులచే రిరుదమును, అసలు పేరునుగూడా వాడియున్నాడు.

విద్యానాథుడు

ఈయన నిజనామ మగస్త్యుడు. 4సంస్కృతమున 14 నాటకము రీతినచే రచింపబడినట్లు తెలియు

చున్నది. ఈ మహాకవి మూర్ధస్యము “కావ్యాలంకార సంగ్రహ” మను నలంకారశాస్త్ర గ్రంథమునురచించి ఓరుగంటి పేర ప్రతాపరుద్రున కంకిత మిచ్చి “ప్రతాప రుద్రయశోభూషణ” మని పేరిడినాడు. అప్పటి నుండియే యితనికి “విద్యానాథుడు”ని బిరుద మబ్బినది. ఈ ప్రతాపరుద్రులు క్రీ. శ. 14 వ శతాబ్దము— ప్రథమపాదమున రచింపబడినవి. గరిత్రకారులు నిర్ణయించియున్నారు. (చూ. ప్రొఫెసర్ పాండురంగ నామన కాళేగారి “హిస్టరీ ఆఫ్ సాంస్క్రిక్ పాను టిక్స్”-పుట CXIX) కనుక నీయన క్రీ. శ. 14 వ శతాబ్దిలోనివాడు. అగస్త్యుని రచించిన “బాలభారత” మనెడి 18 సర్గములుగల మహాకావ్యగర్భముకలదు. విమర్శకుల నిర్ణయప్రకారము విక్రముగ నీయనయే (విద్యా నాథుడే) అగస్త్యునియొద్ద నేతత్కృతి రత్నము లో నేతత్కృతి రత్ననిర్వయము నే మనము చగువ నోదుకొంటిమి.

విదగ్ధ చూడామణి

పంచాశని ఘంటా సారసని గొప్ప నిఘంటువును రచించినది. ఈయన నీ పేరితోనే వ్యవహరించెనగు. ఈయన నిఘంటువు చెన్నపురి అడయారు గ్రంథాలయములో గలదు.

వీలాశుక్రుడు

ఈయన ప్రథమ నామము బిల్వమంగళుడు. శ్రీకాకుళక్షేత్రవాస్తవ్యుడు. చింతామణి యను వేద్యును చేపట్టి బహుకాలము విమలలోలుడై చివరకు వైరాగ్యభక్తి సంపన్నుడు కాగా శ్రీకృష్ణుడేవిధమున తనకు దర్శన మొసంగెనో ఆవిధమును వర్ణించుచు “శ్రీకృష్ణ కర్ణామృతము” అను మధురమైన కావ్యమును రచించెను. శ్రీకృష్ణు నాంతిచేత “లీలాశుక” నామమును ధరించెనట. తన వేద్యయైన చింతామణి యుపదేశముచేత నే వైరాగ్య ముబ్బి అప్పుడు పోమగిరియను సద్గురు నాశ్రయించి తన్మూలమున భగవద్బ్రహ్మపాపాత్ర ముపటచేత ఆమెను గూడ సన్మార్గ బోధకాచార్యులుగా భావించి గ్రంథాదిని “చింతా మణిర్జయతు” అని ప్రారంభించెనని కథలు గలవు. లీలాశుకుడన శ్రీకృష్ణునకు మాటలాడి నేర్పిన పెంపుకు నిలుకవంటివాడని భావము.

4. ఇది విమర్శకులు విమర్శించి తేల్చిన విషయము.

బ్రహ్మతంత్ర స్వతంత్రస్వామి

వీరు వేదాంతదేశిక సమకాలికులు. ద్రవిడదేశిక వాసులు. పూర్వనామము పేరగుళారీ జీమన్. వేదాంత శాస్త్రసామర్థ్యమునుబట్టి వేదాంతదేశికులు వీరికి బిగుదము నొసంగిరి. నాడు మొదలు ఈ బిగుదులే నే వ్యవహృతు లగుచున్నాడు. వీరు విద్యావిశేషములందు భగవద్రామానుజులకు బ్రహ్మదేవునికిని సాటియని యీ క్రింది శ్లోకమువలన దెలియుచున్నది.

పర్యామభావ్యకారాను ప్రణతాంతం విహాస్వతే,
బ్రహ్మతంత్ర స్వతంత్రాయ ద్వితీయ బ్రహ్మణే నమః.
వీరి జనుక నీ బ్రహ్మతంత్రస్వతంత్ర బిగుదను సంఖ్యా పూర్వకముగా వీరి సంప్రదాయ పరంపరలో గొంపిఱకు లభ్యమైయున్నది—ద్వితీయ బ్రహ్మతంత్ర స్వతంత్రస్వామి, శ్లోకము బ్రహ్మతంత్రస్వామి ఇత్యాది ఈయన సంస్కృత ద్రావిడములకుండు బహు గ్రంథ కర్త.

బాలసరస్వతి

శ్రీశైల వీరరాఘవాచార్యులని అసలు నామము. దాక్షిణాత్యులు. వైష్ణవులు, వికాలవాహాజీ తెలియ రాదు. వీరు పిళ్ళిలోకాచార్యులవారు రచించిన “ముముక్షుప్రశ్న” యను ద్రవిడగ్రంథమునకు సంస్కృత భావతో తత్పర్యుపేక్షయని మిక్కిలి విప్లవమైన వ్యాఖ్యానమును నిర్వహించినారు ఇంకను పెక్కుగ్రంథములను రచించినట్లు చెప్పెను. ముగ్ధితమైన తాత్పర్యదీపిక మొదలు పెద్ద అక్షరములతో “బాల సరస్వతి కృతి తాత్పర్యదీపిక”యని గ్రంథనామము యున్నది. గాన వీరి బిగుదములేత నే ప్రసిద్ధులైనవారిని యెఱుంగ దగియున్నది. వీరినిగుఱించి యింతకన్నను విశేషములు తెలియవచ్చులేదు.

ప్రతివాది భయంతరాచార్యులు

వీరి తొలిపేరు అణ్ణన్ గారు అని. తమ గురువు వేదాంతదేశిక కుమారులు, ప్రళయకాల ఘంఠా మాతాచార్యులని ప్రసిద్ధిగాంచినవారునైన శ్రీ నయనారాచార్యులు (లేక వరదాచార్యులు)గారి ముసలితనములో వారితో వాదించగల్గిన నరసింహ మిశ్రుడను పేరుగల యొక యుద్ధండు పండితుని వాదములో జయించినందున సంతోషించి గురువుగారు వీరికి బిగుదము నొసంగిరి. నాటినుంచి గురుదత్తమైన యా బిగుదముతోనే వీరు వన్నె కెక్కిరి. వీరికి బిగుదముపల్లమైన, జనుక వేదాంతదేశికులను తిద్దిరుద ప్రాప్త్యనంతరము ఆ బిగుదముతోనే వాకొనునట్లులు

“వేదాంతదేశిక కటాక్ష వివృద్ధబోధం

కాన్తోపయన్త్రయమిది కరుణైకపాత్రం,
వత్సాన్యనాయ మనవ్యంగుడై గుచేతం
భక్త్యా భజామి పరవాదిభయంకరార్థం.”

ఇత్యాదిగ వీరిని ప్రతివాదిభయంకరాచార్యులనియే పేర్కొనుట రివాజమైనది. వీరి కథలో వీరిని ప్రతివాది భయంకరాచార్య శిష్యుతోనే వ్యవహరించి యున్నాడు చరిత్రకారులు. ఎట్లన ఆచార్య సూక్తి ముక్తావళి ఉత్తరభాగము ఆరవ ఉల్లాసమున

“వాది భీకర! నూరిన త్రిమ!

వత్సవంశ విభూషణా!

నానునామము వేంకటాచలనాథుఁ

డంగ్రు బుగుల్ మహిన్,

అదరంబు నిన్ను మఘురి

కాగ్య పిల్వక వచ్చితిన్

మోచ మొప్పుక వచ్చి శ్రీపురి

ముఖ్యవృత్తి వసంపునా.”

ప్రతివాది భయంకరం అణ్ణన్ గారనియు చెప్పెదరు. ఈ ప్రతివాది భయంకరశిష్యుడే వాదిభీకరయని, పరవాదిభీకరమనియు చెప్పవచ్చు. ఈ దిరుదము వీరి యనంతరము వీరి వంశస్థులకు ఇంటిపేరునై యుప్పినది. ప్రతివాది భయంకరమనగా అను ద్రవిడదేశికవాసులు తెగల సంప్రదాయమునకు జేసిన శ్రీ వైష్ణవులు. వీరు పై నమనారాచార్యులు శ్రీ మహాశివ మహామునులు సన్నిధిలో శిష్యులుగాన, వారికాలము శ్రీ. శ. 1816-1870 గాన వీరున్న అప్పటివారే. వీరు రచించిన గ్రంథములు—అప్పిల్లొక్కే వ్యాఖ్యానము, వృద్ధిస్తవము, సుప్రభాతస్తవము, మంగళాశాసనప్రబంధము, శిష్యుగు పడి ననుసరించి శ్లోకరూప భగవదారాధన క్రమము, శ్రీమద్వ్యగ్రవరమని శతకము. (ఇవి యన్నియు సంస్కృత గ్రంథములు).

పండితరాయలు

ఈ పండితమణిమకుటమయొక్క నిజనామము జగన్నాథుఁడు. గొప్ప అలంకారశాస్త్ర గ్రంథమైన “రసగంగాధరము”నకు గర్త. సంస్కృతాలంకార శాస్త్రమునందు అదివరకున్న సిద్ధాంతము లన్నియు దఃక్రండుచేసి, తన మతిమునే సిద్ధాంతీకరించి సిద్ధి యశము నాస్థించుకున్నదిట్లు, అదివరకు నొకరిరిగా పరిణామము జెందియున్న అలంకార శాస్త్రముంతయు నొక్కసారిగా ఖండించి తన రససిద్ధాంతమును నిల్పి నాడు. ఒక్క యలంకార శాస్త్రమునేకాదు, అన్ని

శాస్త్రములను గూడ స్వతంత్రించి శ్రోత తన్నులు ప్రోక్కినాడు. భిక్షువీ దీక్షితులు రచించిన (ప్రాథ) "మనోరమ" యను వ్యాకరణమునకు "మనోరమాకుచురదను"ను ఖండన గ్రంథమును జేసినాడు. అప్యయదీక్షితులవారి "చిత్ర విమాంస" యను అలంకారగ్రంథమునకు "చిత్రవిమాంసా ఖండన" మును జేసినాడు. కేవల శాస్త్రరచనమేగాక అతి మనోహరమైన కావ్యతీలజములను గూడ జెప్పినాడు. భామినీ విలాసమును గ్రంథములో తాను ప్రేమించిన లవంగియును సుందరి విషయమై చెప్పకొనినాడు. ఇంకను "జగదాభరణము", "ప్రాణాభరణము", "అసఫ్ విలాసము" అను గ్రంథముల నొనర్చినాడు. ఇవిగాక గంగాలహరి, కరుణాలహరి, లక్ష్మీలహరి, సుధాలహరి, యమనాభరణ చంద్రపుత్ర అను నీలోనుగాగల రమణీయతములైన అనేక గ్రంథముల రచించి జగన్నుతుడయినాడు. ఇక్కవి జన్మస్థలము కోనసీమలోని ముంగంపయను గ్రామముని చరిత్రకారులు తెలిపెదరు. ఈయన ఢిల్లీ పాదుషా యర హజీను ఆస్థానమున నుండి యచ్చటనే "పండితగాములు" అను విరుదమును గాంచినాడు. పండితరాజు అని సంస్కృతపదము. ఈయనను "జన్నాథ పండితరాయ" లనియు చెప్పెదరు.

డిండిమభట్టు

ఈయన నిజనామము తెలియుటలేదు. తన కవితా చాతుర్యముచేత లోకములోనుండు విద్వాంసుల నందఱిని జయించి తన కవితత్వలక్ష్మికి విరుదావలిగా "డిండిమ"ను వాద్యవిశేషము నొకటి వాయించుచు కవులకెల్ల గుండె దిరులుగా దిగ్విజయము చేయుచు సంచరించుచున్నందున నీయనకు డిండిమభట్టారకుండని పేరుగల్గెనట. వేదాంతదేశికులవారి కవి తార్కిక సింహాత్మ్యాది విరుదావళులను విని "రామాభ్యుదయ" మనెడి స్వకృతకావ్యమును దెచ్చి దేశికులవారికిం జూప వారు స్వకృతిములైన యాదవాభ్యుదయాది కావ్యముల జూప నాభ్యుగ్ర రస విమగ్నుండై దేశికుల నివ్వెగమున స్తుతించెనట.

"ద్విదతుష్పద పరివర్తన

గర్విత కవిశరభ గంజభేగంజు,

ఖండన ఖండన కవిరిహ

డిండిమ కవిగంజ డిండిమా జయతు."

అని వేదాంతదేశికచరిత్రమునం దింతిగరకు మాత్రము ఈయన విషయము తెలియుచున్నది. ఈ డిండిమ కవి

పార్వభౌములు నలుగురున్నట్లు తెలియుచున్నది. సాహ్యాభ్యుదయ రచయిత రాజనాథదేశికుడును, తాతని తమగాడు పీఠభద్రవిజయ దేవుకర్త అరుణగిరి నాగుడును, యోగావందప్రహసనకారుడు అరుణగిరి నాధుండును అని చెప్పెదరు. రామాభ్యుదయ గర్విత యైన యీ డిండిమకవి ఈ మువ్వురిలో నొకండో లేక భిన్నుడో తెలియును. పూర్వోక్త వేదాంతదేశికు నకు సమకాలికుడు రామాభ్యుదయకావ్యనిర్మాత యని చరిత్రములబట్టి తెలియుచున్నది.

కవిరాజ పండితుడు

ఈ కవిరాజనూరి నామము మృగ్యము. మొట్ట మొదట "రాఘవపాండవీయ" మను కావ్యమును రచించి ద్వితీయ కావ్యరచన కాదికవియైవలించినవాడు. కావ్యాంతికాద్యమునను, కావ్యాంతిమునందలి (18 స్కంద- 62 శ్లో.) చక్రబంధమున గూడ కవిరాజ కావ్యమునిమి చెప్పకొనియున్నాడు. కవులకు సంబంధించిన భేదములను నామములను రాజశేఖరకృతకావ్య విమాంస యందుక్తిములై యున్నవి. (9 వ పుట.) "దశి చక్రవే రవస్థా భవంతి. తత్ర చ బుద్ధిమదహార్యమభ్యోస్సప్త తిప్రశ్చి జౌపదేశికస్య, తిద్యథా. 1. కావ్య విద్యాన్నాతిక; 2. హృదయ కవి; 3. అన్యోపదేశి; 4. సేవితా; 5. ఘటమాన; 6. మహాకవి; 7. కవి రాజ; 8. ఆవేశిక; 9. అవిచ్ఛేదీ; 10. సంక్రామ యితా చ...యోఽన్యతరప్రబంధే ప్రవీణః స్వమహా కవిః యస్తుతత్ర భాషావిశేషే తేషు ప్రబంధేషు తస్మిం ప్రస్థితౌ రసే స్వతంత్రః స కవిరాజః" అని. ఈదశివికవులలో నాఠనవాడు ఏహాకవి. ఏదీగ వాడు కవిరాజు. నానాభాషా ప్రవీణుడు, నానా విగ్రహబంధ ప్రణేత, రసభావనిరంతర కవితాచతు గుడే కవిరాజ ఓడదాన్తుడ. కవిరాజ మహాకవికంటె నధికతరుడు. ఈ కవిరాజపండితుడు తొలుతి రసభావ నిరంతరకవితాచతురుతో నానావిధ ప్రబంధముల నిర్మించినదే రాఘవపాండవీయమునంటి కావ్యము రచింప సమకట్టుట, అంగులో కృతార్థుడగుటయు జరిగియుండెను. కావున "కవిరాజ" యను గొప్ప విరు దమును గడించి సగర్వముగ దానినే తన గ్రంథము నందు (వ్యాసునివలె) వాడుకొనియుండును. ఈయన విరుదమునే గ్రంథమునందు జెప్పకొంటయు, కాలిదాసు విరుదము పెచ్చులను చెప్పకొనకపోవుటయు, విద్యాధి దేవతయైన సరిస్వతియొక్క పురుషావతారములనందగిన యయ్యిరువురయొక్క నిస్వభావమును (కవిరాజ పండి

కును నిజనామముం జెప్పకొనక బిరుదమునే వ్రాసుకొనుట, కాలిదాసమహావి బిరుదమును నెచ్చటను జెప్పకొనమియు) గాంచ,

భాదిత్యేంద్రభావంబు స్వేత్యకృష్ణప్రకాశకం,

రామం దాశోధిం కృష్ణం వాసుదేవం సమాహృతం.

(క్రీమాన్ మాతండ్రిగారి "రామకృష్ణస్తవము" పేజీ. 16)

అని రాముడు తన భగవదవతార తత్త్వమును ఎప్పుడు నెచ్చటను వాకొనమియు, కృష్ణుడు పశుపతీ వాకొనమ ప్రదర్శించుటను స్ఫురింప జేయుచుండును. కాలిదాసు బిరుదాద్యుపపదములను వేటిని చెప్పక కేవలము "అన్యథలు కాలిదాసగతితనస్తనా నవేన నాటక నోపస్తాతన్య మస్మాభిః" అని తన నామధేయమునే చెప్పికొనినంగకు అభిజ్ఞానశాకంతలము ప్రథమాంకము ప్రస్తావనయందు వేటినుకాత్రధార సంభాషణయందలి, "అన్యథలు...అస్మాభిః" అను పంక్తి వ్యాఖ్యయందు శ్రీనివాసాచార్యులు, "అత్ర కాలిదాస ఇతి నిరుపపద సదన ప్రసిద్ధిరేవ స్వస్వనామాత్మ్యం గమయతి. కేవలవాగ్విజృంభణేన కిం ప్రయోజనం? సమస్త పాండిత్యస్య స్వనాటకమేవ ప్రమాణమితి ధ్వన్యతే. స్వాభిహాస్యమాన ధ్వన్యప్రపాటిత నాటక నిర్మాణప్రతిభా భాజనత్వేనైవ మహావి వ్యవహారిక స్ఫుటిభరిత్యతి భావః.

కవయస్తు ప్రబంధారస్తే భవేయ కృతుర్విధాః,

ఉదాత్తి ఉద్ధతిః ప్రాక్తో విసీత ఇతి భేరితిః,

అంతర్గూడాభిమానోక్తి రుదాత్తిఇతి గీయతే.

ప్రకృతే కాలిదాస ఇతి నిరుపపదప్రయోగేన గుప్తాహంకార భణివ్యోదాత్తిత్వం నూచితం.. అని గుప్తాహంకారభణితియని లక్షణానుసారమున నుడివియున్నాడు. కాని "మంగళ కవియశః ప్రాధీగమిష్య మ్యుపహాస్యతాం." అని రఘువంశమునం జెప్పకొనిన మహాకవి కాలిదాస విషయములో నిండుకుంప తొణకదనినట్లు ఆ మహానుభావుడు స్వాత్మార్థ నూచక చిన్నముల నుడువలేదని గ్రహింపవలెను. వ్యాఖ్యాత యా స్థలమున తిచ్చలముతో కవుల లక్షణములదెలుపుటయే. కవిరాజమారియన్నతో లక్షణవేది విద్యద్ధి త్రిమైన అన్యద్ధి బిరుదముతో తనను పేర్కొనెను. కవిరాజ బిరుదాంచితులైన కవులు ః టికోంపరుగలగు. వారు—
1. క్రీ. శ. 4 శకమున రాజ్యపాలన మొనర్చిన సముద్ర గుప్తనకున కవిరాజ బిరుదము గలను. 2. కర్ణభూషణ

మును నలంకారగ్రంథకారుడగు గంగానదునికి గూడ కవిరాజ బిరుదముగలను. 3. బాలరామాయణ కావ్య మిహంసాది గ్రంథ నిర్మాతయగు రాజశేఖర మహాకవియు (క్రీ. శ. 880-920) కవిరాజబిరుదభూషితుడే. 4. క్రీ. శ. 12 వ శతాబ్ది వంగదేశాధిపతియైన బల్లాలసేన నూనుడగు లక్ష్మణసేనుని సభాలంకార భూషితుడు, "పరసమాత" కావ్యప్రణేతయు నగు "భోయా" కవికిని కవిరాజ బిరుదముగలను. 5. క్రీ. శ. 14 వ శతాబ్ది సాహిత్య దిగ్వికాశకారుడగు విశ్వనాథునకు గూడ కవిరాజబిరుదముగలను. వీరవిద్య కవిరాజ బిరుదాంకులని తత్త్వత్కృత గ్రంథముల జరివిన దెలియును. కాని రాఘవపాండవీయ కారుడగు కవిరాజవలె బై జెప్పిన సముద్ర ప్ర, గంగానంద, రాజశేఖర, భోయా, విశ్వనాథులలో నెవ్వగును గేవల బిరుదముచే వ్యవహరింపఁడుటలేదు. కావున "కవిరాజ" నిన రాఘవపాండవీయకారుడే, వ్యాసుడన మహాభారత కర్తవలె నూచితుడు. ఈతడు రాఘవ పాండవీయమును కొడంబకుల తిలకుడగు చక్రవర్తి వీరకామచక్రవి ప్రాత్యహముచే రచించెనని నుడివియున్నాడు. గ్రంథాంతగద్యము "ఇతి శ్రీ హలసృణీప్రమాత కావంబ మలతిక చక్రవర్తి వీర శ్రీ కామదేవ ప్రాత్యహిత కవిరాజ పండిత విరచితే రాఘవ పాండవీయ మహాకావ్యే కామ దేవాంకే రావణ దుశ్యంస వన శ్రీరామ యుగస్మిరాభిషేకో నామ త్రియోదశ స్సర్గః" అని.

వీరకామచక్రవి దేశకాలములు అజ్ఞాతములు. అయినను ఈ కవిరాజ నూరి క్రీ. శ. 600 725 నడుమ నుండెనని క్రీమాన్. ఈయణ్ణి వేంటు వీరరాఘవాచార్యులుగారు "కవిరాజ నూరికాల నిర్ణయము" అను వ్యాసములో నిర్ణయించి యున్నారు. (చూ. ఆంధ్ర పత్రిక విభవ సంవత్సర ఉగాదిసంచిక) సముద్ర గుప్తాకాల నిర్ణయమున్నూ తత్కృతమేనని కృతజ్ఞత దెలుపుకొనుచున్నాను.

కవితార్కిక సింహుడు

ఈయన నిజనామము వేదాంతాచార్యులు. ఈ వేదాంతాచార్య నామము పూర్వోక్తి వేదాంతదేశిక సంప్రదాయ వైష్ణవులు గరించు వేదాంత దేశిక నామధేయము. కాని ఆ కవితార్కిక సింహ సర్వతంత్ర స్వతంత్ర వేదాంతదేశిక బిరుదాంచితులైన పూర్వోక్త వేదాంతదేశిక నామముతోఁ బ్రసిద్ధులైనవారు కాదు. గ్రంథములో నిజనామము నామాంతరముగ వాడి ఈ

“కవితార్కిక సింహ” బిరుదునునే నామధేయస్థానములో వాడినాడు. కాన నాచేగుటోనే నీగు శిష్యులకు చున్నాడు. ఇవిషయము తత్కృతమైన ఆచార్య చంపు అని చేగుల వేదాంతాచార్య విజయము చంపు ప్రబంధమున ప్రథమ ప్రబంధమున,

పుత్రః కాశికవంశవారిధి విధో

శ్రీవేంకటేశస్య యో

దాహిత్రీ పరగస్తు వేంకట గురో

ర్యాత్మస్యైవ యో వాగ్విద్యో,

ధన్యో యః కవివాదికేసరి గురో

ర్విఖ్యాతయాఽభిఖ్యానా

గజై యశ్చ సరోజ సారథి...

అను ప్రబంధమున శ్లోకములను చదివిన తెలియనగును.

“కల్పగ్రుః కవివాది కేసరి గురోః

ప్రజ్ఞా సుధావారిధే

జ్ఞాతః కశ్చిన్ కల్పితార్థ వితతి

శ్చింతాప్రబంధాత్మనా,

తస్మాల్లక్షణాయ కిటిగ దేశిక కథా

మాధ్యమరీ ముద్రావాన్

షష్ఠోఽయం ప్రకః కరోతు సుమనః

కర్ణావతంసం శ్రీమం.”

అని. గ్రంథాంత గద్యము — “ఇతి శ్రీ కాశికకులతలక శ్రీ వేంకటేశ దేశికదయితేతనయస్య, పరగస్తు వేంకట గురు చరణ జలజ పల్చురతాంతఃకరణస్య, కవితార్కిక సింహస్య, వేదాంతాచార్యాపగనామధేయస్య కృతా వేదాంతాచార్య విజయహ్వయే చంపూ ప్రబంధే... ప్రబంధః” అని. ప్రథమ ప్రబంధమునందలి,

“అపి వాచ మణియాసీ మిమాం

మహానియా మివ మన్యతే మహాన్,

కలయన్ జలధిః క వేరజాం

కిమ గుంధే తటినీం తినియసీం.”

అనుదానినిబట్టి ఇతడు కావేరితీరవాసియని మాత్రమూ హింస నైయున్నది. ఏ కాలపువాడో ఎచ్చటివాడో కనుగొన నాధారములు లేవు.

కవి చక్రవర్తి

ఈ కవి చక్రవర్తి క్రీ.శ. 1245 నాటివాడు. ఏ తత్కృతములైన గ్రంథము లెవ్వియు కానరావు. ప్రసిద్ధిమగు గణపతిదేవుని పాకాల శాసనకర్త, గణపతి దేవుని యమాత్యుడగు బహువ నామకునకు బాద మాంబయందు గల్గిన మూడవపుత్రుడు, జగదాళ ముప్పుడి

కాకతీయ రాజుల నాశాధిండు వంశమునకు జేరిన వాడును. ఈ శాసనమును చెప్పిన కవిచక్రవర్తికి సమున్నతమున నొక సౌగమును పంచనిరర్థముల భూమిని దానముచేసెను.

“శ్రీమత్కాకతిగజవంశ భజన

ఖ్యాతాత్మ వంశికముః

క్లామా సంతతి శాసనం కళయతాం

యశ్చిక్రవర్తి కృతాత్,

తస్మై శ్రీ జగదాళ మున్నుడిరదా

దస్యాం పురి ప్రోన్నతం

సౌగం పంచనివరనానిచ సదా

శ్లిష్టాని సస్యశ్రీయా.”

అని తన కులగోత్రముల చెప్పకొనక తరతరములుగ కాకతివంశము నాశాధిండులచేత ప్రఖ్యాతిమైన వంశమునం జనించితినిని మాత్రము తెల్పుకొనెను. అట్లే తన పేరు తెలుపక “కవయతాం చక్రవర్తి” యని, “కవిచక్రవర్తి” యని చెప్పకొనటచేగణపతిదేవుని యాస్థానమున నీతడు సుప్రసిద్ధుండైన కవివగ్యుడై యుండవలెను. ఇంకను యితంకు రచించిన శ్లోకములు కాంచీపురమునందలి యేకామనాథుని యాలయపు ద్వితీయ ప్రాకారమునందలి శాసనమునందును గలవు. అవి యనవలయులని యిచ్చట పరిత్యక్తములైనవి. కవి నామము గ్రహ్యము. (తచ్ఛాసనములు శ్లోకములు 1959, ఫిబ్రవరి భారతియందు “కాకతీయులనాటి శాసనకవులు” అనుగ్రాసమునందు తెలుపబడియున్నవి.)

ఇట్లే యింగు “బాల భారతి”. ఇతడు క్రీ.శ. 1219 సంవత్సరంనాటి వాడు. కుండవరపు శాసన కర్త. ఆ శాసనము చివర కవి తననుగూర్చి తెలుపు కొనెను.

“నూ క్తిముక్తావళి భాతి

బాలభారతి సత్కవేః,

గుణినీ కుండవంబాదా

యా మహిమృనయంగమా.”

అని. బాలభారతి యాతని నామమో లేక బిరుదమో తెలియుటలేదని తద్వ్యాసకర్తలు ప్రాసియున్నాడు. అయినను బిరుదశబ్దమువలె నున్నందున తన్నామము నిట స్మరింపబడినది. వితత్కృత శ్లోకాంతరములందే చనుబందగు. బాల భారతి తెలుగులో రాఘవ యాదవ పాండవీయమును రచించి ప్రప్రథమమున త్విగ్ధికాశ్య రచనకు దారిచూపిన మహాపాధ్యాయ ఎలకూచి బాల సరస్వతి పర్యాయముగ వాడిన నామమైయుండవచ్చు

నేమో? దేశభావలలో ప్రబంధములు రచించినవారు సంస్కృత విద్వాంసులెయ్యనచో నంగును గ్రంథములో లేక కొన్నియే శ్లోకములూ రచియించి యన అవిశ్వసనీయులు గారు.

అభినవ కాళిదాసు

ఈయన చంపూభాగవత రచయిత. ఈయనయే రాఘవపాండవగూడవీయననెడి త్ర్యగ్భి కావ్యమును రచియించిన చిదంబరకవి యని చంపూ భాగవతకావ్య భిల్లో (జెల్లంకింప గామరాయ కవి రచితములో) నున్నది. “ఇహాః పులలకుల కలశవారాః చింతా మణిః, ఘటిత గఘనపాండవగూడవీయాభిః చిత్ర ప్రబంధః శ్రేష్ఠ సుమకవ్యవిద్రవరీ, అభినవకాలిదాసాత్మిక పోగువ నామా, చిదంబర నామా హహావిః” అని, కాని ఆ చంపూభాగవతమునం దెచ్చుచు గ్రంథ కర్త తన ప్రథమనామము చిదంబరకవియు (రాఘవ పాండవ గూడవీయకర్తయనియు) తెలిసియుండలేదు. కాని రామాయణభారతి భాగవత సారమని నామాంతరముగల రాఘవపాండవగూడవీయ చరిత్రను నెడి ప్రత్యగ్భి కావ్యము చిదంబర రచితమైనది యొకటి గలదు. ఇది మూడు పర్వములు గల కావ్యముని యందలి ప్రథమ పర్వము “పంచాశత్య శతం చ పద్యముగాయః కింనాఽత్ర సర్గాస్త్రయమ్” అను మాఘశ్లోకమున జెప్పబడినది. ఇందు తొలిపర్వము పూర్తిగను రెండువపర్వము కొంతవరకును శ్రీ హరిశ్చంద్రాచార్య 1861 వ సంవత్సరము చెన్నపురమున ముద్రితమైనది దొరుకుచున్నది. దొరికినంత మట్లుకు జూపి నంగును సర్గాదేశికములయందును, ప్రథమపర్వంతశ్లోకమునను చిదంబరకవినియే యుక్తమై యున్నది. దీనికి వ్యాఖ్యాత మూల కర్తయొక్క తిండియే. కవి నామము వచ్చినచోల ఆయనయు చిదంబర శిబ్దము తిప్ప “అభినవ కాలిదాస” నామ మీయనకు (రాఘవ పాండవ యాదవీయకర్తయైన తన కొడుకునకు) ఉండవట్లు చెప్పలేదు. మనకు దొరకని పై పర్వములయందు చెప్పియుండు నేమో? వాటిని మా మదనుక చెప్పగలను కాకున్నది. చంపూభాగవతమున నీతికు అభినవకాలిదాసనియు, నవకాలిదాసనియు తన పేగును నుపయోగించుచు— చంపుభాగవతము ప్రథమవిలాసము—

“అభినవ పదపూర్వః కాలిదాసో ద్వితీయ
స్త్రోణయనదయితాయాః ప్రేమశింధి స్తుతీయః,
విరచయతి తయైవ ప్రేతిః ప్రేమ పూర్వం
హరిగుణపరిధం చారు చంపూప్రబంధం.”

విలాసముల చివరలయందు—

“యస్మిన్ శంకరదారసారధిర్గురీ

జ్యంభత్కటాక్షచ్చటా
పాతాః కల్పలతా వితానసుమనో
గుంభః ప్రియంభావుకాః,
తస్మాదసౌ నవకాలిదాస వినుమః...”

అని శంకరవిజయకర్తయగు వ్యాసాచలకవియు నవకాలిదాస నామకుడు. ఎట్లన? తత్కృత శంకరవిజయము ప్రథమపర్వము—

సామాతై రమమేదితా మృగమై
రానందితా చందనై
ర్యంబానై రభిసందితా ప్రేతు గిరా
కౌన్దీనై స్సేన్యైతా,
వాగేషా నవకాలిదాస వినుమో
హోహోర్ముతా నువ్వువి
వ్రాతై ర్మిచ్చురుజైః క్రియేత వికృతా
ధేమ స్తుగుప్తై రివ.”

“నేతా యత్రోల్ల సతి భావ

త్వాదసంక్షో మహేశ
త్వాని ర్యత్ర ప్రకచతి రస
శ్రేష్ఠమా నుజ్యలాన్యైః,
యత్రాఽనిద్యాత్మతీర్థిని పిలం
తస్య కావ్యస్య కర్త
ధన్యో వ్యాసానలకవిర
ప్రతిప్రతిజ్ఞాశ్చ నన్యాః”.

ఈనాన్యాసమునం దిట్లు నా యెఱింగింతములుకు బిగుదములతోనే చెప్పబడు కవులను పేర్కొంటిని. ఇంకను బ్రాహ్మసప్తపదపండితాఖండులలో వాది హంసాంబుదాచాగ్ర్యులు, వాగ్విజయభట్టాచార్యులు, మహాభాష్య భట్టరు అనునాగున, తిర్క్కతాస్త్రయలో భాషాపరిచ్ఛేదకర్తయైన నీలకంఠభట్టాచార్యుని తండ్రి విద్యానివాసభట్టాచార్యును గలగు. ఇవి వారి బిగుదములలో లేక క్రింద నుడువకు మధురకవి ప్రభు తుఃవలే అసలు నామముతో నిచ్చుర్వగ తెలియనందున వ్రాసు వలను గాక వారి చరిత్రములను చదివిన వెనుక మఱియొకప్పుడు వ్రాసునెంచి ఇప్పుడు స్మరించి మాత్రము వలచుచుంటిని.

బిగుదములవలెనుండు అసలు పేర్లు:

1. మధురకవి—వీరు వైష్ణవుల ఆధ్వాగులలో నొకరు. “కణ్ణిమన్ శిరుతాంబు” అను ద్రవిడ ప్రబంధమును సాయించినవారు.

2. భావసరస్వతి—ఈయన తెలుగులో మొట్ట మొదట రాఘవయాదవ పాండవీయమును త్ర్యగ్భి కావ్యమును రచించినవాడు. హహాపాధ్యాను బిరుదశాలి.

3. విద్యాపతి—కంగభాషయందు గేయకవి.

ఇట్లు ఏతద్వాగ్విజయతో ప్రభావాధికులైన పూర్వకవుల గొందఱు స్మరించి ధన్యుడ నగుచున్నామ.

అ రు ణ కి ర నా లు

శ్రీమతి పి. అరుణకుమారి

వీక్షింపు నికసింది

నెల్లువై ఉరలింది

విన్నాన మొలికింది

వేకువై తులసిందె

తళతళల మిలమిలలతో

తొలిప్రాద్దు

తరితీసి చిర్నవులతో.

కెంపు వన్నియల నవ

కంపు సొంపులు భూన

భంపు వంపుల మొగల

నింపి రత్నద్యౌతల

జొంపములు దిగజార్చెనే

లేబ్రాద్దు

పెంపు సూపి తనర్చెనే.

ప్రకృతి సర్వము గ్రమ్మి

ప్రాణికోటులఁ బ్రమ్మి

అంతటను జీవమై

కాంతికణముల ప్రోవు

వెదజమ్మి వెలివిరిసెనే

ఎల్లప్రాద్దు

విత హరువులు గురిసెనే

అరు బయలున సారు

లార శాద్వలముపై

ఆణిముత్తియపు నీ

హార బిందువులలో

తళకు బెళకులు గూర్చెనే

తొలి సంజ

వలపు తొలగరు లేర్చెనే.

అలగు కన్నెల గుండి

యలలోన పన్నీగు

తొలఁగింది సెలయేటి

గళములో తేనె పా

టల రక్తి వెలికొత్తెనే

యెల సంజ

కళలీని నెలుఁగొందెనే.

అరుణాగుణము లైన

కిరణాలు మురిపెంపుఁ

దరగలై ఆనంద

కరములై పురి విచ్చి

మధురముగ నర్పించెనే

నా యెడఁద

సుధలూరి కడలొత్తెనే.

తెనుగు శాసనాలలో అన్యదేశ్యాలు

శ్రీ మోడేకుర్తి సత్యనారాయణ

విభావయ్యను, ఇతరభావలతోను, సంఘముల తోను సంబంధము కలిగినవారైన, ఆయా సంఘముల భావములను, ఆయాభావల పదములను గ్రహించును. ఇది విశేషవ్యాప్తమగు సత్యము. రాజకీయప్రావ్యయము, మతసాహిత్య ప్రాచుర్యమును వివిధభావలను స్పష్ట హితమొనర్చును. దానితో భావలలో పరస్పరము పర ముల, భావముల ఆదానప్రదానములు జరుగుట సంభవించును. తెనుగుభావలలోను అన్యదేశ్యముల చేరిక యుట్టిదియే.

భారతదేశముపై గజనీ దండయాత్రలు క్రీ. శ. 1001-1038 వాకు జరిగెను. అటుపిమ్మట గోరీ దండ యాత్రలు వాగెను. ఢిల్లీసులతానుల మొదటి దండ యాత్ర మహారాష్ట్రదేశమువలె దేవగిరిపై క్రీ. శ. 1296 లో జరిగెను. క్రీ. శ. 1303-4 సంవత్సరములలో సుహమ్యుద్దయులు ఒరుగులు ముట్టడించిరి. పరువాలవ శతాబ్ది ప్రథమపాదమున ఒరుగులుపై దండయాత్రలు వాగెను. క్రీ. శ. 1313 లో కంపిలి దేవరాయని గుర్తి గజ్యములోని భాగముల బట్టారి, అంతపురము, కర్నూలు పరిసరాలు ఉలుఘఖానుని వశమయ్యెను. క్రీ. శ. 1324 లో ఉలుఘఖానుని యుక్త్యగియరు సాలాఉర్వి రాజును పేంద్రవరసులో నుండెను. క్రీ. శ. 1347 లో బహమనీ సుల్తానులు దక్షిణ హిందూదేశ మున రాజ్యమును స్థాపించిరి. క్రీ. శ. 1347-1565 సంవ త్సరములలో విజయనగర రాజులకును, బహమనీ ప్రభు వులకును సంఘర్షణలు జరుగుచుండెడివి. గోల్కొండ కుతుబుషా వంశీయులు క్రీ. శ. 1518-1672 వరకును తెనుగుదేశములో కొంతభాగమును పరిపాలించిరి. క్రీ. శ. 1718 వ సంవత్సరమునుండి నిజాముప్రభుత్వమునో తెలుగువారికి సంబంధముకలెను. చహమ్యుద్దయులు ఆంధ్రదేశమున ముక్తబలు (ప్రాథమిక పాతకాలలు), మద్రాసాలు (కళాకాలలు) స్థాపించి, అరబ్బి, పర్షి యను, ఉర్దూభావలను వ్యాపింపజేసిరి.

కలింగును పాలించిన ఖారవేలుకు, కపిలేంద్రగజ పతి, లాంగూలగజపతులకాలమునుండి ఒరిస్సాదేశ ముతో ఆంధ్రదేశమునకు సంబంధమున్నను, ఒరిస్సా, ఆంధ్రప్రాంతములు ప్రాచీనకాలమునుండి యిరువపాగు గులలోనున్నను, ఒరియావారు నాటినుండి నేటివరకును

అచ్చటన్నట ఆంగ్లలో నివసించుచున్న వారిభాష ప్రభావము తెలుగుపై చాల తక్కువగానున్నది.

చాలకాలమునుండి మరాఠీ వారికిని, తెలుగు వారికిని సంబంధమున్నట్లు చరిత్రవలనదెలియుచున్నది. శ్రీశైలమల్లికార్జున స్వామివారి దర్శనమునకై ఆరె వారు—మహారాష్ట్రులు—13 వ శతాబ్దము నాటికే వచ్చుచున్నట్లు పాల్కురికి సోమనాథుని పండితా ర్థాగ్యచరిత్ర ప్రమాణము. శివాజీకాలమునను, అతని అనంతమును మహారాష్ట్ర దండయాత్రలు ఆంధ్ర దేశపు పశ్చిమభాగములలో ఎక్కువగా జరిగినవి. మరాఠీ పదములు మహమ్మదీయుల పాలనకలననే తెలుగుదేశమున వ్యాప్తిలోనికి వచ్చియుండును.

క్రీ. నా. 1360-1450 ప్రాంత మువాదు. ఈతని భిముఖంపై వైదికత బెంపూడి అన్న యామాత్యుడు క్రీ. శ. 1420 ప్రాంతమున మంత్రి యయ్యెను. అన్నయమంత్రికి అరిబ్బి, తుగవక్క, పారిసి, భావలు వచ్చునని, అతడు అహమదుషాకు కాకితిమపై పారికసికభావలో వ్రాసెననియు శ్రీనాథుడు వ్రాయుటచే క్రీ. శ. 1420 ప్రాంతమునకే అరబ్బి, తుగవక్క, పారిసిభావలు రాజకీయ వ్యవహార ముననుండినవని తెలియుచున్నది.

1. మ. అరబ్బిభాష తుగవక్కభాష

గజకర్ణాటాంధ్ర గాంధార ఘా
రభావల్ మళియాళభాష శివభా
షా సింధు సావీర బా
గ్ధరభావల్ కరహాటభాష మఱియున్
భాషావిశేషంబుల
చైరువై వచ్చు నరటియన్ననికి గో
ష్ఠీ సంప్రయోగంబునన్.

ఉ. అన్నయమంత్రి శేఖరుడ

చామ్యుగుషాసనదాన భూమిభృ
త్సన్నిధికి నృధిక్ సముచి
తంబుగవేమ మహీసుకేంద్ర రా
జ్యోన్నతి సంతతాభ్యుదయ
మొందగ భారసిభాష వ్రాసిన
గన్నుల పండువై యమరు
గ కితిమందలి వరపద్మతుల్.

భిముఖంపము. ప్ర. ఆ. 78-74.

నేను పరిశీలించిన శాసనములలో గొన్నింటి కాలము తెలియదు. తెలుగు శాసనములలో 15 వ శతాబ్దోత్తరార్థమునుండి అన్యదేశ్యపదములు కొనవచ్చుచున్నను, అంతకు బూర్వము రాజకీయరంగమున తరచుగా వాడబడి ఆనాటి శాసనములలో వాని ఉనికి తిట్టినప్పటికి, ఏ అన్యదేశ్యభాషకైనను రాజకీయ మరియు వాణిజ్యముల ప్రాధాన్యమున్నపుడే ఒక దేశమందలి జనసామాన్యముచే అన్యదేశ్యపదములు ఎక్కువగా వాడుకలో నుండునని చరిత్రవలన దెలియుచున్నది. 15 వ శతాబ్దములోనే ఇంచుమించుగా మాత్రము పర్షియనుభాషలో అహమద్ నవాబు లేఖ వ్రాసినట్లు శ్రీ నాథకవి వ్రాయుటచే ఆనాటికి రాజకీయ ప్రాధాన్యముగలిగి పర్షియనుభాష రాజకీయభాషగా వ్యాప్తిజేయబడినదినుటలో సందేహములేదు. అరబ్బీ, పర్షియను, ఉర్దూ, మాటల సర్దుముచేసికొని తామురూప ప్రయోగించుటకు ఆనాటియవ్యంగ్యములు, పరిచారములు, పైని కులు, విద్యకులు, యత్నించు యుండు తప్పదు. అట్లు చేసినందువల్లనే రాజకీయవ్యవహారమునకు, మరియు నకు, నాగరికతకు, దైనిందినోపయుక్తములైన కస్తువులకు సంబంధించిన ప్రభుత్వపదములు జనసామాన్యముయొక్క వాడుకలో నుండునూ నూలు, నూటయేబది సంవత్సరములలో నుండునవలననే 15 వ శతాబ్దము నుండి తెలుగు శాసనములలో అన్యదేశ్యపదములు కొనవచ్చుచున్నవి.

15 వ శతాబ్దము ఉత్తరార్థమునుండి తెలుగు శాసనములలో అన్యదేశ్యపదములు దొరికినవి. ఆనాటిజనుల ఉచ్చారణలో నలిగిన అన్యదేశ్యపదములు అచ్చులలోను హల్లులలోను మార్పుపొందు భాషాస్వభావమునకు విరుద్ధముకొరాలగు. అన్యదేశ్యభాషల వ్యసమాన్నములలో కొన్ని గ్రంథములు మన తెలుగుగర్భ సమాన్నములలో లేనందునో, తెలుగు శాసనములలో నేను కొనవచ్చుచున్న అన్యదేశ్యపదముల స్వరూపమునకు శాసనములు వ్రాసినవారి యేమరిపాటో, శాసనములను చెక్కినవారి భాషాజ్ఞానరాహిత్యమో లేక యీ అన్యదేశ్యపదముల నానాటివారిచే నెట్లు వర్ణింపబడెడివో ఇదమిత్థియని నిర్ణయించుటకు వీలు గాకున్నది. తెలుగు శాసనములనుండి నేను సేకరించిన అన్యదేశ్యపదములకు సజాతీయములైన పర్షియను భాషాపదములను, కొన్నిటికి హిందీపదములను ఉదాహరించితిని.

అన్యదేశ్యము లనిన, ద్రావిడభాషలకంటె అన్యములైన అరబ్బీ, పర్షియను, ఉర్దూ, హిందీ, మరాఠీ, ఒరియా భాషల పదములు. నేను ఎపిగ్రాఫును ఇండిక సంపుటములు 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 18,

16, 17, 18; దక్షిణదేశీ శాసన సంపుటములు 4, 5, 6, 7, 10; తెలంగాణా శాసనసంపుటము 1; వీనిలోని శాసనముల బరిశీలించితిని. దక్షిణ హిందూదేశ శాసనములు 4 వ సంపుటిలో మొత్తము 1415 శాసనములున్నవి, వానిలో 624 తెనుగువి. వానిలో అన్యదేశ్యములున్న తెనుగు శాసనములసంఖ్య 4. 5 వ సంపుటిలో మొత్తము 1414 శాసనములున్నవి. వానిలో తెలుగువి 519. అన్యదేశ్యములున్నవి ఏడు. ఆరవసంపుటిలోని శాసనములు 1215. వానిలో తెలుగువి 707. అన్యదేశ్యములుకలవి 11. ఏడవసంపుటిలోని శాసనములు 1048. వానిలో తెలుగువి 2*. అన్యదేశ్యములు కలవి 6. పదవసంపుటిలో 781 శాసనములున్నవి. వానిలో తెలుగువి 752. అన్యదేశ్యములుకలవి 36. తెలంగాణా శాసనములు 1 వ సంపుటిలో మొత్తము శాసనములు 123. వానిలో తెలుగువి 61. అన్యదేశ్యములు కలవి 2. అన్యదేశ్యములు కల తెలుగు శాసనములు మొత్తము 66. వీనిలోని అన్యదేశ్యములు 205.

పైన పేర్కొనిన ఎపిగ్రాఫును ఇండిక సంపుటములలో నాకు అన్యదేశ్యపదములు కొనరాలేదు. నేను పరిశీలించిన తెనుగు శాసనములలోగల అరబ్బీ; పర్షియను; ఉర్దూ; హిందీ; మరాఠీ; ఒరియా; పదములను మాత్రమే నా వ్యాసరచనకై స్వీకరించి వానిని అన్యదేశ్యపదములని వ్యవహరించుచున్నాను. వీనిలో అరబ్బీ భాష నెమెటికే భాషా కుటుంబమునకు చెందినది. పర్షియను ఇండో—ఇరెనియన్ భాషాకాళకు చెందినది. ఉర్దూ భాష హిందీ, అరబ్బీ, పర్షియను భాషల సంకీర్ణము కలన నేర్పడినది. ఉర్దూ అనగా మకము లేక బస. మార్గమున రాజులుచేసిన విడిదిలో బయలుదేరిన స్థానిక భాషకు ఉర్దూ అని పేరువచ్చినది.

అన్యదేశ్యశబ్దము, దాని యర్థము, క్రిస్తుతకసంకల్పరము, శాసనసంపుటము సంఖ్య, శాసనము సంఖ్య, శాసనపత్రిక, సజాతీయమైన పర్షియను పదముగాని, అరబ్బీపదముగాని, ఉర్దూపదముగాని, హిందీపదముగాని వరుసగా నిచ్చితిని. ద. శా=దక్షిణ హిందూదేశ శాసనములు, తె. శా=తెలంగాణా శాసనములు, ప=పర్షియన్, అ=అరబ్బీ, మ=మరాఠీ, ఉ=ఉర్దూ, హి=హిందీ. ఒకే పదమునకు వివిధరూపములున్నను ఒక రూపము మాత్రమే యిట పేర్కొనబడుచున్నది.

పరిపాలన పరిభాష :

తె. అకాకాన్=వాడుకు. 1697. ద. శా. 10.772.5; ప. అకాకాన్; హి. అకాఖాన్.

తెలుగు శాసనాలలో అన్యదేశ్యాలు

తె. అజరతి=రాజాలను, గొప్పవారిని సంబోధించు పదము. 1658. ద. శా. 10.758.7; ప. హజీత్; హి. హజరత్.

తె. అమరతు=ప్రభుత్వకార్యము. 1697. ద. శా. 10.772.4; ప. ఇమరత్; హి. ఇమాత్.

తె. అయాలతు=ప్రభుత్వము. 1592. ద. శా. 10.751.6; ప. ఇయాలత్.

తె. అరదాసు=వ్రాసిన వినతిపత్రము. 1580. ద. శా. 10.745. 31,32; ప. అర్దదాస్త.

తె. కురచ=ఖర్చు, దావా ఖర్చు. 1580. ద. శా. 10.745. 38,39; ప. ఖర్చ; హి. ఖరచ.

తె. కులకరణి=కరణము. 1545. తె. శా. 1.4; మ. కులకరణీ.

తె. జాగిరు=సేవచేసినందుకు బహుమానముగా పన్ను లేకుండా ప్రభుత్వముచే ఇవ్వబడిన భూమి. 1774. ద. శా. 7.790.1; ప. జాగీర్; హి. జాగీర్.

తె. తనఖా=భూసంబంధమైన పన్ను. 1664. ద. శా. 10.759.15; ప. తన్ఖాహ్; హి. తనఖాహ్.

తె. తాఫీగు=బత్తి. 1680. ద. శా. 10.767. 22,23; ప. తాఫీద్; హి. తాఫీద్.

తె. దస్తగహ్ = ప్రజలకార్యాలయము. 1664. ద. శా. 10.759.8; ప. దస్త-గహ్; హి. దస్త-.

తె. దివాణం=రాజాస్థానము. 1602. ద. శా. 10.754.10; ప. దీవాన్; హి. దీవాన్.

తె. దేశముఖు=దేశమున సుప్రసిద్ధుడు, దేశమున ప్రధానుడు. 1697. ద. శా. 10.772.9. మ. దేశముఖ్.

తె. నబాబు=పట్టణము లేక జిల్లాను పాలించు వాడు. 1650. ద. శా. 10.757.9. ప. నవాబ్; హి. నవాబ్.

తె. నిజాం=ప్రధాన పరిపాలకుడు 1589. ద. శా. 10.750. 2; ప. నిహం; హి. నిహం.

తె. పటేలు=గ్రామాధికారి, గ్రామ రెవిన్యూ అధికారి. 1545. తె. శా. 1.4.3; మ. పటేల్. హి. పటేల్.

తె. పరగణే=జిల్లాలోని భాగము. 1691. ద. శా. 10.771.5; ప. పరగన; హి. పరగనా.

తె. ఫర్మాను=ఆజ్ఞ. 1680. ద. శా. 10.767. 14; ప. ఫర్మాక్; హి. ఫర్మాన్.

తె. పాచ్చాయి=రాష్ట్రపాలకుడు. 1697. ద. శా. 10.772.4; ప. పాద్ షాహి. హి. పాచ్చా, పాచ్చాహ్.

తె. పాదశాహ=చక్రవర్తి. 1592. ద. శా. 10.751. 9-10; ప. పాద్ షాహ్; హి. పాచ్చాహ్.

తె. బహదురు=యోధుడు, గౌరవ నాచకము. 1774. ద. శా. 7.790.1; ప. బహదుర్; హి. బహదుర్.

తె. మక్తా=సిద్ధు, ఒడంబడిక. 1593. ద. శా. 4.711.28. అ. మక్త.

తె. మసనద=సింహాసనము. 1580. ద. శా. 10.745.3. ప. మసనద్.

తె. మహజ్జగ=సామాన్యమైన దిగ్భాస్తు, అగ్నీ. 1680. ద. శా. 10.767.16. ప. మహజర్. హి. మహజర్.

తె. మహనూలు=పంట, పన్ను. 1664. ద. శా. 10.759.55. ప. మహనూల్; హి. మహనూల్.

తె. మొకాసా=తిక్కు వ సిద్ధుతోగాని, ఉచిత ముగాగాని యిచ్చినభూమి. 1664. ద. శా. 10.759. 14; ప. ముకాస.

తె. ముల్కు=దేశము, ప్రాంతము. 1697. ద. శా. 10.772.16; ప. మల్క్; హి. ముల్కీ.

తె. విజారతు=పధానమంత్రి కార్యాలయము. 1664. ద. శా. 10.759.38,39; ప. విజారత్; హి. విజారత్.

తె. విజీరలు=రాష్ట్రమంత్రులు. 1677. ద. శా. 10.764.6. ప. విజీర్; హి.

తె. విఖాతు=పరిపాలకుడు. 1600. ద. శా. 10.758.50; ప. వొలత్; హి. విలాయత్.

తె. హివా=రాజు. 1576. ద. శా. 10.748.1; ప. హిహ్.

తె. శామీ=రాజ్యసంబంధమైన 1664. ద. శా. 10.759. 54-55; ప. షామీ; హి. శామీ.

తె. శివారు=పట్టణము లేక గోట పరిహద్దు. 1680. ద. శా. 10.767.30; ప. సివార్.

తె. సముఖ=తాలూకాలో నొకభాగము, ప్రక్క. 1664. ద. శా. 10.759. 17; ప. సమత్.

తె. సరకారు=ప్రభువు, ప్రభుత్వము. 1697. ద. శా. 10.772. 9; ప. సర్ కార్; హి. సరకార్.

తె. సరదారు=ప్రధాని, నాయకుడు. 1577. ద. శా. 7.568. 6; ప. సర్దార్; హి. సరదార్.

తె. సరితెలిత=అధికారిము 1592. ద. శా. 10.751.6; ప. సర్ తిసత్.

తె. సాదిగు=బారిచేయబడిన. 1680. ద. శా. 10.767.14; ప. సాదిర్; హి. సాదర్.

తె. సాబాజ్=శ్రేష్ఠమైన జేగవంటి రాజు. 1592. ద. శా. 10. 751.18; ప. శాహాబాజ్; హి. శాహాబాజ్.

తె. సాలాబాదు = వ్యవసాయము చేయుచున్న లేక పన్నుకట్టుచున్న భూములు. 1664. ద. శా. 10.759.30-31; ప. సాలాబాద్; హి. సాలాబాద్.

తె. స్యానితు=పరిపాలన. 1664 ద. శా. 10.759. 11-12; ప. సియానిత్.

తె. సాహిబు = మిత్రుడు, పెద్దమనిషి. 1664. ద. శా. 10.759.42; ప. శాహిబ్; హి. సాహబ్.

తె. సుబా=రాష్ట్రము. 1697. ద. శా. 10.772. 6; ప. కూబ; హి. సూబా.

తె. సులతాని=రాజు, చక్రవర్తి. 1531. ద.శా. 10.743.6-7; ప. సుల్తాన్; హి. సులతాన్.

తె. హుజూరు=రాజసభ, రాజాస్థానము. 1680. ద. శా. 10.767. 17 ప. హుజూర్; హి. హుజూర్.

న్యాయశాఖ :

తె. అమీను=న్యాయాధికారి. 1664 ద. శా. 10.759. 5-6; ప. అమీన్; హి. అమీన్.

తె. మొల్లా=న్యాయాధిపతి 1600 ద. శా. 10.753-48; ప. ముల్లా; హి. ముల్లా.

తె. శిబారు=న్యాయస్థానమందలి పుస్తకముల వ్రాసినది, న్యాయాధికారిముద్ర. 1664. ద. శా. 10.759.16; ప. సి జిల్.

రక్షకశాఖ :

తె. తాజేము=చిన్న బోలీసు ప్రేమను. ద. శా. 5.108. 6. ప. థాన; హి. థానా.

తె. తాజేదార్ల=చిన్న బోలీసు ఉద్యోగుల. 1530. ద. శా. 10.745. 36-37; ప. థానదార్; హి. థానేదార్.

తె. నెబుతాజేదారి=సహాయుడగు చిన్న బోలీసు ఉద్యోగి. 1530. ద. శా. 10.745. 13-14; ప. నాయిబ్ థానదార్.

సైనికశాఖ :

తె. తిరపుదారు=అనుసరించి వెళ్ళువాడు. 1789. ద. శా. 10.777. 9. ప. తిరఫ్దార్; హి. తిరఫ్దార్.

తె. దస్తదారు=చిన్న పదాతిదళముపై అధికారి. 1856. ద. శా. 7. 558. 12. ప. దఫ్దార్.

తె. ఫౌజదారు=జిల్లా సైనికాధికారి, సేనాపతి. 1691. ద. శా. 10.769.6; ప. ఫౌజ్దార్; హి. ఫౌజదార్.

తె. సుబేదారు=స్థానిక సైన్యాధికారి, రాష్ట్ర పరిపాలకుడు. 1697. ద. శా. 10.772.5-6; ప. కూబ దార్; హి. సూబేదార్.

తె. హవాలదారు=స్థానిక సైన్యాధిపతి. 1576. ద. శా. 10.748.3; ప. హవల్ దార్; హి. హవాల దార్.

సామాన్యవాచకములు :

తె. అలి=ఉత్తమమైన, అశ్రున్నతమైన. 1592. ద. శా. 10 751.5; ప. అలి; హి. అలి.

తె. అలియా=నొప్పు. 1592. ద. శా. 10.751.5; ప. అలియా.

తె. అలియు=అశ్రున్నతమైన. 1592. ద. శా. 10 751.5; ప. ఉలియా.

ప. ఎకుబాలు=అదృష్టము, అభివృద్ధి. 1664. ద. శా. 10.759.40; ప. ఇక్బాల్; హి. ఇక్బాల్.

తె. కత్తు=ఉత్తరము, లేఖ. 1530 ద. శా. 10.745. 38-39; ఉ. ఖత్; హి. ఖత్.

తె. కసుబే = చిన్నపట్టణము. 1664. ద. శా. 10.759.11; ప. కస్బ, హి. కస్బా.

తె. కాకితిం=పత్రిక, కాగితము. 1600. ద. శా. 10.758.35; ప. కాఫుజ్.

తె. కిల్లె మజాహుగవారు=కైన చెప్పబడిన గోలు వారు. 1664. ద. శా. 10.759. 15-16; ప. కలా మజ్ కూర్; హి. కిలా.

తె. కుతుబు=ప్రశంస, గ్రుచ్చనక్షత్రము. 1604. ద. శా. 6.1184 2; ప. కుత్బ్; హి. ఖుత్బా.

తె. కుల్లీ=కూలివాడు, పనివాడు. 1592. ద. శా. 10.751.16; ప. కులీ; హి. కులీ.

తె. కాలు=ప్రాతిమూలకమైన ఒకపంజీక 1600. ద. శా. 10.753. 35; ప. కాలి; హి. కాలి.

తె. ఖబురు=వార్త సమాచారము. 1592. ద. శా. 10.751.23; ప. ఖబర్; హి. ఖబర్.

తె. ఖరీదు=కొనుట. 1593. ద. శా. 4 711.37; ప. ఖరీద్; హి. ఖరీద్.

తె. ఖాను=ఖాత, తారరి వంటియులైన రాజుల బిరుదు, ఉన్యోగమున బిరుదు. 1509. ద. శా. 10.738. 17; ప. ఖాక్; ఉ. ఖాన్.

తె. గరక సా=వ్యాజ్యము, చెబ్బలాట. 1664. ద. శా. 10.759.16; ప. గరీబ్.

తె. జము=మొత్తము, కూడిక. 1600. ద. శా. 10.758.62; ప. జము; హి. జమా.

తెలుగు శాసనాలలో అన్యదేశ్యాలు

తె. బాగా = స్థలము. 1664. ద. శా. 10.759. 36-36; ఉ. జగహ్; హి. జగహ్.

తె. బాఫరా = ఒక మహాసది పేరు. 1692. ద. శా. 10.770-5; ప. జఫర్ :

తె. బాయతు = హోదా, ఉన్నతస్థితి. 1664. ద. శా. 10.759.7; ప. బాహ్; హి. బాహ్.

తె. జెమాద = ప్రక్కనున్న. 1697. ద. శా. 10.772 6; ప. జహత్; హి. జహత్.

తె. తిమాము = పూర్తిగా. 1697. ద. శా. 10.772 5; ప. తిమామ్; హి. తిమామ్.

తె. తులుక = బర్క్ కీయును. 1485. ద. శా. 4.659 12; ప. తుర్క; హి. తురక.

తె. దరివేను = బిచ్చగాడు. 1531. ద. శా. 10.743.15; ప. దర్ వెమ్; హి. దర్ వేమ్.

తె. దస్తూరి = పలారివాకిచ్చే గునుము. 1750. ద. శా. 4.919.27; ప. దస్తూరీ; హి. దస్తూరీ.

తె. దాముదవులత్తు హు = వాని యభివృద్ధి కొన సాగుగాక. 1664 ద. శా. 10.759.42-43; ప. దామ్ దౌలత్; హి. దాందౌలత్.

తె. నఫరుసఫరు (కీ) = ఒక్కొక్కడు, ప్రతి వ్యక్తి. 1593. ద. శా. 4.711.28; ప. నఫర్ నఫర్; హి. నఫర్.

తె. నామబాగు = పిలువబడెడి, నియోగింపబడిన 1592. ద. శా. 10 751.10. ప. నామ్సోద్; హి. నామజద్.

తె. నికబత్తు = శత్రువులను హింసించుట, కీర్తి. 1664. ద. శా. 10.759.12; ప. నికబత్; ఉ. నకబత్.

తె. నిగావాసులు = కాపలావాడు. 1678. ద. శా. 10.765.86; ప. నిగాహ్వాన్; హి. నిగహవాన్.

తె. నిశాను = చిహ్నము, గుర్తు. 1600. ద. శా. 10.758 34.28; ప. నిషాన్; హి. నిషాన్.

తె. పక్షిర్ = బిచ్చగాండ్ర, దేశద్రిమ్యులు, సవ్యా సుల. 1600. ద. శా. 10.758.60; ప. ఫక్షిర్; హి. ఫక్షిర్.

తె. పనాహు = ఆశ్రయము, రక్షణ. 1664. ద. శా. 10.759 38-39; ప. పనాహ్; హి. పనాహ్.

తె. బరనిగుబత్తు = తారతమ్యముతో 1664. ద. శా. 10 759.27; ప. బరన్ బత్; హి. బరస్పత్.

తె. బాజరు = మహావిద్యాంసుడు. ద. శా. 10. 775.4-5; ప. బాకిర్; ఉ. బాకిర్.

తె. బాబు = సుమాస్తా, గౌరవవాచకము. 1593 ద. శా. 4.711.27; ఉ. బాబూ; హి. బాబూ.

తె. బుగుజా = శిఖరము. 1567 ద. శా. 7.564. 6; అ. బుగ్జ; హి. బుగ్జ.

తె. మరహంతు = చెడినవాటిని భాగుచేయించుట. 1678; ద. శా. 765. 38-39; ఉ. మరమ్మత్; హి. మరమ్మత్.

తె. మశీగు = సుహమ్మదీయుల చేష్టనామము. 1668. ద. శా. 10.762 13; ప. మసజన్.

తె. మహతాజా = చంద్రుడు. 1664. ద. శా. 10. 759. 15; ప. మహతాజ్, హి. మహతాజ్.

తె. మామీన = జాగ్రత్తిగా నుంచుట, సంరక్షించుట. 1664. ద. శా. 10.759. 55-56; ప. మామాన్; ఉ. మామన్.

తె. మామూలు = అలవాటు. 1593. ద. శా. 4 711.14; ప. మూలీ; హి. మూలీ.

తె. మాల = పన్ను. 1600. ద. శా. 10.753.60; ప. మల్; హి. మల్.

తె. మల్కు = తెలుపుట. 1664. ద. శా. 10.759. 22; ప. చులామ్; హి. చులామ్.

తె. మియ్య = సుఖమాని. 1530. ద. శా. 10.745. 28; ప. మియా; హి. మియా.

తె. మీరాజిదార = పెద్ద భూస్వామి. 1678. ద. శా. 10.765.28-29; అ. మిరాన్ దార్; హి. మీరాన్ దార్.

తె. ముతాలికు = సంబంధించినది. 1680. ద. శా. 10.767.45; అ. ముతల్లిక్; ఉ. ముతల్లిక్.

తె. మునషీ = పరియను ఉపాధ్యాయుడు, గౌరవ వాచకము. 1856. ద. శా. 7.558.12; ప. మున్షి; ఉ. మునశీ.

తె. ముస్తయిదు = నిద్దుము. 1668. ద. శా. 10.762.15; ప. ముస్తైన్; హి. ముస్తైన్.

తె. ముసాబు = మిశ్రుడు, ఇప్పుడు. 1530: ద. శా. 10.745.57; అ. మసాహిజ్; హి. ముసాహజ్.

తె. మొక్రబు = ప్రియమిత్రుడు. 1697. ద. శా. 10.772.4-5; అ. ముక్రబ్; ఉ. ముక్రబ్.

తె. మోతిమదవులకు = నమ్మదగిన రాజ్యము. 1592. ద. శా. 10,751.5; ప. ముతిమద్ దౌలత్.

తె. యిజాలా = ఘనమైన 1664. ద. శా. 10. 759.89-40; ప. ఇజ్లాల్, ఉ. ఇజ్లాల్.

తె. యిజారతి = అడ్డ, గుర్త, కాలు 1598. ద. శా. 10.762.10; ప. ఇజారత్; హి. ఇజారా.

తె. ఇస్సానా=ఉపకారయోగ్యము, అను
కూలము. 1680. ద. శా. 10.767.9; ప. ఇహ్సాన్;
ఉ. ఎహ్సాన్.

తె. గడ్డు=త్రోసివేయబడుట 1664. ద. శా.
10.719.4; ప. రద్ద; హి. గడ్డు.

తె. రావు=గౌరవవాచకము 1496. ద. శా.
10.781.8 మ. రావ్; హి. రావ్.

తె. రొక్కా=ఉత్తరము, రసీదు. 1593 ద. శా.
4.711.27; ప. రుక్కా, హి. రుక్కా.

తె. లంగర=గర్భస్వత్రము 1581 ద. శా. 10.743.19;
ప. లంగర్; హి. లంగర్.

తె. వరిశి=వారసత్వము. 1697 ద. శా. 10.772.
18; ప. వరశ; వరాసత్; హి. వరాసత్.

తె. వహి=కుట్టినపుస్తకము, 1600 ద. శా. 10.
758.45; మ. వహీ.

తె. కామమత్తు=హైద్రము, వీరత్వము. 1664 ద.
శా. 10.759.7-8; ప. మహమత్.

తె. శేకు=పూజ్యుడు, బిగడు, మహమ్మదీయు
లలో మొదటితెక. ద. శా. 10.780.29-30.

తె. సంఘ=రాయి 1664 ద. శా. 10.759 36;
ప. సంగ; హి. సంగ.

తె. సరిహద్దు=పరిమితి, సీమ. 1604 ద. శా. 10.
755.4; ప. సరహద్; హి. సరహద్.

తె. సుబా=రాష్ట్రము. 1697 ద. శా. 10.772.6;
ప. కూబ; హి. సుబా.

తె. హద్దు=పరిమితి, సీమ. 1664. ద. శా. 10.
759.35; ప. హద్ద; హి. హద్.

తె. హరాంఖోర్లు = అన్యాయముగా డబ్బు
సంపాదించువాడు, దుష్టనేతరుడు. 1592. ద. శా.
10.751.19; ప. హరాంఖోర్; హి. హరాంఖోర్.

తె. హజీతు=అవసరము. 1664. ద. శా. 10.
759.82-88; ఉ. హజత్; హి. హజత్.

తె. హిస్సాబిన్=తెక్కలు. 1680. ద. శా. 10.
767.18; ప. హిసాబ్; హి. హిసాబ్.

స్తలవాచకములు :

తె. ఆముదానగరము=అహ్మదుద్దీన్ పేరనున్న పట్టణము. 1697. ద. శా. 10.778.8-4. ప. అహ్మదుద్దీన్;
హి. నగర్.

తె. కతియాసుతి=గ్రామము. 1576. ద. శా.
10.748.8; ప. కర్కత్.

తె. కిదరబాదను=ఒక మత్తప్రకృత పేరుతో పిలువబడిన పట్టణము. 1581 ద. శా. 10 748 22; ప. భిజరాబాద్.

తె. కిలెముర్తాంన్నగరు=అలియొక్క బిగగుతో పిలువబడిన పట్టణము పేరు. 1664 ద. శా. 10 759.9; ప. కలముర్తానగర్; హి. కిలా-నగర్.

తె. ఖానాజీనీ=ఒక యుజరాజు పేరుతో పిలువబడునీధి. 1593 ద. శా. 4.711.42; ప. ఖాన్ జీ.

తె. చాంగుమియ్యపేంట్ల=చంగ్రుని వంటి ప్రభువు పేరుతోనున్న పేట. 1593 ద. శా. 4.711 4; హి. చాంగ్ మియాన్.

తె. జాగా=చోటు. 1664 ద. శా. 10.759 35-36; ఉ. జగహ్; హి. జగహ్.

తె. దగుబంద్లిగె=పట్టణము పేరు, కోట పేరు 1691. ద. శా. 10.771.8-4; ప. దరబండ్.

తె. నిజాంపుట్నము=హైదరాబాదు నవాబు పేరుగల పట్టణము. 1589. ద. శా. 10.750.2; ప. నిజామ్; హి. నిజామ్.

తె. మహమదానగరు=మహమ్మద్ పేరుగల పట్టణము. 1664 ద. శా. 10.759.6; ప. ముహమ్మద్ హి. నగర్.

తె. ముల్క=దేశము. 1697 ద. శా. 10 772 16; ప. మల్క్; హి. ముల్కీ.

తె. మృత్తిజానగరం = అలియొక్క బిగగుతో పిలువబడుపట్టణము. 1598. ద. శా. 10.752.10; ప. ముర్తజా; హి. నగర్.

తె. విభురాముభాగు=ఇబ్రహీమ్ పేరుతో పిలువబడుతోట; ద. శా. 10.780.15-16; ప. ఇబ్రహీమ్ బాగ్.

తె. హైదరాబాద్ను=హజరత్ అలీ పేరుగల నగరము. 1697. ద. శా. 10.772 6; ప. హైదరాబాద్ సంఖ్యావాచకములు :

తె. ఆలఫు=వెయ్యి. 1592. ద. శా. 10 75, 4 ప. ఆల్ ఫ్.

తె. ఛెప్పన్న=విబియారు. 1697. ద. శా. 10.772.8; ఉ. ఛప్పన్; హి. ఛప్పన్.

తె. సలాసు=యూదు. 1600. ద. శా. 10.758.86 అ. సలాస్.

కాలవాచకములు :

తె. జమాలుసాని=(అరబ్బీలో) 6 వ శతాబ్దం. 1602 ద. శా. 10.754.8-4; ఉ. జమాదుయుస్సానీ.

తెలుగు శాసనాలలో అన్యదేశ్యులు

తె. మాహీ=నెల. 1592. ద. శా. 10.751.4; ప. మాహీ.

తె. రజబు=పర్వతమైన యేకనెల. ద. శా. 10.775.4-5; ప. రజబ్.

తె. రోజు=దివసు. 1697. ద. శా. 10.772.8; ప. రోజ్; ఉ. రోజ్.

తె. సన=సంవత్సరము. 1592. ద. శా. 10.751.16; ప. సన్. హి. సన్.

తె. సవ్యాలు=(ఆరబ్బిల్లో) పసవనెల. 1592. ద. శా. 10.751.4. ప. సవ్యాల్.

తె. సాలు=సంవత్సరము. 1592. ద. శా. 10.751.16. ప. సాల్; హి. సాల్.

తె. సుహృ=సె. 1600. ద. శా. 10.753.2. ప. సుహర్.

తె. సైనుతిస్సమియా=9 వ నెల. 1592. ద. శా. 10.751.4; ప. సన్తిసామాహ్.

వ్యక్తివాచరములు :

తె. అకరంఖా=ఎక్కిలి దయశాలి. 1600. ద. శా. 10.753.24; ప. అక్రమ్ఖాన్; హి. ఇకరాం ఖాన్.

తె. అత్తామియ్య=ప్రభువు, ద త. 1580. ద. శా. 745.13. అ. అత; హి. అతామియా.

తె. అబులు హాసన=హాసనయొక్క తండ్రి. 1686. ద. శా. 10.768.1; ప. అబుల్ హాసన్. హి. అబ్బా.

తె. అబ్దుల్లా=భగవంతుడైన అల్లాహీనికుడు. 1664. ద. శా. 10.759.45. ప. అబ్దుల్ అల్లాహు.

తె. అంబ్యాఖాను=సహృదయుడు. 1682. ద. శా. 7.445.3; ప. అంబర్ ఖాన్; హి. అంబర్ ఖాన్.

తె. అమీనముల్క=నేమియొక్క సర్వకర్త. 1599. ద. శా. 10.751.6; ప. అమీనల్ ముల్క్; హి. అమీన్.

తె. ఆయాలతు పసహా=ప్రజల కాక్రమిమ్య రాజు. 1697. ద. శా. 10.772.4; ప. ఇయాలత్ పసాహా.

తె. అయిసాబాలం = సింహమువంటివాడు. 1580. ద. శా. 10.745.14; ప. హైదర్ జాహ్; హి. హైదర్.

తె. అంపన్నాహ=విక్రయికుడు. 1680. ద. శా. 10.766.6-7; ప. అంపనాహ్; హి. అంప నాహ్.

తె. అలాఖిన్=నుకర్తాపకుడు; రాజుపేరు. ద. శా. 10.780. 27-28; ప. అలాయద్దీన్.

తె. అనబాదుఖాను=స్వతంత్రుడు. 1691. ద. శా. 16.759.1-2. ప. అబాద్ ఖాన్; హి. అబాద్ ఖాన్.

తె. అనరంజేబు = సింహాసనము నలంకరించు వాడు. ద. శా. 10.775.2-3; ప. ఔరంగ్ జేబ్.

తె. అహంసుడు=మహమ్మదు. 1678. ద. శా. 10.765.11; ప. అహ్మాద్; ఉ. అహ్మద్.

తె. ఆజంబలూ=నొప్పవాడు, మహమ్మదు జీవించియున్న కాలములో ప్రార్థనలకై ప్రజలను పిలిపినవాడు. 1678. ద. శా. 10.765.10; ప. ఆజం బిలాల్.

తె. ఆంఖాను=సర్వ సంపన్నుడు. 1658. ద. శా. 10.748.18; ప. ఆలంఖాన్.

తె. ఆలంగీరు=ప్రపంచమును జయించినట్టి వాడు. ద. శా. 10.775.1-2; ప. ఆలంగీర్; హి. ఆలంగీర్.

తె. ఆలికాన=సమర్థుడు, శీవిలవాడు. 1600. ద. శా. 10.753.25; ఉ. ఆలీషాన్; హి. ఆలీ.

తె. ఇఖ్బరాంకా = మతిప్రవక్త అయిన ఇక్బాయిల్ యొక్క తండ్రి. 1583. ద. శా. 10.749.6-7; ప. ఇబ్రాహీమ్; హి. ఇబ్రాహీమీ.

తె. కసరాకాను=మతిప్రవక్త, సన్యాసి. 1577. ద. శా. 7.563.5; ప. ఖిజర్ ఖాన్.

తె. కిల్లెముబారకు = శత్రుప్రవృత్తి మైన కోటవంటి వాడు. 1664. ద. శా. 10.759.6; ప. కముబారక్; హి. కిలాముబారక్.

తె. కుతుబునముల్కరాజ్యునున ద్రువనక్షత్రము వంటివాడు, గౌరవవానికము. 1581. ద. శా. 10.743. 8-9; ప. కుతుబుల్ ముల్క్.

తె. ఖాను=ఖాతి, తార్తరీ వంశీయునిదిరుగు. 1509. ద. శా. 10.733.17; ప. ఖాక్.

తె. ఖాజ్జా అల్లి జరిగగుం=మహమ్మదుయొక్క అబ్దుని పేరుగల ప్రఖ్యాతుడు. 1598. ద. శా. 4.711.10; ప. ఖ్యాజ అలీజర్గర్.

తె. ఖోడావందఖానే ఆజం=నొప్ప ప్రభువు. 1600. ద. శా. 10.753.24; ప. ఖుదావంద్ ఖానా జేమ్.

తె. చాంగుమియ్య=చంద్రుని వంటివాడు, కిరీట మువంటివాడు. 1593. ద. శా. 4.711.43; ఉ. ఛాంద్ మియాన్.

తె. లేజుఖాను=కిరీటుమువంటివాడు. 1678. ద. కా. 10.765.17-18; ప. తాజ్ ఖాన్; హి. తాజ్ ఖాన్.

తె. నఫరుఖుల్లి=నేవకుడు, పనివాడు. 1668. ద. కా. 10.762.11; ప. నఫర్ కులీ; హి. నఫర్ కులీ.

తె. బల్లలాఖానుడు = సకల సద్గుణ వంతుడగు యువరాజు. 1740. ద. కా. 10.779.8; ప. బహ్ లూల్.

తె. బాజగు = విదక యువము బిరుదు. ద. కా. 10.775.4-5; ప. బాకి; ఉ. బాకి.

తె. బాహిరామల్క=రాజుపేగు. 1592. ద. కా. 10.751.6; ప. బహ్ రాన్ మల్క్,

తె. ముసుగు = రాజు, ప్రళంసనీయుడు. 1658. 10.758.9; ప. మహ్ మద్.

తె. మహమంగు=ఇస్లాం మతియును కనుగొనిన వాడు. ప్రళంసాస్తుడు. 1581. ద. కా. 10.748.5; ప. మహమ్మద్; హి. మహమ్ద్, మహమ్మద్.

తె. మాలీఖానుండు=ఫోటమాలి. 1577. ద. కా. 7.568.62 ఉ. మాలీఖాన్; హి. మాలీఖాన్.

తె. మహమృఖాన్=మిత్రుడు. 1691. ద. కా. 10.769.1; అ. మహ్ బూబ్ ఖాన్; హి. మహబూబ్ ఖాన్.

తె. ముర్తజాఅల్లి=అలియొక్క బిరుదు. మహమ్మదుయొక్క అల్లుడు. 1600 ద. కా. 10.753.63; ప. ముర్తజాఅలీ; హి. ముర్తజా.

తె. ముసా=మతప్రవక్త. ద. కా. 10.780.29-30; ప. మూసా; హి. మూసా.

తె. యినాయతుఖాను=దరుశాలి. 1697 ద. కా. .772.7; ప. ఇనాయత్ ఖాన్; హి. ఇనాయత్ ఖాన్.

తె. యిభురాంకహ = మతప్రవక్తఅయిన ఇస్మాయిల్ యొక్క తండ్రి. 1576 ద. కా. 10.748.1; ప. ఇబ్రాహిమ్; హి. ఇబ్రాహీమ్.

తె. యిసుమాయిలు = ఇబ్రాహీమ్ యొక్క పుత్రుడు, మతప్రవక్తపేరు. 1664 ద. కా. 10.759.8; ప. ఇస్మాయిల్.

తె. యెకలాసఖాన్=పురుషుడయ్యుడు, ప్రీతి గలవాడు. 1800 ద. కా. 10.758.25; ప. ఇఖలాస్ ఖాన్; హి. ఇఖలాస్ ఖాన్.

తె. యేరుకాహి = మహమ్మదీయులపంతుగవలె పవిత్రుడు, పాలకుడు. 1577 ద. కా. 7.568.6; ప. ఈద్ హహీ; హి. ఈద్.

తె. యేలీసుఖానింగారు=మతప్రవక్త. తె. కా. 1.4.1; ప. ఇలియాసఖాన్.

తె. రజబుఖానుకు=మహమ్మదీయ వత్స 7 క నెలవంటివాడు. ద. కా. 10.775.4 రజబ్ ఖాన్.

తె. రజాఅయిఫకి=ఇస్లాం న్యాయశాస్త్ర మహాపండితుడు. 1588 ద. కా. 10.749.9; అయిఫకి; హి. రజా...

తె. రజాఖులీ=అలీ ముసాబిం బాఫర్ బిరుదు. 1668. ద. కా. 10.762.10; ప. రజి రజా.

తె. రుస్తుం=ధైర్యశాలి, యోధుడు. 16 కా. 10.767.18; ప. రుస్తమ్; హి. రుస్తమ్.

తె. సునాఖాను=ధైర్యశాలి. ద. కా. 1. 8.4; ప. సునాఖాన్; హి. సునాఖాన్.

తె. నూకరల్లి = మహమ్మదుయొక్క 1589. ద. కా. 10.950.4; అ. నూకల్లి; హి.

తె. సెక బాఖాను=పరిశ్రమి. 1669. 10.761.4; ప. సెయిక్ బాహ్ ఖాన్; హి. శేఫ్

తె. సైదిభురాహిము = మహమ్మదీయ గంపవ తెగకు చెందినరాజుపేగు. ద. కా. 12.18; ప. సైయిద్ ఇబ్రాహీమ్.

తె. సైదు=మతప్రవక్తయగు మహమ్మదు. 1664. ద. కా. 10.759.13; ప. సైయిద్

తె. హజీఖాను=మెక్కాకు వెళ్ళిన కుడు. 1697. ద. కా. 10.772; ప. హజీఖాన్ హజీఖాన్.

తె. హస్సానకు=మహమ్మదు సమకా కవి. ద. కా. 10.780.2; ప. హస్సాన్; హి.

తె. హుసేను=మహమ్మదుయొక్క ము 1669. ద. కా. 10.761.7; ప. హుసెయిన్.

ఈ వ్యాసరచనకు నన్ను ప్రోత్సహించి నిచ్చిన ఆచార్య శ్రీ గంటి తోగిసోమయ దాక్కగు భద్రరాజుకృష్ణమూర్తి, శ్రీ మల్లంపల్లి శేఖరశర్మ, శ్రీ తూనుటి దోణప్ప, శ్రీ మన సిద్దికాన్ (ఉద్దుమున్సి, మిసెస్ ఎ. వి. ఎన్. వికాఖపట్నం), శ్రీ యస్. ఎ. రషీద్ (బి. ఆనర్స్, ఎమ్. ఆర్. కాలేజి విజయనగరం) ఈ వ్యాసరచన కౌఠారమైన గ్రంథముల రచన ధన్యవాదాలు సమర్పించుచున్నాను.

శింజాన మంజీర రవః!

శ్రీ వంగల సుబ్రహ్మణ్యశర్మ

మహేశ్వరాకల్పిత తాండవే యః
 ధిమిం ధిమిం ధింధిమి నాదపేయః,
 హృత్ స్పర్శ మాధుర్యగుణో భవాన్యాః
 శింజానమంజీరరవః పునాతు.

పదే పదం స్వం వినివేశయన్త్యాః
 స్వనే స్వనం చాపి చ వేశయన్త్యాః,
 స్వామ్యాశ్మభూతానుపదో భవాన్యాః
 శింజానమంజీరరవః పునాతు.

కృతే రవే శంకః కింకిణీభిః
 గారీ పరామర్శన భావరూపే,
 సంజాతరోమాంచసుఖో భవాన్యాః
 శింజానమంజీరరవః పునాతు.

దృష్టౌ స్వదృష్టిం వినివేశ్య తస్మై
 జగత్ప్రధానాంతర శక్తిభావం,
 ప్రాజోధయ ద్య స్పర్శో భవాన్యాః
 శింజానమంజీరరవః పునాతు.

పాణిం సరోజాతమివాఽర్ధపుల్లం
 విలోక్య తత్రత్య మహార్థజోధం,
 కుర్వన్ మధుస్నిగ్ధతరో భవాన్యాః
 శింజానమంజీరరవః పునాతు.

సృష్టిస్థితి ప్రత్యవహారరూపాన్
 భావాన్ ముఖే ధీర గభీరవాచా,
 యో వ్యాకరో త్యాంతరతో భవాన్యాః
 శింజానమంజీరరవః పునాతు.

విభా విలీనే స్వకవామభాగే
 పుంరూపశక్తిం ప్రకటికరిష్టుః,
 యో భాషతే తద్ధృవయం భవాన్యాః
 శింజానమంజీరరవః పునాతు.

విలీనశారీతనుకే శివే స్త్రీ
 రూపం పుమాంసం ప్రకటికరిష్టుః,
 యో భాషతే తద్ధృవయం భవాన్యాః
 శింజానమంజీరరవః పునాతు.

సదా స్వభక్త్యాననఽదృచితా
 భావార్చిత భూయగనేత్రయుగ్మం,
 యో వా పత త్యాంతరతో భవాన్యాః
 శింజానమంజీరరవః పునాతు.

తెనుగు తొలికావ్యము: కవిజనాశ్రయము

వీలున్నది. అంతకు పూర్వమే చవలి యన్నదమ్ముల కిద్దరికి విగోధమున్నను ప్రజోపించు తరుణము చిక్కిలేను. కాని, ఎంతోకాలమితకు రాజ్యపాలన కాంచలేదు. ముమ్ముడి కృష్ణభూపతి రాష్ట్రకూట రాజ్యమునకేగి నే కళింగమునుండి తిరిగివచ్చి ఇమ్ముడి యమ్మురాజు—రిస చవలి యన్న దానార్ణవుని వేంగిరాజ్యమునుండి పారిదోటి; మరల వేంగిరాజ్యమునుపన్నెండు సంవత్సరములు పరిపాలించినపిమ్మట, క్రీ. శ. 970 యుద్ధముం దీతకు తనచవలియన్న దానార్ణవుని చేతి చంపబడి వీరమరణము పొందినట్లు కావనసాక్ష్యము కలదు.

‘ధూనాథ కీమ తనయః సుమకేమ చంపః
భీమప్రతాప మభీమాత్యై తమ్ అమ్మరాజం,
దానార్ణవ క్షీతిపతి స్సుమపా దజన
దానార్ణవార్ధినికరః త్రిసమాధిరీత్రిమ్.’

ఈ పెన్నెగతాసనము శక్తివర్మ కాలము నాటి దైనను, తన తిండ్రీ దానార్ణవుడు, తన పినతిండ్రీ అమ్మరాజును యుద్ధముందు సంహరించి అనేకదానములుకొంచి సార్థిక నామధేయుడైనట్లు తెలుపుచున్నది. కీడు దైవహతులనుట మంగల్లు తాసమకల్ల తెలియచున్నది.

చాళుక్యదానార్ణవ భీమనాగ్రసుతుడు క్రీ. శ. 956 క్ పూర్వము పన్నెండేండ్లు, తిగుపరి పదమూడేండ్లు అజ్ఞాతవాసము కాలము గడపినట్లు స్పష్టమగుచున్నది. మొదటి అజ్ఞాతవాసములో చవలి యన్నదమ్ముల కిద్దరికి ప్రత్యక్షవిగోధములేదు. కాగా, అప్పుడీతకు రాజభోగము లనుభవించుచు, చవలి తమ్ముని యుండినే అనామకుడుగా జీవించుట కవకాశమున్నది. వేంగి రాజ్యములో ఆకాలమున విప్లవకల్లోలములు లేవు.

వారే, క్రీ. శ. 956-970 మధ్యకాలమందలి దానార్ణవుని రెండవ యజ్ఞాతవాసము రాజద్రోహముతో కూడుకొన్నది. ఇమ్ముడి అమ్మరాజ శత్రువు ముమ్ముడి కృష్ణభూపతితో చవలియన్న మైత్రికావించుట రాజద్రోహము. ఈ మధ్యకాలములో జైనకవి రేచనరక్షిణలో సమాపవర్తియై చాళుక్యదానార్ణవ రాజకవి రేచన తెనుగు ఛందమునకు సహాయుడుగానుండి ప్రాసమాన మిత్రత్వము నెరపినట్లు హింతులు సమయోచితము.

జైనప్రావకుడు మల్లియ రేచన—పరమ మాహేశ్వరదానార్ణవుడు, పరమత హితులై నారనుట. సగ్యమత సహబుద్ధి, లేక, జైతమతిమును త్యజించి దానార్ణవ

చాళుక్యరాజు జైనమతము స్వీకరించి, మిత్ర వాణిలో అజ్ఞాతవాసము వర్షదీపననుట అపద్ధిర్యము.

ఈ వేంగి రాజ్యమందలి గూఢ సంచారి ‘దానార్ణవరక్షిణ, తన కౌన్యావతారికలో రేచన గూఢపద‘దాన’ కవి చాత్రగా వర్ణించితిన్మిత్రరక్షిణకాః చుట చుమత్కారము. ఇది కాలోచిత గూఢ సామ ద్రితోదాహరణము.

క్రీ. శ. 960-965 మధ్యకాలములో శక్తివర్మ విమలాదిత్యులు బాలమై యున్నప్పుడు భీమనాగ్రసుతుడు చాళుక్య దానార్ణవ ‘నాచికాధిరణు కృతికి సహాయుడుగా—కవిజనాశ్రయుడు మల్లిరేచన సుకవి విజనాశ్రయమును ఛందము తెనుగునానగుగుగ జెప్పెన్.’

ఇందలి గూఢ‘దాన’పద నామమును గ్రహించి నప్పుడీ పద్యము సవ్యయములుగా గోచరించినవ తన్మర్మము ‘దాన + అర్ణవుడు = దానార్ణవుడు’ బహుపదీనపద్యము చారిత్రకాస్పద్యయనోదము లేదు. కావాలంకార మాదానజిలో ‘గూఢచతుర్థయ’ జేర్చొబడినది. తద్విన్నముగా దీనిలో ‘గూఢపదనామము గోపన చేయబడియున్నది.

గూఢపదనామ మిందు రేచను పక్షముల వాన్యముగా చాళుక్య దానార్ణవ కవినామముతో ప్రేకందపద్యములు వ్రాసియుండు వీలున్నది.

‘ప్రసాద విమల యశో (ధూ)
సుర నిరతుడు భీమనాగ్రసుతు డభిల కళా
పరిణతు డయ్యెను ధూ (న)ర
వరుడు ప్రసాదిత దానార్ణవ శ్రీ కవి తాన్.’
‘అసమాన దానరవి తన
య సమానోన్నతుడు నా(చి)కాధిరణుడు ప్రా
ణ సమానమిత్రుడీ కృతి
కి సహాయుడుగా నుదాత్త కీర్తిప్రీతిన్.’
‘అనవద్య కావ్యలక్షణ
మొనంగుగా గుజనాశ్రయుడు మల్లియరే
చన సుకవి కవిజనాశ్రయ
మును ఛందము తెనుగునాన నగుగుగ జెప్పెన్.’

ఇట్టి పద్యములు మార్పు కంగీకరించుచున్నను, ఇంకంటే మేలుగా వ్రాయ నవకాశమున్నను, రేచయ్యలు చేతుకపోవుటయేకాక, అనవ్యతాదోషకవిగా తనను పాఠకులు భావించుట కవకాశమిచ్చి, గూఢపదనామ రక్షిణ కావించినాడు. ఇందలి ‘విమల, దానభీమన ధూ నరవరు(ల)—ధూసుర నిరతు(ల)’ గూఢ

చరిత్ర భయటపడినప్పుడా యనన్వయము దోషభాసము కాక తప్పదు. ఇట్టి నూచనకూడ దోషాధికారములో క్యంజకము చెయ్యబడినది. 'ఇవియ (దోషములే) చెంది యతికియ తగ్గమై చను గొన్నియెడల' ననుట దోషభాస చిహ్నమేకము.

క్రీ. శ. 960—965 ప్రాంతమునకు ముందే 'గూఢపదనామ గోపన' మున్నప్పుడు, క్రీ. శ. 1058—1064 ప్రాంతమున దోషకవిరాజు పేర్కొన్న 'గూఢగ్రమ్మముకావ్యము' లేదనుట విపరీతము.

క్రీ. శ. 1950 ప్రాంతముగా చెర్నార్డ్ మెక్ కెమిస్ గ్రంథమును విమర్శించునప్పుడు వ్రాసిన దాని యాంధ్రానువాదము పరిశీలించితిన. 'అసలు మనం చెత్త అని తొటిపారవేసి వాటిల్లోనే అప్పుడప్పుడు కొన్ని మహాసత్యాలు గర్భితమయి వుంటాయి.'—(ఫ్రాన్సిస్ వాల్సన్, ఆంధ్రపత్రిక, 15-8-1950, ఆదివారము.)

ఇప్పుడేకాదు, ఎప్పుడను యుక్తి వంద మర్మాదులు, గూఢపద నామ గోపనాదులు, గూఢ వస్తుమయ కావ్యాదులు లేకపోలేదు. కాని, ఉపయోగించుట సక్రమము. అట్లని లేచనక్కరి పద్యములలోను, నన్నిచోడుని కృతిపద్యములలోను గూఢవస్తు కవితా చరిత్ర లేదనుట ఉన్న చారిత్రక సత్యమును లేదనుట కాక పోదు.

చిత్రకవితాగులను నిర్వహించిన విన్నకోట పెద్దన తన కావ్యాలంకార చూడామణిలో ఇతిరేతిర వర్ణనవల కుదాహరణముగా క్రిందిగీతమును వ్రాసి యున్నాడు.

'దతుకపాయ బాహు శక్తిక్షమావలి
బాట విడిచి చిత్రభాను సాక్షి
బాటె సర్వసిద్ధి పదమేది గరటివ
రాహమునకు నోడి రాచకడుపు.'

దీనిలో విశ్వేశ్వర చాళుక్య చక్రవర్తి సర్వసిద్ధి దేశముపై దండెత్తినప్పటి జయచరిత్ర వర్ణింపబడినది. కాని, ఆ యుద్ధకాలమేదో తెలియదు. గూఢకాల గోపన మిందున్న దేమో లెక్కింప వలెను. ఇందు 'దతుకపాయ బాహుశక్తిక్షమావలి'—(కా.శ.) 1824 వర్సములకు నేటి—చిత్ర భానుసాక్షి' యుద్ధకాలము గర్భితమైయున్న దనక తప్పదు.

ఇదే పద్యము సంస్కృత శ్లోకముగా అనువదించబడి విశ్వేశ్వర చక్రవర్తి దానశాసనములోని లెక్కింపబడినది.

'గతిబాహుశక్తి భూమితి

మహిమయ త్సవశాన్తిస్థింభ భిక్షం,

సతి చిత్రభాను సాక్షి

ధరణీవరాహ దధావ దంగ్రబలం.'

దీనిలో క్యంగ్యకాలముకంటె వాచ్యగణిత చరిత్ర కాలమున్నదనుట సత్యము. ఇప్పుడీ క్రీ. శ. 1402 సం. గీతికాలమును శిలాశాసనకాలముతో సమకాలముగా నున్నదని భావితత్వకాలవేత్తలు సహిత మంగీకరింపక తప్పదు. అయితే, ప్రతిగూఢ క్యంగ్య చరిత్రకు శిలాశాసన ప్రమాదాదులు మాపుట సాధ్యము కానిపని. అంతమాత్రముచేతనే గూఢక్యంగ్యచరిత్ర సత్యమును కొదవ మీయలేదు.

పైన వివరించినట్లు క్రీ. శ. 950-955 ప్రాంత ముందు గూఢకవి చాళుక్య దానార్ణవుడు సహాయ కవిగా లేచని రచించిన కవిజనాశ్రయములో చిత్రకవిత లేకపోయినను, క్రీ. శ. 1058-1064 లేది కవిరాజ శిఖామణి నన్నిచోడుకు రచించిన కుమారసంభవములో చక్రబంధాది చిత్రకవిత కలదనుట కాలక్రమ దోషము కాదు.

'వేములవాడను వెలసిన

భీమేశ్వర కళాగల్లు భీమ కుకవి నే

గోమటి లేచన మీదను

నీ మహి గవులెన్న ధంద మెలమి రచింతుక.'

ఈ కృత్రిమగాఢ వేములవాడ భీమకవి కృత్రిమ భామ సేవను తెలుపుచున్నది.

వేములవాడ భీమకవి క్రీ. శ. 1175 ప్రాంత మందలి 'భీమనృపాల సచివుండు దండనాథాగణి దానరాజు'ను లేచనక్కరికి సహాయుడని చెప్పక, 'నే గోమటిలేచనమీదను నీ మహి గవులెన్న ధంద మెలమి రచింతు'నని వాచ్యముగా వ్రాయుట విపరీతము. గూఢపదనామ మర్మము బోధపడియున్నచో నేడీ గుప్తకల్పన గుట్టు బయటపడియుండును. 'భీమ నాగసుతుడు' పాఠియూ రూపును సేయబడినది. ఇందలి వత్సనాయి 'దాన'రాజు పూసపాటి 'భీమనృపాలు'ని సచివుడేకాని, దానార్ణవ చాళుక్య రాజువలె భీమనాగసుతుడు కాదు. కేవలము సేనా నాయకుడు, సచివుడు, వత్సనాయి వంశములపురుషుడు, వేములవాడ భీమకవి రామగోపాల చరిత్రకు కృతిపతి. లేచనక్కరికి సహాయ కవి కాదు.

తెనుగు తొలికావ్యము: కవిజనాశ్రయము

జైనకవులు కన్నదాండభావలలో రచించిన కృతిచిహ్నము లెప్పటివో పరికించుట అప్రస్తుతము కాదు. 'విరు (అర్చిత్రయము: పంప, పాన్న, రన్న లను కన్నడ కవులు) మువ్వగు వేంగిదేశ వాస్తవ్యులే కావున పంపకరి(యు), (పాన్నకవియు) తెనుగున కవిత్వ చెప్పట చారిత్రకానుకూలముగను, సాహితీకము పరిణామానుకూలముగ నున్నది.' (శ్రీ విదవంతు వేంకటరావుగారు - తెనుగు కవుల చరిత్ర)

క్రీ. శ. 940-945 మగ్యకాలములో పంపకరి విక్రమాద్ధున విజయమును కన్నడ భారతమును వేముల వాడ ఇమ్మడి యరికేసరి కంకితమిచ్చినట్లే; పద్మకవి (పాన్నకవి) జినేంద్ర పురాణమును వేంగి ఇమ్మడి (వేములవాడ) చాళుక్యభీముని కంకిత మిచ్చెనో, లేదో తెలియకపోయినను తత్కాలమున రచించిన తెనుగు పద్య మొకటి ప్రబాస రత్నావళిలో సంగ్రహింపబడి యున్నది.

'రెండవ (దాక్షరాసు) చాళుక్య భీమునికిని (వేములవాడ) ఇమ్మడి యరికేసరికిని (రాష్ట్ర)కూటుకు) న్నామ్మడి గోవిందవల్లభుడు సామాన్యశత్రువు. ఇద్దరును గోవిందునిమీద విజయ ముంఁది.' శ్రీ నేలూరు వేంకటరమణయ్యగారు. (నవంబరు, 1948—భారతి.)

వేంగి ఇమ్మడి చాళుక్యభీమునికి వేములవాడ ఇమ్మడి యరికేసరికి మిత్రశయము జేకొని, రాజభీము నికి వేములవాడ చాళుక్యభీముడను విరుదనామ మున్ననో, లేదో తెలియదు. వేములవాడ ఇమ్మడి యరికేసరికి విక్రమాద్ధునుడను విరుదనామ మున్ననో కాని, వేములవాడ భీముడను విరుదనామము లేదు. ఇతని యన్నకి విక్రమభీముడని పేరుంటుట క్రమమే నను, ఇతనికిన్న యొక డున్నట్లు తెలియుటలేదు. దాక్షరాసుము వేములవాడ భీముని యన్నగాను, తెలంగాణం వేములవాడ విక్రమాద్ధునుకు (అరికేసరి) తమ్ముడుగాను యుద్ధములలో చాళుక్యరాజు లిద్దగు పొల్లొనిగనుట మిత్రభాంధవ్యము.

శ్రీనాథకవి ప్రళంఘలో కాశీఖండముగు షేర్మొనిన 'వేములవాడ భీమన భింగి(యు): 'దాక్షరాసు చాళుక్యభీను.....(సర్గ—దేశికశత)... జైరాజ్య భాగంబును భిన్నవిధిలు కొనని వక్రొక్తి చరిత్ర తెన్నుచున్నది. ఇది క్రీ. శ. 984—945 ప్రాంతముందలి తెనుగు కావ్యాగ్రంథికాలమేకాని, శిలాశాసనారంభ పద్యకాలము కాదు.

"క్రీ. శ. 825 ప్రాంతముందలి రేనాటి తొలి తెనుగు రగడ శాసనకాలము చాళుక్యరాజుల కాలము నాటిదికాక, తెనుగు వోలరాజుల కాలమునాటిదిగా కనబడుచున్నది. దీని నే 'మొదటి గేయ శాసనం' కావో లనుచున్నాను." (శ్రీ టేకుమళ్ల కామేశ్వరరావుగారు)

క్రీ. శ. 958—960 ప్రాంతము 'కన్నడభావలో పాన్నకవి, సర్వశత్రువనిపేరు వహించినవాడనియు నాటిదీ గ్రంథమును (అదిపురాణమును) తెలుగులో రచించియుండెదగు'ని శ్రీ నేలూరి వేంకటరమణయ్యగారు భావించినట్లు తెలియుచున్నది. ఈ కాలము క్రీ. శ. 945—970 మగ్యకాలముందలి ఇమ్మడి అమ్యురాజు విజయూదిత్య చాళుక్యరాజు—ఇమ్మడి వేములవాడ చాళుక్యభీముని కనిష్ఠపుత్రుడు—సమ కాలముగా కనబడుచున్నది.

ఇమ్మడి అమ్యురాజు చాళుక్యకు జైనాలయ ములకు విరివిగా దానములు చేయుటయే కాక, జైన 'బ్రాహ్మి' చామికాంబను ఉంపుకుకలైగా ఉంచు కొని, ఆమె ప్రాతస్సామంతో ఆమె జైనగురువు అర్చననికి అర్చినినామో కంచుక్కరుగ్రామము దాన మిచ్చినట్లు తెలియుచున్నది. పాన్నకవి అది పురాణమును జైన తీర్థంకరుని చరిత్ర మీరినికాలములో రచింపబడిన ట్లుహించుట తప్పకాదు - జనమక హితము. ఇమ్మడి చాళుక్య అమ్యురాజు, 'కళోపేతు' డని తెలియుచున్నది. క్రీ. శ. 960-965 మగ్య కాల ములో వేంగి ఇమ్మడి (వేములవాడ) చాళుక్య భీమ నా గ్రంథుడుగు దానార్థక చాళుక్యరాజకవియును ప్రాణమిగ్రుదీకృతికి సహాయుడుగా రెదన కవిజనాశ్రయమును ఛందము తెనుగుభాస చెప్పెను.

"క్రీ. శ. 990 ప్రాంతములో కవిరాజు హంస విగదాంకితుడగు నాగవర్మ 'ఛంపాంబుధి' యను కన్నడ లక్షణ గ్రంథమును రచించియున్నాడు. ఇది కన్నడ భాషాల్పక్ష గ్రంథములలో ప్రళంఘమైనది. ప్రాథమికమైనది. ఈ రెండింటికి బోధికలు మాపు చున్నాడను.

"ఇంకను జాత్యధికారమున కందరిపడ లక్షణ ములలో ఛంపాంబుధితో బోధికలుగలవు. దోషాధికార మున కవిరాజునాగవర్మను బోధికలు గలవు. పైవిషయ ముల బరికిరించి చూచినచో కవిజనాశ్రయము 10-12 శతాబ్దముల మధ్య ననగా క్రీ. శ. 1100 ప్రాంతముల

రచితమైనట్లు నిర్ణయింపవచ్చును." (శ్రీ విజయనగర వేంకటాచలపురాణం. శ్రీ వావిళ్ళ కవిజనాశ్రయ పీఠిక).

లేవనకవిజనాశ్రయమందలి చాళుక్యదావార్జక సహాయ విగ్రహచరిత్రకాలానుబంధములలో పోవుచున్న చీత, సామ్యభావచరిత్ర తాదామరైనది. ఇప్పుడు శ్రీ. శ. 990 ప్రాంతమందలి వాగ్దేవ కన్నడ భండారంబుధి కంటే ముందు శ్రీ. శ. 960-965 మధ్య కాలమున లేవన తెనుగుభండారము రచింపబడినదని కాలక్రమము. శ్రీ. శ. 960-965 ప్రాంతమందలి తెనుగు భండారము మాచి శ్రీ. శ. 990 ప్రాంతమందలి కన్నడ భండారంబుధి రచింపబడిన దనుట భావతత్వ కాల సామ్యభావము.

ఇప్పుడి మేములవాడ చాళుక్యభీమనాగసుతుడు దావార్జక వ్రుడి కవిజనాశ్రయమునకు తోడుకవికాండనుట గ్రాంథపదనామగోపనమునకు విరోధము. తెనుగు భారతరచనలో నన్నయభట్ట నకు వారాహభట్టు తోడుకవికాండనుట యెట్టిదో ఇదియు నట్టిదే.

శ్రీ. శ. 984-970 మధ్యకాలములో వేంగి పూర్వచాళుక్యరాజులలో ఇప్పుడి మేములవాడ చాళుక్యభీమనుడు, ఇతని యగ్రమునుకు దావార్జక చాళుక్యరాజుకవియు, ఇతని చవలితయును ఇప్పుడి ఆమ్రరాజ విజయాదిత్య చాళుక్యరాజును క్రమముగా జైనకవులచేత తెనుగు జైనపురాణములు, తెనుగు భండారులను రచింపజేయుటయే కాక, సహాయ కవులుగా గూడ భాషాసేత చెవినారనుట చారిత్రక సత్యము.

ఈ శ్రీ. శ. 10 శతాబ్ది తెనుగు దేశవిలసరంధ చరిత్రనే కవిరాజ భీమామణి చోడుడు క్రింది గీతములో సంగ్రహముగా 'చాళుక్యరాజ మొదలుగ బలువుర' దేశకవులని నూచించినాడు.

'మును మార్గకవిత లోకం
బునబెలకుగ దేశకవిత బుట్టించి తెనుం
గున నిర్మి రంధ్ర విమళుం
బున జన చాళుక్యరాజ మొదలుగ బలువుర.'

శ్రీ. శ. 517-550 ప్రాంతమందు జనాశ్రయ విష్ణుకుండి మాగవర్య రచించిన మార్గసంస్కృతి జనాశ్రయములోను, శ్రీ||శ|| 960-965 ప్రాంతమందు కవిజనాశ్రయము మల్లియలేవనకవుల దావార్జక చాళుక్యరాజుకవి సహాయముగా రచించిన 'జేసి

తెనుగు' కవిజనాశ్రయములోను పదులుగా 'భీష్మకం గీతి కాపగా' యను సప్తవిధ సీదములను పేర్కొన్నను, గంటిగో 'మార్గ-శి' లక్షణములు భిన్న-భిన్న మార్గములలో వివరింపబడినవి. అయినను, ఆ సేవూర లక్షణములు గంటిగో, 'పింగళు (భండరు) - పైంగల దండ(మ్)' పేరు సమముగా పేర్కొనబడినది. జనాశ్రయములో ఆధారములు లని పేర్కొన్నను, తద్వ్యాఖ్యానములో గుగస్వామి (వృత్తాని) అధికాశయమ్, ప్రస్తార ఇత్యధికాంతని (వాసిన దానినిబట్టి, కవిజనాశ్రయములో అన్నిభాగములు అధికాంతములుగా విభాగింపబడినవి.

ఇంతకుపూర్వము శ్రీ. శ. 900—1000 మధ్య కాలమును నన్నయ పూర్వవాజ్మయముగా విభాగించుట సదాచారమైనను, ఇప్పుడు పైన వివరించిన రీతింపబడిన శ్రీ. శ. 960—965 కాలమునాటి జైనకవి వాజ్మయము - తూర్పు చాళుక్యరాజుకవి దావార్జక వుకు సహాయకవిగా రచింపబడిన మల్లియ లేవన తెనుగు కవిజనాశ్రయమునబట్టి—జైనాంధ్ర వాజ్మయముము : మల్లియలేవనయుగము—పూర్వ చాళుక్యరాజుకవి యుగముగా లభ్యరంధ్ర సారస్వతియు నిరూపించుచున్నది.

శ్రీ. శ. 800—900 కాలమునాటి పూర్వపద్య శిలాశాసనయుగమును చాళుక్యరాజయుగమునుట చారిత్రక సత్యము. శ్రీ. శ. 800—800 కాలమునాటి పూర్వపద్య శిలాశాసనయుగమును చోళరాజయుగమునుట సమంజసము.

కడపజిల్లా పొల్లగుర్తిమాలెపాడు శిలాశాసన మందలి మొదటి తెనుగుపద్య శాసనము 'శ్రీ సోమ మహారాజ గౌరవ ఇనువులలో—

'అణపొతులు రేగెనకాలు
—పుద్గళకాలు
ఇచ్చిన పన్నన తెన్నాతె
—ఇకెరెనికెన్.
దీని ఛాయ—

'శ్రీ చోడమహారాజుల యజ్ఞానుసారము ఇను ప్రాలు—

'ఆనందము లేవనగారు
—(తె)ద్దవగారు

ఇచ్చిన పన్ను స పెన్సరె
—ఇకే రెసిడ్

ఇది ఉద్యానవనదానము - పరిసరలో చానము.
దీనిలో దేశముల చెల్లకపోయినను, మృత్యువు చెల్లి నది.
తెలుగు లోలికాన్యదనకు సహాయునిగా
గూఢపదనామముతో చేర్చొన్న క్రీ. శ. 956-972
ప్రాంతపు దానరాజుచరిత్ర క్రింది విషయంగా ఉన్నది:
“దానరేంద్రుడు విద్యాభ్యాసపరుడును, చతు
ర్వక్షి కళాభిజ్ఞుడు, ధీనిధి కులకు, రాజనారాయణ
దేవదాంచుడు, కన్యని దానమహిమను మురిపింపజేసిన
మహాదానిరుడు ఉడుకు, యుద్ధరంగము” దగ్గరగామి,
ప్రధాని, పీఠాగ్రంథుని ఉడుకు, దానాస్థునికీ ఆశ్రయ
మహాదేవి కుందు శక్తివర్మ విమలదేవులను ఇళువును
కుమారులు నడుచుచిరి” (క్రి. శ. భావరాజు వేంకట
కృష్ణారావు - రాజరాజురేంద్రుడు.)
అనాగా కన్యంగకన్యాధాంతములై యున్న క్రీ. శ.
960-965 ప్రాంతపు రెవెన్యూగూఢపదనామదాన కవి
చరిత్రను, క్రీ. శ. 1053-1054 ప్రాంతపు చోడుని

గూఢ పద్మమయ గణితదేశకాలచరిత్రను విమర్శకులు
పరిశీలింపక, విశ్వసింపక రచించు భాషాచరిత్రలు
కేవల కల్పవాంఛలు కల్పితములు. చారిత్రిక
భాషాచరిత్రలు కవులు.

ఇంద్రవజ్రానికిలో కవిజనాశ్రయుడు మల్లికు
వేదవ చారిత్రికుడుగా ‘దాన (అర్జునుడు) — దానార్జ
వుడు, నాచికాభినియోగ’ అనియు, ప్రబంధానంత
కలో కవిరాజు కళాపాణి పన్నిచోడరాజు చారిత్రిక
ముగా ‘పల్లము-తత్త్విభు’వమటమే కాక, కథలో
‘సోమ మహావ్యూహ భూజ్జటి - మల్లిఖార్జునక;
త్రైలోక్యప్రాణ్యుక్’ అనగా సోమేశ్వర త్రైలోక్య
మల్లరాజు అనియు చాళుక్యరాజులపేర్లు గూఢపద
నామములుగా వ్యంజకము చేసినవలు పూర్వకవి
సమయము కాకపోవడం!

పన్ని కవిత్రియమునకు పూర్వము కై నవాన్యకు
మంతయు కిలమైనదిమని నిరూపారము. ఉన్నంతిలో
కవిజనాశ్రయము తెలుగు ఇంద్రము కై నకవి నోలి
కాన్యము.

రాబిన్ మూడ్

ప్రపంచ మంతటా
మన్నన పొందినది

SIN KALEIGH

SAC-52 78

కీ. శే. హరినాగభూషణం పంతులు

శ్రీ సంద్యావందనం శ్రీనివాసరావు

ఆంధ్రదేశమునందు సంగీత విద్యను కట్టడముగా ఆరంభించి, విద్యాపాఠశాలలు, ముఖ్యముగాంచి—తమిళనాడులో కూడా “దేశని” అందులో గల విద్యార్థులు ఎవరిని ఆశీర్వాదిస్తే విద్యార్థులు వారి మేల్మొదలకు వీలగును. అట్టి సహజము లన దగినవారు కీ. శే. పంతులుగారు. ప్రముఖ సంగీత శిక్షకాశ్రమి; తమిళనాట హరినాగభూషణం పంతులు, రామకృష్ణయ్యపంతులు. వేటికిని ఈ భాగ్యమును ఆనందముగా పొందే అద్విష్టము ద్వారా సంకట వ్యాధి వాడుడుగా రికే చేరినది.

ఇంతి కీ. శ. శ్రీహరినాగభూషణం పంతులు గారు కలెక్టరు ఆంగ్ల సర్వేయి జిల్లా ముఖ్య పట్టణాల్లో వై నాజగినవా అందిగా సమగ్రములు మన ఆంగ్ల దేశములో లేరు? ఇంతికి విద్యాలయ అంగ్రావని లో ఆంతికి మహాత్మా మయినవిద్యను గడించిన వారి వాగ్ధావ గం

పంతులుగారికి తులకు జీవనభాగము మహిమమే కష్టముగా పరిణమించిన గోజులలో సరస్వతి కన్నీగు రాల్చకుండునా! సామాన్య ప్రజలు ఇతర భాషలకు వెనుదీయట్లు కొంత—కరాభిమానులకని—కుటుంబాని కొక రూపానుభవీ అందుచగల మనఃపరిపాకము రానంతవరకు—ఆంధ్రదేశములో గానకళకు ప్రోత్సాహము దుర్లభము. “అట్టి గోజులు కండ్లార చూడగల నని ఆశించి నా కిక్కిరిస్తే ప్రయత్నించాను. ఏమి లాభం? సంగీతం ఓపికగా వినరే! విన్నా కొంతవర

కయిన గాయకునికి ప్రోత్సాహ మివ్వనినే ఆయన ప్రతి సాధించవలసిన కార్యము కొనసాగవన్నది మన నోదరులకు తెలియకే! నాకు పరి వారి మొచ్చింది. వేదేయి లేకులేను. సామాన్య ప్రజలు సంగీతాన్ని పని అనవించిన గోజులు ఎట్లా చూడగలను?” అని—“ఇంక మాట్లాడలేను.” అని నిలుగొన్న వదిలి కూర్చున్నాడు;—పంటలు ఎంకలో త్యాగజ ఉత్సవ లు జరుపుచున్న ఒక ఛేదనలో. ఆంతికి విద్యార్థులు నికి బంధువులని పొదులు, కృష్ణాశిల్పిలోని వైకుంఠపులు కొంత విరాళము నిచ్చియున్న ఆ సమయములో సంసారపు భాగములో క్రూరక సేనాహినీల సర్వంతిగా తన విద్యను ప్రదర్శించి—మహాత్మా మయిన కష్టాటక సంప్రదాయమునకూ ఆంధ్రదేశానికి ఎంతటి ముఖ్యుడేకూ చేశావా! ఇట్లు సారకే కలులు కంటున్నాడు.

మోక్షమార్గము సహజమైన వాదోపాదన సంగీత ‘విద్య’ అని, కేవలము ప్రజామోక్షమును కైచి మైము నాండుమట కుపయోగించునట్టిది. సంగీతానికి అని పంతులుగారు నిర్దేశించేశాడు. వారు తమ జీవిత లక్ష్యము ప్రేమకారాచార్యులవారి అనుభవావలలో పెరిగి, త్యాగజస్వామ్యునారం, వారి విద్యపరంపరకు చెందిన మహనీయులు; సంగీతవిద్య—తెగతీలము స్వరగాన విలోలుకై—ఉపాసనచేసి తరించిన పుణ్యపుణ్యములు; సద్ధిమైన మనసుతో సుస్వరముతో పదు తప్పుక భజించినవారు.

పంతులుగారి సంగీతము ఎటువంటిది? వారి సంగీత ప్రవర్తనలందు లభించుచుండు అమూల్య వస్తువు లేవి? ఇట్టి పరికిలన సమగ్రముగా జగత్తులకు వారి పాఠక చేర్చేను బాగుగా, విరివిగా విన్న విద్యార్థులు ఎవరయిన పూనుకొనిన బాటండేటిది. 1937 వ సంవత్సరములో వేసవిపాఠశాలలో నాఇంటు మీడియల్ పరీక్షలు ముగిసినతరువాత బెంగళూరికి సంగీత కచ్చేరీలు వినకలయునని వెల్లియుంటిని. కర్ణాటక సంఘము తరపున కీ. శే. మదరాసు వేలునాయకురు మృదం

గమతో పీరి "నో-నో-వయోలిక్" కచ్చేరి వినే భాగ్యము అచ్చినది. అప్పటి అనేకసార్లు అరిచుకుడి రామాను జముంగార్ల కచ్చేరి, కచ్చేరి పాదగల పీఠ కచ్చే రీలు, నానావిశేషగారి కచ్చేరి, ద్వారకం వెంకటస్వామి నాయుడుగారి ఫీజేలు, పల్లవం సంతకరావుగారి వేణు గానం, కైగర్ బరదాచాగ్యులవారి ప్రబంధగాన ప్రవాహములు - విని నా చెవులను నాదసుధతో నింపు కొని వ నివి వ ననముచేయుచు ప్రసన్నుడై పిదపలెంట నకుదుచున్న గోజులు. "హరినాగభూషణంగాగు ఖక్కిల; సంస్కృత భాషలో పండితుడు; గొప్ప సంస్కారి. పీరి సంగీతము వినుట పుణ్యకంఠులకే గాని ఇతరులకు అబ్బును. దక్షిణామూర్తి పితౄగారి చేలా వేణునాయకగు. పీరి సంగీతకచ్చేరి మిరింతా నిశ్చ బ్దంగా విని ఆనందించవలెనని" జడ్డి శ్రీ భంజంగరావు గారు పరిచయవాక్కులను చెప్పిరి. హరినాగభూషణం గారు ఫాలమును విభూతితో, గోపీచందనముతో అలంక రించి, దుదాక్షిణులను ధరించి, శ్రీరామపంచాయతన మును జేబునుండి తీసి తమ ఎదురునంచి నమస్క రించి, సభకు కేటమోడ్చి "తంబూర అయిదు నిము సాలు మోటండి బాబు" అన్నారు. వారేదో ధ్యాన నిమగ్నులయి యుండిరి. పిరిబోజినర్లం వాయిచిరి. సామాన్యముగా పీలుకాని తావుల్లో పీర్ల వేపు తీగలాగ అలుకునేవి. మంచి లక్షణపుష్టి. కమాను కొంత పగడము గానే ఉన్నవనిపించినది. అప్పుడప్పుడు పాడేవారు. ఆ వయసులో సుమాగు మానవ శ్రుతిలో అంత సుల భముగా పాడేవాగు. "రామా నీపై తనకు" కేదార రాగములో విస్తామముగా, కల్పనా విశేషములు గల స్వరవిస్తామముతో కచ్చేరి బాగుగ రక్తి కట్టినది. కన్నులు కొద్దిగా విప్పి విద్వాంసులనందరినీ చూచి చక్రవాకం ఆలాపన చేసిరి. వయోలిక్ వాయిచినా, పాడినా ఒకే నాదప్రవాహము. వయో వృద్ధులు గొప్పపల్లవి విద్వాంసులు శ్రీ చింతలపల్ల వెంకటరావు (నేటికిని బాగుగా పాడగలరు, 85 ఏండ్ల వయసున!), ఖండీరా విద్వాంసులు పోసలే రామదాసు ఇతర విద్వాంసులు హాజరయి తాళము వేయుచుండిరి. "ఎటుల బ్రోకువో తెలియ" పాడి 'వట్టి గొడ్డరి భక్షించి తిగితి' అన్న పంక్తిలో చాలసేపు ప్రాధ ముగా, నిలకడగా నెరవలు చేసిరి. అట్లే ఆగానములో తనను ముంచి కన్నీరు కార్చిని వారేలేకు ఆ సభలో.

వట్టితాళపుగొడవలు, అకౌరాలు, సంగతులు లోడలు విగుగునట్లు తాళముల చరపులు — ఇవే 'నెరవలు' చేయునప్పుడు వినువారికి భిను పుటించు తామసపు గడవివలు. అట్టి పని ధర్మమును ఉత్తమ లక్షణములతో సుశిక్షితమయిన పద్ధతిలో పాడుచూ ఆ సాహిత్య మును మెగుపుతీవత ప్రకాశింపజేయు పంతులవారి భక్తిరసపూరితమయిన వృందశుగానము, సాహిత్య ప్రాధాన్యము వాకు మొట్టమొదట గుణపాఠముగా పరిగ మించినది. రాగము స్వరము - వికల్పన లందయినా - పంతులవారిగానములో కాలము, మ్యకాలము, త్రికాల మను చూచు కాలములుండేవి. రాగము మంద్రమగ్యమ తారస్థాయులలో విస్తారముగా చిత్రింపబడేది. శంకరా చాగ్యుల భావ్యము పూర్తిగా పఠించి, నియమ నిష్ఠలతో అనేకభావలంగు విద్యుత్తును గడించిన పరి పాకముగల వాక్కుతో, పద్ధతిని మిరిక, భృంగినశ్శేక మతంగ నారద గులుపాసించిన సంగీతజ్ఞానమువారించి భక్తితో పాడునప్పుడు గల్గు మనోవికాసము, ఆత్మ సందము దైవికమయినది; అప్రాకృతమయినది. అట్టి ఉత్కృష్టమయిన గానము పంతులవారి కచ్చేరిలో విన్నాను. తారస్థాయిలో పాడుచు మంద్రస్థాయిలో వయోలిక్ తమ గంభీరమయిన కమానతో వాయింపు నప్పుడు అనొక మాతన పై భవముతో వికసిం చేది. "సభా సదులు తప్పనివి కోరివంకులకు నా కీర్తన - ఒక్కటి పాడతాను." అని వినయపూర్వముగా 'శరీర వాహిని' అనే రాగములో తమ కీర్తనను వినిపించిరి. శంకరాభరణము రాగాలాపన, తానము, "చక్కగ నీ భజన చేసే వారికి తక్కువ కలదా?" అన్న పల్లవి, వారి స్వర విన్యాసములు మగుటరానివి. వారి రాగవిస్తామ వైశిష్ట్యముగల ఒక పద్ధతి. పాడునప్పుడు వయోలిన్ పై స్పర్శ! వాయింపునప్పుడు పాటపై స్పర్శ! అనొక అర్ధవారి అత్యుత్తమ. "గాత్రమునకు అతీతమైనది వాద్య ములో ఎంతోకలదు. జంత్రిముకు సాధ్యమేకానిది గాత్రములోనూ కద్దు. రెంటిని తనివీరిర మనపార వినువారి కందజేసుటం నాలక్ష్యం." అని తమ "లియో- వయోలిక్" పద్ధతి సమర్థించుచు నాతో చెప్పవాగు. పీఠ స్వరము పాడునప్పుడు ఆవిన్యాసములను గమనించి తాళము వేరుగలిగిన వాగు సగము విద్వాంసులయినట్లే. రాగమునందు అప్పటమయిన ప్రయోగము లుండేదిని.

3. శ్రీ. హరినాగభూషణం పంతులు

పూర్తిగా తంజావూరివాణి కాకపోయినా వారి రాగము గమక, ఆను స్వర, ప్రయోగ గౌరవములతో పుష్టముగా నుండెడిది. తాన విస్తరణలో తమ వాద్య నైపుణిని ప్రతివారికి ఆశ్చర్యము కలిగించునట్లు ప్రదర్శించేవారు.

బహుకాలము తరువాత విజయవాడలో వారి తోటి నాకు పరిచయము ఏర్పడినది. గంటల తరబడి తమ ఆశయాలు నాతో ముచ్చటించేవాడు. “మా తండ్రి, తాతగార్ల వద్ద సంగీతం నేర్చుకున్నాను. పట్టం సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారి శిష్యులం. త్యాగయ్యగారి పరంపర. గోవిందస్వామిపిళ్ళై నాకు వినికిడి గురువు. నా దేవుడు తిరుక్కోడికావల్ శృంగారయ్యగారు. ధైరవి పాడిలే తోనేరి గాజపురం వైద్యనాథయ్యగారి పాదారి. వారికి రెండు పర్యాయములు ప్రక్కవాద్యం వాయించాను.” అని చెప్పేవాడు. హిందూస్తాని సంగీతమంటే చెవికొను కునేవాడు. బరోడాలో వీరికి గొప్ప సమ్మానం జరిగిన ఘట్టాలు, దక్షిణామూర్తిపిళ్ళైగారు మృదంగం వాయించినప్పుడు తమకు కలిగిన ఉత్సాహాన్ని పదే పదే జ్ఞాపకం చేసుకునేవారు. వీరికి “వాగేయకాలక రత్న” బిరుదు నిచ్చు సన్మానసభకు నా గురువుగారు బ్రహ్మశ్రీ టి.ఎల్. వెంకట్రామయ్యగారు, ప్రొఫెసర్ సాంబమూర్తి నెల్లయండిరి. “హరినాగభూషణం గారి గానం విద్వాంసులకు మార్గదర్శి. ఆంధ్రులతో సామాన్యంగా రాగాలను కత్తరిస్తూ ఆలాపన చేస్తుంటాడు. అంత తప్పితే వారి గానానికి, మా తంజావూరు పద్ధతికి ఏమీ వ్యత్యాసం లేదు” అనేవారు మా గురువులు.

ఒక కళాభిమాని వివరించినట్లు వారిది “పుగవ మార్గము.” చెవికి కొంత ఖాటుగా బుద్ధికి చురుకుదన మిచ్చే ప్రాథమిక ‘చెవికి వాయినిచ్చే’ కళ; దాని సత్తా మించి బుద్ధికి-ఇంకా అత్యుక్త ఆనందాన్నిచ్చే-విద్య. అని పంతులవారి అనేవాడు. ఒకసారి నా కచ్చేరిలో నన్ను ఆశీర్వదించుచు అన్నారు: “మునుపు నా అహంకారంవల్ల కొబ్బోలు ఎవరుపాడినా మెచ్చు కునేవాణ్ణికాను. ఇప్పుడు నా మెదడు, మృదయమూ పక్వమయినవి. ‘లేకనా’ అనే అసాపేక్షకీర్తన పాడు తుంటే ఆనందభావాలు రాల్చాను.” అని. వారి ఆనందభావాలు నా సంగీతమునకు కొడు, వారికి నాకూ ఇలవేల్పు - త్యాగరాజస్వాములవారి అసాపేక్ష రాగ మాధుర్యమున.

ఎంతటి విద్వాంసుని గోల్పోయినది ఆంధ్రశిక్షము మొన్న నెర్రెంబరు సోమవారం? లేదీన! తుదిక్షణములలో రాములవారి ధ్యానముతో-రామానంద తీర్థులయి “యోగే నాంతే తినుర్విజాం” అన్నట్లు మోక్ష మార్గమును పట్టిన పంతులుగారు ధన్యులు. ‘సంతతిం చిస్తయేనస్తం, అంతికాలే విశేషతిః’ అన్న చాళి వాక్కు నిదర్శితమైనది.

వారిపేర సంగీత కచ్చేరీలకు వీలగుచుండెరమును బంగదులో నిర్మించి, వారిపేర సంగీతపు పాటలను విర్పాటు చేయుచి, వారి లక్ష్యములను ఆంధ్ర శిక్షమును మరుణనిత్యకుంఠనట్లు రసికులు ప్రయత్నింతురు గాక! హరి గానం హరిసహస్రణమైంది.

శి ఖ ర హ సి

శ్రీ భట్టిప్రోలు కృష్ణమూర్తి

ఇచటనే, ఇచటనే నిదురింతు నేను-
 ఈమూలలోన, ఇలలపై, ఇచట నిల్చి!
 ఏరు నరు లేబోనకు డీ వెనాలు
 గగన మొక్కటే నాకుతోడుగ శేయితుం.

నా కనులలోన గాజరంధ్రాలు మటుకె
 కలవు: నిను వీధిలోపు వేఘానుండి
 తొంగి చూచెను ఏ తటస్థునకు గూడ
 లోన జొరవను నంత వెలుగు లేదు.

ఎప్పుడెటు లీ మహాద్రము నెక్కినానో
 స్మృతికి దోచదు, కాని నా కింతమటుకె
 జ్ఞప్తియున్నది-ఒకనాడు సుప్తినున్న
 నా కనులముందు వికృతంపు నాట్యమాడు
 ఒక్కహస్తము, అది మొండినుక్కమటుకె,
 ప్రేళ్లు జూపుచు మితగా పిలిచినట్లు,
 ఆకరాంకుళులందు రక్తాగణములు
 కోటికాంతాలు వెల్లుగా గుప్పించున్న
 రంగు రంగుల రత్నాలిండ్లరాలు
 నా కనుల గ్రుడ్డి చేసి నన్ త్రాళ్లగట్టి
 ఈడ్చుకొనిపోయి న్ను - నా కింతమటుకె
 జ్ఞప్తియున్నది: ఆపై సుషుప్తి వదలి
 లేచి చూచితి: పెద్ద దక్కాచి రీతి
 అస్తమించెను రక్త శీతాంశు బింబ
 మొక ముహూర్తమెగాస్పించి ఉన్న అట్లు
 మాయమైనది - మస్కతమన్ను లంత
 గ్రమ్ముకొన్నది, నా కనుగవను కదలు
 చున్న ఆ తుది దృశ్యంపు చిన్ని లెల్ల
 తుడిచిపెట్టెను - నేను అంధుడను నేను!

ఒక దినాంశము నీమృ మటుకు నిరంత
 రమును నినిపించుచున్నది, రాత్రి-దగలు
 భేదమును నాకు వెలుపుచు!.....

.....ఈ దగ్గర
 జీవితపు దృష్టినిని జూచి ఛేయించు
 వాసికొనలేనా? శిఖరోచ్ఛ దేశమందు
 నిత్యము ననిచు ఈ మహానియుడవహా,
 ఎంతటి అవృష్టవంతుడో ఇత డటంచు
 ఎవ్వరా అబ్బురించడి వీలించువారు?
 అగు నదృష్టములే - వసంతాగమమున
 కేలు వాపు చూతపుగొమ్మ కె పుడిచి
 ప్రేళ్లు-తొలి మొగిలుంజూచి ఫించమెగచి
 పొగరు కేకల తావవముం బొనగ్గు
 వనమమూరాలు-చంద్రకా ప్లానిములు
 నవ శరన్నిశా ఏకచ కైరవదళాలు-
 తరుణ హేమంత హరితశాద్యములు తుది
 ఉదయనంధ్యాతరణికరోన్మధితములయి
 ఇంద్ర ధనుసుల విరజిల్లు హిమకగాలు
 శిశిర కాల ప్రశాంత నిశీధిని ము
 ఖానిల హత తరుళాఖలందు నుండి
 జారిపడు వస్త్రపాళి బాగారు వన్నె-
 దారుణనిదాఘనమయమధ్యాహ్నమందు
 సాంద్రతకు శీతలచ్ఛాయ శ్రాంతినుండి
 కన్నులారమోడ్చుమృగశాబకములగుంపు!
 ఏ నదృష్టవంతుడ - గత దృష్టివాది!
 ఇచట తుది రేయిదాక వనింతు, కొండ
 దిగెను కోరికలేదు, శక్తియును లేదు!
 ఇచటనే, ఇచటనే నిదురింతు నేను
 ఈ శిలలపైన మలపైన నిచట నిల్చి!

కథ కళి సాహిత్యము

శ్రీ పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులు

మలయాళ సాహిత్యకాళమును 'ఎజుత్తచ్చు' మధ్యాహ్న సూర్యకు. ఆ భావములు మహా

శ్రుంగములు. వాని ననుకరించుట ముఖ్యము—నాని ప్రభు శేరిమామలకై న నిత్యము గుండెలాగ లేడు. ఆతని యనంతము మరణముక కవి యెవ్వడును గావ్య రచనకు సాహసించుటయే గవ్యమైపోయినది. అందుకే, సాహిత్యరంగమున భిన్న ప్రస్థానములు బహుళమైనవి. 'ఎజుత్తచ్చు' ప్రాంతంబించిన మార్గమును సాగించుటకు సాహసించని కవుల యంతస్థానములలోని యనిత్యావమే 'కథకళి' సాహిత్యమునకు పునరుద్ధింపదనవచ్చును. ఆ యనిత్యావము నుంచికదయ్యెను. నేకు ద్వీపాంతరములలోగూడ పెనుమోసిన 'ఆబ్బకథా' నిర్మాణము జరిగినది. ఒక్కొక్కసారి చెనుకుగూడ మంచిగ నే పోషించుట ప్రకృతిలోని విశేషము

'ఆబ్బకథా'సాహిత్యము కూపందినది 'ఎజుత్తచ్చు'కు తిర్వాత నంటిది. కాని, య తమాత్రమున నది హతాశ్చుగనైన సృష్టియని చెప్పటకు వీలులేదు. దాని కంతకుముందే, వివిధములగు పూర్వరూపము లున్నవి. ఆయాకాలమున నవి పరస్పర సాహచర్యమును—పరివర్తనమును జెందుచుం నవి. కాని యా సాహచర్యము సరసముగ నదికి యుండలేదు. గానట వీసలుగా బడియుండెను. బంగారి మంత్రము మూసలొ నున్నది. చక్కగా కరిగించి పోతిపోయివాడు గావలెను. సంసమైన జాతికి స్వభావసిద్ధమైన నృత్తిగీతాదులయందలి యనురాగము కేరళీయులకు పరంపరాగతమే. "చాక్కియార్ కూత్తు", "కూడి ఆబ్బమ్", "పాణకం" మొదలైనవి వారి కళాభిరుచియొక్క వేటు వేటు నిరర్పణములు. చెగులు ప్రాచీనకాలము నుండియు యుద్ధ విద్యయం దాసక్తిగలవాడు; ఆరి తేరినవాడును, కనుక, యుద్ధప్రక్రియతో సాజాత్యమున్న "పంజుణి", "వేళిళి" మొదలైన సామాహిక కళావిశేషములయందును వారి కభిరుచికద్దు. వీని యన్నిటిలోను ఆ జాతి తమకు ప్రత్యేకమైన స్వభావములను, ఆచారవిశేషములను, మానసిక వికార

ములను కృత్రికగించి కొన్నది. తిర్వాతవచ్చిన 'ఆబ్బకథా' సాహిత్యము వీని వికాసమే యనవచ్చును.

మొదటినుండియు వారి కార్యసాహిత్యముతోడి పరిబంధము హెచ్చు. అది కాలక్రమమున జరిగినదే గాని తిరుగులేదు, అందుచే గీర్వాణవాసనలు భావాభిరామముగ మలయాళ సాహిత్యమున వీచి కొట్టివని. పురాణములు, కావ్యములు, శాస్త్రములు, వీరము దాదేశీయుల కభినివేశము రాగరాగ హెచ్చయ్యెను. 'చాక్కియార్ కూత్తు'లలోని ప్రవచన పద్ధతి దేశీయమే. కాని దానిలోని కవితవత్తు, కవిత్వము, సంస్కృతమునకు తీసికొన్నవే. 'కూడియాబ్బ'మందు గీర్వాణనాటకముల నే యుపయోగించికొనుచుండిరి. రాగ రాగ జరుగేపుని గీతగోవిందము వారి నాట్యరంగములలో సగృహీతమును సంపాదించికొన్నది. అది నూతనమైన మతీకొన్ని సృష్టకు దారినూపెను. దాని పరిణామమే "కృష్ణనాటము". దీని నిర్మాత 'కొడికొడు' మానవేదరాజు. ఇతని కాలము కొల్లవర్తియు తొమ్మిదవ శతాబ్దములోని ద్వితీయపాదము (క్రి. శి. 1725) గీతగోవిందము—మతీకొన్ని కేరళీయుల స్వభావవిశేషములు పోతిపోసికొని పుట్టినది 'కృష్ణనాటము'.

కృష్ణనాటము పుట్టినకాలము కేరళీయులొ నంత శాంతమైనదిగాదు. సామాజికపరిస్థితి యస్వస్థముగ నుండెను. చిన్న చిన్న రాజులు, చిల్లర దేవుండుగా తమలో దాము పండెములు వేసికొనుచున్నకాలమిది. సామాహికములైన కళల కిట్టి కాలమే తగినదా! యని పించును. యుద్ధములు, రాష్ట్రీయ భావములు చెలరేగుచున్నపుడు, మనుష్యునిలోని యుత్సాహము, వినోదపరత యెక్కువగును. ఈ చిత్రివృత్తి నవకళియుగా గనియే కేరళీయులొ నభినయవిద్య వర్ధిల్లినదిని చెప్పవచ్చును.

'కృష్ణనాటము'తో మాత్రమే జనుల కళాభిరుచి తృప్తిపడలేదు. 'చాక్కియార్ కూత్తు'న కంటెను, 'కూడియాబ్బ'మను కంటెను దీనిలో గంభీర్య మెక్కువయే. భక్తి—శృంగారాది రసముల స్ఫురణయు తగి

సంత యున్నది. కాని, వారి కళావిపాసను దృష్టిపరచుటకు గావలసిన యన్నిచాంసులును దీనిలో లేవు. 'కృష్ణనాట్యము' సంస్కృతసాహిత్యము, అందుచే పామాన్యములకు దానిలో ముక్కుమాటలేదు. భాషలో మాన్యుగావలసి వచ్చినది. కేరళీయులు యుద్ధప్రియు లంటిమి. కనుక వీర కాదాది రసములు తృప్తిగాలేని కళలపై వారి కభిమానము తక్కువ. భారతజాతి హృదయమైన ధర్మప్రవర్తతయు—వారికి బ్రాణప్రదమైనదే. 'కృష్ణనాట్యము'ను నున్న సంగీతము నభిమానముగాదు. ప్రత్యేకమైన వారి నాన్యముల కందులో జోటు లేకుండెను. ఇట్టివే మరికొన్ని యత్యుత్తులు. వీనిని దీగ్గుటకే 'రామనాట్యము' పుట్టినది. దీనితో నీ కొంతలు గొంతలుకను దీక్షిత భవత్తును. 'రామనాట్యము'కర్త 'కొట్టారక్కర త్తంబురాళ్'. ఏడు దినములకథయిది. మైదానికంటె యిది కొంత విలక్షణము. మణిప్రవాళి కైలిలో గథావతరణ మొనర్పబడినది. పాటలు మలయాళివంటి యున్నవి. అభినయము గృష్ణనాట్యమున కంటెను శాస్త్రీయమైనది. రామకథయే గర్భాగర్భపక్షే ప్రవణముగదా! శృంగార, వీర, కరుణాది రసముల కది యునికిపట్టు. కనుక 'రామనాట్యము' పామాన్యజనుల దృష్టి నెక్కువగ నాకర్షించెను. కాని యది నేటి 'కథకళి' ప్రచరణములతో నుండలేదు. వేషవిధానము అభినయరీతి, వాద్యమేళన—వీనిలో వింతను గొంతర లెన్నియో యుండినవి. పాత్రల కాహార్యము చాల తక్కువగ నుండెను. కథాపాత్ర లందులో సంభాషించెడివి; పాడెడివి. 'వేట్టయరాజు' గొంత సవరించెను. 'పురాణపురుషుల వేషధారణ మిట్లు గంభీరముగ నుండవలె'నని యతడు భావించినాడు. వారి మనోవికారములను నూచించు మానాభినయమును గూడ నిర్దేశించినది యతడే. అతని తరువాత 'తలప్పల్లి' దేశపువాడైన 'కట్టింగాట్టు నంబూరియు, అతనికి సమకాలికుడైన 'కల్లడిక్కొట్టు నంబూరియు' గొన్ని మార్పులు దెచ్చిరి. వారిమార్పులు ముఖ్యముగ వేషవిధానమంగ; అభినయమందు. ఇవి జరిగినది యాజనుల యాచారవిశేషములను, అభిరుచులను ననుసరించియే. వీరి తరువాతకూడ నప్పు డప్పు దెన్నియో తీగ్గులు, చేగ్గులు, జరిగి డిటి కథకళి స్వరూపమునకు వచ్చినవి. కేరళీయు లింతగా ప్రేమించుకళి మరియొకటి లేదు. దీనిని వారు దేశదేశములకును బ్రచారము చేసి నారు. వారి నాట్యరంగ మించుమించు మన 'తైలు

నాటక'ముల పద్ధతిగ నే యుండును. పాత్ర లెప్పుడును చూటాడవు. అవ్యవహృతు దను మనోవికారములను దెలుపుటకు గొన్ని గ్యనులను మాత్ర మొనగ్గును. నాట్యరంగమునకు గుడియెడమలలో రెండు భద్రదీపములుండును. వానినిక తైలమునుబోసి—దీపమును ముట్టింతురు. ఆ దీపములకు వాడునది 'వేగు నెనగ నూ నెయే. వానికి దప, యతైలమును సామాన్యముగ నితరులకు వాడుదు. 'కథకళి'లో ముఖ్యమైనది వేషరచన. ఆ వేషమును దీగ్గుకొనుటకు గొన్ని గంటలు పట్టును. రంగులు కలుపుట, వానిని ముఖమున కంటించుట, వస్త్రములను ధరింపజేయుట మొదలగువానినే వృత్తిగా జేసికొని బ్రగుతువాడు గొంద రాదేశమున నున్నారు.

రామనాట్యముగాని, కృష్ణనాట్యముగాని సాహిత్యరూపితో సంత గొప్పవిగావు. ఈ నడుమ వాని నాడుట గూడలేదు. కాని, చారిత్రకముగ వానికి గల ప్రాధాన్యమును మాత్రము వ్రోసి వేయుటకు వీలులేదు.

'కొట్టయ త్తంబురాళ్' ఆటకథా సాహిత్యమునకు సాహితీగౌరవమును గడిగించినవాడు. ఆతడు—కవితాహృదయ మున్న యొక పుష్కర్తనుడు. కిమిర వధూ వాతని కథావతరణ మిట్లున్నది?

“మాగ్గే త్తత నఖంపవోచ్చుల రెజు;
పుంజే లలాటంతప

గ్రీష్మద్యున్మృతి తామ్యదాననసరో
జాతం విలో క్యాదరాత్,
వాల్మీక్యధూరిత ధూళిబాళ మస్పృగా
చ్చాయాం సధర్మాత్మకో
మధ్యాహ్నే పరిమా నుమానహృదయాం
తామ్రబీ జ్యోతిషదీం.”

దీనికి ద్రౌపది యిచ్చిన ప్రత్యుత్తరమునకు గథావతరణ మొక్కిందిట్లొకము.

“దీనదైన్య దమనం దయితా సా
శృణ్వతీ కుచుగురం ప్రతివాక్యం,
భారతీ మితి నరేంద్ర ముదారాం
అబ్రవీ ద్ద్వైపదరాజతనూజా.”

పై రచన సంస్కృత కవులకంటె నెందులోను దీనివాలేదు. కాని, యిది ప్రవాతమైన యాలంకారిక పద్ధతిలో నడచిన రచన. అగాధమైన మనుష్యస్వభావమును వివేచించుటయందును, జీవిత నిరూపణమునం

కథకళి సాహిత్యము

దాసు, పాత్రస్థునిలోని చాతుర్యముందును ఆ కవికి గొప్పస్థానములేదు. సహృదయుడైన యొకానొక పండితుని ప్రతిభావిలాసము మాత్రమే రచనలలో పుంజుకొని యుండును. శబ్దార్థాలంకారములను సమానమైన యధికారముతో నతడు వాడుకొనెను. చక్కని వ్యుత్పన్నుడతడు. ముఖ్యముగ వాచ్యకవి. శబ్దమాధుర్యము, గొంత భావగాంభీర్యమును మాత్రమే దృష్టిలో నుంచుకొని నడచినాడు. 'నివారితకవచ—కాలకేయవచ' యాతని మరియొక యాట్ల కథ. తిహానిష్ఠుడైన యర్జునుని కడకువచ్చుచున్న యూర్యశి వాతకు వర్ణించినాడు. అది యాతడు తానై చేసికొన్న స్వ కవితా వ్యాఖ్యానము. ఆ శ్లోక మిది:

కులీత పనివ్యాసా
లలితాలంకార వాలినీ మగుంఁ,
మృగులాలిపి గహనభావా
నూర్తికిరవావార్యశీ విజయం"

ఈ లక్షణములు స్వత్రయ యాతని రచనలో ముఖ్యమైనవైనవి. సంస్కృత మేమి, మలయాళమేమి, రెంటి పై వాతని కటి యధికారమే యున్నది. పాటలు లలితమైన మధ్యయాళములలో నుండును. శ్లోకములు ప్రాథమసంస్కృతము. రెంటిలోను శబ్దానుగతిమైన యొక సంగీతము నాతడు పోషించును.

"కాలే కదాచి దిహ కామిని నానకూలే
మాలేను మాగత విలాసలితమాలతీకే"

అను శ్లోకమును చదువునప్పుడు సంగీతము రానినాగు మాడ రాగాలూపమునకు దొరకొందురనుటలో నాశ్చర్యములేదు. ఆతని పాటలు మధురమైన వంటివి. ఆ మలయాళము మణిప్రవాళిశైలివలె నే నడచును. కిమ్మిరవనలో ధర్మరాజు ద్రౌపదితో నిట్లన్నాడు.
పాట—"బారే! కేళీ నీ మామకవాణీ"

కేళీ కళ్యాణీ!

పా1లోలుం మొజి మార్కులలికే

పాంచాలాధిప కుక్రూరి విహాకే

కాలాంబురుచి లేడుం2 విపి నే

॥బారే॥

కామిని కన్నతి3 వాలలిగనానే
దోలాయిత మిహ మామకహృదయం
లోలోత్తరుణాళాలిని! సదయం! ॥బారే॥
తళిగున్నా4 గృహచంద్రమణేన
కలి5గరిపెయం తిలపదయుగళం ॥బారే॥
కళి మొజి6 మారణీయుం ముడిహ లే
కథమివ సహలే కొనవ చరణం ॥బారే॥
వికసతి దివకర కిరణై7ధికం
7వివోడితి8 సరొరుహనినహం |
శకభాషిణీ! బరి! తిలముఖ గుణం
గుంవరి! నాడి8 కున్నతి వేలం
మణినునుసర నే మోహనశిశు నే
మణిమియ9 లున్నవ కుసుమాస్తరణే
గుదనరసేవ మిచ్చి10కున్నీ

11గురు మొజి! నాజుల12 నెంగి నె విపి నే ॥బారే॥

పై పాట జనపరంపరాలో నెక్కువ ప్రచారములో నున్నది. ఈ రచనలో సరి పడకుల కర్ణము జలిసినచో దక్కిన దంతయు సంస్కృతమే. శృంగార మన్నచో నాచిత్యమును బ్రకటమునెట్టి యొకటమరచు సంస్కృతకవులు దుర్భాషము గూడ "నుదినసేన రమిచ్చిగుం నీ" యను పాదమును నుండునెయున్నది. కాని రామనాట్య కృష్ణనాట్యములనుండి యాట్లకథా సాహిత్యమును కవితామార్గమునకు దిద్దినకీర్తి యాతనిదే. ఇతని రచనలలో 'బకవచము', 'కిన్యావచము', 'నివారిత కవచ కాలకేయవచము' కల్యాణ సౌగంధికము' మొదలైనవి విపులప్రచారములో నున్నవి.

[సకేషము]

1. వాలనంటి మాటలుగలవాగు. 2. తిగునంటి 3. కచ్చునంటి. 4. వాడిపోవు. 5. చిరుగులుకును బోలు 6. మధురభావముగల (స్త్రీ)తలపై మాల్చును వంటిదానా! 7. అంగముగా. 8. వాడిపోవును, 9. మణులవంటి చిత్రములైన పూలపాన్పుపై. 10. రమించి నేయు 11. లేన వంటి మాటలుగలదానా! 12. అప విహా నెట్ల తిరిగవచ్చు?

సాహితీ సుగతుని స్వగతం

పాశ్చాత్య శాఖక ప్రమాదాలు మహాకావ్యాలలో సయితం పాఠాంతరాలు కల్పిస్తూ, అపాగాలకు ఆవకాశమిస్తూ, పాఠకులను ప్రాంతపారాపారంలో పడజేసేవి. నేకు ఆ విధిని ముద్రణలోమలుతు. చ తిప్పకుండా నిర్వర్తిస్తున్నాయి. ఈ ముద్రణ దోషాలలో ఆక్షిరానికి మరొక వింతితిరం పడడం అలా ఉండగా, ఒకప్పుడు పంక్తి మర్గ్యం కొన్ని అక్షరాలు గోపించి శూన్యం కనిపించడంవల దానిదోషమైనాడు ఆకస్మాత్తుగా 'మాన్ హోల్' లో పడి మరుగైపోయినది. అన్నది తింటున్నవాడు చాలాగా ఆశ్చర్యమని గాని కొరికి రిచ్చపడిపోయినట్లు, చదువరి చక్కెరతో చక్కెర తురికిలపడి గరుక్కుమనం, కొంతసేటికి తెప్పించడం వార్తాపకలకు తెలిసినవియమే. అయినా ఈ అక్షర దోషాలు రాక్షసాలైన బుద్ధినిప్పుకుని పోషిస్తున్నవాత్రంవై గె తిప్పానుంది. లోక సభకు తి కడగి అని పడినే ఎలా ఉంటుంది?

భారతంలో అక్షరప్రస్థంలో ద్రౌపది యుద్ధిష్ఠిరునికి నీతిహాస చేసే ఘట్టం. "కర్మకలంబులు దైవమానుష సిద్ధాంతంబులయినను బుగ్గతోనైనా సమపాత్రితంబులయిన నవి సుస్థిరంబులు సురక్షితంబులు వర్జితంబులైన నవి హానుండులు దైవమనుండులవాడు నీతిగోని యానపాత్రంబునుంబోలె నవసన్నండును గావున గర్భ ఫలనిధి నిశ్చయించి యుత్సవంతుడవయి నీ యనుజాల పరాక్రమంబునం బహు జయించి మనకుందలి యర్థకృత్యం బహుంబులు" (అరణ్య-ప్రకరణ-236) అని యాజ్ఞ చేసి హితవాక్కు.

"అనీనామానుండుల దైవభయంబున వాడు నీతిగోని యానపాత్రమును బోలె" ఎందుకు అరణ్యుడవుతాడు? యాన పాత్రమంటే ఒక నీతిగోని ప్రతి ఒక పరితి మునిగిపోతే సమద్రమానం ఎప్పుడో ఆగి పోయేది. కనుక 'యానపాత్ర'మన్న చోట ముద్రా రాక్షసమేమో తెలుసుకొనడానికి మూల సంస్కృత భారతం మాడవలసివస్తుంది.

'యోహిదిప్త ముపానీసో నిర్విచేద్యః శుఖం శియేత్, అవనీదే త్వ దుర్బుద్ధిః ఆమో ఘట ఇహదశే.'

(వన-అధ్యాయ 82-శ్లో 14)

దైవాన్ని నమ్మి అకర్మణ్యుడై శుఖంగా నిద్ర వాయే గుడ్డని ఆమఘటవలె—పచ్చికుండవలె— ప్రసిద్ధిపోతాడని వ్యాసులన్నాడు. నన్ను గాదు "అమ పాత్రంబునుంబోలె అవసన్నండును" అని మూలాను యాయిగా అనువదించారు. కాని, మన ముద్రా

క్షిప్త మర్మి నీతిగోనియను పాత్ర మేమిటని ఆలోచించి 'మ'ను కేసులో వేసి 'మ'ను బిగించాడు చెన్నులో. దీనితో అర్థం పొడయిందని గ్రహించలేదు.

శృంగార నైషధంలోని భోజన భోజన: "ఆకుపచ్చని చవిమాచి రానిరమున పోగులు నెగయు నానీకాపుటముంగు ఎరదనమున....."

ఇక్కడ ఎరదనం అన్నప్పుడు కను మారు ఎ పడ్డది. కరదనమంటే తీగతి, కారం. ఆ అరాన్ని ఎ ఎగన వేయాలా? ముద్రాపకులు స్వతంత్రించి ఉత్తమపాత్రాలు అనన్యూనికలాను, చెతపాత్రాలు దైవము ఇవ్వడం కల్లకూడా యథాశక్తి అపార్థాలు పుట్టించి పున్యం కట్టుకుంటున్నాడు.

భారతంలో అక్షరప్రస్థంలో ధీమకు పర్వరాజుకు హితం చెప్పే ఘట్టం. "శూద్రాన్నంబునందలి గుడ్డంబునుంబోలె గుర్యోను రాజ్యంబు దూప్యంబులు బోధించుపద్రాహ్మణులు నీ కినురకుంబు ధీమద్రాజ్యంబు వలచియుండును." (అరణ్య-ప్రథమ-232) 'శూద్రాన్నంబునందలి' అనే మాట 'శ్వేద్యుని యందలి' అనే పాటం అనన్యూనికలో ఇచ్చాడు. వైవాక్యాలలోని 'శూద్రాన్నంబునందలి' గుడ్డంబునుంబోలె అనేది తక్కి నవాటితోని మేనాఅన్యయిస్తున్నదా? పదాలలో తప్పేమీ లేదు. పండితార్థం సంస్కృతకరంగా లేదు. సంస్కృతములం సందర్భించినదే సరిపట్టేట్లు లేదు అర్థం!

"పారజానపదా స్సర్వే ప్రాకుళః కురునాదవ, సత్పదై బాలాహిత శృంసంతి త్వాం శుభిషిః. శ్వేతాక్షీ మా సక్తం ప్రహ్లాదా వృషతే యథా" సత్యం నీ నే బలం వార్యాం రాజ్యం గుర్యోని నేతధా.

(వన-అధ్యాయ - 88, శ్లో-80, 81.)

మూలంలో దుర్యోధనుని రాజ్యానికి ఎన్ని ఉపమానాలున్నాయో చూడండి శ్వేద్యునిలోని ఊం, వృషుని బ్రహ్మ, దొంగసత్యం, అడదానిబలం. 'శ్వేద్య తో సారమేయ చర్మతోశే. బ్రహ్మవేదః' అని నీలకంఠాచార్యుని వ్యాఖ్య. దుర్యోధనుని రాజ్యం కుక్కతోలు పంచులో నింపి పాలుగా దూషిత మన్న మాట. ఇంత చక్కని పాఠం ఎలా కిందికి పోయిందో!

ఈ ముద్రాపకులు నిఘంటువులలోను తల దూరుస్తున్నారు. మనం వీరిని ఎంత త్వరలో అంతించేస్తే అంత శ్రేయస్సు.

—రామచంద్ర.

దమయంతి వాక్యాత్మకం

శ్రీ కొండూరు వీరరాఘవాచార్యులు

ఆంధ్ర ప్రబంధాలలో శ్రీ నాథుని శృంగారనైషధానికి ఒక విశిష్టస్థానం ఉన్నది. ఇది భిల్ల నాథుని సంస్కృత నైషధము చరితానికి అనువాదమే అయినా శ్రీనాథ విహారచేతిలో ఒక అనన్యభూషణంగా తీర్చబడింది. అనేక ఘట్టాలలో ఔచిత్యాన్ని పాటించి శ్రీనాథుడు ఆంధ్ర నైషధానికి ఎన్నో మెరుగులు తెచ్చినాడు. దీని తరువాతి వెలువడిన మనవారి త్రవ్యాంధ్రప్రబంధాకు ఇది గురుస్థానము— మార్గదర్శకము గూడ అయి ప్రకాశించింది. పెద్దనాథులు శ్రీనాథుని అడుగుబాటులో నడిచుటలే వారి కావ్యములు. మానీషాలో సమ్యక్యాల ఆవిరాలికి పాత్రులు లేనవి. శ్రీనాథుడు కవిత్రితుం వారి కావ్య మార్గాలను అనుసరించి— ఆ మార్గంలోని కవితా గుణాలను చేకూర్చుకొని ఒక విశిష్టమైన ఆంధ్రప్రబంధ మార్గాన్ని వెలయించిన మహాశిల్పి కనుకనే ఈతని శృంగారనైషధం ఒక రసభావోన్మత్త నిధి అయింది. అందులో గూడ చక్కఢాత్వానికి ఒక ప్రశస్తికలిపి ఉన్నది. అభిజ్ఞానశాకుంతలములో నాలుగో అంకానికిచ్చిన గౌరవం నైషధంలో నాలుగో అశ్వాసానికి కలుపబడింది. ఇందులో సామాన్య ప్రధాన కథాఘట్టం నైషధానికి నాయిక నాయకులైన నలదమయంతులొకప్పుడూ, ఇక్కడ పుస్తకం సంభాషిస్తారు. అయినా దమయంతికి మాత్రం చూడ నలువని తెలియును. తెలియజేసినవంటి నే ఆమె సంభాషణ మిక్కిలి విచిత్రంగాను— ప్రతిభా కంతంగాను— ప్రాఘంగాను పాగుతుంది. ఇందులో సామాన్య ప్రధానమయి ఆతని సంభాషణకే ప్రాధాన్యం వున్నా, దమయంతి వాక్యాత్మకంగాను మిన్ను ముట్టినది నే చెప్పవలె. అందుకే ఆమెను “నానావిధ చిత్రవాక్యకరచనాచరణ” అని కవి ముందుగానే నూచించినాడు.

దమయంతి ఇదివరకు నలుమహారాజును ప్రత్యక్షంగా చూడలేదు. హంసచేసిన వర్ణననుబట్టి, త్రాసి చూసిన చిత్రపునుబట్టి ఆమెకు నలుని రూపురేకలు కొద్దిగా తెలుసు. ఆమె నిరంతరధ్యానంచేత నలుణ్ణి మిథ్యాకలంకనం చేస్తూనే వున్నది. దేశతలించిన శాంబరీలో నలుడు అంతఃపురప్రవేశం చేసి కాంబరిని పరి

త్యజించి దమయంతికి దగ్గర మిచ్చినాడు. మాచీ మాడవంతో నే కంఠుడో—జయంతుడో అనుకొన్నది ఇంకా పరికించి చూచి హంస చూసిన చిత్రంతో రూపం సంపదించవలె నివగరాజేమో అని కూడ అనుమానించింది. అయితే, ఆతడు ఈసద్ధాంతంలోకి ఎలా రాగలుగుతాడు? అని సాధ్యులంగాను, సకాశుకంగాను, సామర గంగాను మాన్మ ధిగోదాత తినే ప్రకటించింది. చెలికత్తెలు పరపురుషులనే భీతితో ఊగకున్నారు. “నానావిధ చిత్రవాక్యకరచనాచరణ” అయిన ఆమె మాత్రం ముఖపర్యం కొద్దిగా కంచుకొని అతిథి సంభావనావిధానాన్ని పట్టించి, ఇలా అన్నది:

“అనఘ! యిదే హేమంత సింహాసనంబు
ఇచ్చ గలదేని గూర్పుంకు మింకు వచ్చి
కాకకార్యాంతరాపక్తి కారణముగ
విదలచినవాడవో యెడటికైన.”

తానా, అంతఃపురాంగన. అందులోనూ కన్య. వచ్చినవానికి అతిథిసప్రదర్శనలు చేసి గౌరవించాలి. అందుకే సందర్భపెద్దిగాను చిరుత్కారంగాను “మిత్రాక్షరీకన్నా బాటనివున్న జేమా నాకు తెలియును. కూర్చుని చుకొంటే ఆ హేమంత సింహాసనం మీద కూర్చుంటున్నా.” అన్నది. ఇలా అన్నందువల్ల మర్యాద కూర్చుంటుంటే కలగను. కూర్చుని తాను అర్థించినట్లుగా కాదు. ఇచ్చుంతుంటే కూర్చుంటున్నా. లేకపోతే దయచేతున్నా వచ్చు అన్నమాట. అంతఃపురంలోవున్న కన్య సభీసమక్షంలో ఇంతకంటే ఎక్కువగా అతిథిని ఎలా గౌరవిస్తుంది? ఈ దమయంతివాసుకు ఔచిత్యానికి జీతాజ్ఞ. ఇందులో ‘అనఘ’ అన్న సంబోధన ఎంతో సార్థకం. ఆయన అనఘుడయి ఎటువంటి పాప చింతనలకు హృదయంలో తాపియకుండా ఇక్కడ మెలగవలె. లేకపోతే ప్రహర మన్నమాట.

తరువాతి “నీ వెక్కడనుండి వెక్కడికి వాతున్నావు? పేరమి? ఈ సద్ధాంతంలోకి ప్రవేశించే అవకాశం ఎంత చిక్కింది? ఇంత సాహసం చేయడానికి మమ్ము ధన్యులను జేయడమే ఫలమా? (ఇంకేమన్నావున్నదా?) ద్వారపాలకుల కన్నుగప్పి, అంతఃపురంలోకి వచ్చే కత్తి

ఎలా చేశారని? నీవు నలభాగదనా, మన్మథుడనా, జనుండునా, చంద్రుడనా? ఇన్నిమాట లెంగుకు? 'నిజము చెప్పుకొన్నప్పుడు నీవు నీవు' నీవు నీవు కరుణ మై యే వంశము చందమామనుగన్న పాలసముద్రంతో ప్రతిభుటించిందో చెప్పు. నీవు ఎవరికి అతిథి వాతానో నాకు సమ్యక్ సుమా? చందమామలాని సౌకుమార్యం, సముద్రంలాని గాంధీర్యం, మేగ పవ్వలంలాని ధైర్యం, మన్మథుణ్ణి జయించే నిర్వికారమైన ఆకారం నీకు తిప్ప ఎవ్వరైనా వున్నవా? మేము కృతాంగల మేనాము. మా జన్మలు సఫలమైనవి. మా కన్నుల్ని భోగ్యం చేసుకొన్నవి. చెవులు మీ వునంతం విన్నాని కుతూహలపడుతున్నవి. వాటికింత నగ మృతం ప్రసాదించు." అంటూ బిగ్గరి తిరుగుతూ వున్నాడని చెప్పింది. ఈ వునవ్యాసంలాని ప్రతి - తిరమా దినుకుంటివాక్య నిచటా నై ప్రత్యానికి నిర్మా నమే. ఎంతో అదృశ్యంగాన్ని యీ మాటలలో కని వుపలిబంధించినాడు.

ఈ దినుకుంటివాక్యాల నలునికి చెవులలో ఆలంకరించుకొనే కిన్నెరల వూలూల మన్మథుని బాణాలు లాగ మనస్సులో నాటకం వున్నవి. తిరునాటి సింహాసనం మీద కూర్చుని, "నేను దిక్పాలకవర్ణునిండి దూతిగా నీకు అతిథి నై - వ్యాసు. నా పని నెరవేర్చే అదే నాకు అతిథి అని చెప్పింది.

"ఉల్ల మిప్పు డేక్కొగ్గ మై యున్నయనిమే?

అవలం బా నె నెవరహస్యమునకు?

వింతవారలు లేకుగా యింతసంత?

ఉదిన మనవారేకదా యున్నవాడు?"

అన్నాడు నలుకు. ఇలా ఆతడు దినుకుంటిని మంచి మంచి మాటలతో అభిముఖురాలిని చేసుకోవడానికి ప్రయత్నించినాడు. ఇక్కడ వింతవారలు లేకుగా అనీ, ఉన్నవా గంత మనవారలే కదా అనీ, ఆమెను తన అప్రకోటిలోకి చేర్చుకొన్నాడు. దిన్నిబట్టి ఆ వ్యక్తి ఇంతలా తనమేలుకోసమే చేసున్నాడని దినుకుంటి అనుకోవాలి. అందుకే "మనవారలే కదా" అని కలుపుగోలుతనం చూపినాడు.

తిరునాటి ఇంద్రయమవరుణాస్నులు నలుకుకూ ఆమెను పెండ్లాడ గొగుతున్నారని చెప్పి, వరుసగా ఒక్కొక్కరి వివరాలను సవిస్తరంగా వివరించినాడు. నలుని వాక్పాత్యం వివరించడం వ్యాసోద్దేశ్యం కాదు గనుక ఆవిస్తరం ఇక్కడ ప్రస్తావించను. నలుకు దిక్పాలక చక్రవర్తియయొక్క విరాళిని వివరించి, చివరకు నలుకురిలో ఎవరినో ఒకరిని వివరించమని దమయం

తిని కోరినాడు. ఆమె కీ అనాద్యుత్పన్నాసం విసుగు వుటించింది. అక్షిప్తా విశేషంతోనే అనాద్య భావం నూచించి, ఆ దిక్పాలక సంతోషాన్ని అలక్ష్యంగా అక్కర్లేంచి అన్నది:

"ప్రశ్న మొక్కటి యొక్కటి ప్రతివదనము

యొక్క యనుకుల మెయింప గుభిణుమునకు

నేను నీవంశనామంబు లెవ్వి యనిన

ఎవ్వరినో ప్రశ్నించితి వింతతత్వ.

"అధికతిగుణైశ్చ గాని దిశాధిపతులు

కాకుము నాకు నీ వంశకథలయందు,

"ప్రశ్న మొక్కటి కా దప్పి డీత

నలలపూరింబు హితవో? శూజ్యంబు హితవో!"

"ఏనుడేసిన ప్రశ్నంబునకు నుత్తరంబు నీ మీద నన్నెయ్యన్నది. ఇప్పుడైన నాబుంబు తీర్చుకొనుము భిషాద్యులందైన నాయుగర్థింబు నే వంశంబు భిగించె? ఏ వర్ణంబును నీ పుణ్యనామంబునకుం ప్రకాశంబు లెనని?" ఈమాటలు పరిమితము - సాలంకారము - సదాతుగ్యమున్నా. నీ వంశకథలమీద కాకుకొనుకొ మాటలలో అంతరాంతరాలలో దినుకుంటికి నలునిమీద ఉన్న అనురాగం వ్యక్తమవుతున్నది. నెయ్యి జలంబు వస్తువైనా, నీం కావలసినవారికి అది ఎలా పనికి వస్తుంది - అని శేవతిల గొప్పదనానికి ఆమె అంజలి పట్టింది. నలుకున్నా "చెలవా, నా మాతృ వృత్తాంతం అలావుండు. ఎంగుకంటే, నా వంశం గొప్ప. అయి న్నయితే, నేను నికృష్ట మయిన దూతి కి ర్యం నెరవేరడానికి వచ్చినాను గనుక అది చెప్పకోవడం హీనం. నిజంగా హీనమే అయితే చెప్పకోవటం ఏమంత గౌరవం? అయినప్పటికీ నీవు కావలసింది, మానసియు రాలపూ కనుక మేలికి అతిసేతుకుండా ఈ మాత్రం చెబుతున్నా గ్రహించు. నేను మనుజువిభుడనే. ఎక రున్నా తిమి కేగి తాము చెప్పకోవటం ఆచార విరుద్ధమూ దోషమూనూ. కాబట్టి పేగడిగే ప్రయత్నిం మాత్రం చేయకు. అదిగాక మనం ఇప్పుడు ఎగుటబడి మాట్లాడుకొంటున్నాము. ఈ సమక్షవ్యవహారానికి యువ్యదస్యత్ (ని-నా) పదములే చాలుగదా!" అన్నాడు.

ఈమాటలు దమయంకి కర్ణం కలిగించేవే. అయినా సమయోచితంగాను, సారస్యంగాను ఆమె అన్నది: "కులం పేగుచెప్పి, నీపేరు చెప్పకపోవడం ముహూర్తంబునట్లా యేమి? నీవు మమ్ము వంచించాలనుకొంటే, మేము నిన్ను వంచించలేమా? పేరు

దమయంతి వాక్పాత్యం

చెప్పటమే నీ కనాచారమయితే, నీతో మాటలాడడం మాకు న్యాయమాయేమిటి?

“అన్యపురుషులతోడ నెక్కుంపుగొప్పి
యధిప! మమబోటి రాజకన్యకల కనునె?

అది కులాబలాచార పహసనాస
హాతి సాహస కౌతూహలావసథము.

“తగ వే కులకన్యలకును
మగవారలతోడ రూప మహనీయులతో
మిగులంగ దడవు లోపలి
సగలులలో మాటలాడే నయత త్యవినీధి!”

నలుడు పేగు చెప్పడం కాస్తాగ్గార విగర్హ మున్నాడు. దానికి ప్రతిగా దమయంతి రాజ కన్యలు అన్య పురుషులతో గోష్ఠిచేయుట— అది నెక్కుపుగొప్పిమే అనుకోండి, కులస్త్రిల ఆచారానికి విగర్హ మున్నది. కులకన్యలు మగవాళ్ళతో మాటలాడడం తిష్ట. అంగుళీమా వాగు రూపమహనీయులయితే మరి తిష్ట. ఒక వేళ అనివార్యంగా మాటలాడవలసివచ్చినా ఎక్కువసేపు మాటలాడడం ఇంకా పెద్ద తిష్ట. లోపలిసగలులలో మాటలాడుట అసలు తమించరాని తిష్ట. ఈ విధంగా కులకన్యకలకు - మగ వాగులతో - రూపమహనీయులతో - మిగులంతిడవు-లోపలిసగలులు. అనేపదాలు ఒకదానికంటే ఒకటి బలవర్ధింకలై ఆ సంభాషణయొక్క అశాచిత్యాన్ని అధికాధికంగా నిరూపిస్తున్నవి. ఏటన్నింటికీ జీవంగా వున్నది. ‘నకుతిత్వినీధి’ అనే సంబోధన. నీవు నీతి నెఱింగినవాడవు కనుక దీనికి న్యాఖ్యానం అవసరం లేదుగదా! అని కూడా సారాంశం. మిగులంగ తిడవు మాటాడరాదు. కాబట్టి ఏదో ఇంతివరకూ నుట్లాడి నాను; చెప్పినవి విన్నాను. ఇక నీవు నెలవు పుయ్యకో మహానుభావా - అని కూడా ధ్వని.

దమయంతి ఇలా అనేటప్పటికీ నలుడు విస్తుపోయినాడు ఇంతవఱకు ఆమె “ప్రిజగన్మోహమహాపథీ తింక” అని మాత్రమే అతనికి తెలుసు. ఇప్పుడు లోకోత్తముయిన వాక్పాత్యం, ప్రతిభా, తార్కికశక్తి, వాక్కుకట్టే సేర్పూ కలది అర్థమయింది. కనుకనే ఆమె “ప్రతిబంధీరచనాచాతుర్యన్ని” మనస్సులో మెచ్చుకొన్నాడు. ప్రత్యుత్తరం చెప్పాని తిరుక్కావేనాడు. మనస్సు కేవల పాలు పోలా. ఆలోచన తల్లు నెలేదు. ఇక వోడిపోయినా ననుకొన్నాడు కాబోలు పాపం, కన్నులతో చిన్నగా నర్విమర్మ పూర్వం చెసిన పుషన్యాసానికి పుషక్రమించినాడు. కొంత చెప్పి చివరికి

“నెలది ! నామీద గడు గృహవిలసనంబు
నాటి చూచిన మాపు మన్ననయే చాలు
నాకుగా నుద్ధరింపుము నా విధిల
హస్తములు మోడ్చి వేడెన నావరమున.”
సకారణంగా వాదించలేనపుడు - నచ్చచెప్పలేక పోయినపుడు మానవుడు “విదా ఎలాగో అలా ఈ పని కొస్త నెగ్గించుమా; నీకు దక్కుం పెస్తాను. నన్ను గూర్చి అయినా ఇది నెగ్గేదా” అవలం సహజం. ఈ నలుని ప్రార్థన అర్థిగానే వున్నది. దమయంతి మాటలకు సమాధానం చెప్పలేక వోడిపోయినాడనేది స్పష్టం. ఇంతగా గొబడి పెరుగుంటే, మళ్ళీ దమయంతి ఎలా తిన్నరెస్తుంది? అందుకనే.

“అలఁతినవు ప్రగల్భతాహంకరణము
కాగుకావంట వాచామగర్హణంబు
పంకమంట తిన్నాకలముద్ర
గాన ప్రత్యుత్తరం చెప్పువాన నీరు”
అని నలుడు ముచ్చటగా మూడుకొండలు చూపి ప్రశ్నార్థకం చెప్పింది. నెలదెను వరించిన వరించ నన్నది. నేను నెలపరచిత నన్నది. చిట్టచివరకు తన ప్రతిజ్ఞను ఇలా వినీచినది.

“వినుమా నాగు ప్రతిజ్ఞతిత్సార, ను
దీర్వివాద యే నైవధే.
ద్రు నవశ్యంబు వరించు, వాగవిణి నా
ధుం దాత్మ నక్కొల్ల జే
ననుమానింపకయిత్తు న బృథులకం
ప్రణంబు సచ్చక్రిమై
ననలోద్భంగ న వారి నిజుల విధా
నాస్యపారి పారీతిక.”

దమయంతి ఇలా రెండు కర్తవ్యిచ్చిగాన్ని ప్రతిజ్ఞా పూర్వకంగా నెలదించినా, నలుడు ఘోరమవులేదు. ఇంకా ప్రయత్నించే చూస్తున్నాడు. న్యాసంగా ఇంకోక రై నల్లయితే దమయంతి ప్రతిజ్ఞానాస్యం వన్న తరువాత ఆ ప్రశంస ఎత్తెను. ఎత్తెనుచు. నలుడు తనుకూడ దమయంతిని వలచినవాడు కాబట్టి తన్నొక్కడే నవతిల శింకిస్తానో అని గట్టి ప్రయత్నం చేసి మళ్ళీ చూస్తున్నాడు.

“నిలు కేదియింటి కటికి
బఱతెంచు నిధాన? మల్లు వఱతెంచినయే
నిలుపేది యభాగ్యత దిలు
పిఱియంగనిడుగాక చొరగనిద్యున చానిన.”

అనీ, ఇంకా ఎన్నో విధాలుగా చెప్పి చూచినాడు. దమయంతి నలుకు తిన్న పెండ్లానికి బొయ్యిపట్ల యిడే, వీరిరెండు నైనా సరే మరణిస్తానన్నది. దానికి నలుని సమాధానమిది—“నీవు ఉరిపెట్టకొని చలించితే అంతరిక్షమేలే పెండ్లానికి దక్కుతావు. అగ్ని కావాలి అయినచో వానికొట్టే శేతిలో పడుతుంది. నీ బడి మరణించినట్లయితే భగవానికి చిక్కిగలవు. ఎలా ప్రాణాలు విచినా యమదృశ్యం తప్పదు. కావున, వాని ఆదృష్టం ఫలిస్తుంది. కనుక ఎవరినో ఒకరిని వరించి నామాట దిక్కించు, దివ్యభోగాలు పొందు.”

ఈమాటలు వినినదమంతి దమయంతి సవిషాదంగా అన్నది.

“నీ చరితంబు చూడ నతి

నిఘృన నయ్యెను; లోకపాలకు

ర్యాచిక నూచికాంకురప

రంపర దూర్చెద వటి మాటికి

న్నా చెవులంగ; నీకు దరు

నా యిటు నేనుగ? దప్పనంటి, బా

ధాచరణంబునై జనుగ

దా! తల వాయ గృతంత. దూతికున్.”

నలుకు యమనికాడు దూతిగా వచ్చినాడు కనుక, యమదూతివలెనే బాధిస్తానంట. ఎంత సంపన్నుని తిమైన తిట్టు. తిట్ట అనకోదానికిన్నీ మీలుగాని నిజమైన తిట్టు. ఇంకా ఇలా అన్నది :

“ఇదె యెల్ల కల్యాణ మేతెంచుచున్నది

ఈ యవాచిక వార్త లిపుకు మాను,

గల్గింపు నిమగ్నావరణ నోపుకు వేసి

నీ దోష మఖిలంబు నెఱుగగాన,

మగడు నీ విద్యోట నూటలు శేడెల్లి

సురల కిడ్డేమి వేగిరము వచ్చె,

నలునిరూపచ్ఛాయ దిలకించె నీయందు

హంసనూపిన చిత్రగుత్తదోష

హస్తములు మెచ్చి వేడెద ననఘ నిన్ను

మాను మిటుబట్టియే నీకు మాన్య నేని

పాకకాసన ముగ్ధ దిక్పాలనర్య

పాణిపీఠకార్యసంప్రార్థనంబు.”

“అవాచిక వార్తలు — మాను” అన్నపదం అవాచ్యప్రసంగాలు మానుమన్నట్లున్నది. వైవర్ధనివర్ణింపు మన్నుండున ఆమె నలగల్గిన కుతూహలం గర్విమవుతున్నది. హస్తములు మెచ్చి వేడడం స్వయంగా

నలుకు చేర్చినదే. అతడు స్వకార్యసిద్ధికి సమస్కారం ప్రయోగించినాడు. తానున్నా అంగు కాపని చేతు వద్దా మహా?

అయినా నలుకు వదిలిపెట్టలేదు. “ఇంగ్లనుకి కల్పగృహం వున్నది. దాన్ని యాచించి అతడు నిన్ను పొందగలడు. అగ్ని శుభ్రంచేసి దానికి ఫలంగా నిన్ను పొందవచ్చు. యనుకు తనవద్దవున్న అగస్త్యుని ద్వారా వయసుగా నిన్ను సంపాదించుకోవచ్చు. భగవానుడు కామధేనువుద్వారా నిన్ను రప్పించుకోవచ్చు. కనుక ఎవరినో ఒకరిని వరించు. అలా కాక నేవరినో కోపం తెప్పిస్తే కార్యాలకు విఘ్నాలుకూడ వాటిల్లును సుమా!” అన్నాడు. చివరిమాటలో రేపు జగగ బొయ్యే స్వయంభంగురూప విఘ్నం కావచ్చుననీ, నవరసం విఘ్నం కావచ్చుననీ కూడ భయపెట్టినాడు. ఈ నలదూర్తిఘట్టంలో నలుకుకూడ వాక్పత్యులలో విమీ తిసిపాలేదు. అయినా అతడు ప్రాశుదూ, పురుషదూ కాకటి విశేషంలేదు. దమయంతి వాగ్దాని చిత్రయే నుచ్చిట ప్రశంసార్థం.

దేవతలు “తాను దచ్చినా బ్రతికినా వదిలిపెట్టర”ని నలుకు చెబుతున్నాడు. దమయంతికి ఇక గర్వం తరం లేకపోయింది. అలాంటిసిరిలో స్త్రీకు ఏకపు దక్క శిరస్యంలేదు. ఏకీప్రేగాని వారి వ్యాయావేదన తీరును, కనుక ఆమె —

“వేషయ్యులు నిరుపంగ వెక్కిరివెక్కి
యేవ్వనొక గలతాంగి పుష్కేళు మాల
మృదుల పరిణేనాత్రిరోన్మితభుర
కంకాకువికార కాకిలి యుచు”

ఏడ్చినది. ఈ పరిణేనం నలుని తిలకించులు చేసినది. అతడు తిన్నా దివిజులనూ, దేవకార్యాన్నీ మరిచి పోయి ఇట్లున్నాడు:

“ఏమిటి కేడ్చెద వానన
తామరసం బెత్తి చూడు తరుణీ నన్నున్
కోమలకటాక్షిమీ”

దామకమున వీరసేను తనయని నలునిన్.”

ఇందాకటినుండి దాచిదాచి యుంచిన గుట్టు బట్టు బతులయినది అని అట్లగుటకు నలుకు కారణముకాదు. దానినే ఆతి డిట్లు సమర్థించుకొన్నాడు.

“నగన నేటికి, నేనునవచ్చు నిపున?
చేరినాహాని గార్యంబు చిన్నవోయె
జేరినాహాని చైరంబుచేత వచ్చె
దైవగతి దాటగమ్మనే దేవతలకు?”

దమయంతి వాక్యాశ్రయం

ఇంతకంటే స్పష్టమైనట్లుగా వున్న విషయం నేటి తెలుసుకున్నది. తాను కామించినవలె తనయెగుట నిలబడి ఇంతసేపూ మాటలాడినాడు. ఇంతకన్న ఆమె కేమికావాలెను? ఇక ఆమె సింహాసనం దిగి తొలచాటుకు పోయినది. ఇందాకటికలె ఎగుతేవుండి మాటాడడం భావ్యం కాదు. ఆమెను విగ్ధ వైకొన్నది. చెలిక తేచేత ఇలా అనిపించింది. తన చిత్రవాక్యరచనాచర్యం కేటపడేటట్లు

“అరి సాధారణమునకు నభయ మిత్తు
బ్రజపాతంబు ఘోషమే వచ్చినపుడు,
అతను పూచూపులకు భయంబందియున్న
నాకు నభయంబు నయనీకు నీకు బహువే?”

ఈవిధంగా మగ అయిన దమయంతి వరుసులూ ముగ్ధత్వాన్ని, వాక్కులలో ప్రాథత్వాన్ని ప్రకటించి ఒక అసాధారణ కావ్యవాయికగా పేరు గాంగినది. కవి నలదూత్యకథాదిలో బ్రజపాయంగా నూచించిన దమయంతియొక్క “నానావిధ చిత్రవాక్య రచనాచర్య తన్”ని నలదూత్యం అంతయుగ్రహణకు సమచిత్రంగా పోషించి ఘటింపజేసినాడు. కాకుంథలంలో చతుర్థాంకం చదివేటప్పుడు పొందే దిగ్భాసురభూతి నే, నైషధం లో చతుర్థాశ్వాసంలోని ఈనలదూత్యం చదివేటప్పుడున్న పాతకుడు పొందుతాడు. హంస దూత్యంలో కూడా దమయంతి వాక్యాశ్రయం కనబడు తున్నప్పటికీ, అది ఇంతగా పరాకాష్ఠను పొందదు. పొందే అవకాశమున్నా దానికి లేదు. ఇక్కడ నలు నికీ—ఈమెకూ వాక్యాదం జరుగుతుంది కనుక ఈ దమయంతి భావణంలో ప్రత్యేకతవున్నది. మొత్తం మీద అక్కడా ఇక్కడా కూడ దమయంతియొక్క అగాధనలానురాగం, ఆత్మ నిశ్చయం, ప్రతిష్ఠా తత్వ రత్వం సువ్య కమలపుతూ నే వున్నవి. ఇక్కడ దమ యంతి రాజకన్యగా ఎంతగానో రాణించింది. ఆత్మ గౌరవాన్ని కాపాడుకొన్నది. అంతఃపురంలో పు పుగళుణ్ణి అతిథిగా సత్కరించి, ఎలా భాషించి గౌర వార్హురాలు కావాలో అలా అయినది. దమయంతియే కాక నలుగురూకూ లోకోత్తరమయిన మనస్సుద్ధి కల వాడని నిరూపించుకొన్నాడు. దమయంతి వీర్యవరకు గూడ ఆమెకు ఒత్తి ఒత్తి దిక్పాలనంజేవాన్ని విని పిస్తూనే వున్నాడంటే అతని నిస్వార్థ కార్యదీక్ష ఎలాంటి దనవచ్చు! అందుకే నలదూత్యంతంలో వారికి సంధాతి అయిన దివ్యహంసం వచ్చి ఇద్దరినీ ఓదార్చి, నలుణ్ణి ప్రకటించింది కూడాను.

“అమ్మ! దమయంతి! యంతిరంగమృలోన
నాను పందియ విగతంబు మగకు నీకు,
నాడేదా నానతిచ్చినవాడు బ్రహ్మ
తద్యదనమున కన్యధాత్వంబు గలదె!”

నలుని గూర్చి—

“నీయంతికరగాంబు నిర్మలము, న
ర్జింపగ కళ్యంబె నీ
భూయ స్వంబు? జగత్ప్రసిద్ధములు నీ
పుగళి ప్రభావంబు, లే
లా యీలాగున జిత్ర నొండెవవు? కా
ర్యావృత్తియా గాదటే!

యా యిం దాదులు నీ నిజా బెటుగతె
యభూరిణం గ్రహి!”

రాజహంసం ఇలా ఇద్దరినీ ఘోషించిపోయిన పిమ్మట నే వారు లేరుకొన్నారని చివరకు దమయంతి తన స్మరిణీ తిరోహితయ్యయిండి నలునితో స్వయంగా ఇలా అన్నది కూడా—

“ఒరజనీక రావ్యయ ప
యోధివిశాళ! యే బలిరక్షా,
గూరిమి మీఱ నొక్కరుని
గోరి కనింపగ, నున్నవారి కె
వ్వారికి నెన్నగా దలంప
వచ్చునె? నిన్ను కరింతునెల్లి బృం
దారకులు స్మృపాలుగను
దక్కనవారును జామయంబుగన్.

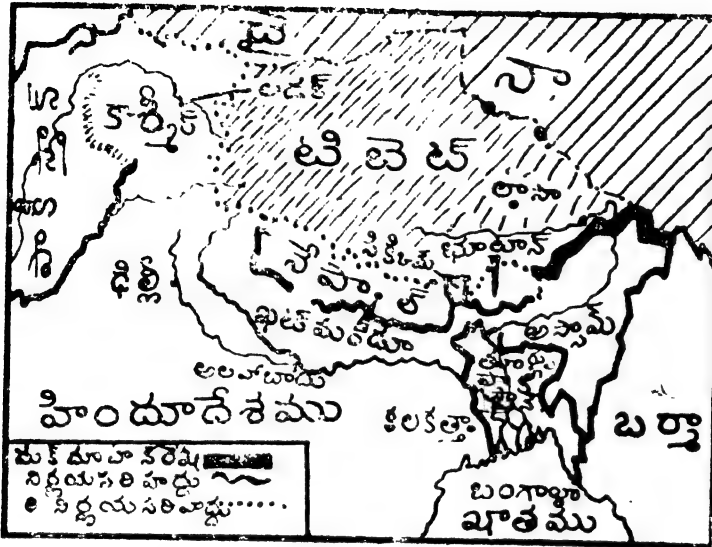
“ఎల్ల లోక ధర్మంబుల నెఱిగియుండి
యెలనేయును రమకేంద్ర లీరసంబు?
నాది వారికి కందనం బాదించి
తవమమతి నిన్ను కరియింతుఁ దభ్య విదియ.”

దమయంతి చెలిక త్రేతో చెప్పిపంపిన “అరి సాధా రణమునకు నభయమిత్తు.....” అన్నమాట చాతు ర్యముతోను, అలంకారముతోను గూడుకొన్నది. ఈ తుదిమాటలు నిరలంకారంగా వ్యాదకుగత సత్యాన్ని సమక్షంలో స్వయంగా ఆవిష్కరిస్తూ పలికి నట్టిది. “ఒక కేళి జేవతలకు నీవు భయపడుతున్నా వేమా! అలాంటిదేమీ వద్దు. ఇది నా ఆత్మనిశ్చయం. జేవతలుగూడ వివి చేయడానికి వీలులేదు వారు ల లోకధర్మములూ ఎరిగినవాగు. లోకధర్మము లయినవారు జేవమానవలోక బాంసవ్యాన్ని ఎలా వార్చిస్తారు? అదీ కాక, నాకు ఇష్టంలేవపుడు వారు నన్ను బలాత్క రించి నా అభిప్రాయానికి వ్యతిరేకం చేస్తారా? అలా చేసినట్లయితే వారు లోకధర్మము లెవతారా?” అని కూడ దమయంతి వ్యంగ్యంగాను, గంభీరంగాను తన అభిప్రాయాన్ని నూచించింది.

ఈ ఘట్టంలో శ్రీనాథకవిసారస్వతామని “పద ప్రసిద్ధధారాబుద్ధి” మొదలైన కవిత్వజ్ఞులు గూడ ప్రత్యేకభా పరిపోషకాలైనది.

చల్లగా చేతులు చాపుతున్న చైనా

రాజకీయ విద్యార్థి

“విమలగుండెలో రాజా
శైత్యము మిత్రమతఃపంగు,
ఉదాసీనః పరతరః.....
.....”

మన పాఠకురాజు మనకు శత్రువు, వాని పక్కా వాడు మిత్రుడు, అతని పక్కావాడు ఉదాసీనుడు—తెలుగుడు—అన్నది ప్రాచీన రాజనీతి. ఈ నీతిని అనుసరించే కాబోలు ఉన్నట్లుండి చైనా మూడు మిత్రరాజ్యాలతో వివాదానికి దిగివట్టు తోస్తోన్నది! ఇటీవల జరుగుతున్న కొన్ని ఘటనలను పరిశీలించగా, చైనా తన ప్రాణమిత్రమైన భారతదేశం సరిహద్దులను అతిక్రమించి భారతప్రాంతాలపై దుర్భక్తముగా జరిపి, దుర్భక్తనే కాదంటున్నది. చారిత్రకంగా, భౌగోళికంగా నైతికంగా, చైనాతో చేసుకొన్న ఒకే ఒడికల ప్రకారంగా చిటిమనాడు వదలివెళ్లిన భూభాగం మూడు టిక్ మనదే అయినా, సరిహద్దులోని 82 మేల చదాపు మైళ్ళు మన ప్రాంతం తనదేనని చైనా నేడు వాదిస్తున్నది.

చైనా భారత ప్రాంతాన్ని కబళించ యత్నిస్తున్నట్లు వార్తలు పొక్కిన మరుక్షణంలోనే అటు

పాకిస్తాన్ కూడా తన గగనకేధిని చైనా జేబ్ విమానాలు అతిక్రమించివట్టు ఆగోపించింది.

ఇండియా పాకిస్తాన్ తోపాటు ఆఫ్ఘానిస్థాన్ పై చైనా కత్తి కట్టినట్లు కనిపిస్తున్నది. పోగులా నిషేధించబడిన కమ్యూనిస్టు పార్టీ వాదులను బాగ్ దాష్ స్వదేశం నుంచి పరిపాలన కంట్రోలం తూర్పు యూగోస్లావ్ గాజిపి, గజపిని 28వ శతదిన చైనా రిపబ్లిక్ వారి కోర్కెనా ముందు పెకింగులో చాతాచుగా ప్రత్యక్షమగుచున్నాడు. చైనా ప్రధాని చౌఎన్ లై

ఆరునను సభివారికి సిరిగూ పెగుడుగా పరిచయం చేయడం, ఆయన సిరిగూ నేను ఆమెకిన తోత్తుల అధిపత్యంలో ఉన్నదని ప్రపంచించడం, దానికి నిరసనగా ఆఫ్ఘానిస్థాన్ ప్రతినిధి అధికారం చేపట్టే ముందరం, పెకింగు చర్యలకు ఆఫ్ఘానిస్థాన్ ఆక్షేపణ తెలుపడం ప్రపంచానికి తెలిసిన విషయాలే.

మూడు మిత్రరాజ్యాలతో పెకింగు ఒక్కమర్మడిగా దురుసుగా ప్రవర్తిస్తున్నందుకు కారణం ప్రధాని సైప్రూ అన్నట్టి బలదృష్టి అయి ఉండాలి. “మన దేశమూ క్రమంగా శక్తిమంతి మాతున్నది. మనశక్తి పెరుగుతున్న కొద్దీ చిన మత్రుకూడా వృద్ధిపొందుతుందని ఆశిస్తున్నాను” అన్నాడు సైప్రూ. ఈ భావానికి అనుగుణంగానే చైనా రిపబ్లిక్ వార్షిక కోర్కెనాలకు ఆయన పంపిన సందేశంలో “చైనా అభ్యున్నతిని నేనూ, నా ప్రజలూ మృదువుపూర్వకంగా కోరుకుంటున్నాము. ఇకనుండుకూడా మనమైత్రీ కొనసాగిలని ప్రగాఢంగా విశ్వసిస్తున్నాను” అని అన్నాడు.

భారతదేశం ఇంతగా సాహసం చాపుతుండగా చైనాయే కొడు భారత కమ్యూనిస్టు పార్టీ అయినా

చల్లగా చేతులు చాపుతున్న చైనా

ప్రతిసారీ మాపడం చేదు. ఇంకేమీ చైనాలకు సరి వాడుగా ఉన్న మెక్ మాహన్ రేఖనివదులుమై పట్టు బట్టినదని మన తెలుగు బంటువాగుతున్న భారతీయూనిట్టులు భారత ప్రభుత్వానికి హితవు చెబుతూ ఈ ను ధ్యనే తీర్మానం చేశారు. చైనా ప్రధాని చౌఎన్ లె 1956 లో ముఠానికి వచ్చినప్పుడు మన ప్రధానితో జరిపిన ముఖాముఖి చర్చలలో మెక్ మాహన్ రేఖను ఇండియా చైనాల సరివాదుగా అంగీకరించాడు; తదనంతరం స్వదేశానికి తిరిగివచ్చినతర్వాత మాత్రం మెక్ మాహన్ రేఖ ఈ నాటిదికాదు. నాలుగు దినాల్లో ఆయన ఆయనలో ఉండి చర్చి తక్కినట్టిది; ఇది చైనా బ్రిటిష్ ప్రభుత్వానికి జరిగినట్టి ఒప్పందం.

1914-14 లో సిన్గాపూర్ జరిగిన చైనా టిబెట్ బ్రిటిష్ ప్రభుత్వాల ప్రతినిధుల సమావేశంలో ఈ రేఖ నిర్ణయించబడింది. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వంపై మన అప్పటి భారత విభాగ రాజకీయ న్యాయాధికారుల కార్యనిర్వహణ ఆధారంగా మెక్ మాహన్ రేఖ ప్రతినిధిగా ఇవాన్ నేన్, టిబెట్ ప్రతినిధులు దక్షిణాన ప్రధానమంత్రి ఆ సమావేశంలో పాల్గొన్నారు. టిబెట్ ప్రతినిధికి సంబంధించి పదిహేడు ఆధికారాల ఒప్పందం కుదుర్చుకున్నారు. తొమ్మిదవ ఆధికారంలో ఈ సరివాదు రేఖ ప్రస్తావన ఉంది. ధూబాన్ ఈ నాటి ప్రాంతం అనుబంధంగా 850 మైళ్ళ పొడవున వ్యాపించి ఈ ఎల్లను 'మెక్ మాహన్ రేఖ' అన్న పేరుతో శాశ్వతమైనదిగా గీశారు. కానీ, ఈ రేఖ వ్యాపించి ప్రాంతం దుర్లభమైనది కాదు, భౌతిక శాస్త్ర ప్రాంతాలకు 100 మైళ్ళ అంతరంగా ఈ సరివాదు ఉంటుందని నిర్ణయించుకొన్నారే గానీ, సీమాచిహ్నం లేని పేర్లతో లేదు. ఆ ప్రాంతాన్ని పరికిరించిన ఎన్ చార్లెస్ బెల్ దేశపటం మీద ఎగ్రెసివ్ బండ్ గా ఒక గీత గీచి "ఇది సరివాదు" అని నిర్ధారించాడు కానీ, కచ్చితమైన సీమాచిహ్నం లేదు లేదు ఇదివరకే తెలుసుకున్నాము. దీనిని టిబెట్ ప్రధాని స్వయంమైన మార్కులతో అంగీకరించాడు. చైనా ప్రతినిధి ఒప్పందం ముసాయిదాపై సంతకం చేశాడు.

మరికొంత ఎవరు నెల్సన్ కాస్మిర్ - టిబెట్ ఎల్లలలోని కాస్మిర్ ప్రాంతంపై కూడా చైనా కన్ను వేసినట్లు స్పష్టమవుతున్నది. కాస్మిర్ టిబెట్ సరివాదు పదం అందు వందల మైళ్ళ పొడవు. అక్కడి కొండ వాగులనుబట్టి ఈ ఎల్లలు నిర్ణయించబడ్డాయి. ఈ ఎల్లలను దేశదేశాలవారు మూడు శతాబ్దాలకు పైగా ఆమె

దించారు. లాభకు, టిబెట్ కు 1684 లోను, 1842 లోను జరిగిన ఒడంబడికలు కూడా ఈ ఎల్లలను గురించి పరిచాయి.

చైనా బర్మాను 1956 లో సంధి చేసుకున్నప్పుడు మెక్ మాహన్ రేఖను చైనా ప్రధాని ఒప్పుకున్నాడని బర్మా ప్రధాని నాకిన్ మా తెలిపాడు.

సర్ చార్లెస్ బెల్ అనే రాజకీయజ్ఞుడు టిబెట్ ను గురించి 1924 లో వ్రాసిన గ్రంథంలో మెక్ మాహన్ రేఖను చైనా అంగీకరించిందని, సిన్గా సమావేశంలో టిబెట్ లోని భౌగోళమనుసరించి తగాదా వచ్చినకాక ఈ రేఖపై గాలేదని వ్రాశాడు.

1947 నుంచి 50 దాకా లాసాలో మన ప్రతినిధిగా ఉన్న మ్యూ రిచర్డ్ సన్ ఇంగ్లెష్ 'లంపెన్ టైమ్స్'లో ఒక లేఖ వ్రాశాడు. దానిలో (1) సిన్గా సమావేశం నివారాలు నేడు ప్రకటిస్తే ఎవరూ ఉండని, (2) సర్ చార్లెస్ బెల్ తన రెండు పుస్తకాల్లోను మెక్ మాహన్ రేఖ అంగీకృతమెట్లు వ్రాశాడని, (3) ఈ బెల్ సిన్గా సమావేశానికి ముందే లాసాకు వెళ్ళి మెక్ మాహన్ రేఖ విషయమై చర్చించాడని, అప్పటి నుంచే అది న్యాయశాస్త్రీయ సరివాదుగా పరిగణించబడిందని, సిన్గా ఒడంబడికపై చైనా తర్వాత సంతకం చేయకపోవడానికి కారణం టిబెట్ ప్రాంతంపై అభిప్రాయభేదంతో నేకాని, ఇంకేమీ సరివాదు లేదుమై కాదని రిచర్డ్ సన్ తెలిపాడు.

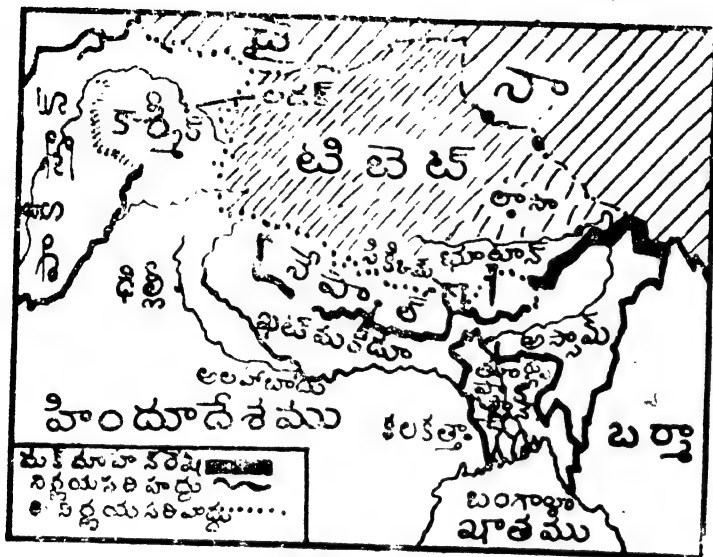
1919 లోను చైనా టిబెట్ ఒక వివాదం జరిగినప్పుడు ఇంకేమీ సరివాదుపై వివాద ప్రసక్తలేదు. లో టిబెట్, వలి టిబెట్ సరివాదులను గురించి అప్పుడు జరిగిన ఉక్తి ప్రభుత్వాలలో చైనా ప్రభుత్వం మెక్ మాహన్ రేఖను తాను గుర్తిస్తున్నట్లే వ్యవహరించింది.

1954 లో టిబెట్ పై ఇంకేమీ చైనాకు ఒడంబడిక జరిగినప్పుడూ చైనా ఈ మెక్ మాహన్ రేఖ గానీ. కాశ్మీర్ ఎల్ల ఒప్పందానికి గానీ ఎలాటి అధ్యంతరమూ లేవు లేదు. దీనినిబట్టి మాత్రా మెక్ మాహన్ రేఖను చైనా గుర్తించినట్లు మరొక సారి గ్రహించింది.

సరివాదుచరిత్ర సాక్ష్యం ఇంత దృఢంగా మనకు అనుకూలంగా ఉన్నా, చైనా వేటిని సరకు చేయక మన ప్రాంతంపై దురాక్రమణకు పూనుకుంది. ఈ దురాక్రమణ ఉభయదేశాల శాంతియుత సమాజీకనానికి పంచ శీల ప్రవచించబడిన కొన్ని నెలలకే తొలిసారిగా ప్రాంతంపై కొంతమంది ఆశ్చర్యకరం. 1954 లో నే ఈ

చల్లగా చేతులు చాపుతున్న చైనా

రాజకీయ విద్యార్థి

“విద్యుదావంతిగో రాజా
శైత్యం మిత్ర పతాకం,
ఉదాసీనః పరతరః.....
.....”

మన పాఠకురాజు మనకు శ్లోకులు, వాని సర్గ
వాడు మిత్రుడు, అతని హక్కువాడు ఉదా
సీనడు — తలపడుకు — అన్నది ప్రాచీన రాజనీతి. ఈ
నీతిని అనుసరించే కొబ్బలు ఉన్నట్లుంటే చైనా మూడు
మిత్రరాజ్యాలతో వివాదానికి దిగిస్తూ తోస్తున్నది!
ఇటీవల జరుగుతున్న కొన్ని ఘటనలను పరిశీలించగా,
చైనా తన ప్రాణమిత్రమైన భారతదేశం సరిహద్దులను
ఆక్రమించి భారతప్రాంతాలపై దుర్మక్రమం జరిపి,
చరిత్రనే కాడింటున్నది. చారిత్రకంగా, భౌగోళికంగా
నైతికంగా, చైనాతో చేతుకొన్న ఒకటికంటే ప్రకా
రంకూడా బ్రిటిషువారు వదలివేసిన భూభాగం ముమ్మ
డికి మనదే అయినా, సరిహద్దులోని 82 మేల చదపు
మైళ్ళు మన ప్రాంతం తనదేనని చైనా నేడు వాది
స్తున్నది.

చైనా భారత ప్రాంతాన్ని కబళించ యత్ని
స్తున్నట్లు వార్తలు పాకిస్తాన్ మరుక్షణంలోనే అటు

పాకిస్తాన్ కూడా తన గౌరవానికి
చైనా తో వివాదాలు ఆక్ర
మించిస్తూ ఆనందించింది.

ఇండో-చైనా పాకిస్తాన్-తోపాటు
ఆఫ్ఘానిస్తాన్ తోపాటు చైనా క తి
కట్టెనట్లు కనిపిస్తున్నది. సింగపూర్
నిషేధించబడిన కమ్యూనిస్టుపార్టీ
వాసులకు బాగ్ వాష్ స్వదేశం
నుంచి పారిపోయి కంత్రికాలం
తూర్పు యూగోస్లావ్ గాజిపి, గజ
నిన నెల 28వ తేదీన చైనా రిప
బ్లిక్ వార్షికోత్సవమునకు పెకిం
గు లో హాజరుగా ప్రత్యక్ష
మయ్యారు. చైనా ప్రధాని చౌ హున్ లై

ఆహ్వానము సభివారికి సింగపూర్ విగుడుగా పరిచయం
చేయడం, ఆయన సింగపూర్ నేతలు ఆమెరికన్ తోత్తుల
ఆధిపత్యంలో ఉన్నదని ప్రపంచించడం, దానికి
నిరసనగా ఆఫ్ఘానిస్తాన్ ప్రతినిధి (భిన్నాభిప్రాయం) నిషేధం
మీదనెం, పెకింగు చర్యలకు ఆఫ్ఘానిస్తాన్ ఆక్షేపణ
తెలుపుడం ప్రపంచానికి తోసిన కషయగాలే.

మూడు మిత్రరాజ్యాలతో పెకింగు ఒక్కమ్మ
డిగా గురుకుగా ప్రవర్తిస్తున్నందుకు కారణం ప్రధాని
నైహూ అన్నట్లు బలదృష్టే అయి ఉండాలి. “మన
దేశమూ క్రమంగా శక్తినుంచి మాతున్నది. మనశక్తి
పెరుగుతున్న కొద్దీ చైనా ప్రతికూడా వృద్ధిపొందుతుందని
ఆశిస్తున్నాను” అన్నాడు నైహూ. ఈ భావానికి
అనుగుణంగానే చైనా రిపబ్లిక్ వార్షికోత్సవాలకు
ఆయన పంపిన సందేశంలో “చైనా అభ్యున్నతిని
నేనూ, నా ప్రజలూ హృదయపూర్వకంగా కొలుకొం
టున్నాము. ఇకనుండుకూడా మనమైత్రీ కొనసాగలని
ప్రగాఢంగా విశ్వసిస్తున్నాను” అనీ అన్నారు.

భారతదేశం ఇంతగా సౌహార్దం చాపుతుండగా
చైనా యే కాదు భారత కమ్యూనిస్టుపార్టీ అయినా

చల్లగా చేతులు చాపుతున్న చైనా

ప్రతిసాహస్రం మాపడంలేదు. ఇంకీ చైనా ప్రజలకు సరిహద్దుగా ఉన్న మెక్ మహన్ రేఖను మైప్పు బట్టకదని మన సేతురే ఒంటపాడుతున్న భారతీయ్యానికులు భారత ప్రభుత్వానికి హితవు చెబుతూ ఈ సందర్భాన్ని తీర్మానంచేశారు. చైనా ప్రధాని చౌఎన్ లె 1956 లో మనదేశానికి వచ్చినప్పుడు మన ప్రధానితో జరిపిన ముఖాముఖి చర్చలలో మెక్ మహన్ రేఖను ఇండియా చైనాల సరిహద్దుగా అంగీకరించడం; తదనంతరం స్వదేశానికి తిరిగివచ్చినతర్వాత కూడా తప్పకుండా మెక్ మహన్ రేఖ ఈ నాటిదికాదు. నాలుగు దశాబ్దాలుగా ఆములుగా సంతి చాళితక్కినట్టిది; ఇది చైనా బ్రిటిష్ ప్రభుత్వాలకు జరిగినట్టి ఒప్పందం.

1913-14 లో సిన్ఘా జరిగిన చైనా టిబెట్ బ్రిటిష్ ప్రభుత్వాల ప్రతినిధుల సమావేశంలో ఈ రేఖ నిర్ణయించబడింది. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వంపక్షాన ఆఫ్ఘాని భారతవిభాగం రాసకీలు క్లిఫ్ హార్డెన్, కాన్స్టెన్స్ ఫర్ ఆర్థర్ హెన్రీ మెక్ మహన్, చైనా ప్రతినిధిగా ఇవాన్ ఐన్, టిబెట్ ప్రభుత్వంపక్షాన ప్రధానమంత్రి ఆ సమావేశంలో పాల్గొన్నారు. టిబెట్ ప్రతిపక్షి సంగంధించి పదికొండు అధికారాల ఒంటపడి తును ద్వుకున్నారు. తొమ్మిదవ అధికారంలో ఈ సరిహద్దు రేఖ ప్రస్తావన ఉంది. ఘోటాన్ ఈ నాటి ప్రాంతం అనువ బర్మాదాకు 850 మైళ్ళ పొడవున వ్యాపించిన ఈ ఎల్లను 'మెక్ మహన్ రేఖ' అన్న పేరుతో పేరు పటంమీద గీసారు. కాని, ఈ రేఖ వ్యాపించిన ప్రాంతం దుర్లభమైనది కాదు, భౌతికశాస్త్రాంతాలకు 100 మైళ్ళు అంతలా ఈ సరిహద్దు ఉంటుందని నిర్ణయించుకొన్నారే కాని, సిన్ఘా చిహ్నం లేక మెక్ మహన్ రేఖ. ఆ ప్రాంతాన్ని పరిశీలించిన ఎన్ చార్లెస్ బెల్ దేశపటంమీద ఎగ్రెసింగ్ బండ్లగా ఒక గీత గీచి "ఇది సరిహద్దు" అని నిర్ధారించాడు కాని, కచ్చితమైన సిన్ఘా చిహ్నం లేక ఇది మాత్రం తెలుసుకున్నాము. దీనిని టిబెట్ ప్రధాని స్వయంమైన మార్పులతో అంగీకరించాడు. చైనా ప్రతినిధి ఒప్పందం ముసాయిదాపై సంతకం చేశాడు.

మరికొంత ఎనుకునెల్లినే కాశ్మీర్ - టిబెట్ ఎల్లలలోని కాశ్మీర్ ప్రాంతంపై కూడా చైనా కిన్ను వేసినట్లు స్పష్టమవుతుంది. కాశ్మీర్ టిబెట్ సరిహద్దు పడమరకు వందల మైళ్ళ పొడవు. అక్కడ కొండ వాగులనుబట్టి ఈ ఎల్లలు నిర్ణయించబడ్డాయి. ఈ ఎల్లలను దేశదేశాలవారు మూడు శతాబ్దాలకు పైగా ఆమె

నించారు. లెఫ్ట్, టిబెట్ 1684 లోను, 1842 లోను జరిగిన ఒంటపడిలు కూడా ఈ ఎల్లలను గ్రహ పరిచాయి.

చైనా బర్మాలో 1956 లో సంధిచేతున్నప్పుడు మెక్ మహన్ రేఖను చైనా ప్రధాని ఒప్పుకున్నాడని బర్మా ప్రధాని ఖాకిన్ కూడా తెలిపాడు.

ఎన్ చార్లెస్ బెల్ అనే రాజకీయజ్ఞాన టిబెట్ ను గురించి 1924 లో వ్రాసిన గ్రంథంలో మెక్ మహన్ రేఖను చైనా అంగీకరించిందని, సిన్ఘా సమావేశంలో టిబెట్ లోని భాగాలను గురించి తగాదా వచ్చినది కానీ ఈ రేఖపై గాఢేని ప్రశ్నలు.

1947 నుంచి 50 దాకా లాసాలో మన ప్రతినిధిగా ఉన్న మార్కె రివర్డ్ సన్ ఇన్వల 'లంజన్ టైమ్స్'లో ఒక రేఖ వ్రాశాడు. దానిలో (1) సిన్ఘా సమావేశం వివరాలు నేకు ప్రకటిస్తే సరిపాటుంది, (2) ఎన్ చార్లెస్ బెల్ తన రెండు పుస్తకాల్లోను మెక్ మహన్ రేఖ అంగీకృతమెప్పుడో వ్రాశాడని. (3) ఈ బెల్ సిన్ఘా సమావేశానికి ముందే లాసాకు వెళ్ళి మెక్ మహన్ రేఖ విషయమై చర్చించాడని, ఆపటి నుంచే అది నాగ్ కుతాస్త్రగీత్య సరిహద్దుగా పరిగణించబడిందని, సిన్ఘా ఒంటపడికై చైనా తాత్కాలిక సంతకం చేయకపోవడానికి కారణం టిబెట్ ప్రాంతంపై అభిప్రాయభేదంతో నేకాని, ఇంకీ చైనా సరిహద్దులకు మైకాదని రివర్డ్ సన్ తెలిపాడు.

1919 లోను చైనా టిబెట్ లకు వివాదం జరిగినప్పుడు ఇండియా సరిహద్దుపై వివాద ప్రసక్తలేను. లో టిబెట్, నల్లి టిబెట్ సరిహద్దులకు గురించి అప్పుడు జరిగిన ఉత్తరప్రభుత్వ తరాలలో చైనా ప్రభుత్వం మెక్ మహన్ రేఖను తాను గుర్తిస్తున్నట్లే వ్యవహరించింది.

1954 లో టిబెట్ పై ఇండియా చైనాకు ఒక ఒక జరిగినప్పుడు చైనా ఈ మెక్ మహన్ రేఖకు గాని. కాశ్మీర్ ఎల్లల ఒప్పందానికి గాని ఎలాటి అభ్యంతరమూ చెప్పలేదు. దీనివల్ల కూడా మెక్ మహన్ రేఖను చైనా గుర్తించినట్లు మరొక సారి గ్రహమింది.

సరిహద్దుచరిత్ర సాక్ష్యం ఇంత పుష్కలంగా మనకు అనుభవంగా ఉన్నా, చైనా వేటిని సరకు చేయక మన ప్రాంతంపై దురాక్రమణులు పూనుకుంది. ఈ దురాక్రమణ ఉధియకడాల శాంతియుత సమావేశానికి పంచ శీల ప్రవచించబడిన కొన్ని నెలలకే తొలిసారిగా ప్రారంభం కావడం ఆశ్చర్యకరం. 1954 లో నే ఈ

ఎల్లలఁగాం రాజువంది. 1957 నుంచే మన సహస్ర
లను నైనా అతిక్రమించింది. నిగతు అతిక్రమణలు
అధిక మయ్యాయి. ఈ సందర్భం అప్పుడే నాలుగు
సార్లు అతిక్రమణలు జరిగాయి; మనప్రభుత్వం అధిక్షే
పించింది.

ఈ వివాదం విషయమై నైనా భారతిప్రభుత్వ
లకు జరిగిన ఉత్తరప్రభుత్వాల వివరాలపై భారత
ప్రభుత్వం సెప్టెంబర్ 7 న చేసిన అధికార పత్రాన్ని
(నైట్ చేపడును) ప్రకటించింది. దీనిపై చర్చలలో
మన పార్లమెంటుకుడా నైనా నైఖిని విమర్శించింది.
టిబెట్ సహస్రలోని సిక్కిం ధూటాన్లపై నైనా
చేయిచేసుకుంటే పోగు భంగుంటుందని, వాటి ప్రాజే
క్టుకాధికారాల రక్షణభావ్యత తనదేమీ నైవహా స్పష్ట
పరచారు. దీనికి సిక్కిం, ధూటాన్ పరిపాలకులూ
మాన్యం ప్రకటించారు. యాతర్ప్రపంచమే భారతి
ప్రభుత్వ వాదాన్ని బలపరుస్తున్నది. భారత
కమ్యూనిస్టులు నైనాను వెనుకవేసుకు వచ్చారుగాని,
సోవియట్ కమ్యూనిస్టు పార్టీ ప్రతిక 'ప్రాద్' కూడా
ఇండియా నైనాలు సహస్ర వివాదాన్ని కొంతయు
తంగా ముఖాముఖి చర్చలతో పరిష్కరించుకోవాలని
సోవియట్ పెద్దలు అభిప్రాయపడుతున్నట్లు ప్రకటిం
చింది. నైనా మాత్రం వివాదపరిష్కారం కొంతయు
తంగా కావాలని ఒకవైపు ఉద్దేశిస్తూనే, మరొక
వైపు మనమే గుర్రాక్రమణపరులని ప్రత్యాగోహాలు
చేస్తున్నది. ఆక్రమించుకున్న స్థావరాలనుంచి వెళ్ళి
మరలకపోగా, మన నైతికదళాలనే వెనక్కు చాళి
పంపిస్తున్నది. మేక మాహన్లకు బ్రిటిషు సామ్రాజ్య
వాదులు టిబెట్ పై పెత్తనంకోసం కుట్రచేసి గీచిం
దని, దానిని పూర్తిగా మరచిపోయి, చరిత్ర తిరగ
చాయాలని వాదిస్తున్నది. అంతటితో ఆగక ఉత్తర
ప్రదేశ్ ఎల్లలలో తన నైఖిని సమీకరిస్తున్నది;
కొత్త విమానాశ్రమాలు నిర్మిస్తున్నది; దుప్పిచారం
చేస్తున్నది.

విభిన్న సాంఘిక కృతకస్థలుగల రాజ్యాలు స్పృహ
సద్యావాలతో మనగలవని యాతర్ప్రపంచానికి నైనా
భారతాల మైత్రిత్వాగ చాటదలచి ఆశాభంగం పొంది
నందుకు, నైనా భారతాల పరస్పర శత్రుత్వ దృష్టితో
చూసుకొంటున్న దుస్థితి ఏర్పడినందుకు వీవీన నగర
కాంగ్రెస్ మహాసభలో నైవహా కంటతడి పెట్టగా,

అఖిలభారత కాంగ్రెస్ సంఘం కొద్దిపాటి మార్పులతో
సహస్ర వివాదం పరిష్కరించుకోవాలని తీర్మానిం
చగా, ఐక్యరాజ్యసమితిలో నైనా సభ్యత్వానికి మనం
నేటికీ ప్రయత్నిస్తుండగా, నైనా ప్రకటించవలసింది
ఇలాగేనా?

నైనా గుర్రాక్రమణకు కొరణం ఏమిటని వార్టర్
లివ్ మాన్ తర్కించి ఇలా అంటున్నాడు : "నైనా
విప్లవం జగ్గి ప్వతం వంటిది. ఒకప్పుడది ప్రశాంతం గా
ఉంటుంది. ఒకప్పుడది పొగలు వెగలు భుగభుగమంటూ
పగిలి లావాతో పరిసరాలను నింపి వేస్తుంది. ఇండియా
ఎల్లల అతిక్రమణ బహుశా టిబెట్ ఆక్రమణోద్వేగంతో
జరిగినదే కావచ్చు."

"నైనా ప్రభుత్వం ప్రారంభించిన అభివృద్ధి
కార్యక్రమాలు సవ్యంగా కొనసాగుతున్నట్టు లేను.
నైనా ప్రధాని చౌ.ఎన్.రై తను ప్రణాళికలు ఎలా
దెబ్బలిస్తామో ఇటీవలనే వివరించాడు. ప్రజలు
మనస్సులో ఈ విషయమై నిస్పృహ కలుగకుండా
సహస్రలలో వివాదాలు చెలరేగిపోయేసి, వాటిలో "శత
భక్తి", ఉద్రిక్తత ప్రకౌషింపజేయాలనే సంకల్పంతో
నైనా ఈ గుర్రాక్రమణలకు దిగింది". అని మరికొందరు
రాజనీతిజ్ఞుల అభిప్రాయం.

"సోవియట్ ప్రధాని కృశ్చేవ్ ఉభయ దేశాల
మైత్రిని కోరేవాడే. ఐ.ఎన్.హోదో అంతటి వానిని
అగ్రనాయక సమావేశానికి ఒప్పించాడు. మాస్కోకు
మనుమలతో సహా అతనిని పంపిస్తామని నిశ్చయిస్తాడు.
అలాంటివాడు దూరం అలాగించి నైనా శ్రేయస్సును
కోరి తన పలుకుబడితో యుద్ధాన్ని నెవరించగలడా?"
అని మరికొందరు వెర్రిగా ఊహిస్తున్నారు

మనప్రాజేక్టుకాధికారాల రక్షణకు మనం ఇతిగు
లపై ఆధారపడడం వెర్రి కాక మరెమి? బలం లేని
నీతి ప్రవచనాలు బలాదుర ! కనుక మనం తృతీయ
ప్రణాళికలో నైనా సహస్రల రక్షణకు, నైవ్యం పెం
పొందించే పథకాలను ప్రాధాన్యం ఇవ్వాలి. "కర్ర
గలవానిదీ బర్ర" అనే సామెత కొం బలం తగ్గలేదు.

"పరుల మేరల కొఱ కాపడను నేను

నూదిమోపినుతుం త నాచోటు విడుద

పోయితిరను, కదిసిన నూరకుండా

నేది యెటులున్న ధర్మమే నాదు దీక్ష."

కలగూరగంప

పల్లవుల శిల్పశైలి

శ్రీశ్రీపాద కృష్ణమూర్తిగారు భారతి ఆగస్టు సంచికలో పల్లవుల శిల్పశైలినిపరిచి నేను వ్రాసిన వానికి సమాధానము వ్రాస్తూ, జటామకుటాదారి పట్టుకున్నది గుడ్డకాదు. పాత్రమే అని, అంటే నేను జవాబు చెప్పడం అవసరం. కాని కొమ్ములాంటి పాత్రకు వెన్ను వైపు ముఖం ఉంటుంది. నీళ్లు పట్టేవాడు ముఖాన్ని కింగుగా పట్టుకొనడం అసాధ్యం. అది పాత్రకు అయితే పల్లవశిల్పంలో, ఆ మనిషి పాత్రను తిలకించుట పెట్టి నీళ్లు పట్టుకుంటున్నాడు. నా కది సమంజసం గా తోచలేదు పూర్వం కొంతనుండి విసుగుకొను లన్నిట్లు, అది గుడ్డగా నూచించినట్లే నా కనిపించింది.

నిజంగా శిల్పములను మనము నా చునప్పుడు ఒకవిషయం గమనించాలి. "Art suggests but not represents or defines." అంటే కళ సూచిస్తుంది. అంటే కాని, నిర్ణయించదు. ఆ పయిని శిల్పం చెసిన పదార్థమును సయితం గమనించాలి. పల్లవశిల్పము లన్ని గట్టిగా తివి. చిత్రశేఖరినిగా, లేక కంచు ఇత్తడి మొదలయిన కొన్ని లోహశిల్పాలగా, రూపమును గట్టిరూపంగా అగరిగిన ఆ భావన, అనుభావిత మొనర్చడం దుర్లభం. గుడ్డ గుడ్డలాగ రాతిశిల్పంలో కదం. ఆ పయిన శేకులు శేకులగాకూడా రాతిశిల్పంలో కదం. అవి శేకులను నూచించాలవు. మగ్గనున్న రాయిని చేక్కినేస్తే ఆ శేకులు నిలవవు. అందుచేత మగ్గనున్న రాతిని ఉంచవలసిన అవసరం ఏర్పడుతుంది. ఒక్కొక్కప్పుడు ఫోటోగ్రాఫులోనూ, కాక దూరంనుంచి చూచినప్పుడు సయితం పార్శ్వంలో శేకులుగా ఉద్దేశించిన ఆ రూపాలు కొమ్ములులాగానూ, మరొకరికం గా కూడా కన్పడవచ్చు. అనేకులు అలా అనుకోవచ్చు కూడా. కాని

శిల్పం రాతిశిల్పాల రూపం ఎరిగిన వారు అట్లు భ్రమ పడే అవకాశం లేదు.

అయినా రాతిని మరపించి, గోలుసులు, మొదలయినవి అగ్భతం గా శిల్పమయిన రాతిశిల్పాలు లేవా అని సందేహం కలుగవచ్చు. రాతిని మరపించి రాతిగా చెక్కే శిల్పాలు ఉత్తమమయినవికావని అనేక విమర్శకారుల అభిప్రాయం. ఎంగుకంటే, శిల్పి అప్పుడు తాను పూనుకున్న సృష్టికన్న, తివి చూస్తూ నైపుణ్యమునకే ఎక్కువ ప్రాముఖ్యం ఇస్తాడు. ఆ శిల్పంవల్ల శిల్పి తెలివి మనకు తెలిసి, మనం అచ్చెగు రందవచ్చు. కాని శిల్పం రచన-తం కానేరదు. పల్లవ శిల్పాలు ఉత్తమ రచనలు.

అమంచర్ల గోపాలరావు.

వాల్మీకి దేవాలయం

ఆదికవి అయిన వాల్మీకి మహర్షి ని పూజించడం మనదేశంలోనే కాదు, విదేశాల్లోనూ శతశతాలనుంచే ఉంది. 7 వ శతాబ్దంలో ఇండోనేషియాలో వాల్మీకి మందిరం నెలకొల్పబడింది. ఇది ఇండోనేషియా నామ 658-678లో పాలించిన ప్రకాశనకుని కాలంలో నిర్మితమైంది. దీనిలో వాల్మీకి విగ్రహం పక్కన ఒక శాసనం కూడా చెక్కబడివుంది. ఆ శాసనంలో వాల్మీకిని ప్రథమ ఛందః కాగనిగాను. మహావిష్ణువు అపరాధతారంగాను వర్ణించే శ్లోకం కూడా వుంది.

"యస్యోకా త్సమత్వేనం

శ్లోకం బ్రహ్మభి పూజ(తి),

విష్ణోః పునః పురాణస్య

మామమ స్యాత్మక మాహిణి"

(బకోడా యూనివర్సిటీ ఓరియంటల్ ఇన్ స్టిట్యూట్ జర్నల్ జూన్ సంచికలోని రెవరెండ్ సిడిల్ గారి వ్యాసంబంధించి)

గ్రంథ విమర్శనము

శబ్దరత్నాకరము

[మూల నిఘంటుకర్త : శ్రీ బి. సీతారామా చాగ్గయ్య. పరిష్కర్త, అనుబంధకర్త: విద్యావత్స శ్రీ నిడదవోలు వేంకటరావు గారు. మూల నిఘంటు పుటలు: 868. అనుబంధపుటలు: 122. ఆవముద్రణం. వల: 25 రూపాయలు. ప్రచురణ, ప్రాసినాసం: మద్రాసు స్కూలబుక్ అండ్ లిటరేచర్ సొసైటీ, మద్రాసు.]

పంచమిద్వయ శతాబ్దం ప్రారంభంవఱకు తెలుగు నిఘంటువులన్నీ సంస్కృత నిఘంటువుల ఘక్ష్మ సే ఛంబాబద్ధంగా నడిచాయి. తమ పరిపాన సాక్ష్యం కోసం శిశువాదులు శిశువలచిన పాశ్చాత్యులకు తమ భావలలో ఉన్న పే పీటిలోను వ్యాకరణానుసారంగా పదాల పట్టికలు సిద్ధపరచుకోవాలన్న తలపు తిట్టింది. దానితో, శిశువంటివా శిశుభావలలోనే కాక సంస్కృత తింతలోను అకారాధిపత్యకల రూపంలో ఉన్న నిఘంటు వుల దివ 19 వ శతాబ్ద ప్రథమపాదంలో ప్రాంధి మైంది. సంస్కృతంలో శబ్దకల్పద్రుమం, వాచ స్పృశం వెలసెంది.

ఈ పాశ్చాత్య సంప్రదాయంతో తెలుగులో నిఘంటు నిర్మాణం గంక విధాలుగా సాగింది. మొద టిది: పరిపాలనకు అవసరమైన వ్యవహారపదాలపట్టిక. రెండవది: ప్రాచీన ప్రబుద్ధాలపదాల పట్టిక. వ్యవహార పదాల జాబితాలో మొట్టమొదటిది పీఠికం బ్రాన్ సిద్ధపరచిన “ఎ వాకబులరీ ఆఫ్ జెంటూ అండ్ టెంగ్లీవ్” ఇది 1807 లో గ్రథితమై 1818 లో తొలి ముద్రణ పొందింది.

ఈ నిఘంటుకొనుని లక్ష్యం మనశోకానికి వచ్చిన విశిష్టావస్థల, వ్యాపారుల సులభ. కనుక నే ఈయన అప్పటి వామాన్యవ్యవహారిపదాలను గ్రహించి వాటికి ఆంగ్ల పర్యాయాలిచ్చి వచనక్రియా కౌగిల వివరణ చేశాడు. తెలుగు అర్థా లివ్వలేదు; కవి ప్రయోగాల జోలికి వారెను.

రెండవ విధం నిఘంటువుల ఉద్దేశం కేవలం కావ్యప్రబంధాల పదాలకే పట్టిక సిద్ధపరచి, అరాలు వివరించి, ప్రయోగాలు ఉదాహరించడం. ఈ నిఘంటు వులలో మొదటిది మామిడి వెంకయ్య ఆంగ్లదీపిక. ఇది 1816 లో గ్రథితమై, 1848 లో ముద్రితమైంది.

కాగా, మొదటి పదతి కాంచెల్, పి. పి. బ్రాన్ మున్నగువారికి, రెండవది పండితులయిన సీతారామా చాగ్గయ్యలు మున్నగువారికి మార్గదర్శకమైనవి. నిజానికి ఈ రెండుపుస్తకాలను పి. పి. బ్రాన్ కొంతకాకు సమ స్వయంపరచాడు. కాని, ఆయన నిఘంటువు (బ్రాగ్మం) శబ్దరత్నాకర పరిష్కర్తలు, అనుబంధకర్తలు శ్రీ నిడద వోలు వేంకటరావు గారు పీఠికలో అన్నట్లు “బ్రాన్ సార్వర శిశువలకుండు పాటింపబడుతుంటు చెతిన, అందరములు తెలుగులో కాక ఇంగ్లీషు భావయంకు దీక్షుబడి యుండుచేతను, కర్తృత్వము లన్నియును ప్రత్యేకముగా కాక, ఒక శిశుక క్రింద నీయబడులు చేతను” ఆంగ్ల కవిపండితులతో ఆచరిం పాండలేక పోయింది. దానిలోని లోపాలు వివరించి తెలుగు భాషా సంప్రదాయతో ఒక నిఘంటువు నిర్మించాలని చిన్న ముసూరిగారు పూనుకున్నాడు. కి ని అది మన గూర్చివశాస్త్ర పూర్తికాలేదు. కాగా సీతారామా చాగ్గయ్య శబ్దరత్నాకరమే పండిత లోకంలో ప్రామాణి కంగా ప్రకటి చెందినది.

ఆచార్యులు దీనిని 1860 లో ప్రారంభించి, 1885 లో పూర్తిచేసి, ముద్రించాడు. తర్వాతి ఇది వినుపార్లు ప్రవక్తగృహ భాగ్యం పొందింది. ఇది అరవ ముద్రణం ఒకే సంపుటంలో కవి ప్రయోగోదాహరణ పూర్వకంగా, తెలుగులో అరవినాగతో ఉండడంచేత ఇది ఇంతగా మొదటినుంచి పండితాదరం పొందింది.

కాని, దీని నిర్మాణకాలానికి వెళ్ళుచోడుని కుమార సంధనం కంటే అపూర్వగ్రంథాలు లభించలేదు. కనుక వాటిలోని ఎన్నోపదాలు దీనిలో చేరలేక పోయాయి.

ఈ కారణంగా తర్వాతి మార్గరాయాంగ్లనిఘంటువు, వానిల్ని నిఘంటువు నిర్మాణం ప్రాంధిమై, వాటిలో కొన్ని భాగాలు మాత్రమే వలవడాయి. వాటిలోను వెక్కు ప్రాచీనపదాలు చేరలేదు. ఈ వెలవడినవి కొన్ని సంపుటాలుగా ఉండడంవల్ల, అందుబాటులో ఒకే సంపుటంగా ఉండకపోవడంవల్ల, శబ్దరత్నాకరమే అందరికీ శిరణ్యమయింది. ఈ ముద్రణంలో శ్రీనిడదవోలు వంకటరావు గారు మూలగ్రంథం చెక్కు చెక్కు చెదిరిన “ముద్రణాది దోషముల దిద్దుబాటు గాక, కొన్నింటికి సవరణలు, వివరణలు” చేర్చారు.

170 పుటల అనుబంధంలో కొత్తగా ఇదివరకు ఉన్న నిఘంటువులు కదిలిత అపూర్వపదాలను దాదాపు 8000

చేర్చును. అనుబంధం నిర్మాణపద్ధతిలో ప్రధానాంశాలు ఇవి :

1. ఆంధ్రభాషా సంప్రదాయలక్ష్య లక్షణదృష్టి, నవీనభాషా తత్వశాస్త్రదృష్టి సమన్వితమై రచితమైంది ఈ అనుబంధం. నిఘంటు నిర్మాణంగా ఇది సూత్రపద్ధతి అనవచ్చు.

2. తత్వము, తత్వమాండ్ర మిశ్రమ, తద్వగజ్యేష్ఠ, అన్యజ్యేష్ఠలనే క్లిష్టమైన చేయబడింది. ఇది పూర్వనిఘంటువులలో లేదు.

3. ఈ నాడు వ్యాకరణానికి లాంగనితనీ. పత్రికలవారు తమ ఇచ్చునచ్చినట్లు వ్రాసి ఆధ్యాత్మికం చేస్తున్నారని అనే పెక్కు పదాలకు పూర్వప్రయోగాలు చూపారు.

4. అన్యశక్త్యాలు పెక్కు చేర్చారు.

5. చేర్చిన ప్రతి పదానికి కలి ప్రయోగం చూపారు.

6. శక్తిసహాయ సజాతీయమైన తివిళ్ళ, కన్నడ పదాలు చూపారు. అన్యశక్త్యాలలో ఇంగ్లీషు పదాలు పేరుగా ఇచ్చారు.

ఈ పద్ధతిని శ్రీ రావుగారు అభివృద్ధిపం, అన్యశక్తి మాండ్రం, ఆచారాంశపు, ఆహారవా, అనేకాగ్రతి, ఉత్పిటం, ఎల్లాగు, ఏకాంగి, కనికలి, కటాకుం, కలహరం, కామగ్రామము, జనాంతికసరము, కొత్తికే, ఘనంపూచు ముదాయిని భారతాదికావ్యప్రయోగాలు చేర్చడం ఎంతో వా ప్రశంసనీయం.

సంఘంతోబాటే భాష మారుతూ ఎన్నో కొత్త పదాలను సంపాదించుకుంటుంది. అలాగేనే సంస్కృతాదిభాషల పదాలుకూడా మనముగయ్యంత్రాగలో పడి మారిపోతుంటాయి. సంస్కృతపదాలు మారినట్లుగా అవీని ఉత్తాభాగింశాల్లాగు మరేవీ మారలేననవచ్చు. ఈ కారణంగా మిశ్రసమాసాలు. వైరిసమాసాలు వున్నాయి. పండితులు వాటిని ఎంతో ఈ సడిస్తున్నా, ప్రజలు, వారిని అంటిపెట్టుకున్న రచయితలు ప్రయోగించక మానరు. ఈ విషయం తెలుసుకొనుటలో తొలి తెలుగురచన అయిన బసవపురాణకాలం నుంచి జరుగుతూ వేవుంది.

ఓంగారీలు “మహామష్కర్” అంటూ ఉంటే నాకు నవ్వువచ్చేది. ఇంటనే మనకు మహాపెద్ద; మహామంచిలేవా? అనుకొని సర్దుకొనేవాణ్ణి. అలాటి వాటికి శ్రీరావుగారు భాష్యుని రామాయణాది ప్రాచీన రచనలనుంచి ఉదాహరణ లిచ్చారు.

సంస్కృతంలో భావార్థకాలకు విధించే తివ్య, తిర ప్రత్యయాలపైన మరొక భావార్థక ప్రత్యయం రాదు. మనకు తివ్య, తిర ప్రత్యయాలు స్పష్టంగా కనిపిస్తేనే కాని సంత్య పీ వుండదు. సాన్నిధ్యం అనే దానికి తిర రాదు. కానీ మనకు సాన్నిధ్యత, వికళిత వంటి ప్రత్యయ యుక్తరూపాలు వాడడం అలవాటు, సంత్య పీని, అలాటిది తివ్యునా సోమనవంటివాడు

శిష్టులలో వ్యవహృతాలు కావడంకలనో ఏమో వాదాడు. శ్రీ రావుగారు సాన్నిధ్యతవంటివాటికి ప్రాచీనప్రయోగాలు చూపారు. (ఇంతమాత్రాన ఇది నేకు ప్రయోగార్థాలని కాదు.) ఇక అన్యశక్త్యాలలో అన్నిటికీ—ప్రాప్యం, రు, క్షీణవంటి వాటికి కూడా వారు ఉదాహరణ లిచ్చారు. “తెనుగు నిఘంటువుల యందు ప్రయుక్తమైన ప్రతి పదమునకు కవిప్రయోగము లభింపగలవని నాయనుభవమునుబట్టి నిశ్చయముగా చెప్పగలము” అన్నది శ్రీ రావుగారి ధీమా.

నిఘంటువులోను అమృతప్రయం లే జ్ఞాసువులకు పిచ్చిపెక్కినట్లువుతుంది. గురదృష్టశాక్తు దీనిలో అమృతప్రయం కనిపిస్తున్నాయి. ఈ కృషి ప్రాళస్తానన్నట్టి అవి అంతగా పొడించినవి కావనకుంట్టాను.

ఇంకాటి అనుబంధంలో సమగ్రనిఘంటు నిర్మాణానికి కొత్త తెన్నులు తీర్చి ఆంధ్రభాషానికి మహాప్రకారం చేసిన శ్రీ వేంకటరావుగారు, సంస్కృతంకు అర్హులను ఎన్నుకొని వ్యవహారప్రయోగలక్షక ఆరణసారి యీ నిఘంటువును ముద్రించి ఆంధ్రావారికి అందిజేసి తిరు సాహిత్యప్రియత్యం కాటకున్న “ది మైదాన్ స్కూల్ బుక్ అండ్ లిబ్రరీ సొసైటీ” వారు ప్రతి ఆంధ్రుని ఆరంభించినవంటూ ప్రత్యేక కలనవనం నిర్వహడం.

—ర. చ.

రేణుక

[రచన: శ్రీ సోపలి శ్రీమన్నారాయణ రెడ్డి. (ప్రకటకులు శ్రీ) గోకర్ణ విజయ ప్రయోగాలు, జనార్దనపురం, కృష్ణాజిల్లా. పుటలు 44. మూల్యం ఆర్థిక గూపాయి]

రెడ్డి కుటుంబంలో జన్మించిన రేణుక సుందరి, అనుగూఢుడైన రెడ్డి పీఠానికి వృద్ధయం అర్పించుకొన్నది. అసినీ ప్రేమ మారినన్నది. శిశు బకాయి వసూలు చేయవచ్చిన అధికారి ఆమెను చూచి మోహించి

సరిక్రొత్త సాంకేతికశాస్త్ర గ్రంథములు

వ్యవసాయము-ఇంజనీరింగు-వైద్యమువృత్తి విద్యలుపై గ్రంథములు కేటలారు ఉచితము.

ఇంగ్లీషులో వ్రాయండి.

|| N.K. Paul & Sons, Post 12202, Calcutta-5.

“ద్రావిడభాషా సామ్యములు”

అనుగ్రంథము కళాప్రపూర్ణ వర్ణనల చినసీతారామస్వామికృష్ణగారిచే విరిచితిము. నెల రు. 2-50.

గ్రంథకర్త చిరు నామా :

వర్ణన చినసీతారామస్వామి కృష్ణగారు

కోడుగంటివారి వీధి :: విజయనగరము.

గ్రంథ విమర్శనము

చినాడు. దావూద్ న్యాయానికి ఒకటిటి నాడు. మానరతు జార్జం పింకల గూడులో దాగిన ఆబాలి: కాలసర్వం వాటి పడినది. ఆమె మరణానికి కారణమైన అధికారి తన అసరాగం గురించి ప్రాణం తీసుకొన్నాడు. ప్రియురాలి మరణవార్త వినిపించి తిడువుగా రెడ్డి యాదకుడు ప్రాణం విడిచినాడు.

మువ్వరిని ఒక్క తావునే సమాధి చేసినారు. మువ్వరి జీవితాలు ఈవిధంగా ఆధారంగా విమర్శించిన విధంగా సమాధి కావడంతో వారి ఆత్మలకు శాంతి లేకపోయినది. సమాధులలోనుంచి ఆ ప్రేతాత్మలు చేసిన ఆత్రోశమే రెణక.

భావానికి అనుగుణమైన వాత వరణం సృష్టించడంలో రచయిత సహజుడు. దానికి భావ ప్రోత్సాహం అయినది. ఉదాత్తమైన కల్పనాకాళము అన్నిటినిమించి సంయమనము కొరచినకు వన్నె తెచ్చినది శ్రీ కృష్ణుని స్వరాసుగనడిచి హృదయల్లాసకంగా ఆభినందిస్తూ తెలుగుజాతి వైశిష్ట్యం ప్రతిఫలింపజేసే రచనలు ఇంకా చేయాలని కోస్తున్నాను. కామరాజు.

చి త ల పు డు

[ఖండకావ్యము. రచయిత: శ్రీ శంకరంబాడి సుందరాచారి. పుటలు: 80. మూల్యం: 50 నమూనెలు.]

వికలత్వని చరిత్ర బిజ్జాసువుల కందనీ ఆదర్శ ప్రాయమైన దేశం చరిత్ర చిర్యణం. శ్రీ సుందరాచారి గారి నూత్న 'పంచయము'లో శ్రీ రామ ప్రాణవారన్నట్టు "ఎంతటిగా నూటిగా వివరణకుండా అంత స్ఫూరితంగా, సుదూరంగా ద్వర్ణిస్తున్నది."

వికలత్వని బొటనపైలిని అగ్గున వణికించిన గ్రాణాచార్యుడు నడిచి వెళ్ళాడన్నది వ్యాసకవి శ్రీ

శ్రీ ఈశ్వర సత్యనారాయణ శర్మగారి రచనలు

1. కవితా సాగనము 1-12-0, 2. సాంస్కృతిక చరిత్ర 0-12-0, 3. భీమేశ్వరమతి 0-8-0, 4. జీవీనా కృత సమాధి 0-12-0, 5. శ్రీ సత్యనారాయణశర్మ సాగనము 1-8-0, 6. శాస్త్ర సాగనము 0-8-0.

* కొన్ని ప్రతులు మాత్రమే గలవు.

సాధన గ్రంథమందలి, తెనాలి.

శంకరంబాడివారు గ్రామని చరిత్రను కలుపితం చేయ నొలదు: అనుని యనించావాక్యాల స భండక—

కొర నెతుగు పాగుని క తిప్పికి

ఖనికుమనీతోసి బొట్ట వేసు క తినంటి

మనలు నెనుటి కుంకుమ నొసలదిది

పార్థ నలించే బోయకు స్వార్థ మెడల

అని మార్చి ఈ విపరీత సన్నివేశాన్ని శిల్పభంగం.

కాకుండా సుస్థూగా రచన సాగించారు.

య ద్ద ప్ర వా స ము

[శ్రీ సున్నం వీరరాజకవి. కవితా సమితి. విశాఖ పటణము. కల ఎనిమిదవటా]]

మేఘ సంక్షోకావ్యం ముగింపుకవిగా భావించి స్వకపోల కల్పిత చరిత్ర శ్రీ సున్నం వీరరాజకవి ఈ ఖండకృతి రచించారు. ప్రవాసి యక్షుడి కావ్యంలో ప్రేమనికోపం సంక్షోభం సంపించుకు, కాని పరి పరి విధాన తన మనోవేదన వెళ్ళబోసు కొంటాడు. ఈ విధంగా ఈ కావ్యం చాలా విచిత్రమైనవిమర్శన ధోరణిలో కొనసాగింది.

ఈ క్రిందిగృథంలో వీరరాజకవి యక్షప్రవాసి గాధానురాగం మన మృగములలో స్ఫుటంగా స్ఫురింప జేస్తున్నాడు.

ప్రేమని దివ్యమంగళ సు

విగ్రహరాజము నా శరీరమున

నేయకవచ్చు రక్తమున

గోలకొలండు నుడువూ కలన్

ప్రాయము వచ్చుచుండు

రవంతి యుద్ధి ప్రి జనింపదాయె ; నా

కాయలనాగ మాయ కను

లార గనుంగొను తాగ్యమెన్నడో!

శ్రీ వీరరాజకవి కవితా సమితి సభ్యులు. చిరకాలం నించి కవితా సాగన సాగిస్తున్న సమాధియులు. 'యక్ష ప్రవాసము' వీరి ఖండకావ్యాన్ని ఎన్నిటిలోను ఎన్నడగిన రచన. శ్రీ శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రి తమ అమూల్యభిప్రాయంలో పేర్కొనట్లు వీరి కవనం అనర్థంగా సాగిపోతున్నది. ఈ కవి సమాజధోరణి కీ యక్షప్రవాస మొక తార్కాణం.

